

Zera esaten ari dira

Migrazioei buruzko iritzi-iruzkinak

Carlos Giménez Romero

**Nire herrikideei,
atzerritar jatorrikoak barne**

Giza eskubideak errespetatzen dituzten
eta egiazko informazioan oinarritutako
pentsamendu propio eta kritikoa duten
herritar demokratikoei eta gizarte zibilari

Eskerrak

Nire kideko Xabier Aierdi eta Andrea Ruiz Balzolari, iruzkinak eguneratzeko abentura honi heltzera gonbidatzeagatik eta animatzeagatik.

Felipe Manchón Campillo ikertzaile laguntzaile bikainari, egin duen lan dokumental apartagatik.

Beren mintegietara gonbidatu nauten pertsona eta erakundeei, mintegi horietan gai horiei buruz hitz egin eta hausnartu baitugu, eta dokumentazio ugari eta aberasgarria eman baitidate; bereziki, zurrumurruen aurkako gidak.

Asko dira eta gaizki legoke batzuk bakarrik aipatzea; badakite oso esker oneko nagoela haiekin.

Espero dut haiek gizarte inklusibo eta kulturartekoaren, justizia sozialaren eta bizikidetzaren demokratikoaren alde egiten ari diren lana fidagarritasunez jaso izana.

Aurkibidea

Sarrera // p. 7

01. Eztabaida publikoak, gizarte-zientzia inplikaturak eta immigrazioa // p. 8

02. Azterketa zientifiko-sozialak iritzi-iruzkinekin lotzea // p. 9

03. Zer aldatu den eta zerk dirauen migrazioen alorrean (2003-2021) // p. 10

04. Nazioarteko testuingurua: inklusio-agendak, -itunak eta arauak versus xenofobiaren gorakada eta mugako erregimenak // p. 12

05. Herrialdeko testuingurua: inklusio-planak eta hirugarren sektore solidarioa versus eskuin-muturraren gorakada // p. 14

06. Berrikuspena eta eguneraketa: premisak eta irizpideak // p. 16

Lehen atala

Aurreko iruzkinak eta haien eguneraketa // p. 18

— Sarrera // p. 19

01. "Immigrazioa arazo handi bat da"
// p. 20

02. "Migrazioak eragotzi behar dira"
// p. 29

03. "Lehen, migrazioak beste zerbait ziren"
// p. 34

04. "Jendeak gosez akabatzen dagoelako
migratzen du" // p. 39

05. "Hain gaizki bizi badira, zergatik
geratzen dira?" // p. 44

06. "Immigrazioak delituak eta segurtasunik
eza areagotzea eragiten du" // p. 53

07. "Immigrazioa identitate nazionalerako
mehatxua da" // p. 62

08. "¿Zenbat immigratzaile integra ditzake
gizarte batek? Zein da *tolerantzia-
atalasea*?" // p. 68

09. "Integratu ezin diren kulturak daude"
// p. 76

10. "Lanpostuak kentzen dituzte.
Langabezia egonda, ez dut ulertzen
nola egon daitekeen immigraziorik"
// p. 84

11. "Gizarte-segurantzarik eta kontraturik
gabe egiten dute lan: horrek ez al du
lan prekarioa sustatzen" // p. 91

12. "Legez daudenak, bai, ondo da, baina
legezkotasunik eza ezin da onartu"
// p. 97

13. "Immigratzaileek hemengo arauak
bete behar dituzte" // p. 103

14. "Immigratzaileek eta haien familiek
gizarte-laguntzak bereganatzen
dituzte"
// p. 114

15. "Lehentasuna ematen zaie
immigratzaileei, programa gehienak
haintzat dira" // p. 121

16. "Espainiarrok arrazistak gara?"
// p. 128

17. "Prestatuta al gaude Espainian
immigrazioari aurre egiteko?"
// p. 136

Glosarioa // p. 142

Taulen

aurkibidea

01. Erregulatu beharreko zenbait alderdi espezifiko eta haien isla Munduko Itunean (2018) // p. 30
02. Konpondu beharreko zenbait alderdi negatibo eta haien isla Munduko Itune (2018) // p. 31
03. Espainiako atzerritarrak, 2000-2021 (guztizko kopuruak) // p. 47
04. Delituen bilakaera Espainian. Guztizko datuak eta nazionalitateen araberako ehunekoak // p. 56
05. Espainiako delituei buruzko datu globalak. Azpitalde bakoitzeko biztanleriaren proportzioaren araberako ehunekoak // p. 57
06. Pertsonen segurtasunaren aurkako delituak. Guztizko datuak eta nazionalitateen araberako ehunekoak // p. 58
07. Pertsonen segurtasunaren aurkako delituak. Porcentajes en proporción de la población de cada subgrupo // p. 58
08. Jabetzaren aurkako delituak. Guztizko datuak eta nazionalitateen araberako ehunekoak // p. 59
09. Jabetzaren aurkako delituak. Azpitalde bakoitzeko biztanleriaren proportzioaren araberako ehunekoak // p. 59
10. EBko herrialdeetako atzerritarrak // p. 69
11. Espainian bizi diren atzerritarren kopuruaren bilakaera // p. 69
12. Aldi baterako eta lanaldi partzialeko okupazioa, bertakoak eta atzerritarrak berezita (2018) // p. 94
13. Lan-ezegonkortasuna eta behin-behinekotasuna. Etxe baten bizi diren landunetatik, aldi baterako kontratua dutenen ehunekoa // p. 94
14. Eraikineko bizikidetzara-arauen betetze-mailari buruzko pertzepzioa (2017) // p. 107
15. Lurraldeko bizikidetzara-arauen betetze-mailari buruzko pertzepzioa (2017) // p. 108
16. Estatuko eta toki-esparruko laginen arteko alderaketa, bizikidetzara-arauen ez-betetzeari buruzko pertzepzioari dagokionez (2017). Betetzen ez direla uste dutenen ehunekoak // p. 108

Introducción

Testu hau aurreko lan bat, **Qué es la inmigración** (hau da, Zer da immigrazioa?, RBA, 2003), eguneratzeko eta zabaltzeko da. Lan horren bigarren zatian, immigrazioarekin, atzerritar jatorriko pertsonekin eta haien integrazioarekin lotutako gai sentsibleak eta eztabaida publikoa landu nituen. Hortik hasita, lan hau hara itzultzea da, elkarrizketa bat berrikustea eta jarraitzea: egilearen solasaldia bere buruarekin eta duela denbora asko azaldu zuenarekin, eta, batez ere, elkarrizketa berri bat irakurleekin, migrazioaren auzian izaten diren iritzien, zurrumurruen, faltsukerien, leloen eta beste diskurtso-elementu batzuen harira.

0.1

Eztabaida publikoak, gizarte-zientzia inplikaturia eta immigrazioa

Duela ia 20 urte (2003an), *Qué es la Inmigración* (hau da, **Zer da immigrazioa?**) liburua argitaratu atera zen. Garai hartan, RBA argitaletxeak honelako gonbidapena egin zidan: liburua idaztea "ez akademikoentzat edo adituentzat, baizik eta irakurleko askoz zabalago batentzat". Oraindik gogoan dut haien espezifikazioa: "Idatzi Espainian egunkaria astean gutxienez pare bat aldiz irakurtzen duten horiek kontuan hartuta, milioi bat pertsonako multzo hori, alegia".

Gogo handiz ekin nion lanari, bi arrazoiengatik. Lehenbizikoak gizartearekin du zerikusia, herrialdearekin: **migrazioaren auzia** funtsezko gaia zen ordurako eztabaida publikoan; izan ere, jada 1990eko hamarkadaren hasieratik jorratzen zen gai hori. Lan honetan, "**migrazioaren auzia**" aipatzen da. Hau adierazi nahi dugu horren bidez: atzerritar jatorriko pertsonak etorri eta kokatzearekin eta pertsonarteko harreman eta gizarte-harreman berriak ezartzearekin lotutako arazo, gai eta erronken multzoa. Arazo, gai eta erronka horiek askotarikoak dira, alderdi asko sartzen dira jokoan (soziopolitikoak, lan-arlokoak, juridikoak, mugetakoak, dibertsifikazio soziokulturalaren arlokoak, eskubideak, itzulerak, bizikidetzak, etab.) eta auzi horrek gizarte-aldaketako prozesu konplexuak dakartza berekin.

Beraz, migrazioaren auzia migratzaileetatik harago doa, zerbait askoz zabalagoa da eta gizarte osoa hartzen du. Migratzaileez gain, hauek dira subjektu protagonistak: biztanleria hartzailea, administrazioak, gizarte-erakundeak, alderdi politikoak, enpresaburuak, hedabideak, unibertsitateak eta ikerketa-zentroak.

Bigarren arrazoiak nire lanbidearekin (antropologoa naiz) eta lanbide hori ulertzeko eta praktikatzeko moduarekin du zerikusia: proposamen editorial hura aukera bikaina zen **antropologia inplikaturia eta orientabide publikokoa** egiteko. Guretzat, korrante hori arazo publiko garrantzitsuak, sentsibleak eta gori daudenak lantzen dituen gizarte-zientzia da, eta, ezinbesteko zorrotasun metodologikoaz eta kalitate zientifikoaz gain, bi ezaugarri hauek izan behar ditu:

- a) planteatutako egoera, arazo edo erronka egoki eta ondo oinarrituta landu dadin laguntzeko helburua izan behar du, azterketak eta ezagutzak baliatuta, eta
- b) ekarpen hori audientzia zabal baterako moduko formatu eta hizkuntzan adierazi behar da.

"Egoki eta ondo oinarrituta" lantze hori gauzatzeko modua, nire ustez, erronka soziopolitikoak eta etikoak modu demokratikoan eztabaidatzea da; hau da, bakean, errespetuz eta pluralismoz, seriotasunez, egiazko informazioa erabiliz eta argudiatuz; beraz, eskura dauden ezagutza zientifikoak kontuan hartuta.

Hala ere, gaur egun, migrazioei buruzko gaietan, sarritan, oinarri gabeko iritziak (benetako oinarri gabeko) adierazten dira, eta, gainera, garrantasuna, probokazioak, zurrumurru faltsuak eta gezurrak izaten dira. Gero eta gehiago, iritzi jakin batzuk –diskurtso politikoetan, sare sozialetan, zenbait hedabidetan, solasaldi informaletan– modu erasokorrean eta ahozko indarkeriaz ere adierazten dira. Beraz, bitan pentsatu gabe onartu nuen nire lagun eta kideko Xabier Aierdik eta Andrea Ruiz Balzolak egindako gonbidapena, aurreko lan hura berrikusteko.

0.2

Azterketa zientifiko-sozialak iritzi-iruzkinekin lotzea

2003ko lan hartan, bi zati daude nahasita. Alde batetik, bederatzi laburpen-kapitulu, gizarte-zientziek giza mugikortasunari eta, zehazki, nazioarteko migrazioei buruz egindako ekarpenei buruzkoak. Lehen kapituluak *"Migrazioen izaera"* zen, eta bederatzigarrena, berriz, *"Arrazakeriatik kulturartekotasunera"*.

Kapitulu bakoitzean, migrazioei buruzko literatura zabalean jasotako funtsezko informazioa laburbildu nuen, dibulgazio-lan bat zelako, funtsezko gaiak biltzen zituena: migrazioen kausak eta ondorioak; integrazioa eta harekin lotutako politikak; migrazioen lan-alderdiak eta alderdi juridikoak: familiarekin, generoarekin eta belaunaldiekin lotutako alderdiak; ongizate-estatuaren eta immigrazioaren arteko loturak. Amaitzeko, aniztasun soziokulturalaren kudeaketari buruzko kapitulu bat idatzi nuen.

Kapitulu bakoitzaren ondoren, *"Iritzi-iruzkinak"* gehitu nituen; hamazazpi, guztira. Zer dira "iritzi-iruzkin" horiek? Aipatutako liburuaren sarreran, testua "iritzi publikoan gehien zabaldutako **iritzi eta kezka** ohikoenak oinarri hartuta" antolatu zela adierazi nuen.

Eta hau gehitu nuen: "Kapitulu bakoitzean, bi testu-mota aurkeztuko ditugu: **gogoeta orokorrak**, batetik, eta iritzi-iruzkinak, bestetik. Kapitulu bakoitzaren hasieran, funtsezko zenbait gogoeta egiten ziren, gizarte-zientzietako ekarpenetan oinarrituta, eta jarraitzeko, behin eta berriz egiten diren galdera horietako baten enuntziatua adierazten zen (esaterako, zein diren migrazioen kausak, edo ea "tolerantzia-atalaserik" dagoen), edo zabaldutako iritziren bat (adibidez, delinkuentziaren gorakada oso lotuta dagoela immigrazioarekin, edo beste kultura bateko kolektiboen presentzia arrisku-faktore bat dela identitate nazionalerako)" (2003, 16).

Beraz, azterketa ugarien edukiez gain, esparru publikoko galderak eta iritziak hartzen ziren kontuan. Jarduteko modu horrek balorazio ona izan zuen, eta lana zenbait eztabaida-gunetan erabili zen eta erabiltzen da. Nire bizitza profesionalean izan ditudan berri pozgarrienetako bat izan zen jakitea liburu hori, eta, batez ere, **iritzi-iruzkinak** erabilgarriak izan zirela egile-multzo anitz batentzat. Unibertsitateko zein Bigarren Hezkuntzako institutueta irakasleek, giza eskubideen aldeko aktibistek eta gizarte-erakundeetako kideek idatzi zidaten edo esan zidaten material hori han-hemen erabili zutela, ikasgeletan, tailerretan eta abarretan.

Halaber, erabilgarria izan zen egin ziren zenbait gidaliburutarako; batez ere, esparru akademikoan eta intelektualean izandako eragina edo aprobetxamendua nabarmenduko ditut. Lehen aipatu dudan nire kideko Xabier Aierdik –Euskal Herriko Unibertsitateko irakasle eta politologoa, eta Ikuspegiko zuzendari kidea urte askoz–, 17 **iritzi-iruzkinen** edizio bikain bat egin zuen. Xabier Aierdik berak eta Andrea Ruiz Balzolak –antropologoa, migrazioei buruzko aditua, eta UNED Bizkaiako irakaslea– animatu naute material hura eguneratzera eta berriz zabaltzera.

Nire kideko eta lagunen gonbidapen hori onartuta, testu berri hau iruzkin haien berrikuspena, zabalkundea eta eguneraketa da. Beste behin, eskertzen dudan aukera bat, garrantzi publiko, instituzional eta sozialeko gaiak lantzeko, bai eta lan akademiko bat egiteko, justizia sozialaren aldeko konpromisoa izanda, eta orientabide publikoko antropologia eta gizarte-zientzia garatzen jarraitzeko ere.

0.3

Zer aldatu den eta zerk dirauen migrazioen alorrean (2003-2021)

Berrirakurtzeko eta berrikusteko lan honetan nola jokatu dugun testuinguruan jartzeko eta azaltzeko, beharrezkoa da identifikatzea migrazioaren auziko zer alderdik dirauten edo ez diren funtsean aldatu, eta zer faktoretan izan diren berritasunak eta aldaketak. 2003tik, oro har, gauza asko aldatu dira munduan eta Espainian, bai eta migrazioen arloan ere, baina beste batzuek iraun egin dute. Bi terminoak, iraunkortasuna eta berritasuna (zerk iraun duen eta zer aldatu den), baliagarriak izan zaizkigu iritzi-iruzkinak eguneratzeko eta zabaltzeko.

Neurri handi batean, egoera oso desberdina da, duela hogeituro urteko egoeraren aldean: batetik, erronka handiagoak dakartza, jarrera xenofoboiei dagokienez, eta, bestetik, inklusiorako mekanismo berriak daude. Hamarkada hauetan zenbait krisi gertatu dira. 2008tik hasita, eta gutxienez 2015era arte, krisi ekonomiko eta sozial sakon bat izan genuen. Krisi horren eraginak oraindik dirau, eta ondorio hauek izan zituen: murrizketa-politikak eta gizarte-desberdintasunen gorakada. Ondorio horiek biztanleriaren sektore askori eragin zieten, eta migratzaileei, berriz, are gogorrago.

Krisi horren beste ondorio bat izan zen "migrazioaren auzia" ez zela apenas aipatu indar politikoen diskurtsoan, ia hamarkada batez, hauteskunde-kanpainetan egindako erabilera xenofoboren bat kenduta. Agenda publikoaren ardatz nagusiak langabeziaren hazkunde izugarria eta haren ondorio larriak ziren; beraz, askok pentsatu zuten ez zela giroa beste gaiak aipatzeko. Bestela esanda, horrelako egoeran hobe zela immigrazioaz ez hitz egitea.

XXI. mendearen hasieran, migrazioa-zikloa fasez aldatzen ari zen erabat, baina 2008an hasitako krisi horrek ez zuen uzten hori ikusten, eztabaidatzen eta horren arabera jarduten. Izan ere, krisia baino askoz lehenago, milioika pertsona kokatzeko edo errotzeko prozesua gertatzen ari zen –ekonomia-sektore eta biztanlegune jakin batzuetan–, eta horrek egiaztatzen zuen migrazio-fenomenoa ez dela zerbait koiunturala, egiturazkoa baizik.

Mendearen hasieran, Espainian bizi ziren atzerritarrak bi milioi eta erdi inguru ziren, baina azken bi hamarkadetan, biztanleria horrek hiru milioi pertsonako hazkundea izan zuen, eta haren pisu demografikoa bikoiztu egin zen, guztizko biztanleriaren % 5,6 izatek % 11,3 izatera¹. Hauek dira osaera soziodemografikoan izandako gehitze- eta aldatze-prozesu etengabe horretako seinale batzuk:

- familiak berrelkartzeko prozesu sakon eta etengabea (izatezkoa, zuzenbidezkoa baino gehiago),
- "bigarren belaunaldien" hazkunde handia,
- gratzaileen kolektiboak barruti eta auzo jakin batzuetan kontzentratzea (kasu batzuetan, hiperkontzentrazioa ere gertatzen da), eta
- nazionalizazio-kopuruen apurka-apurkako hazkundea.

1.

Estatistika Institutu Nazionalaren biztanleria-eroldaren arabera, Espainian, 2002ko urtarrilaren 1ean, 2.334.099 atzerritar bizi ziren, guztizko biztanleria 41.035.271 pertsonakoa izanik (atzerritarrak % 5,59 ziren). 2021eko urtarrilaren 1ean, 5.375.917 atzerritar bizi ziren, guztizko biztanleria 47.394.223 pertsonakoa izanik (beraz, % 11,3 atzerritarrak ziren).

Azken bi hamarkadetako prozesu horretan, erritmoak eta fluxuak ez dira beti berdinak izan. 2008an hasitako krisi ekonomiko eta sozialaren ondorioz, immigrazio-fluxua gelditu egin zen, immigratzaileetako batzuk beren herrialdeetara itzuli ziren, eta Espainian bizi ziren atzerritarren kopuruak behera egin zuen. Aldi berean, espainiarrek atzerrira emigratu zuten.

Migrazioekin lotutako gaiei berriz heldu zitzaienean eta iritsiera-fluxuak berrezartzen ari zirenean (2015etik), beste krisi bat sortu da, planetarioagoa eta globalagoa: COVID 19ak eragindako krisi sanitario, ekonomiko eta soziala. Oraindik horretan gaude, eta krisialdi horrek desberdintasunen eta zaugarritasun-egoeren gorakada berri bat ekarri du, eta, pertsonen gain, erakunde sozialak ere jasaten ari dira krisiaren ondorioak. Erakunde horiek funtsezkoak dira harrera-prozesuetan, egoera ahulenean daudenen premien arretan, eta gizarte-integrazioko/-inklusioko prozesuetan.

Bi krisi orokor horiez eta krisiok migrazio-gaietan izan dituzten ondorioez gain, beste gauza asko gertatu dira. Hau ez da horren guztiaren azterketa sakona egiteko lekua, baina aldaketa batzuk bai, aipatu behar ditut, eztabaidako testuingurua izateko eta aldaketa horiek diskurtso publikoan zer-nolako eragina duten kontuan hartzeko.

0.4

Nazioarteko testuingurua. Inklusio- agendak, -itunak eta -arauak versus xenofobiaren gorakada eta mugako erregimenak

Nazioartean, eta itzalen aldean, ezaugarri aipagarriena **xenofobiaren gorakada eta eskuin-muturraren presentzia publiko eta instituzional handiagoa da**, ez soilik Europan, baizik eta beste herrialde batzuetan ere, hala nola AEBn eta Brasilen. Lan honen gaiari dagokionez, ezaugarri horren ondorio da, besteak beste, "politikoki zuzena" delakoa gutxitu edo desagertu egin dela, zenbait liderrek, presio-taldek eta gizarte-sektorek eskusioaren aldeko beren jarrera argiago eta nabarmenago adierazten baitute.

Azken urteotan, halaber, funtsezko kontzeptu eta eztabaidak azaleratu dira arlo honetan, eta nazioartean garatu dira, komunikazio-sareetan oso presentzia handia izanik. **Egia-ostearen** kontzeptuaz eta *fake news* delakoen errealitateaz ari naiz. Gezurra esateko ohitura sortu eta ugaritu egin da, eta mundu-mailan eragin handia duten liderrek sistematikoki erabiltzen dute, hala nola Estatu Batuetako presidente ohi Donald Trumpek eta beste batzuek.

Bestalde, azken urteotan eta gaur egun, iritzi publikoa -testu honek iritzi horretan eragiteko helburu xumea du- **mugetako albisteen eta irudien** eraginpean dago etengabe. Nazioartean, prozesu, egoera eta gertaera nabarmenetako eta eragin-ahalmen handienetako batzuk "iheslarien krisia" delakoan izandako heriotzak, pilaketak, erreskateak eta beste hainbeste irudi gogor eta gertaera tragikoak dira; edo Erdialdeko Amerikatik Estatu Batuetarantz etsi-etsian joaten diren karabana etengabeak; edo, duela gutxiago, testu hau amaitzeko unean, Bielorrusiaren eta Poloniaren arteko mugan dauden pertsonen egoera bidegabea.

Horrekin guztiarekin batera, Espainiako herritarrek, egunero, itsasoan hildakoei, desagertuei eta erreskatatuei buruzko albisteak izaten dituzte, bai eta beste hainbat albiste ere: Kanarietako pilaketak, Ceutako eta Melillak hesiak zeharkatzeko jauziak, edota Ceutan Marokoko gazte asko eta asko sartzean izandako gertaera larriak, Marokoko gobernuak muga ireki ondoren. Migrazio-fenomenoaren zati txiki bat izan arren, mugako egoera horiek oso eragin handia dute pertzepzioetan, iritzietan eta jarretan.

Nazioarteko eta herrialdeetako egoera horiek azterketetan **mugako erregimenak** deiturikoetan kokatu behar dira; hau da, gobernuak mugen kontrolerako eta kudeaketarako erabakitzen dituzten politiken, jarraibideen eta xedapenen multzoan, edo, ikuspegi zabalago baten arabera, espazio horietan -mugatik askoz harago iristen dira- parte hartzen duten eragileen arteko harreman-multzoan.

Gai sentsibleei heltzeko eta eztabaida publikoetan eragiteko, kontuan hartu behar da polarizazio sozial eta politikoko handiko egoera dagoela, eta, beraz, mezu xenofobo esplizituei, migrazioaren auziari buruzko manipulazioei eta zenbait gezur eta faltsukeriari aurre egin behar zaiela.

2.

Batez ere, honako hauek:

1) 2000/43 zuzentaraua, 2000.6.29koa, tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren printzipioa pertsonaren arraza- nahiz etnia-jatorria dena delakoa izanda ere aplikatzeari buruzkoa; 2) 2000/78 zuzentaraua, 2000.11.27koa, enpleguan tratu-berdintasunerako esparru orokorra ezartzeari buruzkoa (erlijio-arrazoengatik edo konbikzioengatik, desgaitasunagatik, adinagatik edo sexu-orientazioagatik izan daitekeen diskriminazioaren aurkakoa); 3) 2006/54 zuzentaraua, 2006.6.5ekoa, gizonen eta emakumeen artean tratu-berdintasunaren printzipioa aplikatzeko, enpleguarekin eta okupazioarekin zerikusia duten gaietan.

3.

Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Gutunaren ezaugarrien analisi xehatuagoa ikusi nahi izanez gero, ikusi Giménez (2021)

4.

Ikusi, adibidez, 15. gomendio orokorra, Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Europako Batzordearena (ECRI), gorrotora bideratzeko adierazpideen aurkako borrokarako jarduketa-ildoei buruzkoa.

Argien aldetik, nazioarteko egoeran, nabarmenduko dugu mundu-mailako bi akordio landu eta onetsi direla: **Garapen Jasangarrirako 2030 Agenda** (Nazio Batuak, 2015eko iraila) eta haren 17 helburuak (GJHak), batetik, eta Migrazio Seguru, Antolatu eta Erregularrerako Mundu Ituna (Nazio Batuak, 2018ko abendua) eta haren 23 helburu nagusiak, bestetik. Bi mundu-akordio horietako printzipio, planteamendu eta jarduketa-ildoek iritzi-iruzkinetarako argudio-sorta garrantzitsua eskaintzen dute.

Nazioarteari dagokionez, Europako esparruko hiru zuzentarau- eta akordio-ildo garrantzitsu gehituko ditut. Lan honetan landutako gaietarako duen garrantziagatik, lehenik eta behin, Europar Batasunak emandako xedapen ugariak nabarmendu behar dira. **Europako Kontseiluak tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren arloan emandako zuzentarauak** izenpean multzokatu ditugu². Zuzeneko eta zeharkako diskriminazioari eta, batez ere, jazarpenari buruzko xedapen horiek herrialde bakoitzera eraman dira, Espainiara ere bai, eta erakunde publiko eta elkarte politiko guztiek nahitaez betetzekoak dira, eta hori oso kontuan hartu behar da eztabaida publikoetan eta herritartasunerako hezkuntzan.

2010ean, duela urte-pare bat lehenago hasitako krisia jada izugarria zenean, **Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Gutuna** onetsi zen (2010). Aurkeztuko ditugun iruzkinen ardatzetako bat **persona nabarmentzea izango da, eta, zehatzago esanda, pertsona guztiak berdinak direla duintasunari dagokionez**, eta ez soilik balio unibertsaleko printzipio etikotzat hartuta, baizik eta arau juridikotzat hartuta ere.

Bada, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren (1948) ildotik, hau adierazi da Europako Gutunaren hitzaurrean: "Europar Batasuneko herritartasuna eratzean eta askatasun-, segurtasun- eta justizia-espazio bat sortzean, **pertsonak jarduketan ardatz bihurtzen ditu**". Horrekin bat eginez, artikulua asko "persona guztiek eskubidea dute..." esamoldearekin hasten dira. Esamolde hori hogeita bat aldiz errepikatzen da³.

Azkenik, EBk emandako beste arauen multzo bat -beraz, Espainian ere aplikatzekoa-, **gorroto-intzidente eta -delituei** buruzko xedapenak dira⁴. Kategoria horrek aukera ematen du eskusio-sistema oso desberdinak biltzeko: matxismoa, klasismoa, xenofobia, antisemitismoa, antigitanismoa eta islamofobia, besteak beste. Finean, 2003ko iritzi-iruzkinak eguneratzean, xenofobiaren gorakada, polarizazio-maila handiagoa eta mugetako tentsioak kontuan izanda, estatistikez eta azterketez gain, eskubideen eta migrazioei buruzko araugintzaren arloetako akordioak ere kontuan hartuko ditugu.

0.5

Herrialdeko testuingurua. Inklusio-planak eta hirugarren sektore solidarioa *versus* eskuin- muturraren gorakada

Munduko eta Europako esparruak, haren argi-itzalekin, eragin handia du Espainian eta bertako eztabaida publikoan. Herrialde-mailan, adierazitakoarekin bat, zenbait itzal edo eskusio-adierazpen ditugu. Nagusia eskuin-muturraren gorakada da. Ideologia horrek aurrekari ugari eta askotarikoak izan ditu, baina azken urteotan, estatu-mailako indar politiko gisa antolatu da, gorantz egiten ari da eta presentzia handia du erakundeetan.

Pateren etorrera, migratzaileek gizarte-zerbitzuak eskuratzea, bidaiderek gabeko adingabeak, musulmanen otoitz-lekuen irekiera, atzerritarrek egindako delituak edo latinoen banden arteko borrokak, besteak beste, eztabaida publiko orokorretako gaiak dira duela denbora dezente, eta jarrera xenofobo esplizituak ere badaude horien guztien aurka, baina, gaur egun, gai horiek eta beste batzuek argudio-multzo gero eta esplizituagoa osatzen dute eskuin-muturreko alderdien kanpainetan.

Argien aldean, herrialdean gizarte inklusiboaren eta kulturartekotasunaren alde egiten dutenen artean –eta antolamendu juridikoa betetzearen alde ere bai, ez dezagun ahaztu–, aipatu beharreko jardunbide onen bi multzo daude, biak funtsezkoak baitira eztabaida publikorako eta lan honen argudiaketarako. Azken urteotako zenbait jarduketaz ari naiz, erakundeek zein esku-hartze sozialeko eragileek egindakoak, onarpenaren eta inklusioaren ikuspegitik denak ere. Jarduketa horiek eragin zuzena dute hemen lantzen ari garen gaian: imajinarioak eta pertzepzioak, immigrazioarekiko aurreiritziak, zurrumurruak eta zurrumurruren aurkako estrategiak, etab.

Politika publikoen esparruan, erreferentziazko plan eta programa ugari daude administrazio zentralaren zein autonomia-erkidegoetako eta tokiko administrazioen esparruetan. Nabarmenduko dugu *Primer Plan Estratégico de Ciudadanía e Inmigración*, PECEI, 2007- 2010 (hau da, **Herriartasunerako eta Immigrazioarako Lehenbiziko Plan Estrategikoa**) onartu zela, Lan eta Immigrazio Ministerioak proposatuta, krisi ekonomikoa eta sozialaren garaian. Plan hartan, migrazioen gaia herriartasunaren araberrako ikuspegitik aztertu zen. Alderdi hori funtsezkoa da eztabaidei heltzeko, migrazioen gaia herriartasun demokratikoaren garapenean kokatzen baitu, eta arrazoiketa instituzionala eta gobernurako arrazoiketa ematen baitu, eskubideen eta erantzukizunen ikuspegian oinarrituta.

Hurrengo ataletan, plan horretako planteamendu batzuk aipatuko ditut. Izan ere, nire ustez, erabat baliagarriak eta beharrezkoak dira oraindik ere. Planaren ebaluazioaren ondoren, PECEI II (2011- 2014) plana⁵ prestatu zen, parte-hartze bidez hori ere, eta 2011ko irailaren 23ko Ministro Kontseiluan onartu zen. Nolanahi ere, bigarren fase hori ez zen aplikatu, 2011ko abenduan gobernu zentrolean izandako aldaketaren ondorioz, beste alderdi politiko batek hartu baitzuen agintea.

5.

Lan honen egileak PECEI I planeko ebaluazio-lanak koordinatzeko eta PECEI II planeko prestatze-lanetan aritzeko aukera paregabea izan zuen.

Halaber, autonomia-erkidegoetako eta udaletako administrazioetan, migrazioekin lotutako plan ugari daude. Gehienak –denak ez badira– herritarren parte-hartzearekin egin dira, eta zenbait alderdi desberdinak nabarmentzen dituzte, izendapen desberdinekin (*integrazioa, kulturartekotasuna, bizikidetzeta, kohesioa, gizarte-garapena*, etab.), eta, hor, erakundeek onetsitako printzipioak, balioak eta irizpideak adierazten dira. Ikusi da aldaketa dagoela integrazioaren aldeko planteamenduetatik inklusioaren aldeko planteamenduetara, eta gero eta gehiago nabarmentzen direla bizikidetzaren aldekoak. Hori guztia balio handikoa da eztabaida publikorako eta espektro zabaleko adostasunak adierazteko.

Hemen lantzen ari garen gaiari dagokionez, nire ustez, udal-planen artean, Bartzelonako Udalaren 2011ko *Plá de Interculturalitat* –hau da, Kulturartekotasun Plana– bereziki berritzailea eta garrantzitsua izan zen. Batetik, herrialdeko bigarren hiri garrantzitsuenean jarri zen martxan, eta bestetik, lehen aldiz adierazi ziren esplizituki kulturartekotasun-printzipioak eta, gainera, planaren ardatzetako bat, zehazki, **zurrumurruei eta zurrumurruen aurkako estrategiei** buruzkoa zen.

Geroztik, esku-hartze sozialaren arloan eta eraginkortasun handiz, lan handia egin da lan-ildo horretan. Zurrumurruen aurkako estrategia Red de Ciudades Interculturales (RECI) ekimenean –hau da, Kulturarteko Hirien Sarea– txertatu zen. Sare hori europar esparruko ekimena da eta garapen handia du Espainian. Ildo horretan, beste ekimen batzuk martxan jarri ziren eta egiten ari dira, hala nola *Stop rumores* kanpaina, Andalucía Acoge ekimenekoa, edo *Red Vasca Antirumores iZas/-Zurrumurruen Aurkako Sarea*. Argitalpen hau sare horren baitan egiten ari gara.

Zurrumurruen aurkako estrategia, berriz, Proyecto de Intervención Comunitaria Intercultural (Proyecto ICI)⁶ proiektuko –hau da, Kulturarteko Komunitateko Esku-hartze Proiektua (KKE proiektua)– esku-hartzeko lurralde batzuetan txertatu zen. Zenbait erakunde, hala nola PorCausa fundazioa, arlo horretako argudiaketaren eta kontraargudiaketaren gaia sormenez lantzen ari dira. Esan didatenez, eta eskerrak ematen ditut horregatik, 2003ko laneko **iritzi-iruzkinak** aurrekari bat izan ziren lan-ildo horretan.

6.

Obra Social La Caixa-k 2010etik 2020ra bitartean bultzatutako proiektua, udal eta erakunde sozialen sare zabal batekin. 32 udalerritako 42 toki-lurraldetan (barrutiak eta auzoak) gauzatu zen.

0.6

Abiapuntuko premisak eta irizpideak

Hori guztia kontuan hartuta, honela jardun dugu. Batetik, eta hau liburuaren lehen zatia da, 2003ko 17 iruzkinak erreproduzitu ditugu, bai eta eguneratu ere, datuak eta estatistikak, azterketetako emaitzak eta argudio berriak gehituta. Azken finean, gaur egungo ikuspegia txertatu dugu, azterketa berrietatik, garapen juridikoetatik eta eragileen jardunbideetatik lortutako informazioa eta argudioak abiapuntu hartuta. Bestetik, bigarren zatian, 15 iruzkin berri gehitu dira, azken bi hamarkadetan sortu diren kezkei eta iritziei buruzkoak, gaur egun eztabaida publikoan puri-purian daudenak.

Sarrera hau amaitzeko, baliatu ditugun abiapuntuko premisak eta iruzkinak egiteko irizpideak aipatuko ditugu:

A. Abiapuntuko premisak:

- ▶ Migrazioen fenomeno **errealitate konplexua** da, alderdi anitzekoa, eragile-multzoko handi bati eragiten dio, modu askotan, eta **aldaketa-prozesuak** dakartza berekin, zenbait arlotan. Beraz, logikoa da fenomeno horrek erronkak eta arazoak sortzea. Horrenbestez, ez zaio modu simple batean heldu behar –are gutxiago zabarkeriaz, aurreiritziekin eta modu manipulatzailere batean–, baizik eta diziplina arteko **pentsamendu konplexua** eta holistikoa baliatuta.
- ▶ **Immigrazioarekiko jarreretan**, hiru multzo handi bereiz daitezke (hirurak barne-aniztasun handikoak dira):
  - a) sektore minoritario bat, onarpena, tolerantzia eta inklusiorako borondatea duena;
  - b) beste muturrean, beste sektore minoritario bat, gaitzespen-jarrerak eta immigrazioaren aurkako jarrerak dituena;
  - c) sektore anibalente handi bat, muturreko bi poloen artean dabilena.
- ▶ Immigrazioa **aukera-multzoko** bat dela (migratzaile eta haien familientzat, baina biztanleria eta gizarte hartzailearentzat ere bai) irrimo pentsatuta eta defendatuta ere, ez ditugu nazioarteko migrazioekin lotutako **arazo zehatzak** ahaztu behar, fenomeno konplexu orotan eta aldaketa soziokulturaleko prozesu orotan gertatzen baitira horrelakoak.
- ▶ Herritarrek honako hauek izateko eskubidea dute:
  - 1) egiazko informazio kontrastatua eta osoa izateko eskubidea,
  - 2) Espainiakoa eta nazioartekoa, eta
  - 3) ez soilik **gertatzen denari** eta **esaten denari** buruzkoa, baizik eta **egiten denari** buruzkoa eta dauden jardunbide eta alternatibei buruzkoa: planak, politikak, proiektuak, ekimenak
- ▶ Eztabaida publikoan, hauek dira eskusio-jarrerak dituztenen estrategia nagusiak:
  - a) datuak eta gertaerak faltsutzea (gezurrak, faltsukeriak, *fake news*),
  - b) errealitatea distorsionatzea, informazioa desitxuratuz eta funtsezko alderdiak baztertuz,
  - c) oinarririk gabeko adierazpen orokorrak egitea, d) nahasmendua sortzea, gauza batzuk eta besteak nahasita (*totum revolutum*) eta e) banakakoen plana eta plano kolektiboa ez bereiztea.

- ▶ Guk geuk akats horiek ez egiteko, hau eta hura ez nahasteko, iruzkinak egitean, bereizi egin behar dugu zer dugun aurrean: komentatzen ari garenak oinarririk gabeko zurrumurruak, albiste faltsuak (*fake news*), aurreiritzi negatiboak, gertaera edo errotutako sinesmen edo konbikzio batzuei buruz arinegi ateratako ondorioak; okerreko pertzepzio distorsionatuak, oinarririk gabeko iritzi alderdikoiak, antipatia- edo etsaitasun-jarrerak...
- ▶ Arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako borroka ez da borroka **ideologikoa eta hezkuntzako** soilik, borroka **soziopolitiko** ere bada: legearen aplikazioa, ongizate-estatuaren eta demokraziaren garapena eta defentsa, migratzaileen parte-hartzea eta udal-hauteskundeetan botoa emateko eskubidea, etab.

B. Iruzkin berriak egiteko irizpideak:

- ▶ Argudiaketa nagusia **sektore anbibalente** handira bideratzea, batez ere, baina ez bakarrik.
- ▶ Posizio guztietakoei **irekitasunez entzutea**, "migrazioen aurkakoak" direnak estigmatizatu gabe, eta xenofobotzat besterik gabe eta arinegi kalifikatu gabe.
- ▶ Bereiztea, batetik, borondate onez eta erasorik gabe, kritikak, desadostasunak, larritasuna, kezkek edo zalantzak adierazten dituztenak, eta, bestetik, eskusio-jarrerak eta modu erasokorrek baliatuta, kontuz hartu beharreko errealitateak (langabezia, kriminalitatea, etab.) xaxatzen dituztenak, migratzaile **guztiak** usurpatzailatzat, arrisku-faktoretzat, lege-urratzailetzat eta abartzat aurkezteko.
- ▶ **Informazio objektiboari eta egiazkoari**, estatistika-iturriei eta azterketa zorrotzei dagokien garrantzi osoa ematea
- ▶ Giza **eskubideen ikuspegia**, bakearen aldeko kultura eta interseksionalitatearen ikuspegia aplikatzea.
- ▶ Erabateko garrantzia ematea **"legearen inperioari"**, arrazoiketan nazioarteko eta herrialdeko legedia kontuan hartuta, diskriminazioaren eta gorroto-delituen aurkako zuzentarauak nabarmenduta.
- ▶ Argudiaketaren funtsezko ildo nagusietako bat **migratzaileen eta garapenaren arteko lotura da**; zehazki, immigrazioak eta immigratzaileek demografian, ekonomian, zerga-arloan eta kulturaren egiten dituzten ekarpenak.
- ▶ **Etorkizunari begiratzea**, eta, horretarako, joerak eta egoerak identifikatzea, gazteen belaunaldien jarrerak eta arazoak azpimarratuta. Belaunaldi horietakoak dira, hain zuzen ere, migratzaileen ehunka mila seme-alabak, gehienak Espainian jaiotakoak.

LEHEN ATALA

Aurreko iruzkinak eta haien eguneraketa

Sarrera

Qué es la inmigración (hau da **Zer da immigrazioa?**, RBA, 2003) liburuko kapituluetarako idatzitako 17 iritzi-iruzkinen hitzez hitzeko erreprodukzioaren ondoren, orain, **hiru elementu berri** gehitu ditugu haien ondoren.

Lehenbizi, **laburpen-taula bat**. Hor, orain berriz landuko dugun argudiaketaren funtsezko ideiak jaso dira. Kontsulta puntualak egitea eta argudioak "eskura" izateaz gain, hau da taula horien helburua: gogoeta berrien eta gehitutako elementuen **abiapuntua** finkatzea.

Hain zuzen, laburpen-taula bakoitzaren ondoren, dagokion **eguneratze-testua** dago, dela gaiarekin eta haren bilakaerarekin lotutako informazioa, dela gehitzeko egoki iruditu zaizkidan argudio edo gogoeta berriak. Irakurleari gomendatzen diogu 2003ko testua irakurtzeko, eguneratze-testua irakurri aurretik, gehitu denaren egokitasuna ikus dezan, bi hamarkada hauetan gertatutakoaren ikuspegitik, betiere, eta gaur egungo egoeraren diagnostikoaren eta interpretazioaren arabera.

Atal bakoitzaren amaieran, zerrenda bat dago: **Iturriak eta materialak**. Hor, kontsultatutako dokumentu nagusiak ageri dira, eta ez dira azaldutakoaren **erreferentzia eta oinarriak** izateko soilik; izan ere, irakurle, talde edo elkarreentzako **material** eta **dokumentu** baliagarriak izan daitezke, landutako gaietan sakontzeko, tailerrak antolatzeko, beren gidekin alderatzeko, etab. Material horiek errazago kontsultatzeko, dagokion web-orrirako **esteka** jarri dugu.

0.1

“Immigrazioa arazo larria da”

Landutako gaiak:

pertzepzioak; arazoaren birformulazioa; aukerak; migrazioen ikuspegi positiboa

Abiapuntuko testua (2003)

Esaldi horrek ideia eta pertzepzio maioritario bat laburbiltzen du. Honako hauekin osatzen da: "immigrazioa XX. mendeko arazo larriena izango da", "gure gizartearen arazo larrienetako baten aurrean gaude", "terrorismoarekin batera, immigrazioa herrialde honetako arazo nagusia da".

Gehientzat, hau da immigrazioaren irudia, egunero telebistaren, prentsaren eta irrtiaren bitartez iristen dena: paterak, atxilotetak eta Gibraltarreko itsasartean hildakoak; txalupak noraezean; gizakiekin trafikatzan duten "mafia"; hango edo hemengo diskoteketako istiluak; hango edo hemengo auzoko borrokak, kontu-garbitzeak edo hilketak; atzerritarren barneratzeko zentroi buruzko albisteak; Kanarietatik Penintsulara bidalitako immigratzaileak; eta Atzerritarrei buruzko Legearen xedapenak gogortu izana.

Egunero argitaratuta ageri den guztia ez da hain negatiboa, zalantzarik gabe. Badaude albiste neutroagoak, hala nola ideia sozial berriren baterako bultzada, immigratzaile atzerritarren kopuruaren gorakada, Ramadanari buruzko informazioaren bat, etab. Albiste positiboak ere izaten dira, honako hauek plazaratzen dituztenak: nazioarteko erakundeen adierazpenak, immigratzaileen beharrari buruz; kulturarteko bizikidetzarako jaiak hango eta hemengo auzoetan; Gizarte Segurantzarako kotizazioen gorakada onuragarria, langile atzerritarren afiliazioari esker; edo Almeriako berotegietako langile afrikarrak Galiziara joan zirenekoa, Prestige itsasontziak isuritako txapapotea biltzera.

Albisteekin batera, eztabaidak eta editorialak plazaratzen dira, funtsezkoagoak diren gai batzuei buruz, gobernuaren politiken kontra edo alde egiten dela. Telebista-kateen kasuan, immigrazioaren irudi gogorra, kezkarria eta tragikoa izaten da nagusi. Gordintasun osoz erakusten da, irudien bidez, eta hitz edo argazki soilak (batzuetan, benetan latzak izaten dira) erabili orde, erreportaje osoak egiten dira, eta hor ikusten dira hondartzetako gorpuak, itsasontzietan pilatutakoak, sarekadaren batean atxilotutako prostitutak edo itxi den lantegi klandestinoren bat.

Hemen ez ditugu immigrazioari buruzko pertzepzio eta diskurtso guztiak aztertuko. Aldiz, gehiengoak, oro har eta ia erabat, gizarte-fenomeno konplexu horri buruz duen irudia hitz bakar batean laburbilduko dugu. Immigrazioa **arazo** gisa hartzen da, batez ere; are gehiago, **arazo larri gisa** hartzen dela esango nuke. Hori esatean ez dugu ezer berririk asmatu, zenezari adarretatik heldu baino ez dugu nahi, eta, erretorikarik gabe, honako hau galdetu: immigrazioa arazo bat al da benetan? Hamabost urtetik gora daramagu solasaldi askotan aldarrikatzen **immigrazioa, arazo bat**

baino gehiago, aukera bat dela, eta horrela pentsatzen dugu oraindik ere, nahiz eta badirudien erantzun horrekin ez zaiela migrazioekin lotu ohi diren arazo larriei heltzen. Beraz, arazo horiei heltzen hasteko, honako hauek zehaztuko ditugu:

Lehenik eta behin, **migrazio-fenomenoa egoera bat da, arazo bat baino gehiago**, izatezko egoera bat, egiturazko egoera bat. Hori dela eta, sormenez, justiziaz eta eraginkortasunez heldu behar zaio. Egoerek hobera edo okerrera egiten dute, baina ez dute konponbiderik; arazoek bai. Arazoetarako konponbideak aurkitzeko, lehenik eta behin, egoera onartu behar dugu. Adibidez, migrazioak negatiboak direla edo eragotzi behar direla pentsatuz gero (ikus 2. iruzkina), nekez egingo dugu aurrera.

Bigarrenik, **logikoa edo normala** da immigrazioarekin **lotutako arazoak egotea**. Fluxuen erregulazioarekin, gizarte-arretarekin, sasoiko langileentzako etxebizitzak antolatzearekin, gizarte-bizikidetzarekin, arrazakeriarekin, giza trafikoarekin edo era guztietako gehiegikeriekin lotutako arazoak. Gizarte-fenomeno orok, eta konplexuak direnak are gehiago, zailtasunak eta erronkak dituzte bertako biztanleriarentzat. Horren adibideak dira, besteak beste, auzo berrien eraketa, hezkuntza-erreformen ezarpena edo osasun zerbitzuen berrantolaketa. Hala eta guztiz ere, bertako biztanleriarentzat, arazo horiek **immigratzaileen arazoak**, dira, zailtasunak sor ditzaketen gauzak, eta ez dute ikusten horri aurre eginda hobekuntzak lortzen direnik. Aldiz, **immigrazioaren arazoa** nahi izan ez den zerbaite dela pentsatzen da, **kanpotik etorritako zerbaite**. Horregatik, nor sortu duen sakon aztertu behar dugu, noren arazoa den, eta zer abantaila dakartzan migrazioak.

Hirugarrenik, gauzak bereizi behar dira, dena *totum revolutum* batean nahasi gabe:

- a) Arazoak (nahi ez dugun eta konpondu egin behar den zerbaite) **zailtasunetatik, gabezietatik eta erronketatik** bereizi behar ditugu. "Immigrazioaren arazoen" barruan sartzen ditugun gauza asko, erronkak eta desafio berriak dira, arazoak baino gehiago.
- b) Halaber, gainerako biztanleekin (ez-immigratzaileak edo bertakoak) **partekatutako arazoak** eta immigratzaileen **arazo espezifikoak** bereizi behar ditugu. Hori funtsezkoa da gauzak ez puzteko. Zenbait arazo ez dira immigrazio-arazoak soilik, denonak dira, denoi eragiten digute; esate baterako, etxebizitzak prestatzea (urriak badira), giza eskubideak antolatzea (behar adina ez dauden lekuetan), aniztasunarekiko errespetua lantzea (eskola-curriculumeko ildo gidari gisa), eta leku publikoetan gehiegizko kontzentrazioak erregulatzea. Immigraziorik gabe ere arazo horiek egongo litzateke. Bestalde, mugak kontrolatzeko premia (ezkutuko immigrazioa eragozteko), giza trafikoan aritzen diren sare mafiosoek aurre egitea, edo ikasturtearen barruan eskolan sartzeko antolaketa-lanak, horiei bai, migrazio-fluxuekin zuzenean lotutako arazoak dira, eta, immigraziorik gabe, ez lirateke egongo.
- c) Gainera, egokia izango litzateke immigratzaileak **sor ditzakeen arazoak** eta immigrazioaren arazoak. Aipatu ditugun guztiak migrazio-fenomenoen zailtasunak dira, baina ezin zaizkie lanera eta lan egiteko gogoz etortzen diren atzerritarrei leporatu. Immigratzaile batek delitu bat egiten badu, arau bat betetzen ez badu edo gizalegez jokutzen ez badu, kargua hartu behar zaio, bertakoei bezalaxe, baina hori baino ez: akatsa da jokabide hori, immigratzaile horren jokabide hori, immigratzaileen jokabide orokortzat, immigratzaile guztien jokabide orokortzat hartzea.

Laugarrenik, **"immigrazioaren arazoak"** direlakoetako asko gauzak guztiz ondo egiten ez direlako gertatzen dira. Gauzak ondo eginez gero, arazo horiek eragotziko lirateke, edo, behintzat, haien garrantzia eta oihartzuna txikiagoak izango lirateke. Ez dira, berez, immigrazioaren arazoak, baizik eta immigrazio-politika txar batek sortutako arazoak, bai ekonomiaren eta lan-merkatuaren

aseezintasunak eragindakoak, bai biztanleria-sektore jakin batzuen ezjakintasunak eta jarrera gaitzesgarriek eragindakoak. Immigratzaile batzuk oso etxebizitza txiki batean pilatuta bizitzea edo zortzi orduko txandatan ohe berean lo egitea ez da immigrazioaren ezinbesteko ezaugarri bat, baizik eta immigrazio-esperientzia askotan gertatu ez den zerbait. Eragozteko moduko zerbait da, gainera, ikuskapenen, kontrolen eta beste zenbait neurriren bidez.

Bosgarrenik, migrazioa ez da **gauza negatiboen** multzo bat, eta hori ez da haren **ezaugarri nagusia**, migrazioak alderdi **positibo** nabarmenak eta askotarikoak baititu. III. kapituluan, migrazioen eta immigratzaileen zenbait ekarpen ekonomiko, demografiko, fiskal eta soziokultural adierazten dira, bai orain bizi diren eta lan egiten duten gizarterako, bai immigratzaileen jatorriko herrialdeetarako.

Seigarrenik, lehen aipatu dugunez, immigrazioa **aukera** bat da, **batez ere**. Hortxe dago gakoa immigrazioaren irudi problematikoa eta negatiboa dagokion lekuan kokatzeko, murrizteko eta gainditzeko. Zeren aukera? Norentzat? Migratzaileentzako aukera, beren bizitzak hobetzeko, familiari laguntza bidaltzeko, beste herrialde bat ezagutzeko, ikasketak egiteko eta esperientziak izateko, itzultzean baliagarriak izango direnak. Izan ere, horrela gertatu da ehunka mila emigratzaile espainiarrekin. Aukera bertakoentzat ere. Hain zuzen ere, immigrazioari esker, zenbait lanpostu betetzen dira, familiak aurrera ateratzeko beharrak asetzen dira, eta familiako beharrei (haurrak edo adinekoak zaintzea) aurre egiten laguntzen dute. Kasu batzuetan, zirkunstantzia horri esker, bertako emakumeek etxetik kanpo lan egin dezakete. Azken arrazoi horrek ez du esan nahi jarduera-mota horiek emakumeen ardura eskusiboa direnik edo atzerritarrek egoteak bertako emakumeentzat soilik dela lagungarria, familia osoarentzako aukera baita, gizonezkoentzat ere bai.

Bertakoentzat aipatu ditugun aukerez gain, beste batzuk aipatu behar dira, hala nola enpresa txiki eta ertainak mantentzea edo garatzea (nekazaritzan, ostalaritzan, eraikuntzan edo jatetxe-arloan). Izan ere, immigratzaileen lan-indarrrik gabe, itxi egin beharko lukete edo askoz zailtasun gehiago izango lituzkete. Baina immigrazioa, garapen ekonomikorako aukera izateaz gain, garapen sozial eta kulturalerako aukera da. Izan ere, **immigrazioak aukera** ematen du beste izaera batzuk ezagutzeko, beste musika- eta dieta-mota batzuez gozatzeko, eta geure burua beste ikuspegi batez ikusteko.

Ikuspegi hori integrazioarako eta bizikidetzarako lagungarria izateko, haren argudioen erabilera gaiztoa eragotzi behar da. Izan ere, aurreko gogoetek ez lituzkete honelako pentsamoldeak sortu behar: "immigratzaileak bai, baina bertakoentzat baliagarriak badira; baliagarriak ez diren unean, joan daitezela, beren bizitza hemen egin badute ere". Arriskua dago immigratzaileak bertakoen helburu baterako bitarteko edo tresna gisa ikustea, kontuan hartu gabe immigratzaileak eskubideen subjektuak direla eta beren beharrak, ilusioak, arazoak eta espektatibak dituztela; hau da, bertakoak bezalako gizakiak direla eta bizirauteko eta bizitzeko eskubide berberak dituztela.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Migrazio-fenomenoa egoera bat da, arazo bat baino gehiago.
- 2 Egoera **konplexua** da, eta gizarte-prozesu horrek berekin dakartzan aldaketak direla eta, logikoa edo normala da immigrazioarekin lotutako arazoak egotea.
- 3 Honako hauek **bereizi** behar dira: a) "arazoak" eta "zailtasunak, gabeziak eta erronkak", b) partekatutako arazoak eta arazo espezifikoak, c) pertsona jakin batek (migratzaileak) sortutako arazoak eta immigrazioaren arazoak.
- 4 "Immigrazioaren arazoak" direlakoetako asko **gauzak ondo egiten ez direlako** gertatzen dira.
- 5 Migrazioa ez da "gauza negatiboen" multzo bat, eta hori ez da haren ezaugarri nagusia, migrazioak **alderdi positibo** nabarmenak eta askotarikoak baititu.
- 6 Immigrazioa, batez ere, **aukera** hirukoitz bat da: migratzaileentzat, jatorriko lurraldearentzat eta gizarte hartzailearentzat.

Eguneraketa (2022)

Hain ohikoa den esaldi horri orain berriz heltzean, eta han-hemen duen presentzia aztertu ondoren, zenbait gogoeta gehituko genituzke: batetik, **etengabe irauten duela**, eta, bestetik, ikuspegi hori kritikatzeko zenbait argudio sortu direla, eta, aldi berean, gero eta gehiago hartzen dela immigrazioa aukera gisa.

1.- Immigrazioa arazotzat hautematen da oraindik ere. 2018ko uztailean, El Mundo egunkariak Espainian migrazioei buruz dagoen pertzepzioak aztertzeke inkesta bat egin zuen, Aquarius itsasontzia Valentziako portura iritsi ondoren, gobernu zentralak egindako eskaintza onartuz. Inkesta horretan galdetutakoen % 39,6k immigrazioa "arazo larria" zela esan zuen; % 37,1ek "arazoa" zela, "baina ez larria" zioen; eta % 20,1ek, berriz, "arazoa ez zela" esan zuen.

Olga Sanmartin kazetariak esan bezala, **kezka eta, aldi berean, elkartasuna** zegoen: % 72k esan zuen "gobernuak ondo egin zuela Valentziako portua eskaintzean", eta % 65,8k, berriz, uste zuen Italiako gobernuaren jarrera "onartezina" izan zela (immigratzaileei Italiako portuetan lehorreratzeko ez uztea). Immigrazioa arazo gisa –eta zer neurritan– kalifikatzeari dagokionez, interesgarria da ikustea zer-nolako korrelazioa dagoen inkestatuen iritzien eta aurreko hauteskundeetan emandako botoen artean.

Batez beste, % 39,6k uste zuen immigrazioa **"arazo larria"** dela, baina Alderdi Popularrari (PP) botoa eman ziotenen artean, ehuneko hori handiagoa zen (% 54,8), eta txikiagoa zen Espainiako Langile Alderdi Sozialistari (PSOE) eta Unidas Podemos (UP) alderdiari botoa eman ziotenen artean (hurrenez hurren, % 33,7 eta % 22,8). Beste muturrean, immigrazioa **"arazoa ez dela"** uste zutenak % 20,1 ziren, batez beste, baina ehuneko hori txikiagoa zen PPri (% 9,4) eta PSOERI (% 16,7) botoa eman ziotenen artean, eta handiagoa, berriz, UPri botoa eman ziotenen artean (% 33,6).

2.- Komentatzen ari garen esaldia –**"immigrazioa arazo larria da"**– edo antzekoren bat behin eta berriz esaten da esparru guztietan. Behin eta berriz esaten da, etengabe, migrazioekin lotuta. Arlo akademikoan eta ikerketen ondorio gisa ere bai. Duela gutxi, 2020ko azaroan, immigrazioari buruzko jardunaldi batzuetan, kideko batek egindako azalpenagatik egin dut adierazpen hori. Hain zuzen, azaldu zuen hori zela Danimarkan immigrazioari buruz aurkeztu berri zen txosten baten ondorioa, danimarkar gehienek immigrazioa arazotzat hautematen zutela, alegia.

Denbora gutxi genuen arren, galderen txandan, galdera hau egin nion txostengileari (ikerketaren egilea zen): "Bai, bai, jakina, aspalditik dugu horren berri, eta hori esaten da, baina zein da arazoa? Nola definitzen dute danimarkarrek, nola adierazten dute, zer dela-eta daude kezkatuta?"

Izan ere, proposizio hori behin eta berriz esaten denez, uste dut, migrazioak aukera bat direla azpimarratzeaz gain, gaiari zuzenago heldu behar zaiola. Bai, noski, aitor dezagun argi eta garbi: immigrazioa arazo bat da; are gehiago, arazo larria dela ere esan dezakegu, edo, zehatzago esanda, arazo-multzo bat. Behin eta berriz esaten den esaldi hori entzutean, hau esan dezakegu, eta esan beharko genuke: Noski baietz! Eta, gero, hau galdetu:

- a) Zein da, zehazki, arazoa?
- b) Norentzat da arazoa?
- c) Zergatik da arazoa? Eta azkenik, arazoa hori bada,
- d) Zein da konponbidea?

Gure abiapuntua da migrazioak ez direla **arazo bat** soilik, baizik eta **arazo-multzo** bat; beraz, lau galdera horiek arazo bakoitzerako egin behar ditugu. Izan ere, **zer gizarte-prozesu garrantzitsuk ez dakartza zenbait arazo?** Eta gogoeta hori maila pertsonalera heda dezakegu: gure bizitzetan, ba al dago "arazorik" gabeko erronka edo aldaketarik? Etxe-aldaketak, lanbide-aldaketak, bikoteen banantzeak edo dibortzioak, gaixotasun gogorren bati aurre egitea, negozio berri bat hastea, bakarrik bizitzen jartzea, norbaitekin bizitzen hastea, etab.

Migrazioak, Marcel Mauss etnologoak eta soziologoak XX. mendearen hasieran emandako definizioaren arabera, **erabateko gizarte-gertakariak** dira, sakontasun historikoko fenomenoak baitira, alderdi anitzekoak eta oso konplexuak, **eta zenbait mailatako gizarte-aldaketako prozesuak dakartzate:**

- ▶ jatorriko herrialdeetan zein harrera-herrialdeetan,
- ▶ ez soilik stocketan baizik eta fluxu aldakorretan,
- ▶ zerbitzu publikoko sistemetan,
- ▶ auzoetako eguneroko bizitzan eta bizitza sozialean,
- ▶ aldaketak migratzaileentzat eta haien familientzat,
- ▶ aldaketak bertako biztanleentzat eta bertako administrazioentzat,
- ▶ politika publikoetan eta hauteskunde-eztabaidetan, etab.

3.- Beraz, logikaz, migrazioak erronkak, desafiok, zailtasunak eta arazoak dakartza berekin. Nire ustez, **arazoa, neurri batean behintzat, arazoaren kategorian datza.** Gatazketako

bitartekaritzaren eta konponketen arloan metatutako esperientziak dio aldeak ez direla bat etortzen beren arazoaren formulazioan. Izan ere, Harvardeko ereduari –negoiazio- eta bitartekaritza-metodologia klasikoa da jada, eta nahitaezko erreferentzia-, lehenbiziko fasea "pertsonak arazotik bereiztea" da, eta, hasierako fase horretan, erabilgarriak dira –are gehiago, ezinbestekoak– aldeek auzia, gatazka, arazoa **nola ikusten duten adierazteko galderak. Izan ere, horretan ere ados ez badaude, nola helduko diote arazoari?**

Bitartekaritzako teknika erabilgarrienetako bat **birformulazio positiboa da**; hau da, auzian dagoen gaia, eztabaidatzen ari den gaia, beste modu batean planteatzea, gaiari hobeto heltzeko, edo, besterik gabe, heltzeko aukera emango duen kalifikazio edo ikuspegi bat gehitzea. Horixe egin nuen immigrazioarekin 2003ko ditxosozko liburuan, aukera gisa planteatzea. Izan ere, **Zer da immigrazioa?** izenburuaren ondoren, lehenbiziko izenburuazpia **arazoa ala aukera?** zen. Agian, arazoaren kategoriari dagokionez, lagungarria izan daiteke birformulazio positibo hau: **behin identifikatuta, hobetzeko aukerak ematen dituen egoera hori.**

- 4.- Immigrazioa arazo gisa hautematen jarraitzen dela egiaztatuta, eta zenbait iturri aztertu ondoren, ikusi dugu kalifikazio hori –eta, batez ere, kalifikazioak dakarren erredukzionismoa eta negatibismoa– **dezente bilakatu dela azken bi hamarkadetan.** Berritasuna da migrazioak ulertzeko eta kalifikatzeko modu horrekiko ahots **kritikoak daudela**, eta horietako batzuek ere adierazten dute migrazioa ez dela **"arazoa", baizik eta konponbidea**, edo, gutxienez, konponbidearen zati bat.

Ildo horretatik, kontuan hartu behar da iritzi publikoaren inkestetan **"immigrazioaren arazoa" ez dela beti postu berean agertzen.** Immigrazioari buruzko pertzepzioa eta, hain zuzen, immigrazioa "arazotzat" hartzea faktore hauen arabera aldatzen den zerbait da:

- a) dagokion **une eta testuinguru soziopolitiko**a, eta
b) **gizartearen edo gizarterako arazotzat** hartzen den edo banakoei eragiten dien gauzatat hartzen den.

Ildo horretatik, adibidez, Cristina Mongek gogoeta hau egiten du: "Immigrazioa arazo gisa ikusarazten tematzen direnek haien iritzia sostengatu dezakeen argudio bat aurkitu dute aurten: CIS erakundearen arabera, espainiarrek uste dute immigrazioa herrialdearen bosgarren arazo handiena dela. **Datu horri bi ohar egin behar zaizkio.** Lehenik eta behin, norberaren bizitza pertsonalean gehien eragiten duen arazoari buruz galdetzen denean, kezka hori bederatzigarren postura jaisten da." (enfasia jatorrizkoan)

Hor lehenbiziko aldaketa dugu, oso garrantzitsua. Alderdi sozialaren eta pertsonalaren arteko dikotomia, pertzepzioen eta gertaeren arteko dikotomia, kontuan hartu beharko lirateke. Mongek hau gehitzen du: "Eta bigarrenik, iaz –aurreko urteetan ez– zer gertatu zen aztertzen badugu, ikusiko dugu migrazioagatiko kezka gora egiten duela udan, eta behera neguan, eta horrek galdera asko sorrarazten ditu. 2017an, uztailako barometroan, immigrazioa zazpigarren arazo zen, baina abenduan, hamabigarren postura jaitsi zen. Eta amaitzeko: "Azterketa sakon bat egin beharko litzateke, ondorioak atera ahal izateko; baina, lehen begiratuan behintzat, komeni da erabateko baieztapenekin zuhurtziaz jokatzeko."

- 5.- Immigrazioa arazo gisa hautematen den jakiteko inkestetatik eta galderetatik harago (kontuan izan galderaren formulazioak berak ikuspegi hori berekin dakarrela) **analisi kuantitaiboetan ere landu da gai hori.**

Hala, adibidez, 2004an, bere garaian argitaratu genuen eta orain eguneratzen ari garen testutik urtebetera, Lleidakako Unibertsitateko Antonio Morell irakasleak "La inmigración como problema: un análisis de las prácticas discursivas de la población autóctona" lana argitaratu zuen. Saiakera horretan, aztertzen du zenbateraino hautematen den "immigratzailea mehatxu gisa" eta "immigratzailea lehiakide gisa" jardunbide diskurtsibo horietan".

- 6.-** Zenbait azterketak frogatu dute **zer-nolako eginkizuna duten hedabideek immigrazioari buruzko pertzepzio horiek sortzeko prozesuan**. Mariza Sobrados-ek, Sevillako Unibertsitateko Komunikazio Fakultateko ikertzaileak, ABC eta El País egunkarietan immigrazioaz egiten den trataeraren konparaziozko azterketa egin zuen (2010), eta hau adierazi zuen: "Espainiako hedabideek immigrazioaz egiten duten irudikapen negatiboak eragin erabakigarria du immigrazioa gizarterako arazotzat hautemateko".

Eta hau gehitu zuen: "Diskurtso horretan, praktikan, ez dira fenomenoaren ekarpen kultural eta ekonomikoak aipatu ere egiten; batzuetan arrazakeria eta diskriminazioa esplizituki gaitzesten diren arren, jarrera hori ez da nahikoa gertaera gatazkatsuen aldeak gertatzen direnean".

- 7.-** Beste batzuek migrazioak arazotzat jotzearen aldeakartasuna kritikatzeko dute, beste ikuspegi batetik: immigrazioa gizarte hartzaileetako lan-merkatuaren **egiturazko beharra dela diote**.

Horren adibide dugu José Antonio Montenegrok CNN katean (espainieran) 2019ko martxoan argitaratutako artikulua. Testu horretan hau adierazi zuen: **hesiei eta karabanei** buruzko albisteez izenburuak bereganatzen dituzte (Estatu Batuetakoak, Mexikoak eta Erdialdeko Amerikakoak, baina Afrikako iparraldekoak ere bai), baina "badago erabateko beste errealitate bat, askoz gutxiago aipatzen dena: Estatu Batuetako, Japoniako, Alemaniako edota Txinako ekonomiek immigratzaileak behar dituzte beren etorkizuna bermatzeko".

- 8.-** Bestalde, batzuen ustez, **ikuspegi hori da arazoa, hain zuzen ere**. Hala planteatzen da, adibidez, Sara Ortegak PorCausa fundaziorako egindako artikuluan (2020). Izenburu iradokitzaila du: "El grave problema de la inmigración es considerar a la inmigración como un problema" (hau da, "Immigrazioaren arazo larria immigrazioa arazotzat jotzea da"). Kazetariak elkarrizketatutako pertsonaren (Christian Orgaz soziologoa) hitzetatik hartu zuen izenburua. Elkarrizketako azken galderan –"**nola ulertu beharko litzateke migrazioen errealitatea?**"–, hau erantzun zuen Orgazek: "gizarte-arazoen gizarte-problematizazio prozesuak jasan dituzte, eta, prozesu horietan, zenbait eragilek beren diskurtsoak, jardunbideak eta ekintzak ezarri dituzte, eta horien ondorioz sortu da gaur egun dugun *status quoa*".

Eta hau gehitu zuen: "Migrazioa **nolakoa izan zitekeen** planteatzeko, migrazioaren arazoa nola eraiki den planteatu beharko genuke. Izan ere, migrazioa **ez litzateke** arazo bat **izan behar**. Jendeak lurralde bat zeharkatzea, lurralde horretan egotea edo lurralde horretatik joatea ez litzateke arazo bat izan behar. Hori izan beharko luke helburu ideala" (letra etzana geuk gehitua)

Amaitzeko: "Esango nuke immigrazioaren arazo larria immigrazioa arazotzat hartzea dela. Eta hori egiteak gizarterako benetan larriak diren beste arazo batzuk ezkutatzeko ditu. Immigrazioa arazotzat hartzea pobretu egiten gaitu eta, hori dela eta, ahaztu egiten dugu giza mugikortasuna berezko zerbait izan dela Historia osoan. Europarrok gara gehien mugitu izan direnak; hor daude kolonizazioak."

- 9.- Elmmigrazioa arazotzat kalifikatzearen ideia bilakaeran, ideia horren iraunkortasuna eta egiten diren kritikak nabarmentzeaz gain, adierazi behar da **immigrazioa aukera bat dela dioen ideia errotzen ari dela** eta zenbait eragilek erabiltzen dutela. Ikus ditzagun bi adibide/artikulu –beste asko aipa ditzakegu–, non **arazoa/aukera binomioa** lantzen den eta izenburuan ere adierazten den.

Hala, Segismundo Alvarez notarioak "La inmigración: ¿oportunidad o problema?" izeneko artikuluan (hau da, "Immigrazioa, aukera ala arazoa?"; *El notario del siglo XXI* aldizkarian argitaratu zen, 2006ko urtarrila-otsaileko alean), migrazioekin lotutako funtsezko gaietako batzuk landu ondoren, ondorio hau atera zuen: "gaiaren garrantzia eta gai horretan dugun eginkizuna azpimarratu nahi ditut. Herritarrak eta notarioak garen aldetik, estatuarekin lankidetzan aritu ez ezik, integrazioaren alde egiteko moduak bilatu behar ditugu, bai gure lanaren bidez, bai gure gogoeten bidez, **immigrazioa aberasgarria (ekonomian eta gizartean) izan dadin, eta ez arazo bat.**" (letra etzana geuk gehitua)

Ikus dezagun beste adibide bat, duela gutxiagokoa, Arsenio Escolarrek *ElDiario.es* egunkarian 2018ko abuztuan argitaratutako artikulua: "La inmigración, un problema y una oportunidad" (hau da, "Immigrazioa, arazo bat eta aukera bat"). Nazioarteko zenbait erakundek Espainiak, bere pentsio-sistema bermatzeko, 2050. urtera arte 5,5 milioi immigratzaile hartu beharko lituzkeela abiapuntu hartuta, eta migrazioen ekarpen demografiko eta fiskalari buruzko arrazoiketa egin ondoren, ondorio hau adierazi zuen: "Arazo bat, bai. Ordena publikoko eta segurtasuneko arazoa ere izan daiteke. Baina, beste modu batean kudeatuz gero, aukera bat ere izan daiteke, arazo askoz larriago bat konpontzeko: gure krisi demografikoaren konponbidea." (letra etzana geuk gehitua)

Azken finean, gaur egun, uste dugu nabarmen esan daitekeela hiru iritzi-lerroak irekita daudela:

- a) oraindik ere, gehienek immigrazioa arazotzat hautematen dute,
- b) gero eta kritika gehiago egiten dira, esanez adierazpen hori partziala dela eta ñabardura asko egin daitezkeela, eta, gainera, ideia distortsionatua dela, eta, horrexegatik ere, problematikoa, eta
- c) immigrazioa aukera handi bat edo aukera-multzo bat dela dioen ideak hedapen edo eragin handiago du

Iturriak eta materialak

"La inmigración es un problema grave para el 40%"
(*El Mundo* egunkariak 2018ko uztailean argitaratutako inkesta, *Aquarius* itsasontzia Espainiara iritsi ondoren. Inkesta Espainian migrazioez dauden pertzepzioei buruzkoa zen, <https://bit.ly/2TTUmpi>)

"Inmigración: problema y necesidad" (José Antonio Montenegroren artikulua, 2019ko martxokoa, CNN-Españan argitaratua. Artikuluan, azaltzen da albisteetan aldebakartasuna izaten dela eta ez dela adierazten migrazioa premia ere badela, <https://cnn.it/3jd7HS5>)

"El grave problema de la inmigración es considerar a la inmigración como un problema" (Sara Ortegaren artikulua, 2020ko irailekoa, Público egunkarian argitaratua. Artikuluan, elkarriketa egiten zaio Christian Orgaz-i. Christian Orgaz Atzerritarak Barneratzeko Zentroei buruzko tesi baten egilea da, <https://bit.ly/3yw1FSQ>)

"La inmigración, un problema y una oportunidad" (Arsenio Escolarrek *El Diario* egunkarian idatzitako artikulua, 2018ko abuztuko. Espainiako migrazioek duten trataerari buruzkoa, <https://bit.ly/3yIMtaW>)

"¿Por qué hacemos de la inmigración un problema?" (Cristina Mongek Infolibre egunkarian idatzitako artikulua, 2018ko abuztuko. Espainiako migrazioak nola tratatu beharko lirakeen jorratzen da artikuluan, <https://bit.ly/3lrXTGN>)

"Migration is not a problem to be 'managed'" (*Político* webguneke artikulua, 2018ko urrian argitaratua, hedabide horretan bertan argitaratutako beste artikulua bati erantzuteko. Artikulu honetan, adierazten da arazoa ez dela migrazioa, baizik eta desberdintasunak, <https://politi.co/3C3EURL>)

"La inmigración: ¿oportunidad o problema?" (El notario del siglo XXI aldizkariako artikulua, Espainian migrazioek duten trataerari buruzkoa, <https://bit.ly/2TMxGqK>)

"La inmigración no es el problema, es la solución" (*El Plural* egunkariako artikulua, 2017ko abuztuan argitaratua, migrazioak helmuga-gjizarteentzat izan ditzakeen abantaileri buruzkoa, <https://bit.ly/3xgejnH>)

"Inmigración: problema y necesidad" (CNNren webgunean 2019ko martxoan argitaratutako artikulua. Artikuluan, egileak iritzi hau adierazten du: migrazioa arazoa eta premia dela aldi berean, <https://cnn.it/3jd7HS5>)

"El verdadero problema de la migración y su verdadera solución" (Observatorio de Legislación y Política Migratoria behatokiko artikulua, 2014ko urtarrilean argitaratua, Estatu Batuetako migrazio-egoerari buruzkoa, <https://bit.ly/3lq65ai>)

"La inmigración como problema: un análisis de las prácticas discursivas de la población autóctona" (Leidako Unibertsitateko Antonio Morell irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioen aurkako diskurtsoen eraketari buruzkoa, *Papers*, 74, 2004, 175-201. orrialdeak, <https://bit.ly/3zZWPOb>)

"La inmigración como problema. Percepciones sociales y representaciones mediáticas" (Sevillako Unibertsitateko Maritza Sobrados irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioez dagoen pertzepzioari buruzkoa, *Prisma Social*, 6. zenbakia, 2011ko ekain. <https://bit.ly/3A6Fpjb>)

"La inmigración, ¿problema o reto?" (Murtziako Unibertsitateko Carmen Bel eta Josefa Gómez irakasleen artikulua akademikoa. Migrazio-arazoaren konponbideak aztertzen dira artikuluan, <https://bit.ly/3C7AQGP>)

"Migration: a global issue in need of a global solution" (Christine Lagardek idatzitako artikulua, 2015eko azarokoa, Nazioarteko Diru Funtsaren blogean argitaratua. Artikuluan, migrazio-krisirako konponbideak proposatzen dira, <https://bit.ly/3lnnhgS>)

"La inmigración como problema. Percepciones sociales y representaciones mediáticas" (Sevillako Unibertsitateko Maritza Sobrados irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioez dagoen pertzepzioari buruzkoa, <https://bit.ly/3A6Fpjb>)

"La inmigración como problema: un análisis de las prácticas discursivas de la población autóctona" (Leidako Unibertsitateko Antonio Morell irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioen aurkako diskurtsoen eraketari buruzkoa, <https://bit.ly/3zZWPOb>)

"La inmigración en los tiempos del virus" (Carmen González Enríquezaren artikulua akademikoa, 2020ko maiatzekoa, Elkano Errege Institutuaren webgunean argitaratua, COVID-19ak migrazioetan eta migrazioen inguruko pertzepzioan izandako eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/3yn25eg>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

0.2

“Migrazioak eragotzi behar dira”

Landutako gaiak:

alderdi negatiboak; garapenerako lankidetzak; erregulazioak: Munduko Ituna; konponbideak

Abiapuntuko testua (2003)

Hemen, pertsona askok partekatutako beste ideia bat dugu. Normalean, ez da baieztapen esplizitu bat, baizik eta errotutako ikuskera bat. Honela laburbil daiteke: "Ai, immigrazioa amaituko balitz, pertsonentzako bidegabekeriak, sufrimendua eta deserrotzea ekartzen baititu, eta jatorriko herrialdeak pobretzea eragiten baitu". Ados, onar dezagun gauza txarrak eta negatiboak galarazi behar direla, baina migrazioak zerbait txarra eta negatiboa al dira? Eragotzi behar direnak immigrazioarekin lotutako alderdi negatiboak dira: mafiak, esplotazioa, eskubide-urraketa, prekariedade juridikoa...

Azter ditzagun migrazioak eragozteko ikuspegi horren ohiko bi garapen. Batzuek honela pentsatzen dute: "Arazoari erotik heldu behar zaio, jatorrian. Immigratzaileekin hemen dagoen arazoaz hitz egin baino lehen, harira etorri behar da, eta aitortu arazo larria han dagoela: hango garapen urria eta gobernu ustelak". Asmo oneko pertsonen entzun diegu argudio hori adierazten, salatu nahian herrialde garatuenetako gobernuak ez dutela behar adinako konpromisoa hartzen, emigrazioa igortzen duten herrialdeen demokratizazioaren eta justiziaren alde presionatzerakoan. Ongi etorriak izan daitezkeen kritika horiek; izan ere, gehienok ados gaude horrekin. Nolanahi ere, kontuan hartu behar da argudio horietan a) ez dela ezer esaten hemen eta orain egin beharrekoari buruz, eta b) beste behin, azpigarapenik gabe jendeak emigratuko ez lukeela hartzen dela abiapuntutzat.

Hau da migrazioak eragozteko nahiak eragindako beste baieztapen bat: "Migrazioak geldiarazteko, garapenerako lankidetzak bultzatu behar da immigratzaileen jatorriko herrialdeekin". Garapenerako lankidetzak areagotu eta hobetu behar dela, bai, denok egongo gara ados ideia horrekin, baina bi ñabardura garrantzitsu egin behar dira. Alde batetik, ez da kontuan hartzen lankidetzak eragin mugatua izaten duela herrialde jakin baten garapenean; herrialde horien garapen orokorra da ahalbidetu behar dena, kanpo-zorra barkatuz eta birnegoziatuz, eta nazioarteko merkataritza bidezkoago baterako oinarriak ezarriz. Bestalde, lankidetzak proiektuak nazioarteko migrazioa ere susta dezakete. Hona hemen adibide bat: demagun Afrikako herrialde batek harreman gutxi duela Espainiarekin eta ez direla herrialde horretako immigratzaileak etortzen Espainiara. Halako batean, hamar edo hogeit hamar lankidetzak proiektu jartzen dira martxan herrialde horrekin; esaterako, ureztatzeko sistemak, eskolak eta osasun-zentroak. Bada, horien bidez Espainiarantzko lehenbiziko emigrazio-fluxua sortuko litzateke herrialde horretatik, teknikoek eta kooperanteek bertako langileekin izandako lan-harremanen bidez, eta berrikuntzen ondorioz. Pertsona-fluxu bat eta migrazio-kate eta -sare berri bat sortuko lirateke, emigrazioa prebenitzeko esperientzia batetik abiatuta! Ea argudioa ondo ulertzen dugun: kontua ez da garapenerako lankidetzak geldiaraztea, inola ere, oso beharrezkoa baita, baizik eta, lehenik eta behin, immigrazioarekin beti lotzen diren ondorio negatiboak eragozten jakitea, eta, bigarrenik, lankidetzak hori ez aurkeztea fluxuak geldiarazteko mekanismo nagusi gisa, mekanismo nagusi hori herrialdeko garapen globala baita

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Ez dira migrazioak eragotzi behar, baizik eta izan ditzaketen **alderdi negatiboak**.
- 2 Bai, **"arazoak jatorrian konpondu behar dira"**, baina horrekin: a) ez da esaten zer egin behar den hemen (harrera-herrialdean), eta b) azpigarapenik gabe migrazioak ez zela egongo dioen ideia hartzen da abiapuntutzat, eta hori funsgabeko ideia da.
- 3 **Garapenerako lankidetz**a ondo dago eta beharrezkoa da, bai, baina ez ditu migrazioak geldiarazten: a) haren eragina mugatua da; jatorriko herrialdearen garapena eta hura ahalbidetzeko neurriak dira benetan eraginkorrak direnak; eta b) lankidetzaren proiektuek migrazioa ere sustatu dezakete (neurri batean).

Eguneraketa: iruzkin berriak (2022)

Migrazioak galaraztearen aldeko jarrera oso hedatuta dago eta oso erabakigarria da migrazioen aurkako jarreretan; beraz, hemen berriz aztertzeaz gain, bigarren zatian ere sartuko dugu, gaur egungo beste bertsio batzuetan; batez ere, "Stop inmigración" leloari buruzko iruzkinean.

Oraingoz, hiru gogoeta gehituko ditugu: lehenbizikoa, immigrazioa "galarazteari" buruzkoa; bigarrena, "alderdi negatiboari" buruzkoa; eta hirugarrena, berriz, garapenerako lankidetzaren bideari buruzkoa.

- 1.- Hau da gai hori kokatzeko esparrua: **mundu-mailan dagoen adostasuna da immigrazioa ez dela galarazi/eragotzi behar, baizik eta arautu**. Hala dago xedatuta, hain zuzen, Migrazio Seguru, Antolatu eta Erregularerako Mundu Itunaren (Nazio Batuak, 2018ko abendua) 23 helburu nagusietan. Espainiak sinatutako nazioarteko dokumentu horren ikuspegiari, arautzea da xedea eta ildo gidaria. Nolanahi ere, hori zehazki adierazten duten helburu batzuk nabarmenduko ditugu.

1. taula. Erregulatu beharreko zenbait alderdi espezifiko eta haien isla Munduko Itunean (2018)

Arautu beharreko alderdia	Munduko Itunaren (2018) helburuak
Emigrazio-bideak	Helb. 5 ▶ "Migrazio erregularerako bideen eskuragarritasuna eta malgutasuna areagotzea"
Migrazio-zikloa	Helb. 14 ▶ "Babes, laguntza eta lankidetzaren kontsularrak hobetzea migrazio-ziklo osoan"
Mugak	Helb. 11 ▶ Mugak modu integratuan, seguruan eta koordinatuan kudeatzea.
Zerbitzu publikoak eskuratzea	Helb. 15 ▶ "Migratzaileei oinarritzko zerbitzuak ematea"
Bidalketak	Helb. 20 ▶ "Bidalketen transferentzia bizkorragoak, seguruagoak eta merkeagoak sustatzea eta migratzaileen inklusio finantzarioa bultzatzea"
Itzulera	Helb. 21 ▶ "Lankidetzaren aritzea itzulera eta berronartzeak segurtasun- eta duintasun-baldintzetan egitea errazteko, bai eta berrintegrazio jasagarria errazteko ere"

7.
Ez ditut garrantziaren arabera ordenatuta adierazten (kaltetutakoen kopurua, urratutako eskubideen larritasuna, eragozteko zailtasunak, etab.), baizik eta migrazio-zikloaren arabera.

2.- Nazioarteko migrazioekin lotutako alderdi negatiboei dagokienez (behartutako migrazioa, pertsonen trafikoa, heriotzak eta gehiegikeriak itsasaldietan eta gainerako lekualdatzeetan, trafiko-sareak, legez kanpoko sarrerak, lan-esplotazioa, irregulartasun-egoerak, diskriminaziozko jardunbideak, etab),⁷ Migrazio Seguru, Antolatu eta Erregularrerako Mundu Ituneko zenbait helburutan jorratzen dira.

2. taula. Konpondu beharreko zenbait alderdi negatibo eta haien isla Munduko Itunean (2018)

Arautu beharreko alderdia	Munduko Itunaren (2018) helburuak
Behartutako migrazioa	Helb. 2 ▶ "Jendea jatorriko herrialdeetatik irtenaraztera behartzen duten egiturazko eta kontrako faktoreak minimizatzea".
Pertsonen trafikoa	Helb. 9 ▶ "Migratzaileen legez kanpoko nazioarteko trafikoaren aurkako erantzuna sendotzea"
Heriotzak, erasoak, tratu txarrak lekualdatzeetan	Helb. 8 ▶ "Bizitzak salbatzea eta desagertutako migratzaileei buruzko nazioarteko ekimen koordinatuak abiaraztea"
Trafiko-sareak	Helb. 10 ▶ "Pertsonen trafikoari aurre hartzea, haren kontra borrokatzea eta hura desagerraraztea nazioarteko migrazioaren testuinguruan"
Legez kanpoko sarrerak	Helb. 11 ▶ "Mugak modu integratuan, seguruan eta koordinatuan kudeatzea".
Irregulartasuna	Helb. 4 ▶ "Migratzaile guztiek beren identitate juridikoaren frogak eta dokumentazio egokiak dituztela zaintzea.
Lan-esplotazioa	Helb. 6 ▶ "Kontratazio ekitatibo eta etikoak erraztea eta lan duina bermatzen duten baldintzak babestea".
Diskriminazioa	Helb. 17 ▶ "Diskriminazio-forma guztiak desagerraraztea eta migrazioari buruzko pertzepzioak aldatzeko diskurtso publikoa sustatzea, oinarri enpirikoak baliatuta".

Iturria:
Geuk egina

Hautapen berri bat egin dugu. Hau erakutsi nahi dugu: bidegabekeriako, gizarte-problematikako eta eskubide-urraketako errealitate horiek guztiak landuta daudela, eta ez soilik nazioarteko legedian eta konstituzioetan, edo politika publikoetan eta gizarte-ekimenetan, baizik eta baliatu eta betearazi behar diren munduko itunetan ere. Itun horietan, gainera, helburuak, jarduketa-ildoak, neurriak eta adierazleak jasota daude.

3.- 2003an jada adierazitako argudioak erabiliz, garapenerako lankidetzari buruzko zerbait gehitu nahiko nuke; zehazki, lankidetzari migrazioak galarazteko antidotoa edo konponbidea dela dioen jarrerari buruz. Zalantzarik gabe, jatorriko herrialdeen garapena babestea eutsi beharreko ildo estrategiko bat da; izan ere, Europar Batasunean, migrazio-politiken hirugarren ardatza izan da, kontrol-politikekin (mugak, baimenak, etab.) eta integrazio-politikekin (inklusioa, kulturartekotasuna, etab.) batera. Eztabaidagaia ez da garapenerako lankidetzari egokia eta beharrezkoa den ala ez, baizik eta lankidetzaren eta migrazioak geldiaraztearen arteko loturarik dagoen edo egiten den lotura okerrekoa den.

Oraindik ohikoa da esatea garapenerako lankidetzak nazioarteko migrazioak geldiaraz ditzakeela. Nolanahi ere, ikusten da beste ideia hau –errealitatea hobeto islatzen duena–

erakundeen diskurtsoan txertatzen ari dela: nazioarteko garapenerako funtsak lagungarriak izan daitezkeela, baldin eta jatorriko herrialdean garapena izateko plan zabalago batean kokatzen badira. Ikus dezagun joera horren adibide bat. Lankidetzarako estatu-idazkariari 2020ko uztailean egindako elkarrizketa batean, "Lankidetzaren kudeaketa egokiak zenbateraino geldiaraziko lituzke migrazioak?" galdetu zioten eta hauxe erantzun zuen:

"2005ean eta 2006an, Barne Ministerioan aritu nintzen, immigrazioaz arduratzen, Afrikatik jende asko iristen ari zen garaian. Garai hartan, hauxe argi eta garbi ikusi genuen: beren herrialdeetatik joateko gogoia ez izateko moduko baldintzak sortzen ez badira, azkenean joan egiten dira. Eta Kanpo Ministerioak Afrikarako lehenbiziko plana egin zuen. Orduetik hona, asko hobetu da. EBk oso estrategia landua du gazteek herrialde horietan beren *modus vivendi* aurkitu ahal izateko. Garrantzitsua da kontrolrik gabeko migrazioak eragozteko, segurtasun-arrazoiengatik ere bai. Bizi-kalitate egokia aurkitzen ez badute, indar erradikalek oso erraz errekrutatuko dituzte." (letra etzana jatorrizkoan)

Argudio nagusiari uko egiten ez badio ere –ez direla migrazioak geldiarazi behar–, adierazten du "garrantzitsua dela **kontrolrik gabeko** migrazioak eragozteko", eta behar bezala bereizten ditu osotasuna (migrazioak) eta zati bat (kontrolrik gabeko migrazioak), lehen aipatu dugun arautzearen ildotik. Bestalde, erantzuten duenak zer kargu duen kontuan hartuta, badirudi –inplizituki– lankidetzak migrazioak geldiarazten dituela, baina, erantzunean, behinik behin, EBren estrategiak eta zenbait plan, hala nola Afrika Plana, aipatzen dira.

Hala da, bai, beharrezkoa da "beren herrialdeetatik joateko gogoia ez izateko moduko baldintzak sortzea" eta "bizi-kalitatea hobetzea", baina, berriz esango dugu, a) lankidetzaproiektuek oso neurri txikian lortzen dute hori, eta b) askoz neurri handiagoan lortuko litzateke, honako ildo estrategikoak aplikatuko balira, besteak beste: gutxieneko errenta izateko politikak zabaltzea (migrazioa igortzen duten herrialdeetan ere bai), garapen-plan orokor eta ekitatiboak irmotasunez babestea, nazioarteko merkataritzarako oinarri orekatuagoak eta bidezkoagoak ezartzea, kanpo-zorra barkatu edo birnegoziatzea, edo herrialde mugakideek elkarrekiko eta baterako garapenerako hitzarmen binazionalak egitea

- 4.- Nolanahi ere, zergatik eragotzi neurri handi batean aukera bat den zerbait? Noski, adostasuna dago immigrazioa arautzeari eta mugak kontrolatzeari dagokionez, giza eskubideak errespetatuta, baina ez da ulertzen immigrazioak galarazteko jarrera, lan-indarraren eskaria dagoenean; hau da, **lan-arloko beharrak daudenean eta immigrazioaren ondorioak, oro har, positiboak** direnean, baina alderdi hori bigarren zatiko zenbait iruzkinetan garatuko dugu.

Iturriak eta materialak

"La 'España fortaleza' gasta ocho veces más en detener y expulsar migrantes que en integrarlos" (Público egunkariko artikulua, 2020ko uztailakoa, Espainiak migrazioen aurkako borrokan egiten dituen gastuei buruzkoa, <https://bit.ly/3CgWwSI>)

"The tetherball effect: how efforts to stop migration" (New Security Beat blogean argitaratutako artikulua, herrialdeek migrazioen aurka aplikatzen dituzten politiken ondorio negatiboari buruzkoa, <https://bit.ly/3lRUwx>)

"Las medidas más crueles para frenar la migración" (El País egunkariko artikulua. Artikuluan, Estatu Batuetan eta Erdialdeko Amerikan migrazioak eragozteko aplikatzen diren neurri gogorrenetako batzuk laburbiltzen dir, <https://bit.ly/3CgOSYu>)

"Cuentas y no cuentos: lo que el inmigrante aporta a la economía" (El País egunkariko artikulua, 2019ko azarokoa. Artikuluan, pertsona horiek helmuga-gizarteetan duten pisuari buruzko zenbait estatistika ageri dira, <https://bit.ly/372UeXu>)

"El veredicto es claro: la inmigración favorece a la economía" (Banco Interamericano de Desarrollo bankuaren blog batean argitaratutako artikulua. Gaiari buruzko informazio laburra dago artikuluan, <https://bit.ly/3kVCRQv>)

"Los inmigrantes aportan más de lo que reciben" (El Diario egunkariko artikulua. Artikuluan, migratzaileek harrera-gizarteetan duten eraginari buruzko zenbait zurrumurru gezurtatzen dira, <https://bit.ly/3y5YW2v>)

"15 iconic American things that wouldn't exist without immigrants" (Buzzfeed webguneko artikulua, 2017ko otsailean argitaratua. Artikuluan, adierazten da zer nolako eragina duten migrazioek Estatu Batuetako gizartearen eguneroko bizitzan, <https://bzfd.it/37ez88x>)

"Without immigrants, the US economy would be a 'disaster', experts say" (ABC News hedabideko artikulua, 2017ko otsailean argitaratua. Hipotesi hau aztertzen da artikuluan: Migratzailerik gabe, zer gertatuko litzateke Estatu Batuetan?, <https://abcn.ws/37jLkok>)

"These U.S. industries can't work without illegal immigrants" (CBS News hedabidean 2019ko urtarrilean argitaratutako artikulua. Artikuluan, aipatzen da migrazioak ezinbestekoak direla Estatu Batuetako zenbait industriarentzat, <https://cbn.ws/3A2Vqgy>)

"Cómo 'resolver' la migración: una guía práctica" (Migrazioetarako Nazioarteko Erakundearen dokumentu ofiziala, giza fluxuak kudeatzeko konponbideei buruzkoa, <https://bit.ly/3C4UrHV>)

"Europe's expensive and ineffective efforts to stop migration" (Instituto de Desarrollo de Ultramar institutuaren bideoa, Europako herrialdeetako migrazio-politiken ondorio negatiboari buruzkoa, <https://bit.ly/3igffEr>)

"La inmigración y su contribución a la riqueza cultural" (Ankarako Unibertsitateko Hadi Adanali irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioek kultura-aberastasunari egiten dioten ekarpenari buruzkoa, <https://bit.ly/3loEht3>)

"El nuevo pacto migratorio europeo: Europa eleva los muros de su fortaleza" (Médicos sin Fronteras erakundearen webgunean argitaratutako dokumentua. Dokumentuan, Migrazioari eta Asiloari buruzko Europako Ituna eta itun horrek migratzaileengan duen eragina aztertzen dira, <https://bit.ly/2Vn5cV2>)

"Es importante ver las migraciones descontroladas" (Lankidetzarako estatu-idazkari Ángeles Morenori egindako elkarrizketa, 2020ko uztailakoa, El País egunkarian argitaratua. Migrazioen gaia jorratzen da elkarrizketan, <https://bit.ly/3rOsBEG>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

0.3

“Lehen, migrazioak beste zer bait ziren”

Landutako gaiak:

ezkutuko ekonomia; konparaziozko metodoa; iraganaren idealizazioa; ikuspegi historikoa; gaur egungo migrazioen elementu espezifikoak

Abiapuntuko testua (2003)

Baieztafen hori gaiari buruz dakiten pertsonak esan ohi dute, dela Europako beste herrialde batzuetara emigratu dutelako, 1950eko eta 1960ko hamarkadetan, dela ekonomiako, historiako edo beste arlo batzuetako ikasketak/azterketak egin dituztelako. Ideia osoa honela adieraziko litzateke: “Lehen, nahita egindako emigrazioak ziren, kontratuarekin, industriarako, etab. Orain, klandestinoak dira, kontraturik gabe, ezkutuko ekonomiarako edo prostituziorako”. Adierazpen horiek errotuta daude, adibidez, esparru politiko eta sindikaletan. Izan ere, pentsatzen da kapitalismoak gero eta baldintza okerragoak sortzen dituela lan-baldintzetan eta migrazioetan. Beste arrazoiaketa bat migrazio-**mota hori** gaitzestearekin dago lotuta: “Espainiarrek emigratzen zutenean, beste modu horretan egiten zuten, ez oraingoek bezala, eta horregatik gaitzesten dugu immigrazioa”.

Hori esatean, zer bait laudagarria lortu nahi da; izan ere, langile atzerritarrak hartzen dituzten Europako gizarteek –Espainiakoa barne– ezkutuko ekonomiako sektore zabalak sortu dituztela salatzen da, eta lan-ingar horren zati handi bat ezkutuko ekonomia horretan aritzen dela. Baina, alderaketa hori zuzena da? Kasuan kasu ikusi beharko litzateke (herrialdeak, garaiak, sektoreak), eta baliteke horietako batzuetan zuzena izatea. Halaber, esan behar da iragana idealizatzen dela, eta oraina gaitzetsi. Zalantzarik gabe, Espainiatik Frantziako mahats-bilketan, Alemaniako industrian edo Suitzako ostalaritzan aritzeko emigrazioa gaur egungoa baino formalagoa eta hobeto antolatua zen –bide batez, gaur egun, apenas aritzen dira emigratzaileak industrian–. Baina, iraganean ere, egoera penagarriak izaten ziren, kontratu faltagatik edo pilatuta egoteagatik. Gogoan izan behar dugu Espainiatik Latinoamerikara emigratu zuten askok eta askok ez zutela kontraturik.

Gaur egungo egoerari dagokionez, **atzerritar jatorriko biztanleria aktiboa ez dute kualifikazio-maila txikiko langileak behar dituzten sektoreetako langileak soilik osatzen**; langile espezializatuak, zenbait arlotako espezialistak eta merkatari txiki eta ertainak ere badaude, bai eta jatorriko herrialdean lanbide-maila altuagoa zizuten langileak, Espainian dituzten lanpostuetan duten kualifikazioa baino –langile horiek beren lan-egoera hobetu ahal izango dutela espero da, denborak aurrera egin ahala–.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

1

Zerbaitez laudagarria adieraz dezake: gizarte hartzaileek ezkutuko **ekonomiako eta prekaritate handiko sektore zabalak** sortu dituztela salatzen da, eta hor aritzen direla langile atzerritar gehienak.

2

Alderaketa hori baliagarria den ikusi behar da, **tentuz eta zehazki**, alderatzen diren herrialdeen, garaien eta sektoreen arabera baita.

3

Iragana idealizatzen da (adibidez, lehen ez zen beti kontratupean egiten) eta oraina gaitzesten da (adibidez, gaur egun, migratzaile guztiak ez daude baldintza txarretan).

8.

Adibidez, ikusi honako hauek:

1) Anitha, Sundari (2013) "A history of migration" Striking Women. University of Leeds /University of Lincoln; edo bestela, 2) Vicente Castelló (2008) "Las migraciones desde una perspectiva histórica", Revista de Treball, Economia y Societat, 49 zenbakia, 9.-13. orrialdeak. 3) Heinz Fassmann, "European migration: Historical overview and statistical problems", liburu kolektibo honetan: H. Fassmann, U. Reeger eta W. Sievers (editoreak) Statistics and Reality. Concepts and Measurements of Migration, Amsterdango Unibertsitatea; 4) Blanca Garcés-Mascareñas eta Rinus Penninx (editoreak) Integration processes and policies in Europe. Contexts, Levels and Actors. Imiscode/ Springer Open.

9.

Honako hauek kontsultatu daitezke: 1) "Datos sobre migración en Europa", Migration Data Portal atariko dokumentua. Migrazioei buruzko estatistikak daude, gaur egungoak zein historikoak, 2) "Migraciones", Estatistika Institutu Nazionalaren dokumentua, Espainiako migrazioen bilakaerari buruzkoa; edo 3) "Historia, presente y prospectiva de las migraciones en España", Merkataritzako Estatu Idazkaritzaren dokumentua, 2005ean argitaratua.

Eguneraketa (2022)

Duela hogeitaz idatzitako hura berriz irakurri ondoren, bi gogoeta gehitu nahi ditut. Lehenbizikoa **denboran egindako alderaketari** buruzkoa da, komentatzen ari garen esaldian laburbiltzen da eta Historia baliatzea dakar –hori funtsezkoa da gaur egungo eztabaidetan–. Bigarrena, berriz, gaur egungo globalizazioaren garaiko migrazioetako elementu bereizgarri, **berezi edo espezifiko** buruzkoa izango da.

1.- Ikuspegi historikoaren harira.

"Lehen, migrazioak beste zerbaitez ziren": historia eta, zehazki, **emigrazioen historia** baliatzea osasungarria da. Ikuspegi historikoa izatea ezinbestekoa da errealitatea ulertzeko. Hori agerikoa da gizarte-zientzietan. Gaur egungo eztabaidan, presentismo gehiegi dago, eta ikuspegi historikoa gutxi edo gaizki baliatzen da.

Migrazioei dagokienez, historiari erreparatzeak aukera ematen du ikusteko giza mugikortasuna **ez dela gizadiaren bilakaera osoan gertatzen den zerbaitez soilik, giza espeziearen funtsezko ezaugarri bereizgarrietako bat baita**. Migrazioen historia –mundukoa, Europakoa edo herrialdekoa– esparru askotan aztertzen ari dira, ez soilik esparru akademikoan⁸, baizik eta, zorionez, erakunde publikoetan⁹, zenbait gizarte-erakundetan¹⁰ eta hedabideetan ere¹¹.

Mugitzen den espeziea gara, Lur osoan hedatu dena. Homo sapiens espezieekook nitxo ekologiko guztietan gaude: haran emankorretan eta oihanetan gaude, basoetan eta sabanetan bizi gara, giza komunitateak daude basamortuetan eta oasietan, eta eremu izoztuetan eta tropikoetan ere bai, eta lautadetak eta mendietako kulturak daude, bai eta penintsula eta uharteetakoak ere. Harresiak, hesiak eta alanbre-hesiak sortzea, geopolitikarekin, migrazioekin, arazo militarrekin eta abarrekin lotutako arrazoiengatik –dela Estatu Batuaren eta Mexikoren arteko mugan (mugako 3.200 kilometroen herenean jada), dela Israelen eta Zisjordaniako Palestinar Lurraldeen artean (2002an hasi ziren), dela gure mugetan (Ceuta eta Melilla), beste leku eta **mugako erregimen**¹² askoren artean–, gizakiak banantzen ditu, ez da eraginkorra eta ondorio kaltegarriak ditu, eta gainera, giza espeziearen historiaren eta bilakaeraren kontrakoa da, gizakia asko eta mundu osoan mugitu eta mugitzen baita.

10.

Ekarpenen ordena kronologikoa kontuan hartuta, honako hauek kontsultatu daitezke, besteak beste: 1) ACCEM (2008) "Análisis de las migraciones: España como "emisor" y "receptor" de migrantes. 2) Comisión Española de Ayuda al Refugiado (CEAR) (2016) "Movimientos migratorios en España y Europa", Migrazioetarako Zuzendaritza Nagusiak eta Integrazioarako Europako Funttsak (Europar Batasuna) finantzatuak: 3) Rodrigo Lastraren artikulua (2020): "La historia de las migraciones es la historia de la humanidad", *Encuentro y Solidaridad* elkartearen blogean, 2020.9.27

11.

Esate baterako, 1) Miguel Garcia-ren artikulua eta mapifikazioa (2016): "Las grandes migraciones de la historia en mapas", *Vozpópuli*, 2016ko maiatza; eta 2) "España, historia de migrantes", *Inesem* aldizkari digitaleko artikulua, 2017ko urtarrilekoa. Migratu zuten pertsonen profila ageri da.

12.

Beste harresi, hesi eta alanbre-hesi batzuk: Ipar eta Hego Korearen arteko mugan, 1954tik; Zipren, 1964tik, uhartera bi gizartetan banatzen duena; Belfasten, Ipar Irlandan; Kuwaiten, Irakeko mugan, 1990eko inbasiotik; Uzbekistanen, Afganistango eta Tajikistango mugetan, 1990ean izandako atentatu baten ondoren; Indian, Kaxmirreko mugetan, Pakistango istiluen baitan; Saharan, Marokotik eraikitako harresia; Hungarian, Serbiako mugan, 2015ean, etab.

13.

Zenbait adituk data horiek aipatzen dituzte, eta Aragoiko erregeek, hala nola Alfons V.ak eta Fernando V.ak, sinatutako dokumentuak baliatzen dituzte hori arrazoitzeko –dokumentuak erromesei ibiltzeko baimena emateko dira–.

Migrazioen ikuspegi historiko hori funtsezkoa da Espainiaren kasuan eta eskolan ere kontuan hartu beharko litzateke, bai eta herritarren hezkuntza orokorrean ere. Gure iragana ulertzeko, feniziarrek, greziarrek eta kartagotarrak etorri zirela kontuan hartu behar da, jada erromatarren aurretik. Gero, biztanle-multzo berrien kolonizazioa eta kokapena gertatu zen, erromatarren konkista eta kolonizazioaren garaian, eta aurretik zegoena erabat eraldatu zuen. Ondoren, beste herri migratzaile eta kolono berriak iritsi eta hedatu ziren eta eragina izan zuten gizartean eta kulturean: bisigodoak, sueboak, alanoak eta Europako erdialdeko eta ekialdeko beste herri batzuk.

Eta giza mugikortasunaren aurrekari nabarmen horiek hartu ondoren, bi prozesu are sakonagoak gertatu ziren. Batetik, VIII. mendearen hasieratik, zenbait boladatan, arabiarrek, bereberek, almohadeak eta almorabideak iritsi ziren Iberiar penintsulara. Erdi Aroan izandako barne- eta kanpo-mugikortasuna ere aipatu behar da (bidaiariak, merkataria, itzultzaileak, etab.), eta 1415aren edo 1425aren inguruan lehenbiziko ijitoak iritsi zirela, Europako beste leku askotan ibili ondoren¹³. Bestalde, XVI. eta XVII. mendeetan, kolonietarako **emigrazio** handia izateaz gain –Amerikako kolonietara, batez ere, baina baita Asiako eta Afrikako kolonietara ere–, **barne-mugikortasun** handia izan zen, bai eskualdeen eta hirien artean, bai landatik hirietara.

Jada Aro Garaikidean, hiru emigrazio-fluxu handi daude Espainiako historian:

- Hispanoamerikarako emigrazio handia, zenbait unetan (XIX. mendearen amaieran eta XX. mendearen lehen hamarkadetan; Gerra Zibilaren garaiko eta gerraosteko erbesteratzea; eta duela gutxiago, "langabeziaren Espainiaren" garaian),
- landatik hirirako emigrazioa, bi milioi pertsonatik gorako nekazari-exodoa, 1950eko hamarkadaren erdialdean eta 1960ko hamarkadan (oso handia, "desarrollismoak" eragindakoa), eta
- garai horretan ere, Frantziarako, Alemaniarako, Suitzarako eta Europako beste herrialde batzuetarako emigrazio handia (1974tik aurrera, itzultzeko prozesua ere izan zen), eta, horrez gain, gaur egungo emigrazio-fluxua, 2008ko krisiak eragindakoa.

Horregatik guztiagatik, baliagarria izango litzateke imajinario publikoan eta herritarren imajinarioan zabaltzea Espainiako historian zein herrialdearen gaur egungo koiunturan migrazio-zikloen hiru ereduak ageri direla:

- barne-mugikortasun** handiko askotariko unek;
- atzerriranzko emigrazioak**, eta
- atzerritik etorritako immigrazioak**. Migrazio-errealitateko hiru mota horien elementu komunak eta espezifikoko ikertzea eta zabaltzea –hau da, mugikortasunaren antzekotasun eta alde historikoak eta gaur egungoak– lan-ildo edo ataza garrantzitsua da, ez soilik zientziaren aldetik, baizik eta eztabaida publikorako eta herritarren pedagogiarako ere.

2.- Gaur egungo migrazioen elementu espezifikoet buruz.

"Lehen, migrazioak beste zerbaitez ziren" esaten denean, badirudi alderaketa hori Europara egindako migrazioekin egiten dela. Migrazio horietan, hain zuzen, kanpainak antolatu ziren (helmuga-herrialdeak ere bai) eta espainiar emigratzaile gehienak industrian aritu ziren, ez soilik zerbitzuetan, eta kontratua zuten.

Eztabaida publikoan eta pedagogia zibiko edo soziopolitikoan, garrantzitsua da herritarrek, audientzia handiek, **gaur egungo migrazioen ezaugarri bereizgarrien** berri izatea. Besteak beste, bederatzi aipatuko ditugu.

- ▶ Migrazioak **zabalduta eta orokortu egin dira**: iraganean, herrialde gutxi batzuetatik beste herrialde gutxi batzuetara emigratzen zen; azkenaldian, askoz herrialde gehiagotik –edo guztietatik– emigratzen da, beste herrialde eta leku askoetara.
- ▶ Gero eta gehiago, aldi berean **emigratio- zein immigratio-herrialde** direnak daude, eta batzuk, **igarotze-herrialdeak** ere badira (adibidez, Ekuador, Maroko, Espainia eta beste asko).
- ▶ Gaur egun, inoiz baino gehiago, migrazioak lotura garrantzitsuenetako batzuk dira **globalizazioan eta sare eta eremu transnazionalak** sortzeko prozesuak eragiten dituzte: bi bizileku eta bizileku asko dituzten familiak; munduko bazter guztietan egoitza duten elkarteak; identitate mistoak, baturakoak, hibridoak edo askotarikoak; logistika transnazionala duten enpresak, etab.
- ▶ Juridikoki, **prekarietate juridikoko eta irregulartasuneko** egoerak zabalduta eta erreproduzitzen dira, eta gerora **sortutako irregulartasuna** ere planteatzen da.
- ▶ Migrazioen **feminizazioa**. Oso ohikoa da emakumea "migrazioaren burua" (lehen emigratzen duena) izatea. Zenbait herrialdeetako kolektiboetan, migratzaile gehienak emakumeak dira, eta generoarekin lotutako arazoak gehitzen zaizkie arrazoi ekonomikoari eta lan-arlokoari.
- ▶ Mugitzen ari diren pertsonen sektore handiak **ahultasun** handiagoko egoeran daude: gehiegikeriak, erasoak eta indarkeria jasaten dituzte pertsonen trafikoan aritzen diren erakunde eta sareengandik.
- ▶ **Mugako erregimenak** ezarri eta gogortu egin dira (harresiak, hesiak eta alanbre-hesiak; jauziak eta ezkutuko sarrerak; inbertsio handiak mugen zaintzan, gobernu kanpoko erakundeen esku-hartzeetan, etab.)
- ▶ Migrazioak gero eta gehiago erabiltzen dira herrialdeen arteko kanbio-moneta, jaurtitzeko arma eta **negozio- eta presio-faktore gisa**.
- ▶ Lehen aldiz, **migratzaile klimatikoak** daude; hau da, ingurumen-aldaketak beren bizitzetan eragindako ondorioengatik lekualdatzen diren pertsonak.

Iturriak eta materialak

Las migraciones desde una perspectiva histórica (Valentziako Jaume I Unibertsitateko Vicente Castelló irakaslearen artikulua akademikoa. Artikuluan, migrazioen ikuspegi historikoa azaltzen da, <https://bit.ly/3fmLla8>)

European migration: Historical overview and statistical problems (Amsterdamgo Unibertsitateko Heinz Fassmann irakaslearen liburu bateko atala, migrazioen bilakaera historikoari buruzkoa, <https://bit.ly/3iiuzAj>)

Integration processes and policies in Europe ((Blanca Garcés-Mascareñasen eta Rinus Penninx-en liburua. Besteak beste, Europako migrazioen historia aztertzen da, <https://bit.ly/2TReEzG>)

La historia de las migraciones es la historia de la humanidad (*Encuentro y Solidaridad* mugimenduaren blogean argitaratutako artikulua, migrazioen bilakaera historikoari buruzkoa, <https://bit.ly/3rMJozP>)

La migración humana: consecuencia de guerras, desastres y ahora, del clima (National Geographic-en webgunean argitaratutako artikulua, 2019ko martxokoa, migrazioen historiari eta kausei buruzkoa, <https://bit.ly/2V7dS2g>)

Las grandes migraciones de la historia en mapas (*Vozpópuli* egunkariko artikulua, 2016ko maiatzean argitaratua. Artikuluan, migrazioen historiari buruzko mapak daude, <https://bit.ly/3ywgUew>)

España, historia de migrantes (Inesem-en aldizkari digitalean argitaratutako artikulua, 2017ko urtarrilekoa, Espainiako migrazioen bilakaera historikoari eta migratzaileen profilarri buruzkoa, <https://bit.ly/3xhnB2Y>)

Los movimientos migratorios del siglo XX en Europa (artikulu horretan, Europako migrazioen laburpen orokorra azaltzen da, <https://bit.ly/3rNDcpG>)

A history of migration (Artikulu horretan, munduko migrazio-mugimenduen laburpena egiten da, eta arreta berezia ematen zaie migrazioen kausei, <https://bit.ly/3C78pZP>)

Movimientos migratorios en España y Europa (CEAR erakundearen dokumentua, Espainiako eta Europako migrazio-joerei buruzkoa, <https://bit.ly/374N3Of>)

Análisis de las migraciones: España como "emisor" y "receptor" de migrantes (Accem GKEaren artikulua, Espainiako migrazio-fenomenoari buruzkoa, <https://bit.ly/3fmTUHH>)

Datos sobre migración en Europa (Migration Data Portal atariko dokumentua. Migrazioei buruzko estatistikak daude, gaur egungoak zein historikoak, bai eta gaiari buruzko zenbait erreferentzia ere, <https://bit.ly/3llUARE>)

Migraciones (Estatistika Institutu Nazionalaren dokumentua. Espainiako migrazioen bilakaerari buruzko estatistikak daude, <https://bit.ly/3rLZmlQ>)

Historia, presente y prospectiva de las migraciones en España (Merkataritzako Estatu Idazkaritzaren dokumentua, 2005ean argitaratua. Espainiako migrazioei buruzko estatistikak ditu, <https://bit.ly/3iowl3b>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

0.4

“Jendeak gosez akabatzen dagoelako migratzen du”

Abiapuntuko testua (2003)

Azalpen hori sarritan entzuten dugu. Honela osa daiteke: "Immigratzaileak miseriatik, beren herrialdeetan dituzten bizi-baldintza txarretatik ihes egiteko etortzen dira". Hori horrela al da? Zenbateraino da egia? Gizartean oso zabalduta dagoen ideia eta uste sendoa da, eta funtsezkoa da immigrazioari buruz sortzen den ikuspegian dituen ondorioengatik. Sen onean oinarritutako nozioa da; izan ere, logikoa dirudi pentsatzea inork ez lituzkeela bere gauza guztiak hartuko beste leku batera joateko, premia handia izango ez balu. Pentsamolde horretan, immigratzailea edozer gauza egiteko prest dagoen pertsona da, etsipenak jota jarduten duena, eta hori ere ez dator bat errealitatearekin.

Emigratioaren eta miseriaren arteko loturaren ideia telebistako irudiek elikatzen dute, iritsi berriak kikilduta eta akituta erakusten baitira. Halaber, zenbait GKEren mezuek ere elikatzen dute lotura hori; izan ere, migrazioen arloan aritzen diren erakunde eta boluntarioek sarritan esaten dute "pertsona pobre horientzat" migrazioa dela haien jatorriko lurraldean duten biziraupen-egoera tragikoaren irtenbide bakarra. Immigratzailea gosez akabatzen dagoen norbait delako uste sendo horrek (*mort de gana*, esaten zen Katalunian, Andaluziako edo Murtziako immigratzaileei buruz hitz egitean) eragina izango zuen, halaber, sentsibilizazio-kanpainetarako erabiltzen diren irudietan (desnutrizioak jotako haurrak edo katastroferen batek hondatutako herrixkak). Hori ikustean, teleikusleen buruan honelako mezuak sortuko dira: "Noski, hortik datoz. Hara nola bizi diren pertsona horiek! Normala da hona etorri nahi izatea". Migrazioak gosearen eta miseriaren ondorio gisa azaldu ohi dira, baina gerta liteke ideia hori emigratzaileen kontakizunek elikatzea, eta kontakizun horietan jatorriko herrialdeko baldintza txarrak nabarmentzeko joera izatea.

Bada, oro har, ideia hori ez dator bat errealitatearekin, faltsua da. Zuzena da migratzaileen sektorearen baten kasuan, baina ez immigratzaile gehienek kasuan, inola ere. Migrazioen kausa miseria dela adieraztean, badirudi alde batera uzten direla nazioarteko migrazioen kausak eta mekanismoak. Jendeak ez du emigratzen miseria-egoeran dagoelako, baizik eta desproporztio handia dagoelako beren herrialdeetan dauden aukeren eta helmuga-herrialdeetan ustez izan ditzaketen aukeren artean. Biziraupeneko egoeraren mugan-mugan daudenek ezin dute emigratu: **emigratzeko, baliabideak izan behar dira**. Informazioa, bidaiaren gastuei aurre egiteko dirua edo diru hori utziko diezaiokkeen norbait dutenek emigratzen dute.

Bai, emigratzaile batzuek, baliabide horiek ez badituzte ere, beren buruak hipotekatzen dituzte eta "doan" egiten dute lan denbora-tarte batez, emigratioak eragindako gastuak itzuli ahal izateko. Kasu horiek apustu arriskutsuak dira: dena ala batere ez. Aurrera egin dezakete, apurka-apurka, baina, sarritan, egoera bereziki gogor edo marjinaletan egoten dira, eta itzultzea ez da beti erraza edo posible izaten. Dena dela, horrelako kasuak gutxiengo dira.

Ez dugu gaizki-ulerturik sortu nahi, ez dugu nahi irakurle batzuek honako hau ondorioztatzea, orain arte esandako gauzetatik: "Beren herrialdean hain gaizki ez badaude, bada, ez daitezela etorri". Oro har emigratzen dutenak egoera txarrean daudenak ez direla esateak ez du esan nahi emigratzen dutenek egoera onean daudenik. Migrazioen atzean ia gizaki guztiok, edo denok, hobetzeko dugun gogoia dago. Nahi horietatik dator bizirauteko eskubidea, bai eta bizi-kalitate hobea lortzeko gogoia ere.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 **Errealitatearekin bat ez datorren** ideia bat da, faltsua: migratzaileen sektore minoritario bati dagokio, baina ez gehiengoari, inola ere.
- 2 Horrela pentsatzean, **ez dira** migrazioen benetako **kausak** eta mekanismoak **kontuan hartzen**.
- 3 Migratzen duten gehienak **ez dira muturreko pobrezia eta miseriako egoeran dauden gizarte-sektoreetakoak**, baina horrek ez du esan nahi bizi-baldintza onak edo onargarriak dituztenik.
- 4 Ez da emigratzen miserian egoteagatik, baizik eta **desberdintasun handiak** sumatzen direlako jatorriko eta helmugako lurraldeetako egoera eta aukeren artean.
- 5 Biziraupeneko egoeraren mugan-mugan daudenek ezin dute emigratu; emigratzeko, **zenbait baliabide izan behar dira**.

Eguneraketa (2022)

Orduan, gosez akabatzen daudenek ezin dutela emigratu arrazoitzen genuen, bai eta "Arrazoiketaren laburpenean" ageri diren beste alderdi batzuk ere. Berriz irakurtzean, pentsatu dugu egokia dela jendeari **zergatik emigratzen** den zuzenean azaltzea. Bestela esanda, migrazioaren auziari buruzko eztabaida publikoan zein funtsezko errealitate horren kontzientzia eta irudikapen kolektiboan eragiteko, ezinbestekoa da **migrazioen kausak behin eta berriz aztertzea**.

Migrazioei buruzko teorien ikuspegitik, kausa horiek gero eta gehiago argitu eta zehaztu dira. Sinplifikatze aldera¹⁴, **modernizazioaren teoriak** –mikroegiturak nabarmentzen ditu– **bultzada-edo kanporatze-faktoreen (push) eta erakartze-faktoreen (pull)** arteko konbinazioa azpimarratu zuen. Mendekotasunaren teoriak –makroestruturala da, batez ere–, berriz, adierazi zuen munduko aberastasunaren eta boterearen banaketa desorekatua funtsezko elementua zela migrazio-fluxuak azaltzeko. Duela gutxiago, azken hamarkadetan, **transnazionalismoaren teoriak** ideia hau erantsi diote ikuspegi horri: migratzera bultzatzen duen arrazoia pertsonen sentitzen dituzten **desberdintasunak** edo **kontrasteak** dira; hain zuzen ere, beren bizilekuan (ez) dituzten aukeren eta atzerrian hautematen dituzten espektatiben arteko aldeak, desberdintasun horiek errealitatearekin bat etorri edo ez.

14.

Hemen, hiru teoria nagusi soilik aipatuko ditugu, baina beste ikuspegi batzuek gai horren inguruan proposatutakoa ere kontuan hartu beharko litzateke:

15.

Laburpen bat kontsultatu daiteke hemen: "Las causas y los motivos de las migraciones" (2. kapitulu), Giménez (2003) *Qué es la inmigración*, RBA, 41.-51. orrialdeak.

Gaian sakontzeko interesa dutenek, eskuragarri dagoen literatura zientifiko-sozial ugarian kontsultatu dezakete⁴⁵. Hemen, migrazioen kausak beste ikuspegitik aztertu nahi ditugu, eztabaida publikoaren parte gisa, publiko zabal baterako edo herritarrentzako argudioak gehituta, eta ez soilik akademiko edo adituentzat.

Pobreenek emigratzen dutela dioten ideia hori zuzentzeaz gain, zer falta da, gure ustez, imaginario kolektiboan, migrazioen arrazoiari buruzko ideia izateko, gaur egun dakizkigun gauzetan oinarrituta? Gure ustez, hiru puntu hauek kontuan hartzea falta da:

1. *Migrazioen kausak ez daude jatorriko lurraldean soilik, baizik eta gizarte hartzailean ere.*
2. *Migratzeko arrazoi nagusiak ekonomikoak eta lan-arlokoak badira ere, askotarikoak dira eta migratzaile bakoitzaren historian uztartu eta nahasten dira.*
3. *Gero eta nahaste handiagoa dago mugitzen ari diren pertsonen profiletan: migratzaile ekonomikoak, desplazatuak, iheslariak, asilo-eskatzaileak*

- 1.- Pertsona gehienek, iritsi diren itsasontzei/txalupei, Espainian, beren hirian edo komunitatean dauden atzeritaren kopuruari, sasoiko langile atzeritarrekin lotutako gertaerei, eskoletako eta ikasgeletako multikulturalismoari eta abarri buruzko albisteak entzutean, pentsatzen dute, arrazoi osoz, migratzaile horiek ez direla ondo bizi beren jatorriko herrialdeetan, eta, noski, hobeto bizi nahi dutela eta "horregatik etortzen direla hona". Edonork ulertzen du hori, logikoa da, zentzukoa. Eta jasotako kasu eta istorioen ikerketa eta azterketa kontaezinek behin eta berriz erakusten dutenaren arabera, zuzena da, baina egiaren zati bat baino ez da. Ikuspegi partziala da.

Erreferentzia gisa hartzen dugun pertsona horrek, herrialdeko herritar arrunt horrek, "han ondo ez bizitze" horretan elementu edo faktore asko sartzen direla onartuta ere –hala nola langabezia eta azpienplegua, oso soldata txikiak eta erosahalmenik eza, ase ezin diren familia-premia berriak, azpigarapena, etab.–, ikuspegi hori partziala da. Eta, batez ere, hala da kontuan hartzen ez duelako **migratzaileak gure gizarteak sortzen duen erakargarritasunagatik ere etortzen direla**, gizarte hartzaileak sortzen duen erakargarritasunagatik –ai, harrera-gizartea deitzerik bagenu!–. Faktore hauek bultzatuta etortzen dira migratzaileak: hemen lanpostu eta soldata hobeak daudelako, bizi-kalitatea hobe delako, askatasuna eta segurtasuna handiagoak direlako. Hori dakite edo horri buruzko informazioa dute, nolabaiteko zehaztasunez edo modu nahasian.

Badirudi gure herritar arruntak hori guztia jada kontuan hartu duela "han gaizki bizi dira eta hemen hobeto bizi nahi dute" pentsatzen duenean. Hala bada, bikain, azterketek erabat erakusten duten zerbaitez jabetzen baita: eskusio-faktoreez gain (jatorrian, han), erakargarritasun-faktoreak (helmugan, hemen) ere badaudela, lehen aipatu dugun moduan. Eta kontuan hartzen bada erakartze-faktore horiek ez daudela soilik lotuta ekonomiarekin eta lan-arloarekin (enplegua, diru-sarrerak, etab.) edota bizi-kalitatearekin (zerbitzu publikoak, askatasunak, segurtasuna, etab.), are hobeto.

Nolanahi ere, funtsezko zerbait falta da, solasaldi publikoetan, hedabideetan eta sare sozialetan "nekezago" agertzen den zerbait: **Atzeritarren lan-indarraren eskaria dagoela**,

migratzaileak behar direlak. Eta erakarpen hori ez da lan-arloko eskariak eta premiak eragindakoa, gizarte hartzailean beste elementu batzuk ere badaudelako; esaterako, honako bi hauek:

- a) jatorrian modu esponentzialean iristen zaizkien informazioak eta irudiak, komunikazioen iraultzaren ondorioz, eta
- b) familiakoek eta lagunek (migrazio-katea) eragindako erakarpena

2.- Migrazioen kausa eta arrazoen errealitatea hobeto islatzen duen ikuspegi hori, jatorriko eta helmugako herrialdeetako faktoreak kontuan hartzen dituzenez, hobeto egokituko da, halaber, azterketek planteatzen dutenera, motibazio ekonomikoak eta lan-arlokoak kontuan hartzeaz gain beste hauek ere kontuan hartzen badira:

- a) **motibazio soziopolitikoak** (jazarpenetik, presioetatik, segurtasunik ezatik, indarkeriatik eta abarretatik ihes egitea edo haiek atzean uztea);
- b) **sexuarekin eta generoarekin lotutako motibazioak** (tratu txarrak, atsekabea, bizimodua ateratzeko zailtasunak, alarguna edo ama ezkongabea izateagatik, homofobia, etab.); edo
- c) **beste aukera pertsonal batzuk** (maite den pertsonarekin bizitzera joatea, abentura, etab.).

Zalantzarik gabe, zerrenda partziala da eta beste sailkapen batzuk egin daitezke, baina arrazoi, motibazio eta kausa horiek gero eta gehiago ageri dira migratzaileei egindako elkarrizketetan. Bestalde, migrazioen ikuspegi mikroestrutural horretan –pertsonek eta familien mailan (herrialdeetako kanporatze- eta erakarpen-faktoreen ikuspegi makroestruturala osatzen du)– kontuan izan behar da motibazio horiek elkargurutzatu egiten direla pertsona bakoitzaren migrazio-esperientziaren errealitatean eta ibilbidean.

3.- Azkenik, migrazioen kausekiko hurbilketa fidagarrienak –migrazioak gizakien mugikortasunaren alde substantiboa direla– kontuan hartu behar du migrazioetan –iraganean baino gehiago, eta, batez ere, zenbait fluxutan–, lotura, bereizezintasuna edo aldiberekotasuna dagoela gatazka- edo klima-arrazoiengatik migratutakoek, migratzaile ekonomiko-laboralen eta iheslari eta asilo-eskatzaileen profilen artean.

Iturriak eta materialak

"Explorar las causas de la migración: ¿por qué migran las personas?" (Europako migrazioen kausei buruzko artikulua, Europako Parlamentuak 2020ko uztailean argitaratua, <https://bit.ly/3A07sk7>)

"14 razones por las que las personas emigran" (migrazioen kausak azaltzen dituen artikulua, <https://bit.ly/3ChFxE>)

"¿Por qué España es un país de inmigración?" (Espainiarako migrazioen kausei eta zirkunstantziei buruzko artikulua, <https://bit.ly/3jgEtI>)

"Root causes of migration" (Nazioarteko migrazioen push eta pull faktoreak aztertzen dituen artikulua; faktore ekonomikoak, ekologikoak eta sozialak bereizten dira, <https://bit.ly/2TRipoM>)

"¿Por qué motivos emigran los españoles? Tipología y evolución reciente" (Huelvako Unibertsitateko Juan Manuel Romero-Valiente irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioen kausei buruzkoa, <https://bit.ly/3yeU3UR>)

"Causas fundamentales de la migración" (John C. Wester artzapepizkuaren artikulua akademikoa, nazioarteko migrazioak justifikatzen dituzten faktoreei buruzkoa, <https://bit.ly/2TUcHTa>)

"Causas de la emigración española: la 'movilidad exterior' y la incidencia de la crisis económica" (Huelvako Unibertsitateko Juan Manuel Romero-Valiente irakaslearen artikulua akademikoa, Espainiako emigrazioaren kausei buruzkoa, <https://bit.ly/2Vj8s3Y>)

"Causas, consecuencias, efectos e impacto de las migraciones en Latinoamérica" (Buenos Airesko Unibertsitateko Roberto S. Aruj irakaslearen artikulua akademikoa, Latinoamerikako migrazioen arrazoiei buruzkoa, <https://bit.ly/3C1hZxn>)

"Refugiados, refugiadas e inmigrantes" (Amnistia Internazionalaren artikulua, Espainiarako migrazioen atzean dauden kausa orokorreari buruzkoa, <https://bit.ly/37bX5xn>)

"Cinco motivos por los que los niños y niñas migran" (Save the Children erakundearen webguneko artikulua, 2018ko abenduan argitaratua, neska-mutilen migrazioen kausei buruzkoa, <https://bit.ly/3lAStcD>)

"¿Por qué migran las personas?: 11 razones sorprendentes" (Global Citizen aldizkariko artikulua, 2014ko abenduan argitaratua. Migrazioen kausa nagusietako batzuk azaltzen dira, <https://bit.ly/2TMKGwA>)

"Why do people migrate?" (BBCren artikulua, nazioarteko migrazioak eragiten dituzten kausei buruzkoa, <https://bbc.in/2V6zSdD>)

"Flujo migratorio de España de 2010 a 2020" (Statista atariko estatistika-taula, <https://bit.ly/3foUwwh>)

"Los hombres emigran por razones económicas y las mujeres por motivos familiares" (Elkarrizketa Virginia Maria Fuentes-i, *A vueltas con las migraciones. Estrategias de migración familiar. Una vida desde el Trabajo Social a propósito de las familias bolivianas* txostenaren egileari. 2015eko urtarrilean argitaratu zen txosten hori, <https://bit.ly/3lmiOG5>)

- **Estatistikak**
- **Legeria**
- **Akademia**
- **Txostenak**
- **Gizarte-erakundeak**
- **Prentsa/
Komunikabideak**
- **Kasu-azterketak**

0.5

“Hain gaizki bizi badira, zergatik geratzen dira?”

Landutako gaiak:

bizi- eta lan-baldintzak; zaugarritasuna

Abiapuntuko testua (2003)

"Pilatuta, paperik gabe, esplotatuta, beren lurraldetik eta jendearengandik urrun bizi badira, zergatik geratu nahi dute Espainian? Zergatik ez dira itzultzen?" Har dezagun benetako kasu hau: nigeriar mutil gazte batek txinatar jatetxe batean egiten du lan, kontraturik gabe, eta egunean hamar eta hamabi orduko lanaldiak ere izaten ditu. Gero, gauean, beste zazpi edo zortzi herrikiderekin partekatutako etxebizitza batera joaten da, atsedean hartzera. Beltza izateagatik, erasoak jasaten ditu, eta bere andregaiarengandik urrun dago, eta urteak igarotzen dira hura hona ekarri ezin gabe, eta hala ere, hemen jarraitzen du. Edo beste hau, benetakoa ere: Latinoamerikako emakume bat tratu txarrak ematen zizkion bikotekidetik ihes egiteko etorri zen, lur jota, bere hiru seme-alabak amonarekin utzi behar izan baitzituen. Espainiara heldu eta hilabete gutxi batzuetara bortxatu egin zuten festa batean. Bortxatzaileak salatu zituen, baina haiek hilko zutela mehatxatu zuten, eta lana utzi eta udalerritik presaka eta korrika alde egin behar izan zuen, eta ez zuen etxe batean har zezaten lortu, immigratzaile irregularra zelako. Hala eta guztiz ere, hemen jarraitzen du, lan gogorrek egiten eta paperik gabe, urteak joan urteak etorri, eta auskalo noiz izango duen bere familia berriz ikusteko aukera.

Orduan, jende askok galdera hau egiten du: "Zer dela-eta merezi die horrenbesteko sufrimendua, hain bizi-baldintza txarrak, horrenbesteko esplotazioa? Zergatik ez dira beren herrialdeetara itzultzen? Ez al lirateke hobeto egongo han? Gutxienez, beren familiekin egongo lirateke, ingurune ezagun batean, beren gauzez gozatzen". Ulegarria da horrela pentsatzea eta sentitzea, baina badirudi ez direla funtsezko hiru gauza kontuan hartzen. Batetik, nazioarteko migrazioen logika ekonomikoa: soldata-desberdintasunak oso handiak dira, eta, horregatik, ahalegin handiko eta bakardadeko aldiak bizitzeak zentzu handia izan dezake, familiakoei dirua aldizka bidaltzeko aukera izateko. Diru hori oso beharrezkoa da jatorriko herrialdeko ekonomian eta haren erosahalmena bereziki garrantzitsua da. Esate baterako, guraso migratzaileen kasuan, bere seme-alabak hazteko eta hezitzeko baliabideak bidali ahal izateak baldintza zailei aurre egiten laguntzen die.

Bestetik, badirudi ez dela kontuan hartzen zenbat balioesten duten immigratzaileek hemen aurkitzen dutena (edo lortzen saiatzen direna): kontsumo-aukerak, baliabideak dituzten eskolak, osasungintza hobea (oro har), etab. Azkenik, itzultzeko eta han beste bizimodu berri bat abiatzeko zailtasunak:

- a) horretarako baliabideak izateko zailtasunak; izan ere, sarritan etxebizitza, negozio bat edo beste ondasun batzuk hipotekatu edo saldu egin dituzte emigratzeko kostuak ordaindu ahal izateko;
- b) jatorriko herrialdean lan bat lortzeko zailtasunak, egoera txarrari galdutako diren harremanak gehitu behar baitzaizkio, eta horren ondorioz, laneratzea zailagoa izaten da;

c) aipatutako kasuetan, immigratzaileak kualifikazio-maila txikiagoko lanetan aritzen dira harrera-herrialdean jatorriko herrialdean baino, eta emigratio-aldian lanbide horretan ez jarduteak –eta horrek dakarren praktika, antzintasun eta eguneratze faltak– zailtasunak dakartza lanbide berean aritzeko edo emigratu aurreko gizarte-maila bera izatea lortzeko. (Lehenago jada esan dugu emigratioan lortutako esperientzia oso onuragarria izaten zaiela kasu askotan.)

Hemen badaude –askotan iristeko zailtasun handiak gainditu ondoren– eta hemen geratzen badira, merezi dielako da. Eta merezi die atzean utzi dutena gogoko ez dutelako, hemen jatorriko herrialdean daudenentzat gauza asko lor ditzaketelako, eta hemen bizi-espektatiba onak izan ditzaketelako; beraz, ikasi egiten dute, hemen finkatuta daudelako, beren seme-alabekin, eta hemen bizi-proiektu bat dutelako. Baina hori guztia ulertu ahal izateko, immigrazioari buruzko ikuspegi negatiboa, problematizatu eta katastrofista gainditu behar da.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

1

Zailtasun handiak izanda ere zergatik geratzen diren ulertzeko, honako hauek hartu behar dira kontuan, gutxienez: 1) nazioarteko migrazioen logika ekonomiakoa, 2) harrera-lurraldeko testuinguruaz egiten duten balorazioa, eta 3) itzultzeko zailtasunak.

2

Soldata-desberdintasunak, eta diru-sarrerak jatorriko lurraldeko dibisetara bihurtzeko eta aldizkako bidalketak egiteko aukera dira zailtasunak gainditzeko **laguntzen duten faktore eta arrazoietako** batzuk.

3

Migratzaileek harrera-herrialdeko zenbait alderdi **balioesten dituzte**, eta asko.

4

Itzultzea ez da erraza, eta **baldintza onetan** egiteko, besteak beste, baliabideak behar dira, bai eta jatorriko herrialdean lan-espektatibak izatea ere.

5

Azken finean, **merezi die**, atzean utzitako egoera atsegina ez zelako, hemen bizi-espektatibak dituztelako, eta jada finkatuta daudelako, gehienak familiarekin, eta harrera-herrialdean jaiotako seme-alabak ere badituzte.

Eguneraketa (2022)

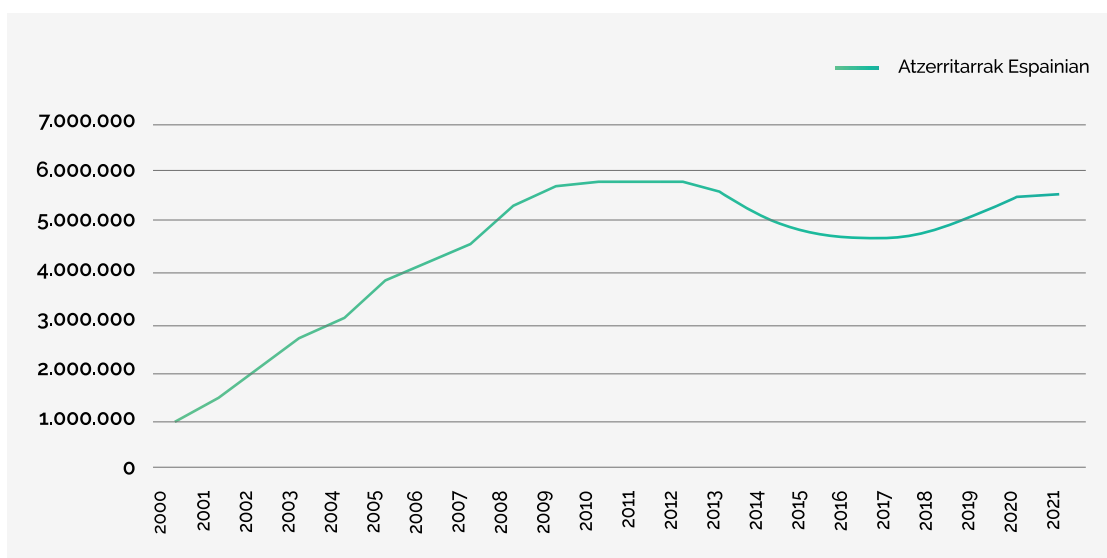
Ohar haietan adierazitako azalpenek aukera ematen dute –edo, behintzat, hala uste dugu– ulertzeko zergatik jarraitzen duten migratutako pertsonak harrerako herrialdean bizitzen, zailtasun handiak izanda ere. Gaia bi hamarkada geroago berraztertuta, egokia da zenbait iruzkin berri gehitzea. Lehenbizikoa **itzulerekin** lotuta dago. Izan ere, 2008an abiatutako krisiaren ondorioz, migratzaile asko beren herrialdeetara itzuli ziren, eta horrek adierazten du harrera-herrialdean bizitzen "jarraitze" horrek mugak dituela, edo, bestela esanda, ez dela kostatzen.

Bigarren oharra **bizi-kalitate konparatiboari** buruzkoa da, bosgarren iruzkin honen izenburuko esaldiak gaurkotasuna baitu berriz ere. Adierazle sozioekonomikoen multzoaren azterketak erakusten du biztanle atzeritarren egoera, konparazioan, **biztanle espainiarrena baino okerragoa dela**. Eguneraketako gogoeta hauek amaitzeko, hauek azalduko ditugu berriz: migratzaile guztiak ez direla "hain gaizki bizi", eta, batez ere, Espainian bizitzea merezi diela, asko, nahiz eta, oro har (eta batezbesteko estatistiketan), espainiarrek baino bizi-kalitatea okerragoa duten.

1.- 2008ko krisi ekonomikoaren ondorioz, migratzaile asko beren herrialdeetara itzuli ziren. Grafikoan eta taulan ikus daitekeenez, lau tarte bereiz daitezke 2000. urtetik. Lehenbiziko tarte 2000. urtetik 2008. urtera izan zen: **hazkunde handia** izan zen, eta jada aurretik zegoena luzatu zen. Zenbait urtetan, hala nola 2003an, 2005ean eta 2008an, biztanle atzerritarren kopurua asko handitu zen: 700.000 pertsona urte batzuetan, eta gehiago ere bai. Hazkunde handiena 2008an izan zen, nazioarteko eta herrialdeko krisiaren hasierako urtean, hain zuzen ere, eta atzerritar nazionalitateko biztanleen kopuruak 749.208 pertsonako saldo positiboa izan zuen.

Bigarren tarte (2009-2011), **migrazio-saldoak eta etorritako pertsonen kopuruek** behera egin zuten; krisiaren ondorioak hautematen hasi zen (langabeziaren gorakada, murrizketak, etab.), baina hala ere, joandako atzerritarren kopuruak (bajak) ez ziren etorritakoen kopuruak (altak) baino handiagoak izan. Geroago, hirugarren tarte (zortzi urtekoa, 2010etik 2017ra), krisiaren ondorio larrienak zirela eta, **biztanle atzerritarren kopuruak behera egin zuen edo nazioarteko migrazio-saldoa negatiboa izan zen;** hau da, joandakoak/itzulitakoak iritsitakoak/etorritakoak baino gehiago izan ziren). 2018tik aurrera, laugarren tarte abiatu zen (horretan gaude gaur egun). Urte horretan, saldoa positiboa eta goranzkoa izan zen berriz ere, 2021eko datuetan izan ezik (COVID 19aren pandemiaren ondorioak).

1. grafikoa. Atzerritarrak Espainian (2000 - 2021)

3. taula. Espainiako atzerritarrak, 2000-2021 (guztizko kopuruak)

Urtea	Atzerritarren kopurua	Aldea urtetik urtera
2000	923.871	-
2001	1.370.652	446.781
2002	1.977.944	607.292
2003	2.664.168	686.224
2004	3.034.326	370.158
2005	3.730.610	696.284
2006	4.144.166	413.556
2007	4.519.554	375.388
2008	5.268.762	749.208
2009	5.648.671	379.909
2010	5.747.734	99.063
2011	5.751.487	3.753
2012	5.736.258	-15.229
2013	5.546.238	-190.020
2014	5.023.487	-522.751
2015	4.729.644	-293.843
2016	4.618.581	-111.063
2017	4.572.807	-45.774
2018	4.734.691	161.884
2019	5.036.878	302.187
2020	5.434.153	397.275
2021	5.440.148	5.995

Iturria:
Estatistika Institutu
Nazionala

Jatorriko eremu geopolitiko eta kulturei erreparatuta, bilakaera orokor hori ez da berdina izan. Bereizgarritasun horiek labur aztertuko ditugu, eredu desberdinak erakusten baitituzte itzuleretan. Horrek zerikusia du –beste faktore batzuen artean–, krisiaren eraginarekin, loturen sendotasunarekin eta sare transnazionalaren hedadurarekin.

Interesgarria da ikustea Europako kolektiboak (errumaniarrak, italiarrak, ingelesak, errusiarra...; 430.370 pertsona 2000. urtean eta **2.179.998**, berriz, 2020an) irizpide hori bete duela, baina saldo negatiboa 2013tik 2017ra soilik izan da. Kontinenteen arabera, amerikarrek osatzen dute Espainian dagoen bigarren kolektibo handiena (batez ere, Ekuadorreko, Kolonbiako eta Hego Amerikako beste herrialde batzuetako migrazioengatik; 26.835 ziren 2000an eta **1.554.087**, berriz, 2020an). Kolektibo horren migrazio-saldoa negatiboa izan zen 2102tik, baina ez 2017ra arte –hala ageri da taulan–, baizik eta 2016ra arte. Horrek adierazten du lotura estuak eta migrazio-sare sendo bat daudela: ahal bezain laster, berriz itzuli ziren Espainiara edo migratzaile berriak etorri ziren.

Afrikarrei dagokienez (batez ere, magrebtarrak, baina senegaldarrak, nigeriarrak, kamerundarrak... ere bai; 228.972 ziren 2000an eta **1.193.407**, berriz, 2020an) saldoa negatiboa zen 2010ean jada, beste kontinenteetako kolektiboak baino bi urte lehenago. Hori eragin zuten faktoreak konparatiboki zaugarriagoak izatea eta jatorriko etxeetatik eta komunitateetatik gertuago egotea izan zitezkeen.

Bereizgarritasun edo salbuespen bat: aipatutako bilakaera eta ildo orokor hori ez da gertatu asiarren kasuan (txinatarrak, pakistandarrak, bangladeshtarrak, etab.); 56.017 pertsona ziren 2000. urtean eta **500.009**, berriz, 2020an). Serieko urte guztietan –2010etik 2017ra bitarteko tartean ere bai–, haien migrazio-saldoa positiboa izan zen; beraz, oro har, esan daiteke ez direla beren herrialdeetara itzuli, eta horrek merkataritzaren faktorearen eragina eta, agian, kohesio intraetnikoa adieraz ditzake.

Nolanahi ere, bilakaeraren ikuspegi orokorra eta eremukakoa izateaz eta zer unetan eta joeratan gauden kokatzeaz gain, hau da egin dugun fluxu-azterketaren helburua: **itzuleren garrantzi handia erakustea, baldintzak hain txarrak direnean**, ez baitu merezi edo ez baita ikusten harrerako herrialdeko kokapenari eta migrazio-proiektuari eusteko aukera. Beste modu batean esanda: atzerritar jatorriko pertsonen zailtasun eta neke handiak izanda ere harrera-herrialdean jarraitu dezakete, zenbait faktorek bultzatuta, (hasierara itzuli nahi ez izatea; gauza berriak balioestea; lorpenengatiko poza eta espektatibak; seme-alabak harrera-herrialdean hazten izatea, etab.), baina hori ez da zerbait absolutua eta bere mugak ditu, eta halaxe erakusten dute itzulerekin.

- 2.- Adieraziko ditugun iturri eta materialetan, migratzaileen bizi- eta lan-baldintzen defizit batzuei buruzko dokumentazio ugaria eta anitza aurkitu daiteke. Interesgarria iruditzen zaigu baldintza horiek bertako biztanleen baldintzekin alderatzea.

"La Caixa"-ren behatoki sozialaren bi txosten baliatuta laburbilduko dut hori. Txosten horietako lehenbizikoan (*Inmigración: retos y oportunidades* du izenburu; hau da **Immigratioa: erronkak eta aukerak**, eta 2020ko urrikoa da), alderaketa hori egiten da, zenbait adierazletan: pobrezia-arriskua, errenta, lan-merkatua, hezkuntza, etxebizitza eta osasungintza. Bada, adierazle horietan guztietan, alde nabarmenak daude bi biztanleria-sektore horien artean, eta migratzaileak maila baxuagoetan daude.

Alde deigarrienak adierazle hauetan daude (datu guztiak 2018koak dira):

- ▶ **Pobreziako eta gizarte-esklusioko arriskuan dagoen biztanleriaren proportzioa:** 25-54 urteko adin-tartean, arrisku hori % 22,6koa da bertako biztanleentzat, eta % 48,4koa atzerritar jatorrikoentzat; hau da, pobrezia-arriskua 26 puntu portzentual handiagoa da atzerritarrentzat;
- ▶ **errenta mediana¹⁵ baliokidea¹⁶ 20-64 urteko biztanlerian:** % 37,8 txikiagoa ere izan daiteke atzerrian jaiotako pertsonentzat.
- ▶ **okupazio-tasa (24-64 urte):** goi-mailako ikasketak dituzten pertsonen multzoa hartzen badugu, tasa hori 9,2 puntu txikiagoa da atzerritarren kasuan.
- ▶ **langabezia-tasa:** bereziki garrantzitsua da, nazioarteko migrazioetan motibazio ekonomikoek eta lan-arlokoek garrantzi handia baitute: 2018an, bertako gizonen artean, % 12,3koa zen, eta gizon migratzaileen artean, berriz, % 18,6koa; bertako emakumeen artean, % 15,6koa zen, eta emakume migratzaileen kasuan, berriz, % 21,9koa.
- ▶ **behin-behinekotasuna eta aldi baterako lanak:** 2018an, atzerritarren artean, biztanleria landunaren % 37,1ek aldi baterako kontratuak zituen, eta % 19,3k, berriz, lanaldi partzialeko kontratuak (hurrenez hurren, bertakoek baino 13 eta 6 puntu portzentual gehiago).

15.

Txosten-Barometroan zehaztutakoaren arabera: **Errenta mediana** delakoaren balioa jakiteko, lagineko banako guztiak ordenatzen dira, diru-sarrera handienak dituenetik diru-sarrera txikienak dituenera, eta errenta mediana erdiko balioa izango da; hau da, bezainbeste balio izango dira medianaren gainetik zein azpitik" (2020, 11, enfasia jatorrizko testuan)

16.

"Etxe- edo familia-mota desberdinak hobeto alderatzeko, **errenta baliokidearen kontzeptua** erabiltzen da. Etxeko/Familiako errenta errenta baliokide bihurtzeko, nazioartean, kontsumo-unitatearen kontzeptua aplikatzen da. Kontzeptu horrek kontuan hartzen ditu etxeko gastuak elkarbanatzen dituzten pertsonen kopuruaren eta adinen arabera sortzen diren eskala-ekonomiak" (2020, 11, enfasia jatorrizko testuan)

Desberdintasun eta zaugarritasun handiagoko eredu hori honako hauetan ere gertatzen da:

- ▶ **hezkuntza:** 17 puntu portzentual gehiago eskola-uzte goiztiarreko tasan.
- ▶ **ikasten eta lanik egiten ez duten gazteak:** 15-29 urteko adin-tartean, 8 puntu portzentual gehiago gizonen artean, eta 14 puntu gehiago ere emakumeen artean,
- ▶ **etxebizitza ordaintzeko gainkarga:** atzerritarren % 30,4 bizi diren etxeetan, errenta eskuragarriaren % 40tik gora erabili behar da etxebizitzaren gasturako.

Hala, beste adierazle batzuk azter ditzakegu, gai desberdinei buruzkoak (esaterako, pilaketa etxeetan edo hortzetarako arretaren eskuragarritasuna). "La Caixa"ren behatoki sozialaren txostenak 2018rako eskaintzen duen konparaziozko adierazleen barometro hori "*Análisis de las necesidades sociales de la población inmigrante*" txostenarekin osatzen da –2020ko azaroan argitaratu zen, konparaziozkoa da, eta datu interesgarriak ditu 2006-2018 aldiko eboluzioari buruz–.

Txosten osagarri horretan aztertutako hamar adierazleetan ere, migratzaileen egoera okerragoa da konparazioan; ez adierazle batean edo bestean, baizik eta guztietan. Jada aztertutakoez gain, beste adierazle batzuk gehituko ditugu –bilakaerari buruzko datuak izanda–; esate baterako:

- ▶ **lan-kolokatasuna (edo etxeko landun guztiak aldi baterako kontratua izatea, ehunekotan):** 2018an, bertako biztanleen % 9,1 eta migratzaileen % 16,8 zeuden horrelako egoeran;
- ▶ **atzerapena alokairuaren edo hipotekaren ordainketan:** 2018an, bertakoen etheen % 2,8 eta migratzaileen etheen % 14,7.

Egoera sozioekonomikoko eta bizi-egoerako alde horiek azaltzen dituzten faktoreak honako hauek dira: batetik, lan-egoerak bultzatutako migrazioen izaera bera –arlotan horretako **defizitek eta zailtasunek** abiatutako **migrazio-prozesu edo -ibilbide bat** izan ohi da–, eta, batez ere, atzerritar jatorriko biztanleriaren sektore zabalak **lan-merkatuaren bigarren mailako segmentuetan** kokatuta egotea (hori xehetasun handiagoz aztertuko dugu 10. eta 11. iruzkinetan).

Nolanahi ere, kontuan hartu behar da **alderaketa bi sektoreak osorik aztertuta egiten dela:** bertakoak eta atzerritar jatorrikoak (biak ere aniztasun handikoak dira). **Migratzaile guztiak ez daude egoera txarrean.** Askok denbora luze daramate Espainian eta hobekuntza handiak lortu dituzte lanari, diru-sarrerei eta bizi-baldintzei dagokienez. Iruzkina hau sorrarazi zuen esamoldea hartuta, denak ez dira **"hain gaizki"** bizi, inondik ere.

Immigrazioa pobreziarekin edo eskusio-arriskuarekin identifikatzea oinarririk gabeko orokortzeetako bat da, eta, gainera, migrazioen irudia negatiboa izatea eragiten du, bai eta migrazioak arazo edo mehatxutzat hautematea ere. Erredukzionismo nabarmenetako bat da; izan ere, **galarazi egiten du migrazio-proiektu askoren arrakasta eta migrazio eta migratzaileen ekarpen positiboak balioestea.**

3.- Migrazioen kudeaketa positiboaren ikuspegitik –proaktiboa eta gizarte-kohesioaren aldekoa– eta eztabaida publikoaren ikuspegitik, oso interesgarria da jakitea nolakoan den migratzaileen eta ez-migratzaileen bizi- eta lan-baldintzen arteko aldean bilakaera. Egoera

hobetzen ari da ala okerragoa da? Zer joera dago? Bertakoak eta migratzaileak berdintzekoa ala aldeak handitzekoa?

Adierazle horiek ikerketaren aldirako (2006-2018) aztertzean, ikusten da aldagai batzuetan aldeak gora egin duela, beste batzuetan berdintzen jarraitzen duela, eta beste batzuetan, berriz, behera egin duela. Zenbait aldagaitan, bilakaera aldakorra izan da, batzuetan gora, eta beste batzuetan behera.

Desberdintasunak areagotu diren faktoreetako bat **lan-pobrezia** da: pobrezia-atalasetik beherako familia-errenta duten etxeetan bizi diren pertsona landunen ehunekoa. 2006an, alde hori 19 puntu portzentualekoa zen, eta 2018an, berriz, 23koa.

Bilakaera dibergentea duen beste adierazle bat –bertakoen eta atzeritarren arteko aldea handitze aldera– "**behar adinako hezkuntza-maila ez lortzea**" da, edo, zehatzago esanda, 25-64 urteko adin-tartean, bigarren hezkuntzako maila lortu ez duten pertsonen ehunekoa. Zorionez, ehuneko horrek behera egin du bi biztanleria-sektore horietan, baina bertakoen kasuan, % 22,3tik (2006) % 8,3ra (2018) jaitsi zen, eta migratzaileen kasuan, berriz, % 23,3tik % 17,5era baino ez zen jaitsi. Hain zuen, adierazle hori ia inolako alderik ez egotetik 9,5 puntu portzentualeko aldea egotera bilakatu zen.

Familia-errentarekin eta hezkuntza-mailarekin lotutako baldintzetan aldeak areagutzeko joera horiek beste batzuekin konpentsatzen dira: batzuetan aldeak ez gora ez behera daude (pobrezia monetarioaren arriskua, pilaketa –etxeetan–, eskola-uzte goiztiarra...), eta beste batzuetan aldeak behera egin dute. Garrantzi handia dutenez, berdintasun handiagoa lortze aldera egiten duten joera horiek aztertuko ditugu. Hain zuzen ere, joera hori ikusten da adierazle hauetan: "etxeko guztiak lanik gabe", lan-kolokatasuna eta etxebizitza-gastuetarako gaitasuna.

"Etxeko guztiak lanik gabe" adierazleak hau neurtzen du: biztanleria aktiboko etxeko guztiak lanik gabe dauden familietan bizi diren pertsonen ehunekoa. 2006an –kontuan hartutako seriearen hasierako urtea–, proportzioa ia berdina zen (% 2,4 bertakoen kasuan, eta % 2,9 immigratzaileen kasuan); 2008ko krisiaren ondorioz, alde horrek gora egin zuen, 6,6 puntu portzentualekoa izan arte 2012an; eta, hortik aurrera, beherantz egin zuen, 3,2 puntuko arte (2018).

Aldean izandako beherakada lineal eta nabarmenagoa da "**lan-kolokatasuna**" adierazlean, **lanaren behin-behinekotasunari** dagokionez. Adierazle horrek haur neurtzen du: etxe batean bizi diren landunetatik, aldi baterako kontratua dutenen ehunekoa. 2006an, biztanle autoktonoen % 10,7 prekarietate-egoera horretan zegoen. Migratzaileen kasuan, berriz, ehuneko hori % 29,7 zen. Beste modu batean esanda, 2006an, hiru migratzailetik batek aldi baterako kontratua zuen. Hamabi urte geroago, 19 puntuko alde hori 8ra jaitsi zen, migratzaileen behin-behinekotasunak "behera egitearen" ondorioz (% 16,8ra). Horrelako datuek hiru irakurketa dituzte, nire ustez osagarriak direnak:

- a) migratutako biztanleriaren sektore horren hobekuntza txikia adierazten du, alderdi zehatz horretan;
- b) kezkarria da gehiengoak, herrialde hartzaileko biztanleriak, alderdi horretan hobekuntzarik ez izatea;
- c) batzuek eta besteek arazo eta erronka berdinak dituztela adierazten du.

Lan-arlotik (lana ez izatea edo aldi baterako izatea) etxebizitzaren esparrura aldatuta, **"etxebizitzarako gastuen gaintzera"** aldagaian, bertakoen eta immigratzaileen arteko aldeak beherantz joera du. Adierazle horrek honako hau neurtzen du: "etxebizitza-gastu garbietarako -hau da, etxebizitza-gastuetarako izan daitezkeen laguntzak kenduta- etxeko errenta eskuragarriaren % 30tik gora behar duten etxeen ehunekoa" (2020, 7. orrialdea). 2006an, alde 42 puntukoa zen (% 59,7 immigrazioarekin lotutako etxeetan, eta % 17,6, berriz, migratzaileek gabeko etxeetan); 2018an, berriz, alde hori 32 puntu murriztu zen, migratzaileen sektorean izandako beherakadagatik

- 4.- Migratzaileen egoera okerragoa izate horrek -oro har hartuta, bai eta batezbesteko estatistikoetan ere- amaierako bi gogoeta egitera bultzatzen gaitu. Batetik, inklusio-politiketan asmatu behar da -batez ere, lan-eskubideen eta -baldintzen parekotasunaren arloan-, eta, bestetik, hezkuntza, osasungintza eta, oro har, gizarte-zerbitzuak eta -laguntzak eskuratzea ahalbidetu behar da. Azken gai hori 14. eta 15. puntuetan jorratu dugu, baina hemen aurreratu egingo dugu migratzaileek horretarako eskubidea dutela, pertsonak eta biztanle/herritar eta kolektibitateko kide berriak direlako.

Inklusio-politika horietan asmatzen ez bada, bertakoen eta migratzaileen arteko aldeak areagotu egingo dira, aztertu ditugun zenbait parametrotan gertatzen ari den moduan. Aldiz, eskubide- eta aukera-berdintasunerako eta kulturarteko bizikidetzarako politika eraginkorrak egiten badira, alde horiek beherantz egingo dute -hala egiten ari dira zenbait esparrutan- eta gizarte-kohesioa lortuko da.

Bestalde, prekaritate- eta zaurgarritasun-egoera handiagoa dela-eta, hasierako galdera egingo dugu berriz: "hain gaizki bizi badira, zergatik geratzen dira?" Denak "hain gaizki bizi" ez direla esan behar dugu berriz, eta galdera horren erantzunerako, kontuan hartu behar da immigratzaileek ez dutela harrera-herrialdeko biztanleen egoerarekin alderaketa egiten, beren buruarekiko alderaketa baizik, hiru norabidetan; hau da, iragana, oraina eta etorkizuna kontuan hartuta:

- a) **jatorriko lurraldean zuten egoera** defizitario eta atsekabea. Hortik ateratzeko, migrazio-abenturari ekin zioten;
- b) **gaur egun duten egoera**. Migratzaile gehienak edo, gutxienez, sektore handi bat gauzak lortzen ari dira, hemengo eta hango familientzat; eta,
- c) **etorkizuneko egoera**. Hobera egiteko gogoak eta migrazio-proiektuak etorkizun hobe baten bila bultzatzen dituzte.

Iturriak eta materialak

“Vivienda y condiciones de vida de los inmigrantes en España” (Iñaki Iriondoren eta Marta Rahonaren artikulua akademikoa, 2009an argitaratua, Espainiako migratzaileen ostatu-baldintzei buruzkoa, <https://bit.ly/3j2zR1V>)

“Calidad de vida en migrantes latinoamericanos y caribeños asentados en Madrid, España” (Universidad Autónoma del Estado de México unibertsitateko Víctor Hugo Rentería-Pedraza irakaslearen artikulua akademikoa, Espainiako migratzaileen kolektibo baten bizi-baldintzei buruzkoa. 2019an argitaratua Papeles de Población aldizkarian, <https://bit.ly/37fp0MO>)

“Condiciones de trabajo y salud de los trabajadores inmigrantes en España. Revisión bibliográfica” (Elena Ronda-Pérez, Andrés Agudelo-Suárez, María José López-Jacob, Ana García eta Fernando G. Benavides unibertsitate-irakasleek idatzitako artikulua akademikoa, Espainian bizi diren migratzaileen bizi-baldintzei buruzkoa, <https://bit.ly/3C1ofFn>)

“España y la inmigración extranjera” (Gloria Lora-Tamayoren artikulua akademikoa, Espainiako inmigratzaile atzerritarrei buruzkoa. Artikuluan, migrazio-fluxuei buruzko estatistikak daude, <https://bit.ly/3jiEJ3l>)

“La condición migrante en España. Posiciones básicas en torno a la ciudadanía” (Carlos Pereda, Miguel Ángel de Prada eta Walter Actis-en artikulua akademikoa, Papeles 2008/2009 aldizkarian argitaratua, Espainian bizi diren migratzaileen egoerari buruzkoa, <https://bit.ly/3iiop3j>)

“¿Cuál es la situación de la migración en España?” (Ayuda en Acción GKEn webgunean argitaratutako artikulua, 2016ko ekainekoa. Artikuluan, Espainiako migrazioari buruzko datuak daude, <https://bit.ly/3rlcoac>)

“Informe 2021: las personas refugiadas en España y Europa” (CEAR Comisión Española de Ayuda al Refugiado erakundearen dokumentua. Artikuluan, Espainiako migrazio-egoerari buruzko ikuspegi orokor bat aurkezten da, <https://bit.ly/3BM2b0O>)

“La inmigración en España: efectos y oportunidades” (Espainiako Kontseilu Ekonomiko eta Sozialak argitaratutako txostena, Espainiako immigrazioari buruzkoa. Azterketa zehatza egiten da, sektoreka, <https://bit.ly/3eYSzGN>)

“Las condiciones de vida de los hogares inmigrantes en España” (EAE Business School-en lanerako dokumentua, 2017ko abuztuan argitaratua, Espainiako inmigratzaileen bizi-baldintzei buruzkoa, <https://bit.ly/3ynkRLK>)

“El mapa de la inmigración en España” (El Orden Mundial hedabidean 2021eko martxoan argitaratutako mapa. Espainiara heltzen diren immigratzaileen nazionalitate ohikoenei buruzkoa, <https://bit.ly/3rW9n6A>)

“La ONU condena que España permita condiciones de vida para los trabajadores inmigrantes que no toleraría para los españoles” (elDiario.es egunkariko artikulua, 2020ko uztailean argitaratua. Artikuluan, elkarrizketa egiten zaio NBEko muturreko pobrezia errelatore bereziari, hark Espainia bisitatu ondoren) <https://bit.ly/3ymQpZ3>)

“¿Quién es el inmigrante en España? Una radiografía del otro” (El País egunkariko artikulua, 2019ko martxokoa, Espainian bizi diren migratzaileen bizi-baldintzei buruzkoa, <https://bit.ly/3xiUyMg>)

“La inmigración da vida a la España vaciada” (Euronewsen artikulua, 2020ko abuztuan argitaratua, Espainiako landa-eremuetan bizi diren migratzaileen bizi-baldintzei buruzkoa, <https://bit.ly/3C6FhBM>)

“Cómo es ser inmigrante en España: Félix, Lina y Hernán nos lo cuentan” (La Sexta telebista-kateko artikulua, 2018ko uztailean argitaratua. Artikuluan, Espainian bizi diren migratzaile atzerritarren testigantza pertsonalak eta esperientziak ageri dira, <https://bit.ly/3C6FW6e>)

- Estatistikak
- Legeria
- Akademia
- Txostenak
- Gizarte-erakundeak
- Prentsa/
Komunikabideak
- Kasu-azterketak

0.6

“Immigrazioak delinkuentzia eta segurtasunik eza areagotzea eragiten du”

Landutako gaiak:

delituak eta delitugileak; segurtasuna eta haren ikuspegia; eragiten duten faktoreak

Abiapuntuko testua (2003)

Espainiako delinkuentziaren gorakadari buruzko parlamentu-eztabaidaren ondoren –2002ko apirilean egin zen–, eztabaida hau abiatu zen: ea immigrazioa zen delinkuentziaren gorakadaren eragilea edo ez, eta ea faktore erabakigarria zen kaleetako segurtasunik ezan. Oposizioaren kritikari erantzuteko –azken urteetan delinkuentziak gora egin zuela salatu zuen oposizioak, gobernuak kontrakoa agindu bazuen ere–, gobernuak azaldu zuen immigrazioaren gorakadaren ondorioa zela, eta atzeritar presoehuneko handiei buruzko datuak aurkeztu zituen, bai eta ez-nazionalen egindako delituen kopuru handiei buruzko estatistikak ere. Parlamentu-eztabaidaren eta eztabaida publikoaren hasieran, immigrazioa eta delinkuentzia aipatzen ziren, besterik gabe. Geroago, zorionez, zehaztu zen immigrazio irregularrari buruz ari zirela. Duela gutxi egindako inkesta batean, adierazi zen herritarren segurtasunik eza eta immigrazioa direla, hurrenez hurren, espainiarrei gehien kezkatzen dieten hirugarren eta laugarren arazoa, eta espainiarren % 56k delinkuentziaren gorakada immigrazio irregularrekin lotzen dutela.

Benetan dago lotura hori ala ez? Kausa/ondorio erlazio bat al da benetan? Immigrazioaren kudeaketa positiboaren ikuspegitik –immigrazioa ez da arazotzat hartzen, baizik eta aukeratzat–, datuak kezkarriak dira, izatezko errealitate bat adierazi edo ez. Estatistika horiek izatezko errealitate bat adierazten badute –hau da, delitu gehiago daudela immigratzaile irregular gehiago daudelako–, gaia oso larria da. Estatistikak islatzen dutena –guk hala uste dugu– pertzepzio bat baldin bada, eta ez izatezko errealitate bat, immigrazioaren irudi negatiboa –eta bidegabea– adierazten da, eta horrek gizarte-integratioaren prozesua zaildu eta galarazi ere egiten du.

Gizarte jakin batean dauden jarrerek, eta zehazki immigrazioa onartzeko edo gaitzesteko jarrerek, zerikusia dute jendearen zuzenean esperientziarekin (norbaitek immigratzaile irregular baten eraso izan badu edo erasotutako norbait ezagutzen badu), batetik, eta botere-posizioetan daudenean, indar politikoen, hedabideen eta beste iritzi-eragileek “argitaratutako eta sortutako iritziarekin”, bestetik. Gobernuaren kanpainaren eragina handia izan da, eta hor, ez gaude biztanleriak izandako sentimenduen edo pertzepzioen aurrean –10. eta 11. iruzkinetan lanari eta enpleguari buruz aztertutako alderdian, edota 14. eta 15. iruzkinetan gizarte-laguntzei buruz aztertutakoetan, bai, hor biztanleriaren sentimenduak eta pertzepzioak hartu dira kontuan–. Aldiz, oraino hau gobernu-ingurunean sortutako tesi bat da, iritzi publikoan errota dena. Espainian behintzat, immigrazioa ez da delinkuentziak eta segurtasunik ezak gora egitearen arrazoi nagusia. Elkarren artean zerikusirik ez duten errealitate sozialeko alderdiak lotzea da akatsa. Arazoa ondoz ondoko lau ardatzen arabera aztertuko dugu.

Lehenik eta behin, **immigratzaile irregularrak delitugileak eta atzerritarren delinkuentzia** erabat bereizi behar dira. Gauza bat da lan egitera etorri den norbaitek delitu bat egitea eta beste gauza bat da nazioarteko delinkuentzia. Nahastea zenbait lider politikok, agintarik, arduradunek edo kazetarik gauzak nahasi eta zaku berean sartzen dituztenean sortzen da, ez baita berdina, adibidez, latinoamerikar, errusiar edo Saharaz hegoaldeko herrialderen bateko herritar batek, Espainian egoitza- eta lan-baimenak izanda, bost urtez bizi ondoren delituren bat egitea, eta mafia edo talde kriminal batean dabilen atzerritar bat lapurreta bat, legez kanpoko negozio bat edo hilketa bat egitera etortzea. Zergatik nahasten da hori? Zer helburu lortu nahi da horrela?

Nazioarteko delitugileak alde batera utzi, eta biztanle atzerritarren soilik kontuan hartzen baditugu, egokia da I. kapituluari adierazitako bereizketa gogoratzea (**atzerritar**ak, batetik, eta **immigratzaile**ak, bestetik), biztanle atzerritar guztiak ez baitira immigratzaileak, lanera etorri direnak edo pertsona horien senideak direnak soilik baitira immigratzaileak. Bidegabekia da immigratzaileak ez diren atzerritar biztanleek egindako delituak edo faltak immigrazioari leporatzea. Hala, interesatzen zaigun kolektiboa aztertzeari helduko diogu: immigratzaile atzerritarren direnak (lan egiteko edo beren senideei lagun egiteko etorritako horiek) eta benetan delituren bat egin dutenak. Nahaste horretan, halaber, ez da bidezkoa denbora-tarte jakin batean egindako delituak eta faltak estatistiketan bereizi gabe zenbatzea. Alde horretatik, jabetzaren aurkako delituak (lapurretak, ebasketak, tiraldiak; zalantzarik gabe, eragin kaltegarria dute biktimentzat eta haserrea sortzen dute) merkataritzaren arloko arau-hausteekin (**mantero** gisa aritzea eta kalean baimenik gabe saltzea) eta batez ere, dokumentazio faltarekin –eraz uler daitezkeenez, ez dute zuzeneko kalte fisikorik eragiten eta ez dute segurtasunik eza sortzen kalean– zenbatzen dira. Berriz, zalantzak sortzen zaizkigu: Zergatik nahasten da dena? Zer lortu nahi da horren bidez?

Arazoaren muinari heltzen badiogu –hau da, pertsonentzako kalteak sortu dituzten delituak benetan egin dituzten atzerritar immigratzaileak–, zentzuzkoa da puntu hauek kontuan hartzea:

- a) delitugileak diren neurrian, atxilotu, epaitu, zigortu eta birgaitu behar dira (gure sistema judicialaren oinarrien arabera), beste edozein arau-hausterekin egiten den moduan;
- b) denak ez dira berrerrorkin, ezta delinkuentzia antolatuko talde edo jokabideekin lotutako pertsonak ere;
- c) gutxiengo txikia dira immigrazioaren multzo osoaren barruan (beraz, zergatik egiten zaio hain kalte handia eta izaten zaio errespetu falta hori immigratzaileen gehiengoari?);
- d) ez dira delinkuentziaren gorakadaren eragile nagusiak ezta horren kausa ere; eta
- e) inor errugabetzen saiatu gabe, etorkizunari begira, hau da kontuan hartu beharrekoa: zergatik egin zuten delituren bat (edo zergatik bihurtu diren immigratzaile batzuk delitugile), lan egiteko etorri baitziren, eta, beraz, zer akats egon daitezkeen gizarte-integratzearako politiketan eta zer prebentzio-elementu sartu behar diren. Delinkuentziari dagokionez, berdintasunezko tratua ematearen eta pertzepzio zintzoa izatearen beharra azpimarratzea oso lan-ildo lagungarria izan daiteke.

Nolanahi ere, gai horretan aurrera egitearen funtsa ez da kriminalitatearen eta segurtasunik ezaren gorakadaren turko-buru bat aurkitzea, ezta gastu publikoa murriztea ere, politika kontserbadore neoliberalen parte gisa. Oso jokabide erraza (eta bidegabekia, koldarra eta arduragabekia) da immigrazioari kalte guztien errua leporatzea. Koplak-burukoa edo turko-burukoa seinalatzearen mekanismo ezaguna da, besteari erru guztia leporatzea. Hori ez da kaltegarria immigratzaileentzat bakarrik, gizarte osoarentzat da kaltegarria, eta gainera, gure izena zikindu egiten digu horrela.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1** **Pertzepzio** bat da, izatezko errealitate bat baino gehiago.
- 2** **Irudi negatiboa –eta bidegabea–** da, eta gizarte-integraziorako prozesua zaildu eta galarazi ere egiten du.
- 3** Espainian behintzat, immigrazioa **ez da** delinkuentziak eta segurtasunik ezak gora egitearen **arrazoi nagusia**.
- 4** Estatistikak aztertzean, ez dira honako hauek nahasi behar: 1) nazioarteko delinkuentzia eta migratzaileek egindako delituak, 2) **delituak** (pertonen edo jabetzen aurka) eta **faltak** (merkataritza-uraketak, dokumentazio-faltak)

Eguneraketa (2022)

Segurtasunik ezaren/delinkuentziaren eta immigrazioaren aurkako loturari buruz idatzi genuenetik igarotako bi hamarkadetan, gaia, apaldu beharrean, berotu eta intentsifikatu egin da. Baina hori ez da gertatu Espainian segurtasunik ezak/delinkuentziak izugarri gora egin duelako, ezta migratzaileek egindako delituen proportzioa handiagoa delako (hala erakutsiko dugu estatistiken bidez). Segurtasunik eza versus immigrazioa gaiak eztabaida publikoan presentzia handiagoa izatearen arrazoi nabarmena da jarrera politikoa batzuen aldekoek behin eta berriz planteatzen dutela.

- 1.-** Besteak beste, gogora dezagun, adibide gisa, Alderdi Popularreko hautagaiak Badalonako udal-hauteskundeetan egindako kanpaina. Kanpaina horretan kaleratutako bideo batean, udalerriko segurtasunik eza immigrazioarekin lotzen zen zuzenean. Hona hemen beste adibide bat. Oraingoan, ez da bideo bat, baizik eta zifra faltsuak. 2021eko urtarrilaren 28an, Twitter plataformak Vox alderdiaren kontuaren funtzionalitateak murriztu zituen, gorrotarako bide ematen zela pentsatu baitzuten; izan ere, "inportatutako delinkuentzia" terminoa erabili zen alderdiak argitaratutako txio batean. Txio hori VOX alderdiak Kataluniako hauteskundeetarako egindako kanpainaren parte zen (#StopIslamización), eta migrazioari eta delituei buruzko datu faltsuak eman ziren: txio horretan, esan zuten magrebtar immigratzaileak "[biztanleriaren] % 0,2 zirela eta salaketen % 93ren erantzule zirela".

Horren harira *verificartve* plataforman agertutako artikuluan, adierazi zuten Kataluniako Estatistika Institutuko datuek "oso datu desberdinak erakusten zituztela biztanleriari eta delituei dagokienez". Hain zuzen, 2019ko udal-eroldaren arabera, Kataluniako biztanleriaren % 15,11ek zuen atzerritar nazionalitatea, eta Magrebeko herrialdeetakoak % 3,06 ziren. "Estatistika Institutu Nazionalak Katalunian erregistratutako delituei dagokienez, % 56 espainiar nazionalitateko delitugileek egindakoak ziren, eta % **13, berriz, Afrikako herrialdeetako nazionalitatea zuten delitugileek egindakoak**; beraz, VOXek adierazitako bi baieztapenak faltsuak dira". Hau gehitu zen *verificartve* plataformako artikuluan: "Vox-ek lehenago ere erabili ditu datu horiek (% 0,2 eta % 93); izan ere Voxen taldeko pertsona batek lehenago argitaratutako bi txiotan ageri ziren (**2020ko ekainean** eta **2021eko urtarrilaren 24an**)."

- 2.- Behin eta berriz gertatzen ari denaren erakusle bat baino ez da. Hori bai, eztabaida politiko eta publikoaren esparruan egiten diren esajerazio, faltsukeria eta manipulazio horien salaketa egin behar da, noski, baina horrek ez du galarazi behar atzerritarrek egindako delituen zenbakizko pisu adierazgarria identifikatzea, kezka handiz. Oro har eta batezbesteko estatistikoen arabera, pisu demografikoaren arabera legokiekiena baino handiagoa da –orain aztertuko dugu hori–.

Lehenbizi, Espainian egindako delitu guztien bilakaera ikusiko dugu, eta, gero, xehetasun handiagoz, pertsonen aurkako delituak (hilketak, erasoak, etab.) eta jabetzaren aurkako delituak (lapurretak, ebasketak, etab.) aztertuko ditugu. Multzo horietako bakoitzean, honako hauek kontuan hartu behar dira: 1) espainiarren (a), EBko nazionalitatea duten biztanleen (b) eta EBtik kanpoko biztanleen (c) pisu proportzionala, eta 2) hiru azpitalde horietako bakoitzean, delituak egin dituztenen ehunekoa.

- 3.- 2013an, 273.070 delitu izan ziren guztira, eta 2020an, berriz, 304.630. 2013tik 2019ra, gora egin zuten, eta 2020an, pandemiaren urtean, asko jaitsi ziren. Egia da **gorakada dagoela, zoritxarrez, baina gorakada arina da, eta ezin da, inola ere, "segurtasunik ezako krisi" bat dagoela edo "herrialdean askoz delinkuentzia gehiago" dagoela esan.** Hori egitea ez dator bat kaleko eta zenbakiek adierazitako errealitatearekin, zerbait demagogikoa da, arduragabea, asmo txarrekoa eta gizarte-kohesiorako kaltegarria. Bestalde, gorakada arina da, Espainiako biztanleriak ere gora egin zuen aldi batean, eta 2008an hasitako krisiaren ondorio sozialak oraindik irautzen ari zirela.

4. taula. Delituen bilakaera Espainian.

Guztizko datuak eta nazionalitateen arabeko ehunekoa

Urtea	Guztizko datuak	Espainiarrak %	EBkoak, Espainia gabe %	EBtik kanpokoak %
2013	273.070	76,02	7,65	16,33
2014	275.490	77,37	7,48	15,15
2015	285.746	77,64	7,68	14,68
2016	360.913	77,79	7,99	14,23
2017	389.317	78,01	7,83	14,16
2018	400.405	76,90	8,37	14,73
2019	404.906	75,97	8,16	15,87
2020	304.630	76,32	6,67	17,01

Iturria:
Estatistika Institutu Nazionala
* Europar Batasunetik kanpoko nazionalitateetan, amerikarrak, afrikarrak, asiarrak eta ozeaniarrak sartzen dira.

Biztanle atzerritarrek egindako delituen proportzioari dagokienez, Europar Batasunekoek eta EBtik kanpokoek egindako delituak batuta, tarteak % 22tik % 24ra bitartekoa da. Ehuneko hori adierazgarria eta kezkarria da, biztanle-multzo horien pisu demografikoari dagokiona baino askoz handiagoa baita (Espainiako guztizko biztanleriaren % 12 inguru dira). Zenbait azterketaren arabera, horren azalpena –baina ez justifikazioa– da immigratzaileen sektore batzuk pobrezia- eta marjinaltasun-egoeran daudela.

5.taula. Espainiako delituei buruzko datu globalak

Azpitalde bakoitzeko biztanleriaren proportzioaren arabera ehunekoak

Urtea	Guztizko datuak	Espainiarrak %	EBkoak, Espainia gabe %	EBtik kanpokoak %
2013	273.070	0,52	1,18	1,65
2014	275.490	0,53	1,21	1,79
2015	285.746	0,55	1,31	1,87
2016	360.913	0,70	1,75	2,33
2017	389.317	0,76	1,88	2,43
2018	400.405	0,77	2,08	2,40
2019	404.906	0,77	2	2,34
2020	304.630	0,59	1,48	1,72

Iturria:

Estatistika Institutu Nazionala
* Europar Batasunetik kanpoko nazionalitateetan, amerikarrak, afrikarrak, asiarrak eta ozeaniarrak sartzen dira

Halaber, garrantzitsua da arau-hausleen ehunekoa kalkulatzeko haien azpitaldearen guztizkoarekiko. Espainiarren kasuan, tarte hori % 0,52tik (gutxienekoa) % 0,77ra (gehienekoa) bitartekoa da; hau da, espainiarren % 1ek baino gutxiagok egiten dituzten delituak. Europar Batasuneko herritarren kasuan, adierazle hori zertxobait igotzen da, tarte % 1,18tik % 2ra bitartekoa baita, eta EBtik kanpoko herritarren kasuan, berriz, zertxobait handiagoa da (% 1,65etik % 2,40ra).

Beste behin, adierazle hori kezagarria da, baina kontuan hartu behar da hau esan nahi duela: EBtik kanpoko immigratzaileen % 1ek edo 2ak soilik egin duela delituen bat. Beste modu batean esanda, **immigratzaileen % 98k edo % 99k ez du inoiz deliturik egin**. Eztabaida publikoan "immigrazioa" "delinkuentziaren gorakadaren" kausatzat aurkezten saiatzea zerbait faltsua, estigmatizatzailea, xenofobia eta arduragabea da.

4.- Guztizko delitu-kopuruen azterketa egin ondoren, azterketa zehatzagoa egingo dugu, delitu-motaren arabera, honako hauek bereizita: pertsonen segurtasunaren aurkako delituak (hilketak, etab.) eta jabetzaren aurkako delituak (lapurreta, etab.).

Pertsonen osotasun fisikoaren aurkako delituei dagokienez, haien kopuruak gora egin zuen 2013tik 2019ra, eta horiek ere asko jaitsi ziren 2020an, pandemiaren urtean. Hor, atzeritarrek egindako delituen proportzioa pixka bat jaisten da: guztizko delituetan, tarte % 22tik % 24ra bitartekoa zen, eta honako hauetan, berriz, tarte % 15etik % 18ra bitartekoa da (nolanahi ere, pisu demografikoaren arabera legokiekkeen intzidentzia baino handiagoa da). Eta ehunekotan, EBtik kanpoko multzoan, % 0,30etik % 0,59ra bitartekoa izan zen. Horrenbestez, **Europar Batasunetik kanpoko immigratzaileen % 1ek egin zituen pertsonen aurkako delituak** edo, bestela esanda, **immigratzaile horien % 99,5ek baino gehiagok ez zuen horrelako deliturik egin**.

6. taula. Pertsonen segurtasunaren aurkako delituak

Guztizko datuak eta nazionalitateen arabera ehunekoak.

Urtea	Guztizko datuak	Espainiarrak %	EBkoak, Espainia gabe %	EBtik kanpokoak %
2013	54.041	78,19	6,74	15,07
2014	55.479	79,67	6,47	13,87
2015	61.937	79,72	6,78	13,50
2016	90.762	80,58	6,47	12,95
2017	105.493	81,02	6,25	12,72
2018	108.819	80,15	6,54	13,31
2019	111.363	79,30	6,39	14,31
2020	86.576	78,68	5,54	15,78

Iturria:

Iturria: Estatistika Institutu Nazionala

* Europar Batasunetik kanpoko nazionalitateetan, amerikarrak, afrikarrak, asiarrak eta ozeaniarrak sartzen dira

7. taula. Pertsonen segurtasunaren aurkako delituak.

Azpitalde bakoitzeko biztanleriaren proportzioaren arabera ehunekoak

Urtea	Guztizko datuak	Espainiarrak %	EBkoak, Espainia gabe %	EBtik kanpokoak %
2013	54.041	0,11	0,21	0,30
2014	55.479	0,11	0,21	0,33
2015	61.937	0,12	0,25	0,37
2016	90.762	0,18	0,36	0,53
2017	105.493	0,21	0,41	0,59
2018	108.819	0,22	0,44	0,59
2019	111.363	0,22	0,43	0,58
2020	86.576	0,17	0,35	0,45

Iturria:

Estatistika Institutu Nazionala

* Europar Batasunetik kanpoko nazionalitateetan, amerikarrak, afrikarrak, asiarrak eta ozeaniarrak sartzen dira

Jabetzaren aurkako delituei dagokienez, horiek ere gora egin zuten aztertzen ari garen zortzi urteko aldi horretan: 2013tik 2015era, oso gutxi; 2017an eta 2018an, dezente gehiago; 2019an, pixka bat jaitsi ziren, eta 2020an, berriz, asko, pandemiak eragindako konfinamendu-egoeraren eta murrizketen ondorioz, segur aski.

Hor, atzeritarrek egindako delituen proportzioa pixka bat jaisten da: guztizko delituetan, tarte % 22tik % 24ra bitartekoa zen, eta honako hauetan, berriz, tarte % 15etik % 18ra bitartekoa da (2017. urtean izan ezik, serieko zifra anomaloa izan baitzen)

Eta EBtik kanpoko multzoan % 1,23tik % 1,75era bitartekoa izan zen (2017an izan ezik, lehen esan bezala). Beraz, gutxiengoari erreparatzen badiogu, **Europar Batasunetik kanpoko immigratzaileen % 2k baino gutxiagok egin zituzten jabetzaren aurkako delituak** edo, gehiengoari erreparatuta esaten bada, **% 98k baino gehiagok ez zuten deliturik egin.**

8. taula. Jabetzaren aurkako delituak.

Guztizko datuak eta nazionalitateen arabera ehunekoak.

Urtea	Guztizko datuak	Espainiarrak %	EBkoak, Espainia gabe %	EBtik kanpokoak %
2013	209.196	75,78	7,20	17,02
2014	210.476	77,13	7,04	15,84
2015	213.376	77,48	7,21	15,31
2016	258.389	77,15	7,90	14,95
2017	365.458	57,44	5,81	36,75
2018	289.509	73,39	8,21	18,40
2019	281.044	75,01	8,26	16,73
2020	240.346	78,85	5,70	15,45

Iturria:

Estatistika Institutu Nazionala
* Europar Batasunetik kanpoko nazionalitateetan, amerikarrak, afrikarrak, asiarrak eta ozeaniarrak sartzen dira

9. taula. Jabetzaren aurkako delituak.

Azpitalde bakoitzeko biztanleriaren proportzioaren arabera ehunekoak.

Urtea	Guztizko datuak	Espainiarrak %	EBkoak, Espainia gabe %	EBtik - kanpokoak %
2013	209.196	0,40	0,85	1,31
2014	210.476	0,40	0,87	1,43
2015	213.376	0,41	0,92	1,46
2016	258.389	0,50	1,24	1,75
2017	365.458	0,53	1,31	5,91
2018	289.509	0,53	1,47	2,17
2019	281.044	0,53	1,41	1,71
2020	240.346	0,48	1	1,23

Iturria:

Estatistika Institutu Nazionala
* Europar Batasunetik kanpoko nazionalitateetan, amerikarrak, afrikarrak, asiarrak eta ozeaniarrak sartzen dira

5.- Segurtasunik ezaren eta delinkuentziaren gorakada esponenzialari buruzko faltsukeriak gezurtatu ondoren –gorakada hori "immigrazioak" eragindakoa dela ere gezurtatuta–, eta, aldi berean, delituak migratutako biztanlerian duen intzidentzia nabarmenagatiko kezka azaldu ondoren, egokia da zenbait ñabardura egitea, bai eta amaierako gogoeta bat egitea, horren guztiaren kausei buruz.

Ñabardurei dagokienez, 2003an jada egindakoak gogoratuko ditugu. Batetik, ez dira nazioarteko delinkuentzia eta migratzaileek egindako delituak nahasi behar, edo, beste modu batean esanda, iturriak berrikustean eta interpretatzean, **kontuan hartu behar da estatistika horietan "atzeritar" kategorian, immigrazioarekin zerikusirik ez duten pertsonak zenbatzen direla**

Bestetik, ez dira nahasi behar berezko **delituak** (pertsonek, jabetzen eta abarren aurkakoak) eta **faltak** (merkataritzaren arloko arau-haustea, dokumentazio faltak). Beste ñabardura bat gehituko dugu, zenbaitek egiten ari direna: **adin-tarteen arabera alderaketa egin beharko litzateke**; izan ere, biztanleria immigratzailea autoktonoa baino askoz gazteagoa da, eta biztanleria guztira alderatzea ez da erabat adierazgarria, eta baliteke hori izatea atzeritarrek delituen proportzioan ehuneko handiagoak izatearen kausetako bat.

Azkenik, ez dugu ahaztu behar delituen eta migratzaileen arteko benetako lotura horrek – delituen bat egin dutenak gutxiengoa izanda ere – zerikusia duela, biztanleria autoktonoaren kasuan bezala, gizarteko zenbait sektore pobrezia-, eskusio- eta marjinaltasun-egoeran egotearekin.

Nolanahi ere, baliteke azalpen hori nahikoa ez izatea gizarte-sektore askorentzat, migrazioen aldeko batzuk ere barne hartuta. Horren arrazoia da zenbait delituk, hala nola sakelako telefonoen, diru-zorroren, bizikleten eta beste gauza batzuen lapurreta oso gogaikarriak direla. Beste sektore batzuek horrelako delituak manipulatu egiten dituzte, migrazioaren aurkako diskurtso estigmatizatzaileak eta xenofoboak eratzeko. Eta, askotan, jatorri bereko pertsona eta erakundeek egindako "eskularru zuriko" delituen aurrean, berriz, ez ikusiarena egiten dute.

Ezin dira delinkuentzia-mota horrek sortutako eragozpenak minimizatu, horrelakoak egiten dituztenen prekaritate- eta zaurgarritasun-egoera argudiatuta. Baina delituak jatorri edo kultura-jokabide jakin batzuekin lotzea, hori bai, hori eragotz dezakegu; izan ere, zorritzarekin, ebasketak zerbait unibertsala dira. Delituak egitea pertsonen gauza da, ez kulturena.

Iturriak eta materialak

"Lo que 7 estadísticas nos dicen sobre inmigración y crimen en EE.UU." (CNNren artikulua, 2019ko urtarrilean argitaratua, migrazioarekin eta segurtasunarekin lotutako estatistikei buruzkoa, <https://cnn.it/3C8VRRJ>)

"Inmigración y delincuencia: ojo a estos datos falsos" (RTVE telebista-kateak argitaratutako artikulua, 2019koa, Kataluniako hauteskunderen harira. Hor, VOX alderdi politikoak zabalduko zurrumuru nagusiak gezurtatzen dira, <https://bit.ly/3x5BrVO>)

"Tres gráficos para entender si es verdad que los extranjeros cometen más delitos sexuales" (El Confidencial egunkariko artikulua, 2019ko abuztuaren argitaratua, migrazioaren eta sexu-delituen arteko ustezko loturari buruzkoa, <https://bit.ly/3lqoHaf>)

"Lo que dicen los datos sobre el supuesto vínculo entre inmigración y delincuencia agitado por Vox en campaña" (El Diario egunkariko artikulua, 2019an argitaratua. Hor, Vox alderdi politikoak immigrazioari buruz egindako adierazpenei erantzuten zaie, <https://bit.ly/3i2RZcJ>)

"Las estadísticas de la UE sobre inmigración y delincuencia desmienten a Trump" (EFE agentziaren artikulua, 2018ko ekainean argitaratua, Donald Trumpek migrazioari eta delinkuentziari buruz zabalduko zurrumurruek harira, <https://bit.ly/3jLYAPf>)

"Delincuencia y migración: mitos y realidades" (Espacio Público plataformako artikulua, delinkuentziaren eta migrazioaren arteko loturaren inguruko mitoei eta errealitatei buruzkoa, <https://bit.ly/3xjrep6>)

"Tres de cada cuatro delitos en España son cometidos por españoles" (El Periódico egunkariko artikulua 2019an argitaratua. Hor, espainiarrek eta atzerriarrek egindako delituei buruzko estatistikak ageri dira, <https://bit.ly/2VgENZa>)

"¿La inmigración aumenta el crimen? Esto dicen los datos al respecto" (CNNren artikulua, 2018ko azaroan argitaratua, Estatu Batuetako delitu-estatistikei eta migrazioek estatistika horietan duten inpaktuari buruzkoa, <https://cnn.it/3jkBFDB>)

"La delincuencia y la inmigración: dos fenómenos sin relación" (El Diario egunkariko artikulua, 2018ko otsailean argitaratua, immigrazioaren eta delinkuentziaren arteko loturari buruzkoa, <https://bit.ly/3s31rAB>)

"Inmigrantes venezolanos, crimen y percepciones falsas" (Artikulu akademikoa, Kolonbian, Perun eta Txilen Venezuelako immigratzaileei buruz duten pertzepzioaren harira, <https://bit.ly/3ymZhhq>)

"Inmigración irregular y crimen organizado en España" (Instituto Universitario de Investigación sobre Seguridad Interior institutuko Mauricio Rubio ikertzaileak idatzitako artikulua akademikoa, Espainian immigrazioari buruz dagoen pertzepzioaren harira, <https://bit.ly/2VagSOx>)

"Comparing crime rates between undocumented immigrants, legal immigrants, and native-born US citizens in Texas" (Princetoneko Unibertsitateko Michael T. Light, Jingying He eta Jason P. Robey irakasleek Texasko delitu-estatistikei buruz idatzitako artikulua akademikoa, <https://bit.ly/3lpYBnH>)

"Migración, seguridad y crimen: Estudio confirma que extranjeros no encabezan delitos" (Servicio Jesuita a Migrantes de Chile erakundearen blogean argitaratutako dokumentua, immigrazioaren eta segurtasunaren arteko loturari buruzko azterketa baten harira, <https://bit.ly/2TWenLU>)

"Delitos según nacionalidad" (Estatistika Institutu Nazionalak emandako datuak. Herrialde bakoitzeko herritarrek Espainian egindako delituak xehatzen dira, <https://bit.ly/3kSsVXX>)

- **Estatistikak**
- **Legeria**
- **Akademia**
- **Txostenak**
- **Gizarte-erakundeak**
- **Prentsa/
Komunikabideak**
- **Kasu-azterketak**

0.7

“Immigrazioa identitate nazionalerako mehatxua da”

Landutako gaiak:

identitate kolektiboak, identitate nazionalak; identitateak immigrazioan, beldur-sentimendua

Abiapuntuko testua (2003)

Zenbaitek immigratzaile atzerritarrak leku batera iristeak eta bertan kokatzeak leku horretako identitatea eta izaera aldatu edo hautsi dezakeelako kezka adierazten dute. Oro har, argudio hau baliatzen dute beldur hori azaltzeko: kanpotarrek beren kulturak, hizkuntzak eta erlijioak dituztela, eta horren ondorioz, ez dituztela harrera-gizarteko balioak, sinboloak eta sentimenduak bereganatuko eta bereari eusten saiatuko direla, eta, batzuen esanetan, balio, sinbolo eta sentimendu horiek inposatu ere egingo dituztela. "Horra hor meskita horiek, emakumeak goitik behera estalita, nesken zapiak eta gure izaerarekin zerikusirik ez duten ohitura horiek".

Pentsamolde hori zenbait politikarik eta intelektualek sustatzen dute, edota sortu ere bai. Politikari dagokionez, espektroa nahiko zabala da. Batetik, Europako arrazakeria berriaren* politikari nabarmenenak daude, hala nola Le Pen, Haider, Bossi edo Fortuyn –zorigaitzoz erail zuten– eta haien alderdiak. Immigrazioaren aurkako diskurtsoan, mehatxatutako identitate nazionalaren formula politikoa baliatzen dute. Aldian behin, lider nazionalistek ere adierazten dute identitate eta izaera nazionala galdu edo desitxuratzeko arriskuaren argudioa. Espainian, horren adibide nabarmenetako bat Esquerra Republicana de Catalunya alderdiko Heribert Herrera politikari beteteranoaren adierazpenak izan ziren, edota Jordi Pujol Generalitateko presidentearen emazte Marta Ferrusolak egindakoak ere, musulmanen presentziak Katalunian eragiten zuen arriskuari buruz. Beste kultura batzuek identitate nazionalerako ekar zitzaketan arriskuen aurkako defentsaren testuinguru horretan sar daitezke Aznarrek multikulturalismoari eta "ghetto kulturaleri" buruz egindako aipamen kritikoak. Aipamen horiek multikulturalismoaren aurkako zenbait saiakera plazaratzearekin batera izan ziren.

Izan ere, immigrazioaren mehatxuaren aurkako argudiaketa politikoa gizarte-zientzietako testuen hedapenarekin sendotu da. Horietatik, agian, Giovanni Sartoriren *La sociedad multiétnica* (2000) lanak izan du oihartzun handiena. Sartoriren ustez, multikulturalismoa gizarte plural eta ireki baten kontrako zerbait da, multikulturalismoak gizartea elkarren artean loturarik ez duten talde kultural itxitan zatikatzen duelako. Hori aintzat hartuta, Sartorik argudiatzen du zenbait kultura integrazinak direla (g. iruzkinean helduko diogu gai horri), Europako gizarteen kultura demokratiko eta pluralistarekin talka egiten duten printzipio eta jardunbideak dituztelako (erlijioaren nagusitasuna, ablazioa, etab.). Espainian, Sartoriren lanaren inguruko eztabaidaren ostean, Immigratzaileen Gizarte Integrazioarako Foroaren presidente Mikel Azurmendik egindako adierazpenak sortutako polemika izan zen, "multikulturalismoa gizartearen gangrena" zela esan baitzuen.

Hitz-tarte txiki bat Espainiako kasuari buruz: bitxia da kanpoko kulturek bertako identitatean eragin kaltegarriak izateko arriskua orain aipatzea, herrialde pobreagoetako immigratzaileak iristean, baina ezer ez esatea milaka eta milaka frantziar, ingeles, aleman edo suediar kostaldeko udalerrietara bizitzera etorri zirenean. Migrazioaren auziarekin oso sarritan gertatzen den bezala, mehatxatutako identitate nazionalaren inguruan horrelako erreakzioa izateak gehiago esaten digu autoktonoei buruz, atzerritarrei buruz baino, gehiago islatzen dizkigute atsekabetu edo beldurtu egiten denaren etxeko gorabeherak, kanpokoek dakartzaten mehatxuak edo estrategiak baino. Beldurraren pertzepzio horren sorrera ulertzeko, ez da ahaztu behar mehatxatutzat jotzen den identitate nazional hori aldaketa sakoneko prozesuan dagoen zerbait dela. Immigratzaileak hartzen ari diren gizarteak aldaketa sakonak izaten ari dira: batetik, estatu nazionalen berreraketa gertatzen ari delako, eraikitze-prozesuan dagoen Europar Batasunean; eta, bestetik, egoera eta prozesu berriak gertatzen ari direlako familia-egituretan, sexu-orientazioetan, bikote-motetan, eskolako portaeretan eta abarretan.

Nolanahi ere, kulturak eta identitateak ez dira migrazio-bolada batek desagerrarazi ahal izateko bezain ahulak. Benetan uste al dute Barrerak eta Ferrusolak, adibidez, Katalunian kokatutako magrebtarrek identitate katalana arriskuan jarriko dutela? Izan ere, identitate horrek indar handia du eta gorantz egiten ari da, Espainiako milioika immigratzaile ere integratu ditu lehenago, eta mila urteko historia du eta hainbat eta hainbat egokitzapen egin ditu jada. Ez dugu ahaztu behar, halaber, orain hartzaileak diren lurraldeen identitateak migrazioaren bidez ere eratu direla. Hori agerikoa da Euskadin, Galizian edo Kanarietan, bai eta Katalunian ere.

Historian identitate nazionalen bat eraldatu edo hautsi denean, ez da langileek eta beren familiek lan-arrazoiengatik egindako migrazioaren ondorioz, baizik eta inbasioen ondorioz (hori bai), herrialde, eskualde edo kontinente oso baten konkista militarra eta kolonizazio ekonomiko, politiko eta ideologikoa egin denean, eta hain zuzen ere, europarrek gauzatu dituzte horrelako prozesuak hainbat eta hainbat aldiz. Are gehiago: mende asko iraun duten inbasioen, mestizajeen eta berrantolamenduen kasu horietan ere, erresistentzia kulturala miresgarria izan da, hala nola Latinoamerikako kultura eta herri indigenen erresistentzia.

Komeni da gogoratzea migrazio-prozesuan gerta daitekeen eraldaketa kultural handiena migratzaileek eta beren familiek izaten dutena dela, herrialde hartzaile batera egokitzen baitira, beharrak, konbentzimenduak edo batak zein besteak bultzatuta.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Funtsezko baieztapena eta posizioa da **Europako arrazakeria berrian**.
- 2 **Beldur**-sentimenduan oinarritutako pertzepzioa da.
- 3 Beldur hori ulertzeko, komeni da ez ahaztea, besteak beste, gizarte hartzaileak **aldaketa sakonak** izaten ari direla (eta ez daudela lotuta immigrazioaren fenomenoarekin).
- 4 Kulturak eta identitateak **ez dira** migrazio-bolada batek desagerrarazi ahal izateko **bezain ahulak**; historian badaude erresistentzia kultural handiko adibideak, inbasio-, mestizaje- eta berrantolamendu-egoeretan.
- 5 Orain hartzaileak diren lurraldeetako gizarteak eta identitateak, **immigrazioaren ekarpenen bidez ere eratu dira** (Euskadi, Katalunia, etab.).
- 6 Identitate-aldaketa eta -haustura prozesuak **ez dituzte migrazioek eragin**, baizik eta konkista militarreko eta kolonizazio ekonomiko, politiko eta ideologikoko prozesuek.
- 7 Migrazio-prozesuak eragiten duen eraldaketa kultural handiena **migratzaileek berek eta beren familiek izaten dutena da**.

Eguneraketa (2022)

Aurreko iruzkineko gaia bezala, gai honen presentzia areagotu egin da orain eztabaida publikoan. Eta segurtasunik ezaren / immigrazioaren kasuan gertatzen ari den moduan, kasu honetan ere areagotze hori ez da gertatu migratzaileen kolektiboek "identitate nazionala mehatxatu" dutelako; esaterako, ohitura eta usadio tradizionalak ez errespetatuz, ikur nazionalai, hala nola banderari edo himnoari, errespetu falta izanez, edo gaztelania eta hizkuntza koofizialak ikasteari uko eginez. Hau da gaiaren presentziaren areagotze horren arrazoi nagusia, beste behin: populismo ultrakontserbadoreek eta eskuin-muturrekoek gero eta gehiago erabiltzen dutela izenburuko baieztapena, immigrazioaren aurka egiten dituzten diskurtso eta jardunbideetan.

- 1.- Horrela pentsatzen dutenek, agian, zentralismo indartsua eta homogeneotasun-nahia duen Espainia dute buruan –beren gogoan edo proiektu politikoan–. Baina Espainia hori jada gainditu dute Konstituzioak, autonomia-estatutuek eta haiek garatzeko legeek eta, batez ere, pentsamoldeen bilakaerak. Hau da geroago aipatzen diren azterketetako baten ondorioa: "Espainiako gizarteak jada identitate kolektibo txikiagoa eta aurreiritzi gutxiago ditu, eta kosmopolitagoa da" (González Enrique, 2016)

Komentatzen ari garen esaldia berriz kontuan hartzen badugu –**"immigrazioa identitate nazionalerako mehatxua da"**– eta gaur egungo ikuspegitik aztertzen badugu, dagoen informazioan eta literaturan oinarrituta, ikusiko dugu ekuazio horren terminoak berak –immigrazioa versus identitate nazionala– eta haien artean ezarritako lotura eutsiezina direla:

hau da, mehatxua edo immigrazioa identitate-galeraren faktore edo kausa gisa. Izan ere, baieztapenaren bi terminoak gaizki planteatuta daude: "immigrazioa", oso askotarikoa izan daitekeelako, eta "identitate nazionala" zer den argi ez dagoelako eta estatikoa ez delako.

- 2.- Duela jada denbora-puska bat, Sami Nair-ek (2001) adierazi zuen ez zela immigrazioa politizatu behar, ezta identitate-arazo bihurtu behar ere. Ildo horretatik, hasierako bi gogoeta egin nahi ditut: bat, makroegiturazkoa, migrazio-fenomenoari buruzkoa, eta bestea, berriz, mikroegiturazkoa, migratzaileei eta beren familiei buruzkoa.

Migrazio-fenomenoaren funtsean, ez dago harrera-gizarteko identitatea edo identitateak mehatxatzeko edo suntsitzeko helburua duen ezer. Nazioarteko migrazioak gauza asko dira, nolabait esateko, baina ez dira fenomeno identitario bat, ezta harrera-lurraldearen identitatea eraldatzeko akzioen multzo bat. Noski, migrazio-prozesuetan badaude identitate-eta pertenezia-alderdiak, baina prozesu horien logikak, dinamikak eta mekanismoek honako hauekin dute lotura: bizi-kalitatea hobetzeko ahalegin eta proiektuekin, kokapen-irizpideekin (jomuga-herrialdean banaketa kontzentratua eginez) edo sare eta esparru transnazionalak sortzearekin.

- 3.- Mikroegiturazko mailan –atzerritar jatorriko pertsonak, haien senideak, eta haien artean sortzen diren sareak–, haien migrazio-proiektuan, interesetan, nahietan eta espektatibetan, ez dago harrera-lurraldeko biztanleriaren eta gizartearen identitateak aldatzera edo mehatxatzera bideratutako ezer. Migratzaile gehienek harrera-gizartean integratzeko asmoa eta helburua dute, edo, beste modu batera esanda, nahiago izanez gero, gizarte horretan sartu eta egokitu nahi dute. Hori, pertsona horien jokabideen eta testigantzetan ikusten da.

Horren froga bat adieraziko dugu, nahiko "bitxia", eta baliteke hau irakurtzen duenari harrigarria iruditzea ere. Herrialde bereko pertsonen sektore batzuek beren herrikideekiko izaten duten gaitzeste-jarreraz ari naiz. Hain zuzen ere, atzerritar jatorriko zenbait biztanleria-sektorez ari gara, ezaugarri hauek dituztenak: denbora luze daramate harrera-herrialdean, estatus juridiko egonkorra dute, nazionalizatuta daude, helmuga-herrialdean jaiotako seme-alabak dituzte, etab. Jarrera hori behin eta berriz ikusi da migrazioen antropologian eta soziologian. Barne-elkartasuna eta -kohesioa edo elkartasun eta kohesio intraetnikoa ez daude bermatuta. Aldiz, neurri handiagoan edo txikiagoan, maiztasun handiagoz edo txikiagoz, gaitzeste-jarrerak ikusten dira norberaren jatorri bereko taldeko pertsonetikiko.

Kolektibo guztietan gertatzen da, eta sektore jakin batekiko jarrera kritikoak erakutsi ohi dira: esate baterako, zenbait marokarrek bidaidetik gabeko adingabeekiko, zenbait errumaniarrek errumaniar ijitoekiko, zenbait txinatarrek beste herrikide batzuekiko, Espainiako kulturak erabat "asimilatu" dituztela uste dutelako, etab. Hori zerbait negatiboa eta kritikagarria da, oinarririk gabeko kritika eta eskusio-jarrera izan daitekeen heinean, baina gertatu, gertatzen da. Hemen aipatu badugu, harrera-herrialdeko "identitate nazionalarekiko" aiherraren edo, gutxienez, neutraltasunaren eta errespetuaren aldeko argudioaren oinarri gisa erabiltzeko izan da.

Bide batez, datu edo gertaera hori oinarri hartuta, **konfrontazio-binomioak** (haiek/guk, immigratzaileak/nazionalak) **gainditzeko** beharraren alde egin nahi dugu, nabarmena baita talde nazional bakoitzaren barruan azpitaldeak, aniztasuna, jarrera desberdinak eta tentsioak daudela. Esaldia bera –**"immigrazioa identitate nazionalerako mehatxua da"**– sinplifikazio eta konfrontazioko planteamendu erredukzionista baten adibide nabarmena da

4.- Migrazioen historiak erakusten du, zenbait garai eta lekutan, pertsonak **bat egiten dutela eta balio komunak partekatzen dituztela, denborak aurrera egin ahala**. Noski, prozesu hori zaildu, geldotu edo desitxuratu daiteke, gaitzespena eta xenofobia nagusi badira. Hor, **Pigmalion efektua** edo **iragarpen autobetea** gertatuko litzateke berriz: migratzaileak baztertu, bereizi eta estigmatizatzen dira, eta, gero, hau esaten da: "ikusten, ez dute integratu nahi, berea baino ez dute egin nahi, ez dituzte gure kultura eta identitatea errespetatzen".

Gizarte-talde oro bezala, herrialde jakin bateko migratzaileek beren loturak eta sareak sortu eta mantentzen dituzte, eta, horren guztiaren ondorioz, azkenean, **kolektibo nazionalak** edo **migratzaileen komunitateak** presentzia izaten dute gizarte hartzailean. Hori bai, hori erreferentzia bat besterik ez da, beste batzuen artean. Garrantzitsua da hori ulertzea eta kontuan hartzea. Beste pertsonekin gertatzen den moduan, kanpotik etorritakoek loturak ezartzen dituzte, ez soilik beren herrikideekin, baizik eta beren auzoko biztanleekin, lanbide bereko langileekin, beste merkatari eta profesionalekin, erlijio-komunitateko kideekin eta abarrekin ere, eta, **denborak aurrera egin ahala**, gero eta espazio, elkarte, sare eta abar gehiagotan sartzen dira, bizilekua eta bizimodua duten gizarte nagusian.

Eta hor dago migrazioaren auziaren eta gizarte inklusiboan izan dezakeen integrazio egokiaren zenbait alderdi ulertzeko kontuan izan behar den beste gako bat. Kolektibo nazional edo komunitate migratzaile hori -gizarte guztietan daude horrelakoak- **erreferentzia nagusi bihur daiteke, eta korporazio soziokulturalaren izaera izan dezake, eta itxia ere izan daiteke, ingurunean eskusiorik egonez gero**. Esklusio-politikak eta -jardunbideak zenbat eta zabalagoak eta irmoagoak izan, orduan eta gehiago bilduko dira migratzaileak korporatiboki komunitate endogamiko edo itxietan.

Iturriak eta materialak

"El declive de la identidad nacional española" (Carmen González Enriquez-en artikulua akademikoa, Espainiako nazio-identitatearen bilakaerari buruzkoa. 2016ko ekainean argitaratu zen, Elcano Errege Institutuaren webgunean, <https://bit.ly/3rOqCXr>)

"Identidad y migración: la formación de nuevas identidades transculturales" (Granadako Unibertsitateko Francisco Díaz Bretones irakaslearen artikulua akademikoa, migratzaileen identitatearen eraketari buruzkoa, <https://bit.ly/3rS5Ju8>)

"La construcción de la identidad española: símbolos, mitos y tipos" (Rafael Núñez-en artikulua akademikoa, espainiar identitateak historian izandako eratze-prozesuari buruzkoa, <https://bit.ly/3ihQnw6>)

"La problemática identidad del inmigrante" (CSIC agentziako Juan Carlos Velasco ikertzailearen artikulua akademikoa, migratzaileek Espainian duten identitateari eta migrazioek identitate nazionalen duten eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/3jggyma>)

"Immigration and national identity: constructing the Nation" (Roxanne Lynn Dotty-ren artikulua akademikoa, migratzaileen identitate nazionalaren eraketari buruzkoa. Review of International Studies-en argitaratu zen, 1996ko uztailan, <https://bit.ly/3A4bRT5>)

"Las migraciones internacionales, nuevas identidades, nuevas ciudadanía" (Comillasko Universidad Pontificia-ko Jesús Labrador irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioek identitate nazionalen eraketan duten eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/2WRc79O>)

"La construcción del Otro: identidad e inmigración en la historia argentina" (Estela Erausquin-ek 2002an argitaratutako artikulua akademikoa, immigrazioari eta identitate nazionalari buruzkoa, Argentinako kasua kontuan hartuta, <https://bit.ly/37irgY8>)

"Migración e identidad: emociones, familia y cultura" (Colimako Unibertsitateko Susana Preciado irakasleak 2009an argitaratutako artikulua akademikoa, Mexikoko migratzaileen identitateari buruzkoa, <https://bit.ly/3fqgqRO>)

"Migración e identidad cultural" (Mexikoko Universidad Nacional Autónoma unibertsitateko Diana Chávez irakasleak argitaratutako artikulua akademikoa, Mexikoko migrazioei buruzkoa, <https://bit.ly/3xk545Z>)

"Identidad e inmigrantes: casos particulares, procesos generales" (Mexikoko Universidad Nacional Autónoma unibertsitateko Héctor Francisco Vega irakaslearen artikulua akademikoa. Migratzaileek helmuga-gizarteetan izandako integrazio eta identitate-eraketako prozesuen adibide zehatzak jorratzen dira, <https://bit.ly/2TR5oLP>)

"Ciudadanía e identidades nacionales. Reflexiones sobre el futuro europeo" (Jürgen Habermas-ek idatzitako testua, identitate nazionalaren eraketari buruzkoa, <https://bit.ly/3imd6qK>)

"Migración irregular e identidad: más que documentos" (Migrazioen Nazioarteko Erakundearen blogean argitaratutako artikulua, identitate nazionalak migrazioetan duen eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/3ihR6gO>)

"La identidad nacional en España" (Ikerketa Soziologikoen Zentroak 2006ko abenduan egindako azterketa, Espainiako nazio-identitateari buruzkoa, <https://bit.ly/3lpMjvD>)

"Identidad y diversidad: así son los jóvenes españoles hijos de inmigrantes" (Verne webgunean 2018ko abenduan argitaratutako artikulua, migratzaileen seme-alaba gazteen identitate nazionalari buruzkoa, <https://bit.ly/37ewGPm>)

"Inmigración e identidad" (Artículo de Sami Nair-en artikulua, identitate nazionalari eta migrazioek identitate horren eraketan duten eraginari buruzkoa. *El País* egunkarian argitaratu zen, 2001eko martxoan, <https://bit.ly/3frN5V1>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

0.8

“Zenbat immigratzaile integra ditzake gizarte batek? Zein da tolerantzia-atalasea?”

Landutako gaiak:

migratzaile-kopurua; pertzepzioak; integrazio-maila; tolerantzia; migratzaile-gorakadaren aurrean hartzeko neurriak

Abiapuntuko testua (2003)

Hona hemen integrazioaren pertzepzio kuantitatibo bat. Integrazioaren erronkari kopuru-kontua balitz bezala heltzen zaio. Ehunka mila batzuk neurri batean integra daitezke, baina miloi batzuk ez, badirudi hori dagoela kezka horren atzean. Gutxi batzuk, bai, baina asko ezinezkoa da: ez dago horrenbeste jenderako gizarte-baliabiderik. Bestalde, esaten da munduko gizarte oro bertakoentzat pentsatuta dagoela, eta, kanpoko jende gehiago etortzen bada, dena hankaz gora jartzen dela. Horregatik, galdera hau entzuten da berriktaldi askotan: "Zenbat integra ditzakegu?" Edo beste hau: "Immigratzaileak baldintza onetan integra ditzakegu, mugarik gabeko kopurutan etortzen badira?" Hori dela-eta sortzen da **tolerantzia-atalasea** ustezko terminoa.

Noski, immigratzaileen kopurua, atzerritar biztanleen kopurua, ez da garrantzirik gabeko gaia: eragina du presentzia publikoan eta gizarte-ikusgarritasunean; lan- eta egoitza-baimenak emateko eta berritzeko egin behar diren izapideen bolumenean; ikasle berriak eskoletan txertatzerakoan; gaixo berriei arreta ematerakoan... Noski eragiten duela! Baina hori ez da kontua, kontua da integartzeko aukera zuzenean kopuruaren araberakoa den ala ez, eta ea kopuru jakin batetik aurrera batere tolerantziarik izan behar ez den.

Tolerantzia-atalaseari buruzko galdera hori Espainiak, Europako beste herrialde batzuen aldean, immigratzaile gutxi izanda planteatzen da:

10. taula. EBko herrialdeetako atzerritarrak

Herrialdea	Biztanle	Absolutua	Ehunekoa
1	Alemania	7.314.000	8,90
2	Austria	517.000	6,60
3	Belgika	890.400	8,75
4	Danimarka	237.600	4,70
5	Espainia	801.320	2,04
6	Finlandia	73.000	1,40
7	Frantzia	3.596.000	6,30
8	Grezia	161.000	1,50
9	Irlanda	114.400	3,10
10	Italia	884.600	1,50
11	Luxenburgo	142.900	34,20
12	Herbehereak	679.900	4,40
13	Portugal	172.900	1,70
14	Erresuma Batua	2.121.000	3,60
15	Suedia	526.600	5,95

iturria:
Eurostat. Demographia
Statistics 1999

Egia da Espainian bizi diren atzerritarren kopurua asko handitu dela azken urteotan, baina ezin da esan "inbasioa" izan denik.

11. taula. Espainian bizi diren atzerritarren kopuruaren bilakaera

Urtea	Azterritarrak	Gutzizkoaren %
2001	1.109.060	2,87
2000	895.720	2,27
1999	801.320	2,04
1995	499.773	1,27
1991	360.655	0,93
1981	198.042	0,53

Iturria:
Anuario de las Migraciones.
Barne Ministerioa.
Atzerritarren Zuzendaritza
Nagusia, 2002.

Zenbatutako atzerritarrei ustez egoera irregularrean daudenak gehitzen badizkiegu, 1.600.000 atzerritar inguru izango genituzke guztira. Horrenbestez, gaur egun (2003ko martxoa), Espainiako biztanleriaren % 4,1 atzerritarrak dira. Zifra hori beste herrialde batzuetakoa baino askoz txikiagoa da, eta, zalantzarik gabe, "integrazteko modukoa" da. Are gehiago, biztanleriaren zati baten egoera ekonomikoa Espainiako biztanleen batez bestekoa bezain ona edo hobea dela kontuan hartzen badugu. "Arazo kuantitatibo" horretan, hau da benetan deigarria: duela zenbait urtetik planteatzen da, 1990eko hamarkadaren hasieratik, gutxienez, eta, orduan, atzerritarren ehunekoa

ez zen biztanleria osoaren % 2ra iristen. Hori esatean, adierazi nahi dugu gai edo arazo hori planteatzen dutenek ez dutela egiten aniztasunaren gizarte-kudeaketari buruzko kezka legitimo batek bultzatuta, baizik eta immigrazioa gaitzesteko amarru bat izateko. Jarraian azalduko ditugun argudioak gauzak argi izan nahi dituztenentzat edo beste batzuei argudioak azaldu nahi dizkietenentzat dira.

Ez dago zuzeneko edo kausazko loturarik honako hauen artean:

- a) herrialde, autonomia-erkidego edo udalerrri jakin batean dagoen immigratzaile kopurua, eta
- b) integrazio- edo marjinazio-maila. Esaterako, badaude arazo handiak (ghettoak, erasoak, gaitzespena) dituzten lekuak, immigratzaile gutxi izanda ere. Beste leku batzuetan, aldiz, immigratzaile gehiago daude, baina arazo gutxiago. Nola azaltzen da hori? Beste behin esango dugu immigratzaile-kopuruak eragina duela gerta daitezkeen integrazio-egoeran eta marjinazio-prozesuetan, baina biztanle atzerritarren kopuru hori edo *quanta* ez da eragiten duen gauza bakarra, ezta faktore nagusia ere. Badaude immigratzaileen gizarte-integrazioaren mailan eta kalitatean eragiten duten beste faktore batzuk; esate baterako:
  - a) gizarte hartzaileak une horretan duen egoera,
  - b) politika publikoak eta gizarte-programak egotea edo ez, eta
  - c) migrazio-erritmoa eta -mota (kantitatea baino gehiago).

Immigratzaile-bolumena handiagoa edo txikiagoa den alde batera utzita, garrantzitsua da zer-nolako koiuntura historikoa duen herrialde, eskualde edo udalerrri horrek langile atzerritarrak eta haien familiak hartzeko unean. Ez da gauza bera milioi bat immigratzaile identitate-krisi larria duen gizarte batean sartzea edo gizarte egonkor batean sartzea; edo herritar gehienek arreta nahiko ona duten gizarte batean sartzea edo jende asko eskusio-egoeran duen gizarte batean sartzea; edo langabezia-indize handia duen gizarte batean sartzea edo langabezia gutxi duen gizarte batean sartzea.

Halaber, integrazioarako funtsezkoa da ea ondo bideratutako ekimenak eta proiektuak martxan jarri diren, nahikoa baliabide izanda eta martxan jarri behar dituzten langileek (esku-hartze sozialaren arloko profesionalak, irakasleak, medikuak) etengabeko prestakuntza dutela; hitz batean, funtsezkoa da helmuga-gizarteak integrazioarako baliabideak eta mekanismoak izatea, eta, modu orokorragoan, gizarte-ongizaterako sistema publikoa izatea edo ez.

Faktore garrantzitsuenetako bat, beraz, ez da immigratzaile-kopurua, baizik eta haien iristeko eta kokatzeko erritmoa (milioi bat immigratzaileen kopuru hori bost urtetan iritsi zen ala urte batean) eta migrazio-mota (banakakoak edo familiak, sasoiko langileak edo langile iraunkorrak, irregularren proportzioa, lanbide-sektoreak, etab.). Bi alderdi horiek lotura dute aurrekoekin: migratzaileak iristeko erritmoa bizia balitz eta haien osaera konplexuagoa balitz (beharren eta gizarte-dinamiken aldetik), are eta ganora handiagoz heldu beharko litzaioke gai horri, egiturazko fenomeno batek, ez-koiunturalak, behar dituen sormena, aktibismoa eta imajinazioa baliatuta. Batzuentzat, "immigrazioa da arazo nagusia, terrorismoarekin batera"; orduan, zergatik ez dute gehiago eta hobeto lantzen? Baina ez da arreta erreaktibo bat edo kontrako arreta behar, baizik eta arreta positiboa, integrazio-borondatea izanda.

Azken finean, **integrazioa edo marjinazioa harreman-kontua da, zenbakizko zerbait baino gehiago.** Demagun gertuko eta eguneroko bizitzako egoera hau: zenbait etxe eta familian, gure semea edo alaba eskolako lagun batekin etortzen bada, eta lagun hori ijitoa, beltza edo indiarra bada, arazo bat sortzen da, gizabanako bakarra izanda ere. Zorionez, beste etxe eta familia batzuetan, "horrelako" hamar lagun etorrita ere ez da inolako arazorik sortuko, leku falta edo haurren jolas-gelan sortuko den zalaparta berezia kenduta. Hor aldatzen dena ez da haur-kopurua, hori ez da aldagai nagusia, baizik eta gurasoen jarrera eta balioak, etxe horretako abegikortasun-maila, familia horren irekitasun-ahalmena.

"Tolerantzia-atalasea" esamoldea nahiko alferrikakoa da, zenbaki bat finkatzeko edo mugatze-lerro kuantitatibo bat zehazteko ezintasunari buruz esan dugun guztiagatik. Esamolde arriskutsua da, halaber, aditzera eman dezake-eta lerro edo muga horretatik aurrera zilegi dela tolerantea ez izatea. **Integrazioa kopuru-kontua ez bada, tolerantzia are gutxiago. Beste arraza, kultura edo erlijio batekoak, edo kontrako pentsamendua edo ideia politikoak dituztenak onartzen ditugu, baina ez bat, bi edo ehun mila izateagatik, baizik eta konbentzituta gaudelako berdinen arteko tolerantzia aktibo hori gabe ezinezkoa dela errespetua, duintasuna eta bizitza demokratikoa izatea.**

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Migratzaile-kopurua **ez da garrantzirik gabeko gaia**, eragin asko eta garrantzitsuetan eragina baitu, baina ez da integrazio-prozesuko faktore bakarra, ezta faktore nagusia ere.
- 2 Integrazio-aukerak ez daude faktore horren mende, ez zuzenean ez funtsean, **ez baitako zuzeneko edo kausazko erlaziorik** honako hauen artean; a) immigratzaile-kopurua eta b) integrazio- edo marjinazio-malla.
- 3 Immigratutako biztanleriaren bolumenaz gain, **beste faktore batzuek eragin handiagoa dute** integrazio-prozesuan; esaterako, a) gizarte hartzailearen une historikoa, b) politika publikoak eta gizarte-programak izatea edo ez, edo c) migrazio-erritmoa eta -mota.
- 4 Bolumen hori une jakin batean oso handia, zentzuzko kantitate bategik gorakoa, izateak **eusteko eta sendotzeko neurriak** hartzea justifikatzen du, baina ez "zero tolerantziako" politikak.
- 5 Azken finean, integrazioa edo marjinazioa **harreman-kontua** da, zenbakizko zerbait baino gehiago.
- 6 "Tolerantzia-atalasea" esamoldea **alferrikakoa** izatea ez ezik, arriskutsua da: **Integrazioa kopuru-kontua ez bada, tolerantzia are gutxiago.**

Eguneraketa (2022)

Iruzkina hau idatzi genuenean, migratzaile gutxi zeuden Espainian, bai kopuru absolututan, bai Europako beste herrialde batzuetako kopuruen aldean. 2001ean, erregistratutako biztanleria atzeritarra guztizko biztanleriaren % 2,87 soilik zela adierazi genuen. Egoera irregularrean egon zitekeena gehitu genion, eta 2003ko martxoan proportzio hori % 4,1ekoa zela idatzi genuen –data horretan idatzi genuen gogoeta horiek biltzeko testua–. Zer dugu ia hogeita urte geroago? 2021ean, Espainian 5.440.148 atzeritar bizi ziren, guztizko biztanleriaren % 11,4.

Hazkunde handia izan da, eta oso erritmo bizkorrean, eta horrek justifikatzen du "tolerantzia-atalasearen" gaia berraztertzea, eta, modu zabalagoan, berraztertzea zer-nolako eragina duen biztanleria atzeritarren tamainak, kopuru absolutuak eta erlatiboak kontuan hartuta. Demografia-hazkundeaz gain, argudio horiek eguneratzeko eta gai hau berraztertzeko beste arrazoi bat *Stop Inmigración* kanpaina xenofoboa da. Kanpaina horri buruzko iruzkin berezi bat egingo dugu lan honen bigarren zatian.

Iruzkina hau eragin duten galderak bi gai desberdinei buruzkoak dira, baina lotuta daude: alde batetik, eztabaida publikoan behin eta berriz agertzen den gai bat, biztanleria atzerritarren benetako tamaina eta haren pertzepzio soziala (oro har, oso distortsionatu izaten da), eta, bestetik, **immigratzaileen integragarritasuna edo integrazintasuna**, zenbaki edo magnitude horren arabera, eta horrek guztiak tolerantzia-jarrerekin duen lotura.

16.

Nazio Batuen demografia-datuaren arabera (World Population Report), 2017an, 7.722.727 milioi biztanle zituen munduak; 2020an, 7.800.124 milioi ziren jada.

17.

Migrazioen Nazioarteko Erakundea (IOM ingelesez) Nazio Batuen erakunde elkartua da, eta 2020. urtearen erdialderako, kalkulatu zuten nazioarteko 280,6 milioi migratzaile zeudela, munduko biztanleriaren % 3,6.

18.

Europako Kontseilua. "Estadísticas sobre la emigración en Europa" (hau da, "Europako emigrazioari buruzko estatistikak"): 2020ko urtarrilaren 1ean, Europar Batasuneko 447,3 milioi biztanleetatik, 23 milioi beste herrialde batzuetako herritarrek ziren; hau da, EBtik kanpoko herrialdeetakoak.

1.- Duela urte askotik, azterketa ugari frogatzen ari dira distortsio handia dagoela migrazio-fluxuen magnitudearen pertzepzioaren inguruan. Esperimentu pertsonal bat azalduko dut, zuen baimenarekin. Eman ohi dudana "Antropología de las migraciones" (hau da, "Migrazioen antropologia") izeneko ikastaroaren hasieran, **munduan zenbat migratzaile dauden** galdetzen diet ikasleei. Irakurleari une bat hartzeko eskatu nahi diot, eta, jarraitu aurretik, galdera horri erantzuteko: Zenbat migratzaile daude munduan? Eta Europar Batasunean? Eta Espainian?, etab.

Munduan 7.700 milioi pertsona baino zertxobait gehiago bizi garela¹⁶ esaten diet, eta, horren arabera, batzuek kalkulatu dute 1.500 migratzaile daudela; beste batzuen ustez, 2.000 milioi inguru daude; beste batzuek uste dute biztanleriaren "heren bat" dela, etab. Ezusteko handia hartzen dute beren herrialdetik kanpo bizi direnak askoz gutxiago direla esaten diedanean, gehienez jota 300 milioi¹⁷ direla; hau da, guztizkoaren % 4 baino gutxiago. Izan ere, ez zuten espero **gizadiaren % 96 bere herrialdean egongo zenik**.

Ezustekoak jarraitzen du Europar Batasunean, zifrak biribilduta, beste herrialde batzuetako 23 milioi biztanle inguru daudela esaten diedanean, eta nazionalizatuta zein egoera irregularrean daudenak batuta, atzerritar jatorriko 30 milioi biztanle inguru daudela¹⁸. Laster ohartzen dira **Europar Batasuneko migratzaile horiek munduko migratzaile guztien % 10 baino ez direla**, nolahi ere. Horren ondoren, azaltzen diet **migratzaile eta iheslari gehienak ez daudela migrazio-sistema euromediterraneoan, baizik eta beste sistema batzuetan** (Ipar Amerikako, Persiar golokoko, Ozeaniako –Australia da gune nagusia–, Amerikako Hego Konoko, Mendebaldeko Afrikako... sistemak).

Zergatik gertatzen dira distortsio handi eta pertzepzio-akats horiek? Informazio falta da arrazoi bat, baina hori ez da gakoa. Gai horren inguruan egin diren analisiak laburbilduta, bi kausa nagusi nabarmendu ditzakegu. Batetik, biztanleriaren sektore askoren ikusmoldea dago –eta egunero edo behin eta berriz izaten dituzten bizipenak–, migrazioa arazo bat dela uste baitute, zerbait kezagarria, mehatxatzailea, etab.

Bestetik, aurretik bereizezina, iritzi publikoan oso eragin handia duten bi faktore daude:

- a) **faktore mediatikoa**, zenbait hedabidetan eta sare sozialetan immigrazioaren trataera negatiboa, partziala eta, batzuetan, alarmista ere egiten baita; eta,
- b) **faktore politikoa**, immigrazioaren aurkako diskurtso politikoak egiten baitira, ez soilik hauteskunde-kanpainetan eta parlamentu-eztabaidetan, baizik eta erakunde publikoetan ere (hori areagotu egin da azkenaldian, eskuin-muturrekoen kanpaina xenofoboak direla eta).

2.- Immigratzaile-kopuruaren eta haren pertzepzio distortsionatuaren gaia azalduka, azter dezagun orain "tolerantzia-atalasearen" gaia. 2003an aztertu genuen, eta, orain, bi gogoeta gehituko ditugu: bat **idea horren sorrerari, testuinguruari eta ondorioei buruz, eta bestea, berriz, tolerantziaren nozio baliotsua indargabetzeak dakarrenari buruz**.

Dakigunaren arabera, "tolerantzia-atalasea" nozioa eta esamoldea 1970eko hamarkadan sortu zen, **immigrazioari buruzko Frantziako diskurtso eta eztabaida publikoan**; hau da, 1973ko krisi ekonomikoaren ("petrolioaren krisia") eta gaur egun nagusi den neoliberalismoaren aldeko apustuaren hasieraren testuinguruan. Duela gutxiko testu batean, Emmanuel Sebono-k (2016) nozio horren sorrera eta garapena azaltzen ditu. Sorrera Frantziako Azterketa Demografikoetarako Institutu Nazionalak (INED) egindako azterketa batean kokatzen du, ideia hau antolatu nahian: "biztanleria orokorrean atzeritaren presentzia maila jakin batetik gorakoa bada, tirabirak sortuko dira ezinbestean"

Egile horrek hau dio horri buruz: "INEDek egindako "iritzi publikoko" inkestan, immigrazioa "arazotzat" hartu zen esplizituki; hasieratik, **zehaztu nahi izan zen zer "atalasetik" aurrera bihurtzen zen immigratzaileen presentzia jasanezina hiri batean**, kolektibo batean edo eskola batean. Adibidez, inkestatuei egindako galderetako bat zen, hogeita hamar ikasleko ikasgela bat kontuan hartuta, ea atzerriko haurren zer proportziotik aurrera aldatuko zituzten beren seme-alabak ikastetxez. Galdera horren erantzuna % 10 izan zen. Azkenean, % 10eko proportzio hori zabaldu zen iritzi publikoan." (letra etzana geuk gehitua)

Eta ondorio hau atera zuen: "Zehaztasun zientifiko apainduta, idea ia arau unibertsal bihurtu zen, eta horren arabera, tasa horretatik gora, biztanlerien arteko koexistentzia oso zaila izango zen". **Gaitzespen-fenomenoek eta haien adarkadura arrazistek azalpen bat izan zuten horrela, "problematikotzat" jotako biztanlerien gehiegizko kontzentrazioetarako**". Beraz, "tolerantzia-atalasearen" teoria **immigrazioa kondenatzeko argudio** bihurtu zen". (letra etzana geuk gehitua)

Espanian, duela urte asko zeharkatu genuen atalase "zientifiko" hori, biztanleria atzeritarrak 2007an gainditu baitzuen guztizko biztanleriaren % 10 hori, eta are gehiago dira nazionalitate bikoitza dutenak gehitzen baditugu. "Teoria" horren arabera, "zero tolerantzia" jada martxan jarrita izan beharko genuen, edo, argiago esanda, "intolerantzia

3.- Immigrazioaren aurka egiteko eta eskklusioa legitimatzeko erabiltzen zela –diskurtso eta jardunbide xenofobo eta arrazistak normalizatzen saiatzeko– salatzeaz gain, teoria horrekiko kritikoei atalase horren alderdi manipulatzailea erakutsi zuten, jada 1970eko hamarkadan, zenbait politikariek eta egunkariek horretarako erabiltzen baitzuten, gaitzespen arrazistaren erantzukizuna iritzi publikoari leporatuta. Gure aldetik, gehituko dugu nozio horrek nahasi egiten dituela **tolerantzia**¹⁹ hitza eta haren kategoria.

Nozio, bertute eta ideal etiko hori –Lockek eta Voltairek jada aztertu zuten, Europako erlijio-gerren harira; Kantek, Voltairek berak eta beste batzuek ere landu zuten, ilustrazioan; eta mendez mende jorratu da, etika- eta demokrazia-tratatu asko eta askotan– oso garrantzitsua eta funtsezkoa da gizarte plural eta irekia lortzeko bidean, bai eta demokraziaren defentsan ere; beraz, saiatu behar dugu tolerantzia ez nahasten edo faltsutzen uzten, "tolerantzia-atalasea" eta antzeko nozioekin.

Denbora-puska bat eman nuen tolerantziaren historiari eta tolerantzia ulertzeko moduei buruz ikertzen²⁰, premisa hau kontuan hartuta: "Gutxienez, tolerantzia ulertzeko bi modu daude eta oso desberdinak dira bata eta bestea. **Modu menderatzaile eta paternalista, batetik, eta modu igualitario eta bizikidetzakoa, bestetik** daudela esan dezakegu. Tomás y Valiente irakasleak –tolerantziaren eredu zen eta terrorista batzuek 1996ko urtarrilean erail zuten, unibertsitateko bulegoan zegoela–, hil baino zertxobait lehenago argitaratutako artikulu batean²¹,

19.

Tolerantziari eta hura zehazki aztertu eta neurtzeari dagokionez, honako hau kontsultatu daiteke: "Immigrazioaren aurreko tolerantzia-indizea: tipologia bat" (Ikuspegi, 2015)

20.

"Tolerancia" kapitulua, in G. Malgesini eta C. Giménez (1997) *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*, Madril, La Cueva del Oso

21.

Tomás y Valiente, Francisco (1995) "Contra ciertas formas de tolerancia", *El País*, 1995eko maiatzak 30.

planteatu zuen gaitzetsi egiten zuela tolerantzia menderatzaileak menderatuari egiten dion dohaintzat ulertzen duen ikuspegiari, ikuspegi aldebakar horri. Jarrera hori esaldi honetan laburbil daiteke: "tolerantea naiz zurekin, baina baliteke horrelakoa izateari uztea" (2000, 393-394) (letra etzana geuk gehitua)

Tomás y Valientek adierazitako lehenbiziko adierarekin bat etorritz, kontuan izan tolerantzia-atalasearen esamoldean eta sasiteorian tolerantziaren adiera negatiboa ulertzen dela, menderatzeko funtzionaltasunerako erabiltzen dela: "toleratzen zaitut" esaldiaren adierak hauek izango lirateke: "jasaten zaitut", "zer erremedio!", "jasaten zaitut, gogoz kontra bada ere", "marra hori zeharkatzen ez baduzu, toleratu beharko zaitut, baina zeharkatzen baduzu..." Tolerantzia sendagai bat balitz bezala. Atzerritarrek kopuru jakin bat gainditzen ez badute, ondo, baina bestela...

22.

Innenarity, Daniel (1996) "La tolerancia y sus equívocos amigos", El País, 1995eko ekainaren 14a.

Gure irakasle maiteak eta konstituzionalista bikainak egindako bereizketa egoki horren ondoren, beste erreferentzia hau gehitu nuen nire testuan: "Ildo berean, Innenarity-k (1995)²² planteatu du kontua **aldi berean errespetua eta eztabaida izatea dela**" (letra etzana geuk gehitua). Hain zuzen ere, hori nabarmendu nahi dut "tolerantzia-atalasearen" harira. Egon daitekeen eztabaidak ez dakar errespetu falta berekin, inoiz ez.

Atzerritar jatorriko biztanleria asko eta bizkor hazten bada, edo haren presentzia edo kontzentrazioa handia bada –dela bizitegi-arloan, eskolan, osasungintzan edo gizarte-zerbitzuetan–, edo kostalde jakin batean aglomerazio puntualen bat gertatzen bada, kezka, eztabaidak eta jarrera eta proposamen desberdinak eta elkarren kontrakoak izango dira, noski, eta konponbideak eta errefortzu-neurriak adostu beharko dira, eta eraginkortasunez jardun, baino horrek ez du esan nahi intolerantziak jokatu behar denik. Giza eskubideak errespetatzeko, nazioarteko legedia betetzeko eta balio demokratikoak erabat onartzeko ez da inolako tolerantzia-atalaserik behar, eta giza eskubideak, nazioarteko legedia eta balio demokratikoak ez dira arau horren mende jarri behar.

Hori eginez gero, tolerantzia indargabetu egiten da, eta galdu egiten da tolerantziak pluralismo demokratikoaren eta gizarte-bizikidetzaren funtsezko balio eta bertute gisa duen benetako zentzu historikoa. "Tolerantzia-atalasearen" ideia eta justifikazioa faltsutze hori ahalbidetzen dute.

Iturriak eta materialak

"Índice de Tolerancia a la Inmigración: una tipología" (Ikuspegik 2015ean argitaratutako dokumentua, migrazioekiko gizarte-tolerantziari eta tolerantzia horrek urteen joanean izandako bilakaerari buruzkoa, <https://bit.ly/3jyDNrR>)

"Crece la intolerancia hacia los migrantes en todo el mundo, según una encuesta de Gallup" (El País egunkariko artikulua, 2020ko irailean argitaratua, munduan immigrazioarekiko dagoen tolerantziari buruzkoa, <https://bit.ly/2WFom67>)

"Violaciones e inmigración: datos frente a bulos y prejuicios de Vox" (El País egunkariko artikulua, 2020ko martxoan argitaratua. Artikuluan, Vox alderdiak migrazioen harira esandako gezurrak salatzen dira, gezur horiek eragina baitute migrazioekiko gizarte-tolerantzian, <https://bit.ly/2VvjWBg>)

"Migración, tolerancia y democracia" (Diario Estrategia egunkariko artikulua, 2019ko urrikoa. Artikuluan, aztertzen da zer-nolako tolerantzia dagoen Txilen migrazio-mugimenduei buruz, <https://bit.ly/3AasbBX>)

"Noruega es el país europeo más tolerante con los inmigrantes" (Diario Responsable egunkariko artikulua, 2018ko martxoan argitaratua, Europako herrialdeek migrazioekiko duten tolerantziari buruzkoa, <https://bit.ly/3xndCZZ>)

"Qué es la política de 'tolerancia cero' detrás de la separación de niños de sus padres en la frontera de Estados Unidos" (BBCren artikulua, 2018ko ekainean argitaratua, Estatu Batuetan migrazioen aurka onartutako neurriei buruzkoa, <https://bbc.in/3C884WK>)

"España: un país tolerante a la inmigración, pero vulnerable a los medios" (PorCausa fundazioaren artikulua. Espainian immigratzaileekiko dagoen tolerantziari buruzko inkesta bat azaltzen da, <https://bit.ly/3A7oBZ4>)

"World tolerance for migrants on decline" (TRT World albiste-kanaleko artikulua, 2020ko irailean argitaratua. Artikuluan, Gallup-en inkesta bat aztertzen da, munduan migrazioekiko dagoen tolerantziari buruzkoa, <https://bit.ly/3ikFSlj>)

"Francia: El 'umbral de tolerancia' como pretexto para renunciar a los valores republicanos" (Emmanuel Debonok 2016an argitaratutako artikulua. Artikuluan, "tolerantzia-atalase" terminoaren historia aztertzen da, bai eta termino horren erabilera ere, herrialdean migratzaileen aurkako neurri sendoak aplikatzeko, <https://bit.ly/2WL72Qd>)

"Voces de inmigrantes" (Lana, Migrazioak eta Gizarte Segurantzza Ministerioaren dokumentu ofiziala, migratzaileek beren integrazioari eta Espainiako herritarrek migratzaileekiko duten pertzepzioari buruzkoa, <https://bit.ly/37f3UOy>)

"Percepción social de las migraciones en España" (Fundación de Cajas de Ahorro fundazioaren blogean argitaratutako artikulua, 2017ko martxokoa, Espainiako biztanleriak migrazioez duen pertzepzioari buruzkoa, <https://bit.ly/3Cl4Nnh>)

"Immigration, tolerance and identity" (Institut de Recherche Économique et Fiscale institutuaren artikulua. Honako hauek lantzen dira: migratzaileen identitatea helmuga-herrialdeetan, eta zer tolerantzia dagoen herrialde horietan migratzaileekiko, <https://bit.ly/3yppfxyl>)

"El impacto de la inmigración en la sociedad receptora" (Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko Carlota Solé, Sònia Parella eta Francesc Gibert irakasleen, Rovira i Virgili Unibertsitateko Amado Alarcón irakaslearen eta Bartzelonako Unibertsitateko Valeria Bergalli irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioen gizarte-eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/3A7jgB0>)

"La política de inmigración en España: reflexiones sobre la emergencia del discurso de la diferencia cultural" (Belén Agrelaren artikulua akademikoa, Espainian bizi diren immigratzaileen zirkunstantziei eta pertsona horien integrazioari buruzkoa. Belén Agrela Kaliforniako Unibertsitateko irakaslea da, San Diegon, <https://bit.ly/2WRQZAF>)

- **Estatistikak**
- **Legeria**
- **Akademia**
- **Txostenak**
- **Gizarte-erakundeak**
- **Prentsa/
Komunikabideak**
- **Kasu-azterketak**

0.9

“Integratu ezin diren kulturak daude”

Landutako gaiak:

kulturaren kontzeptua, kultura-bateragarritasuna; erlatibismoa; tolerantzia; migrazioaren edo migrazioko kulturak, integrazioa versus inklusioa; gutxiengoak eta gehiengoak

Abiapuntuko testua (2003)

Gizarte-zientzien arloko egile garrantzitsuak planteatzen ari dira kontzepzio hori, eta, gero, lider kontserbadoreek bere egin eta bultzatzen dute. Beste batzuk bezala, azkenean, iritzi publikoaren sektoreetan txertatuko da, jada txertatu ez bada. Baieztapen horren atzean dagoen ideia "gure gizartean oinarri diren balioen aurkakoak" dituzten kulturen kontra egitea da; hau da, Mendebaldearen eta erregimen demokratikoen balioekin bat ez datozen kulturen kontra egitea. "Gizarte eskubideak ukatzen dituzten" kulturen kontra egiten du, eta argudiatzen da klitoriaren ablazioa egiten dutela, emakume adulteriogileak harrika hiltzen dituztela, edo adingabeak gurasoen aginduz ezkonarazten dituztela. Bateraезintzat jotzen dira, halaber, kultura "teokratikoak, non politika edo bizitza zibila erlijioaren mende jartzen den". Tesi horren ondorio praktikoak garrantzitsuak dira: epe laburrera, kultura horietako pertsona eta kolektiboekiko jarrera negatiboa izaten da, eta, horregatik, uko egiten da haiek hartzeari eta –hemen badaude– legitimotzat jotzen da haiek kanporatzea.

Esan behar dugu giza eskubideen defentsan muturreko erlatibismo kultural* oro gainditu behar dugula, eta eskubide horiek urratzen dituen jardunbide oro –ustetan edo benetan kulturala izanda ere– gaitzetsi behar dela, emigratio-gizarteetan, immigratio-gizarteetan, edota Ilargian ere. Toleranteak izateak ez du esan nahi jardunbide ororekin ados egotea, edo jardunbide horiek egiten uztea edo onartzea, jardunbideak antzinakoak, tradizionalak edo bereziak izanda ere. Baina, immigratzaileen kultura eta kolektibo batzuen "integrazintasunaren tesian", gauza asko nahasi, baztertu eta ahaztu egiten dira.

Lehenik eta behin, kontuan izan behar da horrela pentsatzean dena nahasten dela; agian, gaitzesteko asmoekin. **Erljioa eta kultura nahasten dira, oso indarrean dagoena eta indar gutxi duena, eta minoritarioa dena eta jende askok eta askok egiten duena.** Azter dezagun ablazioen kasua. Jardunbide horrek oinarri erlijioso islamikoa duela uste ohi da, baina hori ez da egia. Historian, emakumeen edo gizonen mutilazio genitalak askotarikoak izan dira. Horietako batek, klitoridektomiak –mota askotakoa izan daiteke–, Saharaz hegoaldeko zenbait herrialdetan dirau, batez ere, gizarte- eta kultura-arauetan, baina ez erlijio bat batean ere. Gizarte- eta kultura-arauetan dagoela esan dugu –eta hori garrantzitsua da kultura-bereizgarri orori buruzko ikuspegiak aztertzeke–, haurtzarotik sozializatzen den eta ikasten den jokabidea baita. Arau batzuen arabera da, bere sinbologia du, taldearen balioetan oinarritzen da eta belaunaldi belaunaldi transmititzen da.

Ablazioaren gisako jardunbideak desagerrarazteko emaitza onenak lortu dituzten ekimenak jardunbide horiek egiten dituzten gizarteen barruan martxan jarritakoak dira, jardunbide horien eta haiek egiten dituztenen funtzioa/rola ulertuta. Madrilgo Círculo de Bellas Artes elkartean 2001eko azaroaren 22an egindako mahainguru batean, Fatoumata Diakané-k –Maliko Emakumeen Aurrerapenerako eta haien Eskubideen Defentsarako Elkartekoa– adierazi zuen lanean ari zirela eszisia egiten duten emakumeei beste gizarte-rol bat emateko, beren gizarte-ospeari eusteko modukoa. Halaber, emakumeen pentsamoldea, oro har, aldatzen ere saiatzen ari dira –izan ere, ablazioa beharrezkotzat jo ohi da, gizartean onartuak izateko–. Diakané-k, halaber, esan zuen Mendebaldeko hedabideetan ablazioari ematen zaion trataera sentsazionalistak arazoa konpongaitzago bihurtzen duela.

Integrazio-egintzasunaren aldekoak kultura-bereizgarriak eta kulturaren osotasuna nahasten dituzte. Gauza bat da herrialde edo gizarte jakin batean jardunbide gaitzesgarri bat egitea, hala nola ablazioa –hain zuzen, Giza Eskubideen Adierazpena (1948) eta Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmena (1989) urratzen ditu, ia herrialde guztietako legedian debekatuta dago, eta delitua da Espainian–, eta beste gauza bat da herrialde eta pertsonan horien kultura aberatsek giza eskubideen aurka egotea. **Banakakoen plano**a eta **plano kolektiboa** nahasten ari **dira**. Gauza bat da zibilizazio-eremu, erlijio-tradizio edo komunitate etniko jakin batean jardunbide jakin bat egitea, eta beste gauza bat da, oso bestelakoa, haiekin lotutako pertsona guzti-guztiek jardunbide hori egitea, orain eta beti. **Kulturak aldatzen direla ahazten da**. Elkarrekiko egokitzapena, gizarte- eta kultura-aldaketako aukerak ahazten dira. Iraganean ere esan zen immigratzaileen zenbait kolektibo integratzen zirela, eta, hala ere, gaur egun ondo kokatuta daude. Are gehiago, arrakasta-eredu ere bihurtu dira, hala nola asiarrak Estatu Batuetan –zehazki, txinatarrak eta korearrak–.

Gainera, kultura han eta kultura hemen nahasten dira edo, bestela esanda, jatorriko kultura eta migrazio-kultura* edo immigrazioan izaten den kultura. Jatorriko herrialdean jardunbide jakin bat egoteak ez du esan nahi harrera-herrialdean jardunbide hori hedadura eta indar berberaz erreproduzituko denik. Azken finean, integratu ezin diren kulturak daudela planteatzen denean, **kulturen funtsa ahaztu egiten da**, edo, gutxienez, kulturaren* kontzeptu antropologikoak bildu nahi duena: giza kolektiboen izateko, jarduteko eta pentsatzeko moduak, berez balio berdina dutenak.

Amaitzeko, bi galdera eta baieztapen bat egingo ditugu. Ez al dira giza eskubideak eta oinarritzko eskubideak urratzen immigrazioa hartzen duten gizarteetan eta kulturetan (ere)? Oinarritzko eskubideen urraketak egiten utziko dugula pentsatzen al dugu? Baieztapena ikasle batena da. Hauxe esan zuen ikasgelan, eztabaida batean: "Integratio osoa izateko, lehenbizi bestea pertsona gisa onartu behar da, ez atzerritar gisa". Kontua da besteak immigratzaile eta norbait arrotz gisa ikusten uztea, eta lankide, guraso edo bizilagun gisa onartzea

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Aurretiko premisa: **giza eskubideen defentsan, muturreko erlatibismo kultural** oro gainditu behar dugu. Toleranteak izatea ez du esan nahi ados egotea edo edozein jardunbide egiten uztea edo onartzea.
- 2 "Zenbait kulturaren integrazintasunaren" tesian, gauza asko "**nahasi, baztertu eta ahaztu egiten dira**".
- 3 Horrela pentsatzean, **dena nahasten da**: a) erlijioa eta kultura, b) oso indarrean dagoena eta indar gutxi duena eta c) minoritarioa dena eta jende askok eta askok egiten duena.
- 4 Halaber, bereizgarri **kulturala kulturaren osotasunarekin** nahasten da, eta **banakako plano**a, berriz, **plano kolektibo**an.
- 5 Ez da kontuan hartzen edo ahaztu egiten da **kulturak aldatzen** direla, elkarrekiko egokitzapeneko prozesuak eta gizarte- eta kultura-aldaketarako aukerak daudela.
- 6 Ez dira behar bezala bereizten **kultura han** (jatorriko herrialdean) eta **kultura hemen** (harrera-herrialdean).
- 7 Migrazioen historiak eta zenbait herrialdetan egindako kasu-azterketek honako hauek erakusten dituzte: a) oso kultura desberdinetako kolektiboan **integrazioaren arrakasta**, eta b) kulturen eta identitateen **izatezko bateragarritasuna**, bai gizarte-mailan, bai banakoen mailan.

Eguneraketa (2022)

Europako arrazakeria berria delakoa kulturala da –1980ko hamarkadan sortu zen (Balibar, Taguieff, Meillasoux, Miles, Wiewiorka...), eta Franz Fanon (1956) eta beste batzuk ditu aurrekari-, eta ez arrazialista soilik; xenofoboa da, eta ez barne-arrazakeria soilik; eta instituzionala da, eta ez soziala soilik²³. Arrazakeria horren adierazpenetako bat kulturen arteko bateraezintasuna da eta, azkenaldian, eztabaida publikoan, behin eta berriz ageri dira zenbait kultura-bereizgarri buruzko polemikak (hiyab-aren erabilera edo ablazioa, adibidez); beraz, egokitzat jo dugu gai horiek berriz aztertzea eta zenbait arrazoiketa gehitzea.

Gai horretan, bi plano bereizi ditzakegu: bat, orokorragoa –migrazioekin bateraezintasun-egoerak sortzen direla dioen adierazpena; immigrazioaren aurkako jarrerek argudiatzen dute-, eta bestea, askoz espezifikagoa, zenbait jardunbideren aurkako gizarte-gaitzespeneko adierazpenak, jardunbide horiek harrera-gizartearen arau eta axiologiaren (balioak) kontrakotzat hartzeagatik. Azter ditzagun bi plano horiek.

- 1.- **Kulturaren kontzeptu antropologikoa** baliatuta (eta kultura guztiek duten ezaugarria: **errealitate aldakorretarako egokitzapen-mekanismoak izatea**) eta aldaketa soziokulturelei buruzko literatura zientifiko-sozial ugarian oinarrituta, horren inguruan izaten diren nahasteak adierazi genituen 2003an.

23.

Horri guztiari buruz, arrazakeriaren eta arrazakeria berriaren harira idatzi nituen artikuluak ("Racismo" eta "Nuevo Racismo") kontsultatu daitezke, hemen: G. Malgesini eta C. Giménez (1997) *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*, Madril, La Cueva del Oso

Idea hau zen gure abiapuntua, eta oraindik ere horri eusten diogu: kulturen arteko bateraezintasuna adierazten denean, "kultura-bereizgarria eta kulturaren osotasuna nahasten dira, bai eta banakakoen plano eta plano kolektiboa ere". Hau gehitu genuen: "ez da kontuan hartzen edo ahaztu egiten da kulturak aldatzen direla, elkarrekiko egokitzapeneko prozesuak eta gizarte- eta kultura-aldaketarako aukerak daudela". Bada, **azter dezagun hori geure historian**, ikusteko nola izan diren kultura-ondare asko eta asko, nahasita eta elkarri eraginda, inola ere bateraezin izan gabe.

Gaur egungo Espainiari bertako kulturen ikuspegitik erreparatzen badiogu, iruzkin hura idatzi eta hogeitaz geroago, ikusiko dugu orain **aniztasun handiagoko herrialdea dela. Halakoa izan zen beti, modu zabal eta sakonean.**

24.

Bikingoen eta normandiarren erasoak, konkistak eta harpilatzeak ere aipa daitezke, baina kokapenak eta kultura-aztarna nabarmena utzi zituzten kolonizazioak soilik aipatu ditugu.

- 2.- Historian, Iberiar penintsulako lurralde eta ekosistemetan, herri asko eta askoren kultura desberdinak gehitu dira, estratuak balira bezala, baina ez estratu geologikoak, baizik eta ondare-estratuak: nekazari paneuroparrak (horien artean, baskoien aurrekariak); Tartesoko zibilizazioa, hegoaldean, K.a. XII. eta V. mendeen artean; iberiar herriak, herri zeltak eta haien nahasketak; feniziarren, greziarren eta kartagotarren koloniak; erromatarrek eta erromanizazio sakona; juduen diaspora, erromatar Hispaniaren garaitik; bisigodoak, sueboak, alanoak eta Europako erdialdeko beste herri batzuk, V. mendearen hasieratik; berberek eta arabiarrek, VII. mendetik hasita, zortziehun urtez²⁴; ijitoak, XV. mendetik; XVIII. mendeko alemaniar kolonoak; ingelesak komunitateak, hegoaldean batez ere...

Etnogenesiaz gain –hau da, lurralde eta herri bakoitzean historian sortutako eta asmatutako kultura eta tradizioak– eta herrien arteko interakzioez gain –kultura-eragin eta -mailegu ugariak izan dira, bai eta sinbiosi-, uztartze- eta sinkretismo-prozesu ugari ere–, **Iberiar penintsulako aniztasun sakon eta izugarriaren arrazoietakoa bat, garrantzitsuena agian, migrazioak dira**, gizakiaren etengabeko mugikortasuna. Era guztietako migrazio-fluxuez ari gara, 3. iruzkinean jada aipatu duguna: Penintsularen barrualdean, kanporantz, kanpotik jasoz...

Sormenak eta asmamenak, harremanak eta elkarreraginek, egokitzapenek eta berregokitzapenek, kanpo- eta barne-mugikortasunak... horien guztien ondorioz, berezko kultura-adierazpenak sortu dira Andaluzian, Gaztelan, Leonen, Galizian, Kanarietan, Katalunian, euskal lurraldeetan, Balearretan, Murtzian, Valentzian, Nafarroan, Extremaduran eta beste leku batzuetan; hainbat gutxiengo etniko daude, hala nola ijitoak, maragatoak, agoteak, pasiegoak, bakeiroak eta txuetak; askotariko azpikulturak, hizkuntzak eta dialektoak, eta hizkerak eta azentuak daude, bai eta aberastasun handiko ondare material eta ez-materiala ere, arlo asko eta askotan: arkeologia, dokumentazioa, artea, arkitektura, literatura, gastronomia, artisautza, herri-kultura, etab.).

Kulturak bateraezinak izan balira, nolakoa izango liriteke Espainia gaur egun? Nolakoa izango zen haien interakzioa, bat-egitea eta hibridismoa?

- 3.- Azter dezagun berriz gaur egungo garaiko egoera. Ondare soziokultural, konplexu eta anitz horri –dinamikoa eta aldakorra da gainera, eta etengabeko bilakaera-prozesuan dago, ez ahaztu hori!–, **azken hirurogeita hamar urteetan, atzerritarren hainbat multzoren ekarpen soziokulturalak gehitu zaizkio**. Lehenik eta behin, 1960ko hamarkadan jada etorri eta kokatu zirenak, irekitasunaren, desarrollismoaren eta eskala handiko turismoaren hasieraren ondoren (Europako iparraldekoak, erdialdekoak, Herbehereetako jendea, etab.).

"Lehen Munduko egoiliarak" dira, eta presentzia eta eragin-ahalmen handia dute, kostaldeko eremuetan eta uharteetan batez ere. Garai horretan ere, beste talde batzuk iritsi ziren, bakoitza bere arrazoiengatik, hala nola Ekuatore Gineako herritarrak (espainiar nazionalitatekoak), kubatar erbesteratuak, lehenbiziko sefardiak (Espainiara etortzea itzulera gisa bizi zuten), Trás-os-Monteseko portugaldarrak eta irakiar profesionalak (medikuak, batez ere).

Zertxobait geroago, 1970eko hamarkadaren erdialdetik, mundu-krisiaren ondoren eta Gerra Hotzaren garaian oraindik ere, beste migrazio ekonomiko batzuk eta erbesteratze-prozesuak (Latinoamerikako Hego Konotik) izan ziren. Fluxu horiek handiak ziren, erritmo gero eta bizkorragoak: Andeetakoak eta beste latinoamerikar batzuk, magrebtarrak, errumaniarrak eta Europako ekialdeko beste kolektibo batzuk, txinatarrak, pakistandarrak, bangladeshtarrak eta Hindustango beste talde batzuk, senegalduarrak, nigeriarrak, kamerundarrak eta Saharaz hegoaldeko lurraldeetako beste talde batzuk...

Finean, giza mugikortasunaren eta migrazioen ondorioz, dibertsifikazio soziokulturaleko prozesuak bizirik jarraitu du. Oraingoan –garrantzitsua da horren esanahi osoa ulertzea–, **dibertsifikazio berri** bat da, testuinguru berri batean (globalizazioa). Bizi-adierazpide eta -estilo berri horiek iraupen luzeko aniztasun historikoari gehitu zaizkio. Izan ere, nazioarteko migrazioek aniztasun sozioaraziala, etnikoa, linguistikoa, erlijiosoa ekartzen ari dira dendetara, auzoetara, janzkerara, gastronomiara, musikara eta abarretara. Migrazioaren gaiaren alderdi kulturala ulertzeko eta hari buruzko zentzuzko ikuspegi bat izateko, **komeni da, aniztasunaz hitz egiteaz gain, dibertsifikazioaz** ere hitz egitea. Aniztasuna, gertaera bat izateaz gain, prozesu bat ere bada, prozesu irekia, tirabirak eta eztabaidak eragiten dituena.

Hau da argudiatzen ari garena: lehenik eta behin, Historiak erakusten duela kultura-ondareak –pentsatzeko, sentitzeko jarduteko modu partekatu horiek, eta ikuspegi, balorazio eta bizi-estilo desberdin horiek–, oso anitzak izan arren eta **bateraezinak edo elkarren aurkakoak direla iruditu arren, elkarrengaitan dutela, nahasi egiten direla, uztartu egiten direla**. Eta horren guztiaren korolario, hau ere argudiatzen dugu, bigarren mailan: **dibertsifikazio soziokulturaleko prozesu zabal horietan, eztabaida, konfrontazioa, gatazka edo tirabirak sorrarazten dituzten alderdi espezifikoak daudela**.

Kulturak ez dira bateraezinak. Alderdi edo ezaugarri bat edo bestea dira bateraezinak, edo, zehatzago esanda, jokabide edo ohitura batzuk hautematen dira bateraezintzat edo integratzezinezkotzat. Baina, **bateraezinak zerekin? Integraezinak non edo zertan?** Azter dezagun orain bigarren maila hori, herritarren eguneroko bizitzako esperientzien maila zehatzago hori

- 4.- "Integratu ezin diren kulturak daudela" pentsatzen dutenak eta irmo uste dutenak ez dira immigrazioko kultura-adierazpideen multzoari buruz ari, baizik eta kolektibo jakin batzuei buruz, zehazki, arabiarren eta musulmanen kolektiboari buruz (arabiarrek-berbereak-musulmanak esatea zehatzagoa izango litzateke). Hartu kontuan, garrantzitsua baita, bereizgarritasun erlijiosoa (erlijio musulmana) gehitu zaiola hor kalifikazio kultural edo etnikoari. Halaber, eztabaida-testuinguru honetan, txinatarrak kolektiboa ere aipatu da noiz edo noiz, eta iragazgaiztasuna adierazi da, aparte geratzen direla, ez dutela harremanik izaten espainiarrekin, edo harreman gutxi dituztela.

25.

Horri buruz, G. Malgesiniren eta C. Giménez-en aipatutako laneko (1997) "Asimilación" eta "Integración" kapituluak kontsultatu daitezke.

Nolanahi ere, bateraezintasun kultural hori argudiatzeko, kultura horien balio jakin batzuk eta berezko jardunbideen –"integratu ezin direnak"– eta kultura hartzailearen berezkoak kontrajartzen dira. Puntu horretan aurrera egiteko, lagungarria izan daiteke **inklusio hitza erabiltzea, integrazio hitza erabili ordez**, gertatzen ari den lekualdatze terminologikoa eta semantikoa baliatuta. "Integrazioaren" nozioa 1960ko hamarkadan hasi ziren erabiltzen –Frantzia, batez ere, bai eta Latinoamerikako politika indigenistetan ere– eta zenbaitek "asimilazio"²⁵ terminotik bereizteko ahaleginak egin dituzte. Erabilera horien ondoren, 1989. urtearen inguruan hasi ziren terminoa definitzen, Europar Batasunean, eta migrazio-politiken bigarren ardatz gisa agertzen hasi zen.

Bada, **inklusio-politika, -plan edo -sailen** nozioa gero eta gehiago erabiltzen da, bai eta **gizarte inklusiboa** kalifikazioa ere, eta **inklusio-jardunaldiak** eta abar antolatzen direnean ere erabiltzen da. Termino horren abantailetakoa bat da "inklusioak" osotasuna –gizartea– nabarmentzen duela, eta ez zati bat –besteak, migratzaileak, ijitoak–; hau da, "integratu **behar dutenak**". Beste abantaila bat da, hain zuzen, "inklusio" terminoa argiago bereizten dela asimilazioaren noziotik.

Aipatzen ari garen gaian aplikatuta, zerbait interesgarria eta argigarria ikusi daiteke. "Integratu ezin diren kulturak daude" esan beharrean, "sartu ezin diren kulturak daude" (inklusioa) esaten badugu, garrantzitsutzat jotzen dudak zerbaitez ohartuko gara. "Frogatu beharraren karga" –ustezko ezintasuna probatzeko eginkizuna– jada ez dagokio besteari edo gutxiengoari –hau da, "integratu ezin den kulturari"–, baizik eta gizarte osoari eta gehiengoari; hain zuzen ere, harrera-gizarteari –biztanleriak zein erakundeek eta administrazioek osatzen dute hori–. Izan ere, horri dagokio, harrera-poloari, ez erabat baina bai gehienbat, kultura-bereizgarritasun hori sartzen den (inklusioa) edo ez erabakitze borondatea eta ahalmena.

Noski, gutxiengoek –kasu honetan, atzerritar jatorriko gutxiengoek, kanpokoek edo aloktonoek– egoki egin beharko dute bizi diren gizarte nagusira (eta nagusian). Nolanahi ere, kultura-bereizgarri jakin bat (familia-mota, erritualak, etab.) "integragarria" izatea edo ez **gizarte osoaren izaera inklusiboaren edo baztertzaileren** mende egongo da.

- 5.-** Atzerritar pertsona eta familiak latitude eta jatorri urrun eta berezietatik hamarkadatan eta hamarkadatan iritsi eta kokatzen aritu ondoren, Espainiako gaur egungo dibertsifikazio soziokultural berriko prozesua, **nabarmena eta erakargarria izateaz gain, konplexua da eta erronka handia sortzen du**. Azken urteotan, autonomia-erkidegoetako eta toki-administrazioen erakundeek aniztasunaren aldeko plan ugari egin dituzte, eta hori etapa berri horren adierazle ona da.

Plan horien multzo handi eta aberatsari begiratu orokor bat eginez gero, labor-laburra bada ere, leku gutxi baitugu, hor zer "integra" daitekeen eta zer ez identifikatzen saiatu gaitzke. Noski, ez dut uste integrazio-ezintasuna edo haren adierazpen politikoena eta baztertzailena (kulturen bateraezintasuna, alegia) aipatzen dutenek hori esatean musika, errezeta edo hizkera berriei buruz ari direnik, baina jantzi-mota bati buruz adierazten dute ezintasun hori: emakume musulman batzuen jantziari buruz, eta ez soilik *hiyabari* buruz, baizik eta *burkari* eta antzeko beste jantzi batzuei buruz ere. Gogoan izan burkaren erabilerari buruzko eztabaida handi eta garrantza, burkaren erabilera minoritarioa izanda ere.

Ez dut uste erritualei buruz ere hori planteatuko dutenik, beste kolektibo, identitate eta kultura batzuetakoek gero eta gehiago adierazten baitute beren burua horrelakoen bidez.

Espainiako festa-ziklo trinkoko erritu ikusgarriez gain (Eguberria eta Erregeak, Aste Santuko prozesioak, tokian tokiko jaiak, etab.), orain Urte Berri Txinatarra, Inti Raymi andetarra, Ramadana eta ziklo musulmaneko beste jai batzuk, juduen Hanukkah eta abar ditugu, besteak beste. Baina ez dira erritual guztiak onartzen, eta duela hamarkada batzuetatik, polemika dago emakumeen mutilazio genitalaren inguruan (ablazioa edo klitoridektomia).

Kultura-bateraezintasunaren ustezko arazo orokorra horrela kokatuta, zehatzago eta arazoa jardunbide jakin baten onarpenean edo gaitzespenean zehaztuta, konponbidea, edo, gutxienez, arazoa bideratzeko modua ikusten da. **Giza eskubideen kontrakoak diren** jardunbideen kasuan –kultura aloktonoetan edo autoktonoetan jada zeudenak, hala nola ablazioa–, gaitzespena, justifikatuta egon ez ezik, beharrezkoa da, ezinbestekoa. Ez dago bateratu edo toleratu beharreko ezer, giza eskubideekin bateraezina baita.

Eta giza eskubideen kontrakoak ez diren jardunbideen kasuan, bertako ohituretan edo arauetan tirabirak edo tentsioak sortzen badituzte, eta, beraz, eztabaida sortzen badute –adibidez, hiyab-aren erabilera eskolan edo lantokian–, horretarako alternatiba, gure ustez, aldean arteko elkarrizketa-espazioak sortzea da, bitartekaritza babestuta, eta jardunbide horiek arautzeko ados jartzea. Jada badaude jardunbide onak ildo horretan.

Iturriak eta materialak

"Sobre la integración/no integración de los musulmanes en España" (Universidad Nacional de Educación a Distancia unibertsitateko Antonio Gutiérrez irakaslearen artikulua akademikoa, 2012koa, Espainian bizi diren musulmanen integrazioari buruzkoa, <https://bit.ly/3zMLBkD>)

"Luces y sombras en la integración de los migrantes en España" (Carmen González Enriquez-en artikulua akademikoa, Espainiako migratzaileen integrazioaren ezaugarriei buruzkoa. 2016ko maiatzean argitaratu zen, Elkano Errege Institutuaren webgunean, <https://bit.ly/3xlvQuP>)

"Las políticas de integración social de inmigrantes en España" (Nafarroako Unibertsitate Publikoko Miguel Laparra eta Antidio Martínez de Lizarrondo irakasleen artikulua akademikoa, Espainian immigratzaileen gizarte-integrazioaren arloan aplikatzen diren politikei buruzkoa, <https://bit.ly/2WQgCBv>)

"La integración de inmigrantes en España: el modelo Patchwork" (Nafarroako Unibertsitate Publikoko Antidio Martínez de Lizarrondo irakaslearen artikulua akademikoa, migratzaileen integrazio esperientzia zehatz bati buruzkoa, <https://bit.ly/37hcqzw>)

"La inmigración en España, ¿una integración con pies de plomo?" (Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko Sara Moreno-Colom eta Ramon de Alós irakasleen artikulua akademikoa, Espainian bizi diren migratzaileen integrazioaren errealitateari buruzkoa, <https://bit.ly/2TVrjlc>)

"Integration of migrants into destination Society" (Migration Data Portal atariko dokumentua. Migrazioen integrazioari buruzko estatistikak eta joerak daude, <https://bit.ly/3y9tksV>)

"Migrant integration statistics" (Eurostaten estatistikak, Europako migratzaileen integrazioari buruzkoak. Integrazio hori hartzen duten zenbait gizarte-esparru xehetasunez aztertzen dira, <https://bit.ly/3rOTn66>)

"El fenómeno migratorio en España. Reflexiones desde el ámbito de la seguridad nacional" (Segurtasun Nazionalerako Departamentuaren dokumentua, 2019ko martxoan argitaratua, Espainiako migratzaileen egoera orokorrari buruzkoa, <https://bit.ly/3BQUt67>)

"La integración de los inmigrantes en España: una propuesta de medición a escala regional" (Observatorio Permanente de la Inmigración behatoki lanerako dokumentua, Espainian bizi diren immigratzaileen integrazioari buruzkoa, <https://bit.ly/3rEpi9r>)

"Informe Anual del Defensor del Pueblo 2019. Volumen II: La contribución de la inmigración a la sociedad española" (Espainiako Arartekoaren dokumentu ofiziala. Dokumentu horretan, migratzaileen aurkako zenbait zurrumurru gezurtatzen dira, datuak baliatuz, <https://bit.ly/3BKd1a>)

"Las políticas de integración en España según el índice MIPEX" (Barcelona Center for International Affairs aditu-taldeak argitaratutako lanerako dokumentua, 2020ko abendukoa, migratzaileak Espainian integartzeko neurriei buruzkoa, <https://bit.ly/3iXqWix>)

"Crecer en España. La integración de los hijos de inmigrantes" (Caixaren gizarte-ekintzaren dokumentua, immigratzaileen seme-alabak Espainiako gizartean integartzeari buruzkoa, <https://bit.ly/2VnpAFM>)

"La mayoría de los hijos de musulmanes se sienten integrados en España" (Diario de Sevilla egunkariko artikulua, 2017ko azaroan argitaratua, Espainian bizi diren immigratzaileen seme-alaben integrazioari buruzkoa, <https://bit.ly/375xvKs>)

"España: modelo de integración de inmigrantes, a pesar del lenguaje" (Sputnik albiste-agentziaren artikulua, 2021eko apirilean argitaratua, migratzaileak integartzeko Espainiako ereduari buruzkoa, <https://bit.ly/3fnbz1K>)

- **Estatistikak**
- **Legeria**
- **Akademia**
- **Txostenak**
- **Gizarte-erakundeak**
- **Prentsa/
Komunikabideak**
- **Kasu-azterketak**

10.

“Lanpostuak kentzen dituzte. Langabezia egonda, ez dut ulertzen nola egon daitekeen immigraziorik”

Landutako gaiak:

migrazioen ekarpen ekonomikoa; osagarritasuna *versus* ordezkapena; utilitarismoa

Abiapuntuko testua (2003)

Gutxitan esaten da immigrazioak enplegua dakarrela, beste batzuek lana izatea errazten duela eta beste batzuek lanbide-mailan gora egiteko aukera ematen duela. Enplegua dakar, atzerritarren lan-indarra ezinbestekoa baita zenbait enpresa, ustiategi, negozio eta jardueratarako, langile atzerritarrak erabiltzeari esker egiten baitute aurrera, eta, batzuetan, langile horiei esker egin daitezke jarduera horiek. Horren adibide dira nekazaritzan langile atzerritarrak erabiltzen dituzten familia-ustiategi txikiak. Atzerriko langileak horri eusten laguntzen dioten heinean, beste lanpostu batzuei eustea ere laguntzen dute. Beste batzuek lana izatea errazten dute, beste batzuek lana izateko aukera ematen dutelako. Esate baterako, bertako emakume asko atzerriko etxe-langileak dituztelako joan daitezke lanera (1. iruzkinean aztertu eta zehaztu dugu hori). Azkenik, immigratzaileek lanpostu jakin batzuk betetzeak aukera ematen dio bertako biztanleria aktiboari hobeto balioetsitako lanpostuak lortzeko. Adibidez, bertako jornalariak enpresa merkaturatzaileetako plantako lanpostuak eskuratu ditzakete. Horiek dira harrera-gizarterako inpaktu ekonomiko positiboetako batzuk (III. kapituluan adierazi ditugu). Baina heldu diezaiogun zuzenean arazoari, ustez kentzen dituzten lanpostuei.

Pertsona batzuek, nahi ez duten lan-egoera batean egonda (langabezian, azpikontratata edo prekarietate-egoeran daudelako), harriduraz ikusten dute gero eta atzerritar gehiago daudela etxe-langile, jornalari, zaintzaile, zerbitzari, mezulari edo igeltsero gisa lan egiten. Beste batzuek, gogoko lana izan arren, uste dute "oso bidegabea dela immigratzaileak kontratatzea, Espainian hainbesteko langabezia egonda". Eta hau galdetzen dute: "Nola egon daiteke immigrazioa? Nola liteke gobernuak, urtero, kontingenteak edo langile atzerritarren kupoak antolatzea, hainbeste langabezia egonda?" Hemen, berriz ere, bereizi egin behar dira zalantza osasuntsu eta kezka ulergarri bat erakusten dutenen eta jarrera xenofoboak dituztenen artean. Azken horiek, hain zuzen, lanaren gai delikatua baliatzen dute immigratzaileak ondasun urri baten usurpatzaileak direla esateko, bertako hamar langiletik batek lanik ez duelako.

Langabezia eta atzerriko emigrazioa aldi berean egoteak (herrialde guztietan gertatzen da hori) badu azalpena. Hain zuzen ere, langabezian dagoen biztanleria aktiboak ez du immigratzaileek betetzen dituzten lanpostu horietan jardun nahi izaten, batez ere langabezia-prestazioak kobratzen eta eskaintza hobeen zain egonez gero. 1989an, Espainian nekazaritzako immigrazioari buruz egin genuen lehen landa-lanean, fruta asko biltzen den probintzia bateko Lan Ministerioko ordezkariak

jakinarazi zigun aurreko urtean hegoaldeetik ehun jornalari baino gehiago joan zirela probintzia horretara (hitzarmenaren arabera kontratua, ostatuaren eta abar izanda), baina urte horretako kanpainarako sasoiko zazpi langile baino ez zirela joan.

Laneratzeari buruzko estatistiken arabera, eztabaida ezina da immigratzaileak, gehienbat, lan-merkatuko bigarren mailako sektoreetan aritzen direla. Hor, soldatak txikiagoak dira; sarritan, kontraturik eta prestaziorik gabe jardun behar izaten dute; eta lan-baldintzak gogorragoak dira. Beraz, **ez da egia lehiakideak edo usurpatzaileak direnik**. Langile atzerritarrak zenbait lanpostutan aritzea zerbait osagarria da; ez dira bertako langileak ordeztzen. Esan ohienez, "espainiarrek egin nahi ez dituzten lanak egiten dituzte".

Baina, kontuz, zenbait gauza zehaztu behar baitira hainbestetan lasaitzeko eta immigrazioa positiboa dela adierazteko erabiltzen den esaldi horren inguruan. Oro har zuzena bada ere (sektorekako eta eskualdekako azterketa egin beharko litzateke), ez da sentsibilizatzeko argudio ona, honela uler daiteke-eta: "Noski, onartu behar ditugu, baina lan txarrenak egiten dituzten bitartean". Argudio hori arriskutsua da, lanbideak nazionalitateen arabera segmentatzea legitimatzen duen heinean, eta, epe luzera, ondorio gaizto hau izan dezake: eskusioa legitimatzea, immigratzaileek lan-mailaz igotzeko aukera dutenean eta bertako langileek betetzen dituzten lanbide-nitxoetan sartzen direnean. Beraz, esaldi hori ondo amaitu beharko litzateke: "espainiarrek baldintza horietan bete nahi ez dituzten lanpostuak betetzen dituzte" (soldata, ordutegiak, kontraturik eza). Alderdi hori hurrengo iritzi-iruzkinetako gaian sartzen da.

Finean, bi eskusio-prozesu eragotzi behar dira:

- a) immigratzaileek lan-mailaz igotzeko aukera dutenean, hori ez lortzea diskriminatzen dituztelako, eta
- b) lan-mailaz igotzeko aukera izaten hasten direnean, bertako langileek aukera horiek lehia negatibotzat hartzea eta jarrera xenofoboak izatea.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

1

Aurretiko premisa: ez da esaten, eta esan beharko litzateke, immigrazioak, aldiz, **lana dakarrela**, beste batzuek lana izatea **errazten duela** eta beste batzuek **mailaz igotzeko** aukera ematen duela.

2

Herralde guztietan daude immigrazioa eta langabezia aldi berean.

3

Hori, neurri handi batean, bertako biztanleria langabeak lanpostu jakin batzuk **bete nahi ez dituelako** gertatzen da.

4

Migratzaileak, gehienbat, **lan-merkatuko bigarren mailako sektoreetan** aritzen dira (soldata txikiagoak, sarritan kontraturik gabe, lan-baldintza gogorragoak...).

5

Osagarritasuna da nagusi, erabat, **ordezkapenaren** gainetik.

6

Ez da etikoa eta, gainera, **kaltegarria** izan daiteke argudio hau sentsibilizazio positiborako erabiltzea: "espainiarrek egin nahi ez dituzten lanak egiten dituzte".

Eguneraketa (2022)

Hel diezaiozun berriz –iruzkin honetan eta hurrengoan– **lanaren funtsezko auziari**: enplegua eta langabezia, eta immigrazioaren fenomenoarekin dituzten loturak. Erabat ez bada ere, nazioarteko migrazioak **migrazio ekonomikoak eta lan-arrazoiengatiko migrazioak** dira. Atzeritarrak gainera, eskubide-subjektuak (eta betebeharrak-subjektuak) dira, **langileak, merkatariak eta enpresaburuak**, eta hori –migratzaileen kasuan bezala– haien identitatearen eta ezaugarrien parte da.

Gizarte hartzailean **sartzeko, integartzeko edo barneratzeko** prozesuaren lehen alderdia laneratzea da. Enpleguarekin eta langabeziarekin lotutako gaiak, bestalde, **oso delikatuak** dira iritzi publikoan, herrialdean langabeziako eta enplegu-prekarietateko tasak altuak baitira. Izan ere, enplegu/langabeziaren eta immigrazioaren arteko lotura Europako eskuin-muturraren hitzaldietako *leitmotiva* edo gai nagusietako bat da.

Arrazoi horiengatik guztiengatik, eta ez dira bakarrak, funtsezkoa da eztabaida publikoan giza mugikortasunarekin lotutako laneko gaiei heltzea –behin eta berriz–. Izan ere, azken bi hamarkadetakoa argitalpenak berrikusita, argi dago gai hori aztertzen jarraitzen dela; are gehiago, gori-gorian dagoen gaia da, eta, hor, eztabaidak eta ikuspegiak norgehiagokak izaten dira, immigrazioaren aurkako kanpainetan erabiltzen denean, batez ere.

Immigratzaileek lanpostuak kentzen dituztela esaten da oraindik ere? Zer bilakaera izan du migratzaileen laneratzeak azken bi hamarkadetan? Zer ondorio eragiten ari da hori ekonomian? Immigrazioak krisian dauden sektoreak mantentzen al ditu oraindik ere? Eragin osagarria al du oraindik ere?

- 1.- Duela hogeitun urte, jada esaten zen "immigratzaileek lanpostuak kentzen dituztela", eta oraindik ere esaten da. Izan ere, behin eta berriz esaten den zerbait da. 1980ko hamarkadan, immigrazio-zikloaren hasieran, hori esaten hasi ziren jada, garai hartan oso immigratzaile gutxi egon arren! Garai hartako egunkari-zati batzuk ditut gordeta, eta, atzerriko lan-indarra gutxitzearen % 1era iristen ez bazen ere, batzuek bertako lanpostuen mehatxutza hartzen zuten dagoeneko.

Baina ikus ditzagun duela gutxiagoko datuak. 2014an, Ikerketa Soziologikoen Zentroak (CIS) immigrazioarekiko jarrerari buruz egindako inkestan, immigratzaileek espainiarrei lana kentzen ote dieten galdetuta, % 42k nahiko ados edo oso ados zeudela erantzun zuten. Immigratzaileek bertakoek egin nahi ez dituzten lanak egiten ote dituzten galdetuta, berriz, % 67k baietz erantzun zuten. Interesgarria eta adierazgarria da hori. Hau da, **alde batetik, hutsune bat betetzen dutela onartzen da, eta, bestetik, lanpostuak kentzen ari direla esaten da.**

Kontraesan horrez gain, "lana kentzen digute" adierazpenean badago beste bereizgarri nahiko harrigarri bat: **aldi berean esaten da migratzaileek ez dutela lanik egiten eta langabeziagatiko prestazioaz abusatzen dutela.** Esate baterako, 2014an, Gasteizko alkate Javier Marotok hau esan zuen: "gure hirian, zenbait nazionalitateetakoak gizarte-laguntzetatik bizi dira, batez ere, eta ez dute inolako interesik lan egiteko edo integartzeko"²⁶.

Handik gutxira, 2015eko otsailean, Madrilen, esaldi hau zuen afixa ageri zen: "*6 millones de inmigrantes, 6 millones de parados. ¡No es racismo, son matemáticas!*" (hau da, "6 milioi immigratzaile, 6 milioi langabe. Ez da arrazakeria, matematika da!"), *Lo Nuestro* (Gurea) hashtag-a gehituta. Horrek *Primero los de casa* (Lehenbizi, etxeokoa) eta *Stop a la Inmigración*

26.

Moha Gerehou-k idatzitako artikulu honetan aipatzen da hori: *La paradoja del inmigrante de Schrödinger: acusar a los extranjeros de robar trabajos y también de ser vagos que viven de ayudas*, elDiario.es, 2019.11.30.

(Gelditu immigrazioa) kanpaina xenofoboak iragartzen zituen jada. Iruzkin espezifikoak egingo ditugu kanpaina horiei buruz (lanaren bigarren zatian).

2.- Espainian azken bi hamarkadetan atzerritarren kopuruak gorakada nabarmena izatearekin batera (ikusirik aurreko iruzkinetako datuak), lan-merkatuan ere, noski, haien presentzia areagotu egin zen. 2019ko bigarren seihilekoan, 19 milioi pertsona zeuden Espainian lanean. Horietatik, **% 87,9 espainiarrak ziren; % 7,3 EBtik kanpokoak ziren, eta % 4,8, berriz, EBko herrialdeetakoak.** Bestela esanda: Espainian lan egiten duten 100 pertsonatik 12 atzerritarrak dira. Langabezia-prestazioak kontuan hartzen baditugu, proportzio bera dago: 2019ko urrian, adibidez, prestazio horien % 89,8 espainiarrentzat ziren, eta % 10,2, berriz, atzerritarrentzat²⁷.

Hori bai, oraindik ere, migratzaileak kualifikazio-maila txikiagoko lanetan laneratzen dira, batez ere; hau da, lan-merkatuko bigarren mailako segmentuetan, 2003an aipatu genuen moduan. Hori erakusten dute egin diren zenbait azterketak. Adibide gisa, har dezagun *Un arraigo sobre el alambre* txostena. Comillasko Universidad Pontificiako Migrazioen Institutuko talde batek egin zuen, Cáritasentzat, eta 2020ko irailean aurkeztu zuten²⁸.

Hau da azterketa horren ondorioa: **kontraesana dago atzerritar jatorriko biztanleriaren zati handi baten errotze-maila altuaren eta mendeko posizio sozioekonomikoaren artean.** Kontraesan horretan garrantzi handiena duten datuetako batzuk azpimarratuko ditut. Pertsona horien % 42 gutxienez 15 urte daramate Espainian, % 23k goi-mailako ikasketak dituzte (espainiarren antzeko ehunekoa, espainiarren artean % 29k baitute ikasketak-maila hori), hirutik batek espainiar nazionalitatea du jada, eta galdetutakoan % 94k Espainian jada onartu dutela pentsatzen du, baina hala ere, lan-merkatuan prekarietate eta ezegonkortasun handiko egoeran daude.

Datu horiek bat datoz, ez soilik zenbait adierazleren analisi konparatiboan lehenago aztertu ditugun datuekin (ikusirik 5. iruzkina), baizik eta –eta hori da kezkarriena– 2003ko gure testuan eta beste hainbat azterketatan eta ikerketatan adierazitakoarekin ere. Hau da, **atzerriko biztanleriaren errotze-maila handiagoa** da (antzinatasunean, familietan, nazionalizazioetan, etab.), eta ekonomian, lan-arloan, merkataritzan, komunitatean, hezkuntzan, artean eta, finean, gizartean eta kulturaren **presentzia handiagoa** dute, baina, hala ere, **haien egoera sozioekonomiko nagusiak bere horretan dirau**, ez dator bat errotze-mailan eta presentzian izandako aldaketekin.

Aurreko horrek ez du esan nahi ez dela migrazioen arloan hobekuntza eta aurrerapen partikular zein kolektiborik egon, nabarmena baita egon direla, baina argi erakusten du egiturazko erronka bat dagoela eta integrazio- eta inklusio-prozesuak hauskorrak direla. Migratzaileen sektore handi bat prekarietate juridikoko egoeran dago, eta xenofobia gora egiten ari da Europako eta Espainiako gizartean. Faktore horiekin batera, migratzaile gehienak lan-merkatuaren bigarren mailako segmentuetan aritzea da gizarte-integrazioarako eta gizarte inklusiboa lortzeko bidea eragozten, geldotzen eta, batzuetan, galarazten duen beste faktore bat.

3.- Immigrazioak ez ditu lanpostuak kentzen; aldiz, onuragarria da zenbait ekonomia-sektore mantentzen laguntzeko: etxe-zerbitzuak, zaintza eta garbiketa; hurbileko merkataritza auzoetan; ostalaritza eta eraikuntza; nekazaritza eta abeltzaintza, etab. Migratzaileak sektore horietan eta beste batzuetan aritzeak aukera ematen du lanpostuak eta okupazioak mantentzeko eta sortzeko. Enpleguaren gaineko zuzeneko ondorio hori onuragarria da

27.

"Mercado laboral" izeneko dokumentuan (Andalucía Acoge erakundearen Stop Rumores estrategia).

28.

Juan Iglesias irakasleak (IUEM/UPC) gidatutako ikerketa. 2017ko urtarrileko INEren udal-eroldaren analisia egin zuten, banakako 1.200 kasu aztertuta sei autonomia-erkidegotan.

29.

Txostena sindikatu horrek ["zenbait antolakuntza politikoren edo hedabideren diskurtso faltsu edo desitxuratuena"](#) aurka egindako kanpainaren barruan kokatzen da, immigratzaileen edo atzerritar nazionalitate edo jatorriko pertsonen aurkako aurreiritziak eta gaitzespena bultzatzen baitute" (enfasia jatorrizko testuan).

sektore, lan-esparru eta enplegu-nitxo horietan jarduten duen biztanleria hartzailearentzat ere, immigrazioirik gabe nekez iraungo baitzuten.

Zenbait azterketak eta txostenek frogatzen dute hori. Alde horretatik, txosten sendo bat aipatuko dugu: UGT sindikatuaren *Trabajo Libre De Bulos*²⁹ txostena, 2019an aurkeztua. Hona hemen txosten sindikal horretan ateratako hiru ondorio:

- ▶ "Immigrazioak **ondorio positibo garrantzitsuak izan ditu, jarduera-tasan**, zuzenean zein zeharka."
- ▶ "Immigrazioak **mugikortasuna ekarri dio Espainiako lan-merkatuari** eta enpresek aipatu izan dituzten **zurruntasunetako batzuk konpontzea eragin du**."
- ▶ "Immigratzaileak etxe-zerbitzuko lanetan eta haurrak eta adinekoak zaintzen aritzea **lagungarria izan da lan- eta familia-bizitza bateragarri egiteko** Espainian, eta horrek bultzada handia eman dio ekonomiari (enplegua, zergak, kontsumoa...)"

Izan ere, migratzaileen okupazioak enpleguan duen zuzeneko eragin positibo horrez gain, **ekonomia osoaren onurarako eragin orokorra gehitu behar da, eta hori, aldi berean, onuragarria da biztanleria osorako**. Oro har, biztanleria gaztea da, laneko adinean dagoena –migratzaileen artean, oso gutxi dira 65 urtetik gorakoak eta/edo erretirodunak–, eta egiten duten ekarpena (kotizazioak, PFEZa, kontsumoaren gaineko zergak...) jasotzen dutena (langabezia-prestazioak, erretiroak, gizarte-zerbitzuak...) baino handiagoa da; hau da, migratzaileen ekarpenak handiagoak dira sortzen dituzten gastuak baino. Hurrengo iruzkinean zehaztuko dugunez, migratzaileen ekarpenek Gizarte Segurantzaren defizita murrizten lagundu dute.

Immigrazioa arazoa, mehatxua edo gizarteko gaitzen kausa dela esaten denean, badirudi ahaztu egiten dela –edo, hobeto esanda, ez dela ikusi eta kontuan hartu nahi– Espainian bizi diren immigratzaileek **ongizate-estatuari eusten laguntzen dutela, neurri handian**, bai Gizarte Segurantzarako kotizazioen bidez, bai zergen bidez.

Eta ez soilik bide horien bidez: **eragin positiboa dute biztanleria aktiboaren guztizko kopuruan zein guztizko kontsumoan**. Bi alderdi horiek aipatutako txostenean eta beste azterketa batzuetan adierazten dira:

Biztanleria aktiboari dagokionez, jada aipatu dugu immigrazioak **biztanleria-piramidea gatzetzea eragin duela**, eta hori oso garrantzitsua da Espainian: "10 urteko denbora-tartean, 65 urtetik gorako biztanleria % 16,6tik % 19,4ra handitu da." Eta hau gehitzen dute txostenean: "Espainian jaiotako espainiarrak soilik kontuan hartuko bagenu, ehuneko hori % 21,3 izango litzateke".

Zahartze-prozesua arintzeko ondorio demografiko horrek **biztanleria aktiboa ez galtzea dakar berekin** eta, beraz, **"klase" aktiboan eta pasiboan arteko oreka hobetzea lortzen da**. Hori, beste behin, erabakigarria eta funtsezkoa da: "2019ko hirugarren hiruhilekoan, lan egiteko adinean zeuden 23.088.700 pertsonetatik, 3.011.200ek nazionalitate atzerritarra zuten, eta 819.300ek, berriz, nazionalitate espainiarra eta beste nazionalitate bat, migrazio-mugimendu baten ondorioz, batez ere". Ondorioa oso argia da: **"... biztanleria aktiboak 3.830.500 pertsona galduko litzuke, guztizkoa 19.258.200 pertsona izanik % 16,5 gutxiago"** (guk geuk gehitutako enfasia)

Kontsumoari dagokionez, **"ekonomiako kontsumoaren % 8 immigratzaileei dagokie"**.

Hona hemen kalkulua eta zenbatekoak: "2018an, familien guztizko gastua 556.432.591.000 euro izan zen. Nazionalitatea kontuan hartuz gero, nazionalitate atzerritarreko sostengatzaile nagusia duten etxeek 32.018.019.000 euroko gastua egin zuten, eta nazionalitate espainiar eta atzerritarreko sostengatzaile nagusia duten etxeek, berriz, 14.504.854.000 euroko gastua egin zuten guztira. Biak batuz gero, 46.522.873.000 euro izango lirateke, guztira".

Finean, "immigratzaileek lanpostuak kentzen dituzte" dioen lelo eta ideia interesatuaren oinarrian, oso zabaldua dagoen pertzepzio hau dago: ekonomiak eta lan-merkatuak tarta finko, estatiko eta mugatu bat osatzen dutela, eta immigratzaile horiek tarta horri puska bat kentzen diotela. Baina hori ez da horrela. Ekonomia eta lan-merkatua dinamikoak dira, eta immigrazioa funtsezkoa da haien hazkunderako.

Iturriak eta materialak

"El 75% de los migrantes desempeña trabajos elementales y precarios, según un informe de Cáritas" (El País egunkariko artikulua, 2020ko irailekoa, Cáritasek migratzaileen inklusio sozioekonomikoari buruz egindako txosten baten harira, <https://bit.ly/3y1NwwC>)

"La paradoja del inmigrante de Schrödinger: acusar a los extranjeros de robar trabajos y también de ser vagos que viven de ayudas" (El Diario egunkarian argitaratutako artikulua, 2019ko azarokoa, Espainian migratzaileei ematen zaien tratuan sortutako paradoxari buruzkoa, <https://bit.ly/3ymkU17>)

"Nos quitan el trabajo" (El Salto Diario egunkariko artikulua, 2021eko martxoan argitaratua, migratzaileek Espainiako herritarrei lanpostuak kentzen dizkietelako zurrumurruei buruzkoa, <https://bit.ly/2WUYMNT>)

"¿Los inmigrantes nos quitan el trabajo?" (Politikon webguneko artikulua, 2015eko irailean argitaratua. Immigratzaileek espainiarrei lanpostuak kentzen dizkietelako gezurra jorratzen da, <https://bit.ly/3jj1DHN>)

"Trabajadores migrantes en España, una importante fuerza laboral en el campo" (France 24 webguneko artikulua, 2020an argitaratua, migratzaileek merkatuan duten eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/2VfVjZ2>)

"Los inmigrantes ocupan trabajos menos cualificados e inestables que los españoles no quieren, según un estudio de CCOO" (Europa Press agentziako artikulua, 2019ko abenduan argitaratua, migratzaileek Espainian duten enplegu-motei buruzkoa, <https://bit.ly/3ymxJsD>)

"Mercado laboral" (Andalucía Acoge erakundearen Stop Rumores strategiako artikulua. Hor, lan-merkatuari eta migratzaileei buruzko gezurrak salatzen dira, estatistika eta datu zehatzak erabiliz, <https://bit.ly/2VmJ9oJ>)

"Los trabajadores migrantes ganan en promedio un 13% menos que los nacionales" (Nazio Batuen Erakundearen blogean argitaratutako artikulua, langile migratzaileen soldaten estatistikei buruzkoa, <https://bit.ly/3xqChwt>)

"La idea de que los inmigrantes quitan el trabajo a los autóctonos es errónea" (Elkarrizketa Kaliforniako Unibertsitateko Giovanni Peri irakasleari, migrazioaren inguruko zurrumurruei buruz; hain zuzen ere, lan-arloko zurrumurruei buruz, <https://bit.ly/3lqrb8w>)

"El trabajo es el motor de las migraciones" (Langileen Batasun Orokorraren webgunean 2021eko apirilean argitaratutako artikulua, migratzaileek Espainiako lan-merkatuan duten eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/3CbHFr7>)

"Inmigrantes extranjeros en el mercado de trabajo español: ¿más resilientes o más vulnerables al impacto de la crisis?" (Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones institutuko aldizkarian argitaratutako artikulua, Espainiako migratzaileen lan-kolokatasunari buruzkoa, <https://bit.ly/3fu4WdY>)

"Residir y trabajar en España" (Lan eta Ekonomia Sozial Ministerioak argitaratutako dokumentua, migratzaileek Espainian lan egin ahal izateko eman behar dituzten urratsei buruzkoa, <https://bit.ly/3ij8ZA>)

"Estadísticas de inmigración y emigración" (Lan eta Ekonomia Sozial Ministerioak argitaratutako estatistikak, Espainiako migratzaileen enplegu-mailari buruzkoak, <https://bit.ly/2VgM1MQ>)

"Migración, trabajo y derechos precarios: perspectivas histórica y actual" (Oxfordeko Unibertsitateko Stephen Castles irakaslearen artikulua akademikoa, migratzaileen lan-perspektibei buruzkoa, <https://bit.ly/2VmXSsN>)

- Estatistikak**
- Legeria**
- Akademia**
- Txostenak**
- Gizarte-erakundeak**
- Prentsa/Komunikabideak**
- Kasu-azterketak**

11.

“Gizarte segurantzarik gabe eta kontraturik gabe egiten dute lan: horrek ez al du enplegu prekarioa sustatzen?”

Landutako gaiak:

afliazioak eta kotizazioak; kontratazioa; prekaritatea: behin-behinekotasuna eta lanaldi partzialeko lana; gehiegikeriak eta lan-esplotazioa; ekintza sindikalak; lan-ikuskaritza; onarpen-egiturak; aliantzak eta akordioak

Abiapuntuko testua (2003)

Batzuetan, immigrazioak lan-baldintzetan eragin negatiboa duelako ideia inguruan sortzen dira kezkek. Sindikalistek, erakunde sozialetako liderrek eta egoera ahulenean dauden biztanleen bizi-eta lan-baldintzak hobetu nahi dituzten beste pertsona batzuek kezkek dituzte norabide horretan izan daitezkeen ondorio kaltegarriengatik. Batzuk –egiaztatu dugu– nolabaiteko harriduraz bizi dute hori, eta kontraesan gisa. Diskurtsoaren eta jarreraren beste muturrean, eskusioaren aldeko diskurtso xenofoboan jada, immigrazioarekiko gaitzespena adoretu eta indartu egiten da, argudiatuta etorkinek oso baldintza txarretan eta lau txakur txikiren truke lan egiten dutela, eta hori guztia kaltegarria dela eta atzerapauso bat dela.

Beste gai batzuetan bezala, hemen ere arazoari aurrez aurre begiratzea da onena, eta aitortzea lan-merkatuan langile atzerritarrak egoteak enplegu-prekarietateko estrategia politikoak eta enpresa-estrategiak eragin ditzakeela. Hori gai zaharra da.

1866an, Marxek adierazi zuen oso zaila izango zela Ingalaterrako langile-klaseak bere eskubideen alde egiteko bat egitea, Ingalaterran seiehun mila irlandar lan egiten egon bitartean.

Langile atzerritarren presentziak eragin negatiboa izan dezake langile guztien soldatetan (beherantz) eta lan-baldintzetan, atzerritarrak izan edo ez. Hauek dira kontuan hartu beharreko galderak: Horrela al da beti, ezinbestean? Nor dira horren arduradunak? Nola eragotz daiteke hori? Noski, ezin zaie hori leporatu immigrazioari edo immigratzaileei. Hori gertatzen bada, arrazoi hauengatik da: **enplegatzaileek egoera hori neurririk gabe baliatzen dutelako, sindikatuak aldarrikapen hori behar adina indarrez egiten ez dutelako edo**, eginez gero, kasurik egiten ez zaielako, eta, batez ere, **gai horretan eskumenak dituzten agintariek** (lan-ikuskaritza, etab.) **eskatu behar litzaien zorroztasunez eta eraginkortasunez jarduten ez dutelako**. Immigratzaileen lan-esplotazioa galaraztea ez da erraza; besteak beste, langile immigratzaileen eta haien enplegatzaileen interesek bat egiten dutelako zenbait puntutan. Burawoy-ek onarpen-egiturak deitu dio horri. Migrazio-proiektuan kontuan hartutako ideia izan daiteke lan-baldintza prekarioetara moldatzea denbora-tarte labur batean, aurrezki-helburuak lortzeko. Atzerritarrak hemen irabazten duenaren eta

jatorriko herrialdean irabazten duenaren artean egiten duen alderaketa hartu behar da kontuan. Hori enpresaburuen beharretara egokitzen da. Egokitze hori ez da immigrazio-testuinguruetan soilik gertatzen, bertakoen artean era gertatzen da. Pentsatu, adibidez, prekaritate handiko lan-baldintzak onartzen dituzten unibertsitate-ikasleetan (askotan, unibertsitatean bertan), hori egiteak beren gastu pertsonalak ordaintzeko eta familiarik jasotzen duten laguntza osatzeko aukera ematen dielako; aldi berean, ikasle horiek kontratatzen dituztenek zenbait behar asetzen dituzte, lan-baldintza "normalak" eskainiz gero ordaindu ezin izango lituzketenak.

Gobernuaren, sindikatuen, enplegatzaileen eta immigratzaileen elkarleen arteko lankidetzak emaitza onak izan ditzake gai honetan.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Bai, egia da, immigrazioak aukera **eman dezake** enplegu prekarioa sustatzen duten estrategiak erabiltzeko.
- 2 Nolanahi ere, **ondorio negatibo hori ez da migratzaileen errua**.
- 3 Izan daitekeen ondorio hori, honako hauengatik gertatzen da: a) enplegatzaileen gehiegikeriengatik, b) sindikatuen eraginkortasunik ezagatik, eta c) agintarien geldotasunagatik (ikuskapenak, etab.).
- 4 Immigratzaileen lan-esplotazioa galaraztea ez da erraza, besteak beste, **onarpen-egiturengatik** (ikusi glosarioa).
- 5 Erronka horri heltzeko, gobernuaren, enplegatzaileen, sindikatuen eta erakunde sozialen arteko **lankidetz**a behar da.

Eguneraketa (2022)

Aurreko iruzkinean, "lana kentzen digute" esamoldea okerra dela azaldu dugu; orain, beste ikuspegi desegoki bati helduko diogu berriz: immigratzaileen lana ezkutukoa dela, kotizazio-sistematik eta lan-harremanetatik kanpokoa, eta horrek ondorio negatiboak eragiten dituela.

Lehenik eta behin, esaldiaren lehen zatia aztertuko dugu, Gizarte Segurantzarako ekarpenak eta hari buruzko pertzepzioak kontuan hartuta. Lehen aipatu dugu, baina orain xehetasun handiagoz aztertuko dugu. Gero, ondorio negatibo hori (prekaritate handiagoa) gertatzen den edo ez aztertuko dugu, bai eta zer-nolako rola (positiboa eta negatiboa) betetzen duten hor eragileek. Hirugarrenik, ikusiko dugu ea erronka horri aurre egiteko lankidetzarik izan den.

- 1.-** Langile migratzaileen sektore batek, bai, kontraturik gabe egiten du lan (hori autoktonoen artean ere gertatzen da), baina gehienek lan-kontratua dute eta, ikusi dugun moduan, haiek Gizarte Segurantzarako eta PFEZrako egiten dituzten ekarpenak funtsezkoak dira.

Gizarte Segurantzarako kotizazioei dagokienez, UGT sindikatuaren *Trabajo Libre De Bulos* txostenean (2019ko abendua) jasotako informazio garrantzitsua eta eztaba daezina aipatuko dugu: "...kontuan izanda Gizarte Segurantzak **kotizazio sozialengatik** izandako diru-sarrerak 108.308.470.000 euro izan zirela 2018an, zenbateko horri langile atzerritarren eta haien enplegatzaileen kotizazioak kentzen badizkiogu, zenbatekoa 97.492.683.974 eurora jaitsiko litzateke; hau da, **% 9,9 txikiagoa izango litzateke (10.815.786.026 euro gutxiago)**" (enfasia jatorrizkoan)

Bestalde, txosten horretan, aipatzen da langile atzerritarrek Gizarte Segurantzarako ekarpenen % 9,9 ordaintzen dutela, baina "sistemaren gastuaren % 0,9 soilik jasotzen dute pentsioen bidez." Logikoa denez, denborak aurrera egin ahala, atzerritar jatorriko pertsona gehiago jubilatuko dira eta beren pentsioak kobratuko dituzte Gizarte Segurantzatik.

Migrazio-fenomenoaren berezko izaeragatik, biztanleria gazteagoa da, biztanleria hartzailearen batez besteko adinetik beherakoa; hori dela eta, migrazio-zikloaren fase luze batean –fase horretan gaude oraindik ere–, gutxik jasoko dute pentsio hori: 2018ko datuen arabera, "9 milioi pentsiodunetik, 27.000 baino gutxiago dira beste herrialde batzuetakoak".

PFEZaren bidezko ekarpenei dagokienez, hauxe zioen aipatutako txostenak: "**...PFEZagatiko diru-sarrerei** dagokienez, 2018an 82.859.000.000 euro izan ziren. Langile atzerritarrek ordaindutako zergak gabe, **% 4,5 gutxiago bilduko zen**, eta bildutako zenbatekoa 78.323.567.404 eurokoa izango zen"

Laburbilduz, **Gizarte Segurantzaren ez daudela gezurra da, gehienak sisteman daude-eta, eta gainera, erabat sartuta daude Espainiako zerga-sisteman**, eta haien ekarpenak garrantzitsuak dira: Gizarte Segurantzarako kotizazioen % 10 inguru eta PFEZko zergen % 4,5 inguru³⁰.

Hortik, korolariora gisa, **erregularizazio-bideak sustatzeko beste arrazoi bat** ondorioztatzen da –bide batez, Migrazio Seguru, Antolatu eta Erregularrerako Mundu Itunean adostuko zerbaite da (Nazio Batuak, 2018ko abendua; 4. eta 5. helburuak batez ere)–. Zuzenbidearen, etikaren eta inklusioaren alde jokatzeko arrazoiez gain, erregularizazioak herrialde hartzailearen zerga-sistamarako ekarpen berriak dira, eta hori onuragarria da gizarte osoarentzat.

- 2.-** Immigrazioa eta gizarte-segurantzaren gaia aztertu ondoren, prekaritatearen gaiari helduko diogu. Enplegu prekarioak gora egin al du hogeitau urte hauetan? Hala izan bada, immigrazioagatik gertatu al da hori? Jarraian ageri den taulan prekaritatearen bi aldagai erakusten dira –aldi baterako kontratazioa eta lanaldi partzialeko lana–, 2018. urterako, eta bi alderaketa egin dira: lehenbizikoan, Europar Batasuneko eta Espainiako prekaritatearen batez bestekoa alderatu dira, eta bestean, berriz, prekaritate migratzaileen eta ez-migratzaileen kolektiboetan.

Ikus daitekeenez, bi aldagaietan, prekaritate-maila handiagoa da Espainian, batez ere aldi baterako kontratuei dagokienez: 11,8 puntu portzentual handiagoa da Espainian Europar Batasunean baino. Beraz, Europan eta are gehiago Espainian, **herrialde hartzaileko langileei (gehiengoa) zein migratzaileei (gutxiengoa) eragiten dien arazoa da; hau da, bi kolektiboek eragiten dien egoera eta erronka da.**

30.

En una comparecencia ante la Comisión de Trabajo, Inclusión, Seguridad Social y Migraciones del Senado, la Vicesecretaria General de UGT, mostró, con datos de la última quincena de marzo de 2021, que "la población de nacionalidad extranjera representaba el 20 5% de las pérdidas de alta en la afiliación y el 49% del total de caídas de contratos indefinidos".

Eta, arazo komun horretan, **atzerritar jatorrikoak egoera okerrean daude**; izan ere, behin-behinekotasuna ia 12,8 puntu portzental handiagoa da langile atzerritarren artean. Lanaldi partzialeko okupazioaren adierazleari dagokionez, 6,1 puntu portzental handiagoa da langile atzerritarren artean, langile autoktonoen artean baino.

12. taula. Aldi baterako eta lanaldi partzialeko okupazioa, bertakoak eta atzerritarrak bereizita (2018)

		Bertakoak	Atzerritarrak	Aldea
Aldi baterako kontratu bidezko okupazioa	Europar Batasuna	12.5	17.7	+ 5.2
	Espainia	24.3	37.1	+12.8
Lanaldi partzialeko okupazioa	Europar Batasuna	17.7	23.7	+6.0
	Espainia	13.2	19.3	+6.1

Iturria:

Immigración: retos y oportunidades txostenean oinarrituta, Observatorio Social de La Caixa, 2020, 12 (Eurostat-en oinarritua, 2019)

Baina, lan-ezegonkortasunaren eta behin-behinekotasunaren adierazlearen bilakaeraren ikuspegi longitudinala kontuan hartzen badugu, **ikusten da autoktonoen eta migratzaileen arteko tarte edo aldea gutxitzen ari dela**. Hala adierazi dugu bi talde horien bizi- eta lan-baldintzen azterketa konparatiboa egitean (5. iruzkina)

13. taula. Lan-ezegonkortasuna eta behin-behinekotasuna

Etxe baten bizi diren landunetatik, aldi baterako kontratua dutenen ehunekoa

Urtea	Bertakoak	Atzerritarrak	Aldea
2006	10.7	29.7	19.0
2009	7.9	20.3	12.4
2012	7.9	16.6	8.7
2014	8.4	16.8	8.4
2017	9.2	17.6	8.4
2018	9.1	16.8	7.7

Iturria:

Análisis de las necesidades sociales de la población inmigrante txostenean oinarrituta, Observatorio Social de La Caixa, 2020, 6.

2008ko krisiaren aurretik, aldea 19 puntukoa zen; krisiaren ondoren, murriztuz joan zen (7,7 puntukoa izan zen 2018an). Zer dela-eta gertatu da hori? Ez da herrialdeko herritarren etxeetan izandako aldaketagatik (familien % 8tik % 10ra bitartean, batez beste, etxeke landun guztiek aldi baterako kontratua dute, proportzio hori ez da aldatu), baizik eta ezaugarri horrek behera egin duelako migrazio-prozesuarekin lotutako familietan.

Eta zergatik gertatu da hori? Hemen hipotesi bat baino ezin dut adierazi: atzerritar jatorriko biztanleriaren errotze-prozesua sakonagoa izan ahala (familietan, komunitatean...), immigratzaileek gizarte hartzailea eta haren harreman-sareak hobeto ezagutu ahala (ez soilik beren herrikideekin izaten dituztenak) eta beren eskubideak erabili ahala, lehenago aipatu ditugun **onarpen-egiturak** (ikusi Glosarioa) ahuldu egiten dira, edo, batez ere, iritsi berriei soilik eragiten dizkiete. Kontuan izan atzerritarren % 56 Espainian jada 10 urte baino gehiago daramatzatela.

- 3.- Prekarietatearen ondorioak ez dira aldi baterako lana eta lanaldi partzialeko lana soilik, beste lan-baldintza batzuetan ere ageri baita prekarietate hori: lanaldi luzeak eta soldata txikiak izatea, edo oporrik ez izatea, besteak beste. Argudiatu daiteke prekarietate-egoerak mantentzen direla, lan-merkatuan immigratzaileak daudelako. Jada 2003an, argudiatu genuen balizko ondorio negatibo hori, nolana ere, zenbait faktore batera izatearen ondorioa zela: enplegatzaileen sektore baten gehiegikeriak, lan-ikuskaritzaren mugak edo eraginkortasunik eza, gizarte-mobilizaziorik edo sindikatuen presiorik ez egotea edo behar adinakoa ez izatea...

Azken urteotan hartutako zenbait neurrik erakutsi dute zer-nolako eragina duten erakundeen borondateak eta ekintzek prekarietatearen bilakaeran, prekarietatea handiagoa edo txikiagoa izateko. Pandemiaren hasieratik hartuta, honako hauek aipa ditzakegu, besteak beste:

- a) aldi baterako enplegu-erregulaziorako espedienteen (ABEEE) formularen aplikazioa,
- b) lanbide arteko gutxieneko soldataren (LAGS) igoerak, eta, batez ere,
- c) lan-erreforma berriaren onespena Diputatuen Kongresuan, testu hau amaitzeko unean, hain justu. Erreforma horren ildo nagusietako bat, hain zuzen, gehiegizko prekarietatea gainditzea da, kontratazio mugagabea sustatzearen bidez.

Prekarietate-egoerak eta onarpen-egiturak alderantzizatzeko zailtasunak aipatzean, 2003an idatzi genuen beharrezkoa zela "gobernuaren, enplegatzaileen, sindikatuen eta gizarte-erakundeen arteko lankidetzatza". Eta hori da orain nabarmendu nahi duguna. Lankidetzarako elkarrizketa luzeak eginez (topaketak, proposamenak, amore-emateak, zuhurtziaz jokatzeko, etab.) eta zailtasun handiak gaindituta (interes desberdinak, presioak eta abar), gobernuaren eta eragile sozial eta ekonomikoaren arteko akordioa lortu da, eta hor jasotakoa Parlamentuan onetsi da, ozta-ozta izan bada ere.

Hemen ez ditugu lan-erreformaren edo aurreko beste erreforma batzuen ildoak azalduko, are gutxiago baloratuko. Argudiatu nahi duguna da ezin zaiela migratzaileei edo, oro har, immigrazioari leporatu lan-merkatuaren zenbait ezaugarri, ekonomiaren funtzionamenduak, eragileen jokabideak eta hartzen diren erabakiek eragindakoak direnean.

Iturriak eta materialak

"El 75% de los migrantes desempeña trabajos elementales y precarios, según un informe de Cáritas" (El País egunkariko artikulua, 2019koa, Cáritasek migratzaileen inklusio sozioekonomikoari buruz egindako txosten baten harira, <https://bit.ly/3y1NwwC>)

"Extranjeros atrapados en una ratonera por la precariedad laboral" (El Periódico egunkariko artikulua, 2017ko abuztuan argitaratua, gazte atzerritarrek lan-merkatuan txertatzeari buruzkoa, <https://bit.ly/3iinBeC>)

"Precariedad laboral: los inmigrantes, condenado a un trabajo temporal" (El Boletín egunkariko artikulua, 2020ko ekainean argitaratua, migratzaileek lortzen dituzten aldi baterako lanpostuei buruzkoa, <https://bit.ly/3jdywW1>)

"Los extranjeros aportan el 10% a la Seguridad Social y solo reciben el 0,9 por ciento" (EFE agentziaren artikulua, 2019ko abenduan argitaratua. Artikuluan UGT sindikatuaren TrabajoLibreDeBulos hashtag-en berri ematen da, eta migratzaileek Gizarte Segurantzari egiten dizkieten ekarpenak aztertzen dira, <https://bit.ly/3A2Vrui>)

"Sin los inmigrantes, las cotizaciones sociales a la Seguridad Social serían de un 10% menos" (Nueva Tribuna egunkariko artikulua, 2019ko abenduan argitaratua, migratzaileek Gizarte Segurantzari duten migratzaileei buruzkoa, <https://bit.ly/3xnUTNE>)

"Condiciones laborales y precariedad de los inmigrantes. El caso de los colombianos en tres comarcas de la provincia en Barcelona" (Barcelona Center for International Affairs ikerketa-zentroaren lanerako dokumentua, Kolonbiako migratzaileek Bartzelonan dituzten lan-baldintzei buruzkoa, <https://bit.ly/37inmdu>)

"Contratos registrados de trabajadores extranjeros" (Estatuko Enplegu Zerbitzu Publikoaren datuak, Espainian legezko egoeran lan egiten duten atzerritarrei buruzkoak, <https://bit.ly/3FyREF>)

"A precarious position. The labor market integration of new immigrants in Spain" (Migration Policy Institute erakundearen lanerako dokumentua, Espainian bizi diren migratzaileen lan-baldintzei buruzkoa, <https://bit.ly/37ejjie>)

"La precariedad laboral en inmigrantes en situación irregular en España y su relación con la salud" (Victoria Porthé-ren eta beste unibertsitate-irakasleen artikulua akademikoa, 2009an argitaratua, Espainian bizi diren migratzaileen lan-prekarietateari buruzkoa, <https://bit.ly/3rQEGZT>)

"Migración internacional y precariedad laboral. El caso de la industria de la construcción en Chile" (Alberto Hurtado Unibertsitateko, Arturo Prat Unibertsitateko -Iquique- eta Londresko Unibertsitateko irakasleen artikulua akademikoa, Txileko eraikuntza-sektoreko langileen lan-prekarietateari buruzkoa, <https://bit.ly/3rOwoK6>)

"New dimensions of precarious work among migrants: A qualitative meta-analysis of current research" (Dominica Polkowska-ren artikulua akademikoa, 2019ko abenduan argitaratua. Artikuluan, migratzaileen lan-prekarietateari buruzko adierazleak aztertzen dira, <https://bit.ly/37wOndj>)

"En la horma de otros zapatos. Los trabajadores inmigrantes y el enfoque de la nueva precariedad étnica" (Comillasko Universidad Pontificiako Juan Iglesias irakaslearen artikulua akademikoa, Espainian bizi diren migratzaileen lan-baldintzei buruzkoa. Política y Sociedad aldizkarian argitaratu zen, <https://bit.ly/2WS5NyQ>)

"El mercado laboral de la población inmigrante en España, un estudio de caso" (Carmen Marina López Pinoren artikulua akademikoa, Espainian bizi diren migratzaileen lan-baldintzei buruzkoa, <https://bit.ly/3lo89zG>)

"Migración, mujer y precariedad: un reto para la reivindicación social" (Yuveli Muñoz-en artikulua, emakume migratzaileek lan-merkatuan sartzeko duten prekarietate bikoitzari buruzkoa. Yuveli Muñoz kolonbiar abokatua da, eta giza eskubideen alde jarduten du, <https://bit.ly/2VlWk2n>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

12.

“Legez daudenak, bai, ondo da, baina legezketasunik eza ezin da onartu”

Landutako gaiak:

irregularitasuna; atzeritarrei buruzko legedia; erregularizazio-bideak

Abiapuntuko testua (2003)

"Legezketasunaren kultura behar da; ezin da onartu jendea paperik gabe egotea, dokumentaziorik gabe". Ados horrekin, funtsezkoan. Inori ez zaio legezketasunik eza ondo iruditzen, eta badakigu legearen inperioa dela sistema demokratikoaren oinarrietako bat. Atzeritarrei buruzko Legearen (4/2000 Legea) eta hura aldatzeko 8/2000 Legearen eztabaidatik, Alderdi Popularraren gaur egungo gobernuak azpimarratu du "legezketasunaren kulturak" immigrazio-politikaren funtsezko elementu izan behar duela. Modu inplizituan, printzipio gidari hori adieraztean, aurreko gobernu sozialisten kudeaketa erosotzen zuen Alderdi Popularrak, uste baitzuen gobernu sozialistak ez zirela behar bezain zorrotzak izan immigrazio irregularrekin. Aldi berean, legedian eta politika publikoetan immigratzaile erregularren eta irregularren arteko muga argi eta garbi bereizteko lerroa zehazten ez dutenen aurkako kritika egiten zen. Gobernuaren jarrera horretatik, badirudi hau dela eztabaidaren ardatza: legezketasuna soilik ala biak (legezketasuna eta legezketasunik eza) onartzen diren.

Baina, gure ustez, hori ez da benetako eztabaida, baizik eta beste hau:

- a) zer faktorek eragiten duten ehun milaka langile atzeritarren irregulartasun etengabea,
- b) zer egin beharko litzatekeen irregulartasun hori gainditzeko,
- c) zer legezketasunik ezaz ari garen, eta
- d) zer dakar, praktikan, legezketasunik eza ez onartzeak.

Has gaitezen kausak aztertzen. Irregularitasunaren erantzukizuna ez dagokio migratzaile irregularrari soilik eta migratzailea ez da egoera horren erantzule nagusia. Sistema ekonomikoan nagusi diren interes ekonomikoak eta legediaren beraren akats eta hutsuneak dira irregulartasunaren erantzule nagusiak. Migratzaile irregularrak egotea funtzionala da sistema ekonomikorako, sistema horretan ekonomia ezkutuko sektore bat baitago, sistemarako funtsezkoa dena. Immigrazioa ezkutuko ekonomiarekin batera dago; 2003ko martxoan, Europako Kontseiluaren azterketa bat zabaldu zen, eta, hor, hamabost herrialde kideetako immigrazioa alderatu zen. Azterketa horretan adierazi zuten immigrazio irregularrak ez duela ezkutuko ekonomia sortzen; aldiz, ezkutuko ekonomia dela irregulartasun-egoeran dauden migratzaileei enplegua ematen diena. Gutxi eztabaidatu da immigratzaileak baliatzen dituen ezkutuko lanak Espainiako gizarterako dakartzan kalteak, gizarte-segurantzari, zergei eta beste ekoizleekiko legez kanpoko lehiari dagokienez. Laburbilduz, immigratzaileen enpleguarekin egiten diren irregulartasunak sistema ekonomikoaren eta juridikoaren egiturazko elementuetako bat da, eta denbora luzez izango dira immigratzaile irregularrak, baina

horrek ez du esan nahi ez dela egoera hori arintzeko eta galarazteko ahaleginik egin behar. Beraz, giza eskubideei buruzko legedia unibertsalarekiko koherentziaz jokatzeko eskatu behar da, bai eta pragmatismoz eta eraginkortasunez jokatzeko ere.

Irregularitasuna gainditzeko –edo, gutxienez, arintzeko– bitarteko nagusiak ez dira mugetako kanpo-kontrolak (bisak, hesiak, zaintza), ezta immigratzaile irregularren presentziarako barne-kontrolak ere (polizia gehiago, sarekadak, barneratze-zentroak, kanporatzeak). Immigrazio-tradizio luzea duten herrialdeen nazioarteko esperientziak erakusten du bitarteko horiek, behinik behin, ez direla nahikoak. Beste estrategia batzuk behar dira, honako hauek oinarri hartuta: tresna juridiko egokien garapena (erregularizazioa errazten duten tresnak, egokia denean, eta irregularitasuna ugaritzea eragozten dutenak) eta zenbait mekanismo ekonomikoren aldaketa. Bi ildo horiek estatutu juridiko egonkor bat eta erregularizazio-bide malguak ezartzera eta, orain bai, irregularitasun-egoeren aurrean irmotasunez jokatzera bideratu beharko liriteke, egoera horiek ez gertatzeko ahalegin guztiak egin direnean.

Aipatzen ari garen legezketasunik ezei dagokienez, hauek bereizi behar dira: klandestinitatea (dokumentaziorik ab initio ez izatea) eta gerora sortutako irregularitasuna edo irregularitasun administratiboa (lehenago aipatu dugu). Irregularitasun-egoeren zati handi bat Europako eta herrialdeko legediak berak eragindakoa da. "Legezketasunaren kulturak" legezketasunik eza guztiak jartzzea izan beharko luke, bai enplegatzaileek egiten dituztenak (kontraturik eza, Gizarte Segurantzari ez ordaintzea, lan-esplotazioa eta laneko gehiegikeriak, laneko diskriminazioa), bai funtzionarioek egiten dituztenak (diskriminazioa, arbitrariotasuna eta utzikeria izapideetan). "Legezketasunaren kultura" nahi bada, zergatik onartzen dira enplegatzaileen gehiegikeriak laneko legedia betetzen ez dutenean, edo zergatik onartzen da adingabeei dokumentazioa emateko betebeharra ez betetzea? Azkenik, gauza bat da migratzaile erregularrak eta irregularrak bereiztea, eta beste bat migratzaile irregularrei oinarrizko eskubideak ukatzea –hori egiten du 8/2000 Lege Organikoak–.

Resumen de la argumentación (2003)

- 1 **Eztabaida zentratzeko** honako hauek aztertu behar dira: a) irregularitasun etengabearen kausak, b) iraunkortasuna nola gainditu, c) zer "legezketasunik ezaz" ari garen, eta d) zer dakar legezketasunik eza ez onartzea.
- 2 **Klandestinitatea eta gerora sortutako irregularitasuna** bereizi behar dira.
- 3 Irregularitasuna ez da migratzaileen **erantzukizunagatik** soilik gertatzen, eta hori ez da irregularitasunaren kausa nagusia; irregularitasuna, neurri handi batean, Europako eta herrialdeetako legediak eragindakoa da.
- 4 Migratzaile irregularren sektore baten existentzia **funtzionala da sistemarentzat**; sistema ekonomikoaren eta juridikoaren egiturazko elementu bat da.
- 5 Immigrazio irregularrak ez du **ezkutuko ekonomia** sorten; aldiz, ezkutuko ekonomia da irregularitasun-egoeran dauden migratzaileen enplegua elikatzen duena.
- 6 Irregularitasuna gainditzeko edo, gutxienez, arintzeko, bitarteko nagusiak ez dira mugez kanpo- eta barne-kontrolak: bitarteko horiek, behinik behin, **ez dira nahikoak**.

7

Beste estrategia batzuk behar dira, **tresna juridiko egokien garapenean eta zenbait mekanismo ekonomikoren aldaketan** oinarrituta.

8

Estatutu juridiko egonkor bat eta erregularizazio-bide malguak ezartzea.

9

Irregularitasunarekiko irmotasuna bai, baina, lehenago, irregularitasunik **ez gertatzeko ahalegin guztiak** egiten direla bermatzea.

10

"Legezkotasunaren kulturak" legezkotasunik eza guztiak barne hartu behar ditu, enplegatzaileen eta funtzionarioen artean daudenak ere bai.

11

Erregularren eta irregularren arteko bereizketak **ez du justifikatzen** irregularrei beren eskubideak ukatzea.

Eguneraketa (2022)

Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala
(Nazio Batuak, 1948), 6. artikulua

"Pertsona orok nortasun juridikoa izateko eskubidea du"

Ikus daitekeenez, oraingoan, kostatu egin zaigu laburpen labur bat egitea. Beste iruzkin batzuetan, oinarritzko ideiak bost edo sei lerrotan sartu ditugu, baina orain hamaika behar izan ditugu. Eta hori zerbaitengatik izan da. Migratzaileen estatutu juridikoa **behin eta berriz aipatu den gaia da, eta oso zabala eta bereziki konplexua da**. Aurreko bi iruzkinetan (10.a eta 11.a), adierazi dugu laneratzea integrazio-prozesurako funtsezko eta aurretiko alderdi bat dela. Gauza bera gertatzen da alderdi juridikoarekin. Nazioarteko migratzaileen (egiturazko) **bereizgarritasuna** bikoitza da: batetik, **alde etnokulturalak** –beste jatorri eta esparru geopolitiko eta kultural batzuetakoak baitira–, eta, bestetik, **alde juridikoa**, ez-nazionalak eta kanpokoak baitira; hau da, atzeritarrak.

"Paperak eta lana" ekuazioa ziurtatuta –hau da, estatus juridiko egonkorra eta lana izanda, biztanleria orokorraren antzeko baldintzetan– integrazioarako bide egin ahal izango da, zailtasunekin, zalantzarik gabe, baina oinarri irmo batzuk gutxienez izanda. Aldiz, marjinaltasuna eta marjinazio juridiko-laborala handia bada, migratzaileek dokumentaziorik ez badute eta/edo lanik ez badute, edo izatekotan, esplotazioko baldintzetan eta sektore berean jarduten duten langile autoktonoek baino prekaritate-baldintza handiagotan, **orduan integrazio- eta inklusio-prozesuak oso oinarri ahulak izango ditu**, eta kontraesanez eta errefluxuez beteta egongo da, bai eta ezinegonez, laztasunez eta sufrimenduz beteta ere.

Hau ez da irregulartasunaren gai zabal eta konplexua berraztertzeke lekua: amaieran, zenbait azterketa eta iturri aipatu dira. Eta ez ditugu jada adierazitako argudioak berriz azalduko. Eguneraketa honetan, azalduko dugu garrantzitsua dela **legez kanpokoak** terminoa ez erabiltzea, baizik eta **agirik gabeak edo irregularrak** terminoak erabiltzea

- 1.- Hasteko, aurretiko xehetasun eta bereizketa egin behar dugu, ezinbestekoa: ez dago legez kanpoko pertsonarik, baizik eta **irregularitasun juridikoko edo administratiboko egoeran dauden pertsonak**. Halaxe adierazi dute giza eskubideen aldeko zenbait erakundek eta aktibistek: "gizaki bat bera ere ez da legez kanpokoak".

Lider jakin batzuen diskurtso politikoetan, hauteskunde-kanpainen batez ere, ohikoa da honelako esamoldeak entzutea: "legez kanpoko immigrazioa desagerrarazi behar da", "legez kanpokoak deportatu egin behar dira". Hala gertatu zen, adibidez, Donald Trumpek presidentetzarako egindako kanpainan. Horrelako esamoldeak, diskurtso eta mitinetan ez ezik, alderdi politiko batzuen programetan ageri dira, bai eta parlamentuetan eta udal-korporazioetan aurkeztutako mozio eta idazkietan ere.

- 2.- Esamolde hori politikoki erabiltzen duen gutxiengoari –estigmatizatzeko eta mezu xenofobo bat zabaltzeko helburu argiarekin, gizarte- eta hauteskunde babesaren lortze aldera–, ez diegu ezer esango. Lotsatu egiten gara, eta haien jarrerak eta jokabideak kondenatzen ditugu, eta legez betetzeko eskatzen, diskriminazioarekin eta gorrotoarekin lotutako deliturik izanez gero. Baina esamolde hori haren inplikazioez eta ondorioez jabetu gabe erabiltzen dutenei, gogoeta haiek kontuan hartzeko esango genieke.

Lehenik eta behin, **hizkuntzak eragina duela gure pertzepzioetan**, eta, horregatik, erabiltzen ditugun terminoak eta hitzek jarrerak eta portaerak ere eratzen dituztela. Hitzak ikusten eta bizitzen dugun errealitatearen funtsezko elementuak dira. Jada aipatu dut migratzaile-kopuruari sarritan izaten den pertzepzio okerra. Eta guk ere, "tolerantzia-atalasearen" nozio azientifikoak eragindako distorsioak erakutsi ditugu" (8. iruzkina). Orain, eragotz dezagun "legez kanpokoak" esamoldearekin lotutako pertzepzio negatiboa eta esklusio-jarrera.

Dokumentaziorik gabe edo egoera irregularrean dauden migratzaileak legez kanpokotzat jotzean:

- ▶ dokumentaziorik gabe edo administrazio-irregularitasuneko egoeran dauden pertsonen buruzko **irudi partzial eta diskriminaziozkoa** sortzen da,
- ▶ **migrazio irregularren eta kriminalitatearen arteko lotura** bidegabea eta faltsua bultzatzen da,
- ▶ **esklusioaren ideologia** sustatzen da, besterik gabe; hau da, immigratzaileen presentziaren, existentziaren, eskubideen eta duintasunaren aurka egiten duen ideologia,
- ▶ gizartetik kanpo uzten dira, "eskubiderik gabeen" munduan, eta **haien gizatasuna murrizten da**.

- 3.- Posizio hori –immigratzaileak irregularizat edo dokumentaziorik gabetzat jotzea, eta ez legez kanpokotzat– oso onartuta dago nazioarteko hainbat instantzian. Adibide bat. Dokumentaziorik Gabeko Migratzaileei buruzko Nazioarteko Lankidetzarako Plataformak (PICNH), migrazio-lexikoari buruzko kanpainan, "sarrera irregularra" erabiltzea proposatu du, mugak behar den dokumentaziorik gabe zeharkatzen diren kasuetan, eta ez "legez kanpoko sarrera": "persona guztiek babes bilatzeko eskubidea dute, baina "legez kanpoko sarrera" terminoak automatikoki adierazten du zenbait pertsonak ez dutela babes bilatzeko eskubiderik".

Europar Batasuneko Oinarriko Eskubideen Agentziak (FRA) gomendio hori babesten duela adierazi du. Morten Kjaerum zuzendari ohiaren hitzetan: "Funtsezkoa da erne egotea gutxiengo etnikoak deskribatzeko erabilitako hizkuntzan izan daitezkeen aurreiritzi intrintsekoak hautemateko. EBren kanpo-mugak zeharkatzen dituzten gizakiak "legez kanpokoak" direla esatea da, zalantzarik gabe, aurreiritzi horietako bat; beraz, FRAk PICUMen kanpaina erabat babesten du".

- 4.- Legez kanpokoei" buruzko eta haien kontrako esamolde bidegabe eta gogor horretan zein "legezkotasunik eza" ez onartzearen eskakizunean, badago erreskatatu daitekeen zerbait. Legezkatasunik ezak berekin dakar legezkotasuna aipatzea; beraz, zuzenbidezko estatua eta legearen inperioa. Bitartekaritza esan ohi dugun moduan, egin dezagun irregulartasunagatik kezkatuta daudenen asmo oneko artegatasunaren "birformulazio positiboa", eta esan dezagun honako hau: ados, bai, bultza dezagun **"legezkotasunaren kultura."**

Hori bai, legezkotasunaren kultura horrek ez du esan nahi "legez kanpokoak" estigmatizatu behar direnik eta haien kanporatze masiboak egin behar direnik, ez, legez kanpoko jokabideak zigortzen dituzten legeak bete behar direla esan nahi du, eta Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean (1948), Eskubideei buruzko Nazioarteko Itunean (1966), nazioarteko hitzarmen eta gutunetan –hala nola Giza Eskubideen Europako Hitzarmenean (1950) eta Europar Batasunaren Oinarrizko Eskubideen Gutunean (2010)– xedatutakoak urratzen dituzten jokabideak jazarri behar direla, bai eta Espainiako Konstituzioan (1978), autonomia-erkidegoetako legedietan, udaletako araudietan eta abarretan xedatutakoak urratzen dituztenak ere

31.

4. helburua: "Migratzaile guztiak beren identitate juridikoaren frogak eta dokumentazio egokiak dituztela zaintzea". 5. helburua: "Migrazio erregularerako bideen eskuragarritasuna eta malgutasuna areagotzea".

- 5.- "Legezkatasunaren kulturak" kezkatzen gaituela eta harekiko konpromisoa dugula abiapuntu hartuta, eta giza eskubideei buruzko nazioarteko sistemak eta zuzenbidezko estatuak emandako legezkotasun horrekiko errespetuarekin koherentzia jokotuta, ikusiko dugu zer sustatu beharko litzatekeen **migrazioen arloaren legezkotasunari** dagokionez. Bada, prekaritate juridikoaren kausak eragozteaz eta Migrazio Seguru, Antolatu eta Erregularerako Mundu Itunean (2017) xedatutako erregularizazio-bideak sustatzeaz gain³¹, egokia da honako hauek egitea:
- ▶ jatorriko herrialdeetan giza eskubideen arloan eta gizarte- eta ingurumen-legedian egiten diren urraketak kritikatzeko, migrazioak eta iheslariak izatearen arrazoi nagusietako batzuk baitira
  - ▶ eskubideak errespetatzea, bai mugetan eta migratzaileak iristen diren lekuetan, bai itsasoan eta zeharkaldietan;
  - ▶ lan-esplotazioa jazarri eta desagerraraztea eta langileen eskubideak errespetatzea;
  - ▶ migratzaileen legez kanpoko trafikoaren aurka borrokatzea;
  - ▶ pertsonen trafikoa jazarri eta desagerraraztea –nazioarteko migrazioen testuinguruan gertatzen dena ere bai-;
  - ▶ diskriminazio-forma guztiak desagerraraztea, diskriminazio arrazista eta xenofoboak barne;
  - ▶ gorroto-delitu guztiak jazarri eta epaitzea, bai eta izaera xenofoboa dutenak eta etniarekin eta arrazarekin lotutakoak direnak ere;
  - ▶ bidaidetik gabeko migratzaile adingabeen eskubideak errespetatzea, Haurren Eskubideei buruzko Hitzarmenarekin bat (1989);
  - ▶ atxilotu guztiak justiziaz tratatzea, delituak egiten dituzten atzeritarrak barne;
  - ▶ erroldatzeari buruzko tokiko legedia betetzea, etab

Iturriak eta materialak

"Migración irregular" (Portal de Datos Mundiales sobre la Migración atarian argitaratutako dokumentua. Dokumentu horretan, munduko migrazio erregularrei buruzko estatistikak, definizioak eta azterketak lantzen dira, <https://bit.ly/3jrFhUK>)

"Número total de inmigrantes regulares e irregulares que llegaron a España entre 2015 y 2020" (Statista atariko estatistika-taula, <https://bit.ly/3jpJpV9>)

"Illegal: más que solo una palabra" (Animal político webgunean argitaratutako artikulua, 2020ko urrikoa, migratzaileei buruz hitz egitean legez kanpokoa terminoa erabiltzearen inplikazioei buruzkoa, <https://bit.ly/3xn91Xy>)

"¿Cuántos inmigrantes irregulares hay realmente en España?" (COPE irrati-katearen artikulua, 2018ko urrian argitaratua, Espainian egoera irregularrean dauden inmigratzaileen kopuruari buruzkoa, <https://bit.ly/3fMYpLV>)

"Extranjeros, sin papeles e imprescindibles: Una fotografía de la inmigración irregular en España" (PorCausa fundazioaren ikerketa-dokumentua, Espainian egoera irregularrean bizi diren migratzaileei buruzkoa, <https://bit.ly/3iitL1L>)

"Entre la legalidad y la utilidad: la política migratoria según el gobierno" (El Salto Diario egunkariko artikulua, 2020ko otsailean argitaratua, Espainiako Gobernuaren migrazio-politikari buruzkoa, <https://bit.ly/3xyqhJL>)

"Por qué son tan importantes las palabras" (Plataforma para la Cooperación Internacional sobre los Migrantes Indocumentados plataformak egindako kanpaina, emigrazioekin lotutako lexikoari buruzkoa, <https://bit.ly/3rCtK8A>)

"Migración irregular: causas, tipos y dimensiones regionales" (Sydneyko Unibertsitateko Stephen Castles irakaslearen artikulua akademikoa, munduko immigrazio irregularrei buruzkoa, <https://bit.ly/3ly4i30>)

"Inmigrantes y extranjeros regulares e irregulares en España: una comparativa entre autonomías" (Valentziako Generalitateko Integratorako eta Lankidetzarako Zuzendaritza Nagusiko Mónica Ortégaren artikulua akademikoa. Artikuluan, aztertzen da nola banatzen diren Espainian bizi diren migratzaile erregular eta irregularrak autonomia-erkidegoka, <https://bit.ly/3jgell8>)

"Discurso mediático, inmigración e ilegalidad: legitimando la exclusión a través de las noticias" (Castellóko Jaume I Unibertsitateko Andreu Casero irakaslearen artikulua akademikoa, migrazioen gizarte-irudikapenari buruzkoa, <https://bit.ly/3fwgIVr>)

"El inmigrante mediático. Representaciones en prensa española" (Santiago de Compostelako Unibertsitateko Marlén González irakaslearen artikulua akademikoa, Espainiako prentsan migratzaile irregularrez egiten den irudikapenari buruzkoa, <https://bit.ly/3ltkum8>)

"Sobre 'ilegales', 'irregulares' y 'sin papeles'. La lucha por la regularización documentaria de los inmigrantes extracomunitarios en España" (Silvana Santi Pereyraren artikulua akademikoa, 2018an argitaratua. Artikuluan, Espainiako migrazioak aztertzen dira, <https://bit.ly/2VeSLKS>)

"La funcionalidad de lo ilegal en las experiencias de migrantes mexicanos" (Mexikoko Centro de Investigaciones y Estudios Superiores en Antropología Social zentroko Edel J. Fresneda irakaslearen artikulua akademikoa, Mexikoko migrazio-esperientziei buruzkoa, <https://bit.ly/3jpKQ65>)

"El estatus 'irregular' de los/as inmigrante como una construcción socio-política" (Granadako Unibertsitateko Zuzanna Jaegermann irakaslearen artikulua akademikoa. Artikuluan, migrazioei buruzko hizkeraren izaera politikoa aztertzen da, <https://bit.ly/3ycBhNR>)

- **Estatistikak**
- **Legeria**
- **Akademia**
- **Txostenak**
- **Gizarte-erakundeak**
- **Prentsa/
Komunikabideak**
- **Kasu-azterketak**

13.

“Immigratzaileek hemengo arauak bete behar dituzte”

Landutako gaiak:

bizikidetzaren alderdi normatiboa; delituak, faltak eta arau-haustekak; eguneroko bizitza auzoetan; desberdintasunekiko errespetua; gatazkaren kultura zibikoa; elkarrizketa eta bitartekaritza

Abiapuntuko testua (2003)

Esaldiak bertako pertsoneri askotan hitzez hitz entzuten dieguna biltzen du (konbentzituta esaten dute, uste dutelako logikoa hori dela, eta ezer gutxi gehitu daitekeela). Atzerritarrek beste hainbestetan entzuten dute, nolabaiteko harriduraz, admonizio gisa. Esaldia ia guztiz bat dator Hezkuntza, Kultura eta Kirolak Ministerioko goi-kargu publiko batek San Lorenzo de El Escorial-eko (Madril) eskolatu gabeko adin txikiko neska baten kasuaren inguruan sortutako eztabaida handi eta orokortuan. Neska hori, hain zuzen, eskolatu gabe zegoen eskolara zapi islamikoarekin (*hyjab*) joaten utzi nahi ez ziotelako. Badirudi hau pentsatzen dela: "Gizarte honetara etortzen badira, hemen bizi nahi badute, logikoa da hemengo moldeetara egokitzea eta gure izaera errespetatzea. Ez bazaie gustatzen, zergatik geratzen dira?".

"Zoazen lekura zoazela, jokatu bertakoak bezala", dio esapideak. Leku batera iristen denak, errespetatu egin behar du. Horri buruz ez dago zalantzarik. Izan ere, immigratzaile gehienek horixe egiten dute: kokatu diren hiri eta herrietako ohiturak eta arauak errespetatzea. Hori egiten dute beren baimenak eskatu eta berritzen dituztenean; erroldatzen direnean; beren seme-alabak eskolatzen dituztenean, ordutegi, arau, curriculum, kalifikazio-sistema, ikuspegi eta diziplina-jardunbideetara egokituta –izan ere, askok diziplina-jardunbide horiek onberak edo lausoegiak direla uste dute–. Arauak bete, horixe egiten dute, oro har, egunero, beren lanbideetan, etxebizitzetan, kaleetan. Egokitu, horixe egiten dute, oro har, guraso- edo auzo-elkarteetan sartzeko ahaleginak egiten dituztenean, nahiz eta, sarritan, haien funtzionamendua ulertzeko zailtasunak dituzten (hizkuntza menderatzen ez dutelako, gaiei buruz hitz egitean gauzak azkar eta zuzenean lantzen direlako, lantzen denari buruzko aurrekarien eta erreferentzien berri ez dutelako).

"Oro har" esaten dugu, administrazioko, auzokideen erkidegoko edo eskolako arauen bat edo beste betetzen ez duten immigratzaileak badaudelako –noski, eta horrela izatea dagokio–. Izan ere, Espainian denok betetzen al ditugu arauak? Ez, ez hemen ez inongo gizartean, eta hala erakusten dute psikologia sozialeko eta antropologiako azterketek. Immigratzaileek hemengo arauak derrigorrez bete behar dituztela diotenean, pentsatu al dute noizbait zer kalte egiten zaien horrekin egokitzen saiatzen ari diren pertsoneri eta haien irudi publikoari? Ez al litzateke egokiagoa, bidezkoagoa eta integratzaileagoa gehienek behar bezala jokatzen dutela aintzat hartzea eta ospatzea, eta salbuespenak gainerako arau-haustek bezala tratatzea? Zergatik erreparatzen diogu beti % 0,01i eta ez % 99,99ri?

Hori ez dela kontua kontraargudia daiteke, ez-betetze jakin bati buruz ari garela, eta, beraz, pertsona horri araua gogorarazi behar zaiola eta kito. *Hyjab*aren kasuari berriz heltzen badiogu, hau argudia daiteke: eskola batean, neska-mutil guztiek uniforme jantzi behar badute, neska horrek, hor egon nahi izanez gero, uniforme jantzi beharko du, besteek bezala, eta, beraz, zapia kendu.

Puntu hori berriz aztertzen hasi baino lehen, hori adierazten duenari hiru gauza galdetu behar zaizkio, gutxienez. Lehenik eta behin, ea badakien zer esan nahi duen ohitura horrek, ea badakien zergatik jantzen duten zapia. Demagun badakiela; bestela, horri buruzko informazio ona ematea lagungarria izan daiteke. Bigarrenik, zer iritzi duen arazoari buruz, alegia, ea immigratzailearen arazo bat den –kasu horretan, neskak beloa jantzita eraman nahi duelako sortzen den arazoa; hau da, erlijio-agindu bat eta tradizio bat bete nahi duelako sortzen den arazoa– ala bi alderdiren arteko arazoa: eskola-erakundea, batetik, eta ikaslea eta haren familia, bestetik. IV. kapituluan labur adierazitako integrazioaren kontzeptua gogora ekartzen badugu, jada jakingo dugu konponbidea bigarren bide horretan dagoela. Hirugarrenik, ea baduen norberaren identitatea eta kultura ahal den neurrian errespetatzeko begirunea. Ezetz erantzuten badu, badirudi ezer gutxi egin daitekeenik. Onenean, jarrera asimilazionista edo, agian, eskusio-jarrera duen pertsona da, besterik gabe (ikus IX. kapitulua). Errespetatzeko kezka eta begirunea badu –hori izango da, segur aski, gehiengoaren jarrera–, orduan asko dago hitz egiteko eta lantzeko, aurrerapenak lortze aldera. Kasu horretan, ados egongo gara ideia honekin: pertsona batek lan egiten duen eta bizi den gizarteko arau zibiko eta ohituretara egokitzeak eta haiek errespetatzeak ez luketela zertan ekarri norberaren izaerari uko egitea, norberaren usadio eta ohiturak erreprimitzea, norberaren hizkuntza jendaurrean ez hitz egiteko debekua nork bere buruari jartzea, edo jantzi bereizgarriak ezin jantzea (*hyjaba*, turbantea, sari-a edo txinatar jaka; edo piercing-a, galtza bakeroak edo minigona).

Immigratzaileak harrera-lekuko ospakizun- eta erritu-ziklora egokitzeak ez du esan nahi uko egin behar dietela, jatorriko lekura itzuli arte, beren erlijio- edo kultura-jaiak ospatzeari. Horren adibide bat dugu, esaterako, Lavapiés auzoan: hirugarren urtez segidan, urte berri txinatarraren ospakizun publikoak egin dituzte. Bizikidetzat hori onartzen ez badugu, asimilazionismoa bultzatzen ari gara, eta hori, bidezkoa ez izateaz gain (kultura-galera, besteak ukatzea), ez da batere eraginkorra (politika asimilazionistek porrot egin dute; neurri handi batean, migratzaile gehienek ez dituztelako beren identitatea eta kultura alde batera hain erraz uzten). Desberdintasunekiko errespetuaren muga bakarra giza eskubideak, oinarriko eskubideei buruzko nazioarteko itunak eta konstituzio-antolamenduak dira.

Bi printzipio horiek finkatu ondoren –a) arauak denontzat dira, eta b) desberdina izateko eskubidea errespetatzea–, zer egin behar da gatazka bat sortzen denean (adibidez, beloaren gatazka)? Batez ere, hitz egin, eta ez inposatu. Elkarrizketa bestearen jarreraren berri izatea da (horretarako, entzun eta galdetu behar da), posizioak hurbiltzen saiatzea, bateraezina dirudiena bateratzeko modua ikustea eta alderdi guztien artean aukera partekatuak bilatzea. Hori egitea aurrerapen handia da, eta –konponbidea eta ados jartzea lortzen den edo ez alde batera utzita– **gatazkari buruzko kultura zibikoa** delakorantz aurrera egitea da. Hori oso beharrezkoa da Espainian, are gehiago kulturarteko bizikidetzat –eta demokrazia bera ere– eratu eta sendotu nahi badugu. Ez gara lortu ezinezko ameskeria batez ari. Lan horren adibide praktikoa bat dira udalerritako askotan duela zenbait urte gauzatzen ari diren kulturarteko bitartekaritarako ekimenak. Atzerritar jatorriko pertsonak eta bertakoak prestakuntza jasotzen ari dira komunikazioan, gatazkak konpontzearen arloan, itzulpen gintza linguistiko-kulturean eta beste zenbait arlotan, herritar berrien, bertako biztanleen eta zerbitzu publikoen arteko zubi-lana egin ahal izateko.

Parte-hartzaileak benetan ados badaude adierazitako bi printzipioekin, eta benetan hitz egiten badute, ulertzeko formulak, akordioak eta neurriak aurkitu ahal izango dira. Horrela gertatu da beti. Egin dezagun arauari eta migrazio-fenomenoari buruzko azken gogoeta bat: **aniztasun soziokulturaleko egoeretan, egokitzapen normatiborako sormenezko prozesuak jarri behar dira martxan**, zenbait arau immigraziorik egon baino lehen ezarri baitziren. Beraz, egokitu gabe daude edo ez dago inolako araurik gizarte-errealitatean sortu diren alderdi berri ugari buruz. Beloaren kasuak, adibidez, baliagarria izan beharko luke eskolan aniztasunaren trataerarako mahaiak antolatzeke, eta, hor, parte-hartzaile guztien artean (ikastetxeetako zuzendariak, ikasleak, gurasoak, ikuskaritza, adin txikikoen defendatzailea, elkarleen ordezkariak eta erlijiosoak), jantziei, dietari eta abarri buruzko akordioak adostea, apurka-apurka, eta dagoen araudia sormenez eta adostasunez garatzea, kultura-, hizkuntza- eta erlijio-aniztasun handiago baten markora egokitzeke. Hala, ez lirakeke konponbideak korrika eta presaka inprobisatu beharko –sarritan, eskandalu publikoak sortzen dituzte–, gertakizun kritikoren bat sortzen den bakoitzean eztabaida arrazoituak eta konstruktiboak egin beharrean.

Era berean, beste esparru batzuetan jardun daiteke, hala nola osasun-arloan eta auzo-komunitateetan. Azken finean, zibismoaz, errespetuaz, demokrazia parte-hartzaileaz eta kulturarteko elkarrizketaz ari gara, besterik gabe: beti burutu gabe dauden erronkak eta lanak, inoiz amaitzen ez direnak.

Arrazoiketaren laburpena (2003)

1. Eta horixe egiten dute: migratzaile gehienek gizarte hartzaileko usadioak, ohiturak eta arauak **errespetatzen dituzte, egunero**.
2. Salbuespenak, ez-betetzeak egiten dituztenen jokabide minoritarioak, **gainerako arau-hausteak bezala** tratatu behar dira, egiten dituenak egiten dituela ere.
3. Gizarte hartzailearen arau zibiko eta ohituretara egokitzeak **ez du zertan ekarri** norberaren izaerari uko egitea edo norberaren usadio eta ohiturak erreprimitzea.
4. Desberdintasunetik errespetuaren **muga** bakarra giza eskubideak, oinarrizko eskubideei buruzko nazioarteko itunak eta konstituzio-antolamenduak dira.
5. **Bi printzipio** hartu behar dira kontuan: a) arauak denontzat dira, eta b) desberdin izateko eskubidea errespetatu behar da.
6. **Gatazka eta intzidente larriak egonez gero**: hitz egin, jarrerak hurbiltzea, eta ados jartzeko moduak eta aukerak bilatzea.
7. Gatazkaren **kultura zibikora** bultzatzea eta, oro har, **bitartekaritza** sustatzea, eta, bereziki, kulturarteko bitartekaritza.
8. Aniztasun soziokulturaleko egoeretan (eskolan, auzoan, osasun-arloan, etab.), **egokitzapen normatiborako** sormenezko prozesuak behar dira.

Eguneraketa (2022)

6. iruzkinean –"Immigrazioak delinkuentzia eta segurtasunik eza areagotzea eragiten du"–, delituekin lotutako alderdiak aztertu ditugu. Iruzkin honetan, berriz, normatibitatea lantzen da, adiera zabalenean; hau da, gizarte-bizitzako eta eguneroko bizitzako ohitura eta usadioak, komunitate eta herriek duten ohiturazko zuzenbide idatzi gabe hori. Halaber, lege eta ordenantzetan jasotako alderdiak aztertuko ditugu, falta eta arau-hauste izan daitezkeenak, baina ez delituak.

Arauekin lotutako desadostasun, tentsio edo gatazkez ari gara, honako hauekin lotuta: salmenta ibiltariak, merkataritza-lokalen itxiera-orduak, parke eta kirol-jokalekuen erabilerak, zaborra jaistearen betebeharra, zarata jakin batzuk edo usain txarrak ez sortzea, etxeetako jaiekin eta musika ozen jartzearekin lotutako alderdiak, eskola edo ospitaleetako arauak, nork bere burua behar bezala identifikatzeko betebeharra, etab. Finean, eremu publiko eta komunitarioetarako, erakunde publikoetarako edo merkataritza-jardueretarako idatzizko zein ohiturazko arau eta preskripzioen betetze-maila edo ez-betetze maila aztertuko ditugu.

- 1.- "Immigratzaileek hemengo arauak bete behar dituzte". Bai, noski, jakina, horixe bakarrik behar genuen, etab., arauak betetzeko daude, baina pertsona guztiek betetzeko. Esaldi labur horiekin, gure glosa amaitua izango genuen. Baina, kasu honetan ere, egokia da gaiari berriz heltzea eta gogoetak osatu eta eguneratzea, bi arrazoi nagusirengatik, behintzat. Batetik, diskurtso publiko eta sozialean, atzerritarrek zenbait arau betetzen ez dituztelako susmoa eta errezeloa azaleratzen da, bai eta horrekin lotutako zuzeneko akusazioak ere. Zenbaitetan, **"beren kultura inposatu nahi digute"** esamoldea ere erabiltzen da, eta horrek, kasuen arabera, kritika, gaitzespena eta beldurra adierazten ditu.

Bestetik, arauak betetzea –bai eta arauak jakitea, berrikustea eta etengabe aldatzen ari den testuinguru soziokulturalera egokitzea ere (testuinguru aldakorra da, besteak beste, migrazioengatik)– garrantzi handiko gaia da, **bizikidetzari zein herritartasunari buruzko planteamenduei dagokienez**, eta bi kategoria horiek –bizikidetzeta eta herritartasuna– erabat funtsezkoak dira migrazioaren auziarekin eta aniztasunaren kudeaketarekin lotutako politika publiko, plan eta programetan.

Beste leku batzuetan aztertu dudana moduan³², araugintza (arauak, irizpideak, etab.) **bizikidetzara orotarako funtsezko alderdietako bat** da, nazioan, auzoan, eskolan zein familian. Eta herritartasun demokratiko, parte-hartzaile, inklusibo eta kulturartekoa sustatzeko proposamenei dagokienez, eskubideen titulartasuna ez ezik, betebeharren, eginbeharren eta erantzukizunen titulartasuna da herritartasun horretarako ardatz nagusietako bat³³.

- 2.- Hasteko, atzerritar jatorriko pertsonak arauak hausten dituzten ala ez aztertu behar dugu. Lehenik eta behin, sen onaz jokatzeko, argudiatu daiteke **Espanian 6 milioi atzerritar baino gehiago daudela; beraz, logikoa izango da baten batek arau bat edo beste ez betetzea!** Beste askotan gertatzen den moduan, **gehiegi orokortzeak sortzen du arazoa.**

Halaber, defendagarria da, lehenik eta behin, hori guztia **oso minoritarioa dela, nolana ere** –hala adierazi genuen 2003an–, eta honako hauek frogatzen dute hori: batetik, horrelako oso kasu gutxiaren berri dagoela, eta, bestetik, migrazioen eta haien protagonisten munduekin eta zirkunstantziekin zenbait hamarkadaz harreman zuzenean izan garenon testigantza eta esperientzia sakona (erakunde sozialetan, azterketak eginez, etab.).

32.

Giménez C., J. Alamo eta F. Pérez Del Olmo, (2015) *Convivencia y cohesión social, Juntos por la Convivencia* bildumako 1. liburukia. Madril, Obra Social La Caixa, Madrilgo Unibertsitate Autonomoa. Halaber, Giménez, C. (2022) *Convivencia y gestión intercultural de la diversidad. Juntos por la Convivencia II* bildumako 2. liburukia.

33.

Hemen kontsultatu daiteke: Giménez C., "Movilidad Humana y ciudadanía global", CTXT/ Público, 2020ko abendua. Hemen ere aztertu dut: "Immigrantes como nuevos ciudadanos. Derechos, responsabilidades, pertenencia, institucionalidad y participación", 65.-88. orrialdeak, Fundación Sevilla Acoge: Migratorias. Miradas. Perspectivas. Propuestas. Sevilla, Ediciones Ad Libitum.

Baina hori ez da nahikoa. Gizarte-gai eta -erronka guztietan bezala, **migrazioak versus normatibitatea** gaiarekin lotutako alderdiak zientifikoki jorratu behar dira, azterketa zorrotzak eginez, eta baliatzen diren frogak adierazgarriak izan behar dute, bai estatistikaren aldetik, bai analisi kualitatiboari, landa-lanari eta esku-hartzeko lanari dagokenez.

34.

ICI proiektua La Caixaren gizarte-ekintzak sustatu zuen, 32 udalekin eta 34 erakunde sozialekin hitzartuta. 2010etik 2020ra bitartean gauzatu zen. Hasieran, 23 barruti edo auzotan egin zen, eta beste 17 gehitu ziren 2014tik aurrera.

Deigarria da ia azterketarik ez egotea gai horren inguruan, ikusi dugunaren arabera behintzat. Hala ere, badago gaia sakon eta modu sekuentzialean jorratu duen azterketa bat; hau da, denboran zehar izandako aldaketak aztertuta. Hain zuzen ere, "Encuestas sobre Convivencia Intercultural en el Ámbito Local" izeneko sei inkestak (hau da, Tokiko esparruko kulturarteko bizikidetzari buruzko inkestak), 2010., 2012., 2015. eta 2017. urteetan egindakoak, Proyecto de Intervención Comunitaria Intercultural (Proyecto ICI)³⁴ proiektuaren barruan –hau da, Kulturartekotasunaren arloko esku-hartze komunitariorako proiektua (ICI proiektua)–. Proiektu horren zuzendari zientifikoa izateko ohorea eta aukera izan nituen. Serie horretako bi urtetan –2012an eta 2017an, hain zuzen ere–, esku-hartzearen lurraldeetako bakoitzeko inkestez gain, herrialde-esparruko beste batzuk egin ziren, Espainia osorako lagin adierazgarriak erabiliz, proiektua baliatzen zen **"aniztasun handiko lurraldeen"** emaitzak Espainia osoko batezbestekoekin alderatzeko.

35.

Alderdietako bakoitzerako, adierazle bakunak, konposatuak eta konplexuak sortu ziren, eta Bizikidetzaindize orokor bat egin zen adierazle guztiekin.

Galdetegia esku-hartzearen lurraldeetako **"bizikidetzaz sozial eta kulturartekoaren egoera"** nolakoa zen jakiteko diseinatu zen, eta bizikidetzaren bederatzialderdietarako galderak sartu ziren, proiektuaren kontzeptu-markoarekin bat³⁵. Alderdi horietako bat, hain zuzen, **alderdi normatiboa** izan zen.

Ondoren, jorratzen ari garen arloari dagozkion emaitza eta ondorio garrantzitsuenak laburbilduko ditugu:

► **Biztanle gehienek uste dute arauen betetze-maila onargarria dela.**

Galdetutako pertsona bizi zen eraikinari dagokionez, bizikidetzaz arauak betetzen ziren galdetu zen; hain zuzen, alderdi hauekin lotutakoak: "zaratarik ez egitea", "garbitasuna", "auzokideen erkidegoko bileretara joatea" eta bizilagunen arteko "gizalegeko edo errespetuzko tratua" izatea. 2017rako –azken inkestaren data–, galdetutakoan % 60tik % 80ra (kontuan hartzen den aldagaiaren arabera) uste zuten betetze-maila osoa zela; % 25etik % 31ra, betetze-maila tartekoa zela; eta % 5etik % 19ra, berriz, betetze-maila nulua zela.

14. taula. Eraikineko bizikidetzaz arauen betetze-mailari buruzko pertzepzioa (2017)

	Guztiz	Hala moduz	Batere ez	ED/EE
Zaratarik ez egitea	59.7	31.3	7.3	1.7
Garbitasuna	66.4	27.9	4.6	1.1
Erkidegoko bileretara joatea	42.3	25.3	18.8	13.5
Gizalegeko edo errespetuzko tratua	80.7	16.5	1.9	0.9

Iturria:
Encuestas sobre Convivencia Intercultural en el Ámbito Local", Proyecto ICI, Obra social La Caixa, 2017.

Halaber, ingurunearekin lotuta –hau da, elkarrizketatutako pertsonen bizilekuen auzoarekin edo barrutiarekin lotuta–, galdetu zen ea beste alderdi batzuk kontuan hartzen ziren, hala nola "garbitasun- eta higiene-ohiturak izatea" eta "espazio publikoak behar bezala erabiltzea".

Kasu horretan, % 80k-% 84k (kontuan hartzen dugun aldagaiaren arabera) BAIetz erantzun zuen, eta % 14k-% 19k, berriz, EZetz.

15. taula. Lurraldeko bizikidetza-arauen betetze-mailari buruzko pertzepzioa (2017)

	EZ	BAI	ED/EE
Garbitasuna- eta higiene-ohiturak	14,1	84,0	1,9
Gune publikoak behar bezala erabiltzea	19,2	77,9	3,0

Iturria:
Encuestas sobre Convivencia Intercultural en el Ámbito Local", Proyecto ICI, Obra social La Caixa, 2017

► **Herrialdeko batez besteko ehunekoak baino handiagoak dituzten esku-hartzearen lurraldeak, arauak ez-betetzeari dagokionez.**

Hori espero izateko modukoa zen, eta hala adierazi genuen 2012an eta 2017an, udalerrri, barruti eta auzo horietan bat egiten baitute prekariedade sozioekonomiko handia eta aniztasun soziokultural handia (barne-migrazioak, atzerritar jatorriko biztanleria, ijitoak). Edo, bestela esanda, desberdintasun sozial handiak eta komunitate-gabeziak daude, bai eta desberdintasun etnokulturalak ere, jatorriari, bizi-estiloari, hizkuntzei edo erlijioei dagokienez.

Taula honetan, alderaketa hori erakusten da, 2017rako, eta hor, errazago irakurtze aldera, erantzun kritikoa edo atsekabe handiena adierazten dutenen datua hautatu da; hau da, bizikidetza-arauak betetzen ez direla uste dutenen erantzuna.

16. taula. Estatuko eta toki-esparruko laginen arteko alderaketa, bizikidetza-arauen ez-betetzeari buruzko pertzepzioari dagokionez (2017)

Betetzen ez direla uste dutenen ehunekoak

Esparrua	Aldagaia	Estatu-esparruko lagina	Esku-hartzearen lurraldeak
Eraikineko arauak	zaratarik ez egitea	7,3	13,4
	garbitasuna	4,6	13,8
	gizalegeko edo errespetuzko tratua	1,9	5,7
Lurraldeko arauak	garbitasuna- eta higiene-ohiturak	14,1	51,7
	gune publikoak behar bezala erabiltzea	19,2	46,9

Iturria:
Encuestas sobre Convivencia Intercultural en el Ámbito Local, Proyecto ICI, Obra social La Caixa, 2017

Beste elementu batzuekin batera, datu konparatibo horrek –zenbait biztanlegunetan arazo handiagoak daudela frogatzen du–, etorkizunerako prebentzioa egitera bultzatu behar gaitu, bai eta orainerako kohesio-neurriak hartzera ere, **oso aniztasun** handiko auzo horietarako (Stephan Vertovec-ek sortutako kontzeptua).

- **Estatistika-alde esanguratsuak, zenbait kontrol-aldagaien arabera** (adin-tarteak, hezkuntza-maila, jabe izatea ala alokairuan egotea, antzintasuna lurraldean, edo ideologia politikoa).

Ikus ditzagun zenbait datu eta adibide adierazgarri. Hasteko, eraikinari dagokionez – eguneroko bizikidetzaren ingurune gertukoena da–, "zaratak ez egiten saiatzea" lehen aldagaizat hartuta, betetze-maila handiena **adinekoen eta etxebizitzaren jabeen** multzoan izaten dela ikusi da. Aldiz, betetze-maila txikiaren pertzepzioa **atzerritar jatorriko biztanleria-proporzio handiena duten eraikinetan** ikusten da.

"Garbitasunari eusteari" (eskailerak, zaborrak, etab.) dagokionez, zenbait aldagaian izandako emaitzetan oinarritutako analisiak erakusten du inkestatuek betetze-maila handiagoa adierazten dutela etxebizitzak **erositakoak** direnean, etxebizitza lagatuen edo alokatuen aldean. Berriz, **eraikinean atzerritar jatorriko biztanleriaren proportzioa zenbat eta handiagoa izan**, orduan eta ez-betetze maila handiagoa hautematen dute elkarrizketatuek, bizilagun gehienak espainiarrak direnean baino. Badago beste korrelazio adierazgarri bat: **eskolatze-urteen** kopurua zenbat eta handiagoa izan, orduan eta betetze-maila handiagoa hautematen da eraikinaren garbitasunari dagokionez.

"Errespetuzko tratua" aldagaiari dagokionez, parametroak aurrekoen antzekoak dira. Halaber, azken aldagaiari dagokionez –"auzokideen erkidegoaren bileretara bertaratzeko"–, azpimarratuko dut betetze-maila handiaren pertzepzioa dutela **lurraldean denbora gehiago** daramatenek, eta betetze-mailaren pertzepzio txikiagoa dutela, berriz, **hezkuntza-maila** txikiago dutenek.

Pertsonaren ingurune gertukoaren ordean –hau da, etxebizitza-blokea–, soziabilitate-esparru zabalagoa (auzoa edo barrutia) kontuan hartzen badugu, lehen aldagaiari dagokionez –"garbitasun-ohiturak lurraldean"–, emaitzek honako hau erakusten dute:

- a) pertzepzioa okerragoa da eraikinari buruzkoa baino,
- b) **biztanle autoktonoek** betetze-maila txikiagoa hautematen dute, **immigratutako biztanleek** baino, eta
- c) gauza bera gertatzen da **maizterren** kasuan **jabeekiko**.

Azkenik, "espazio publikoen erabilera egokia" aldagaiari erreparatuz gero, estatistiketan, ez da alde esanguratsurik ikusten adin-tartearen, hezkuntza-mailaren edo ideologia politikoaren arabera, baina balorazio kritikoagoak egiten dituzte **Espanian jaiotakoek, alokatutako edo lagatako etxebizitza** batean bizi direnek eta **lurraldean** hamar urtetik gora daramatenek.

Hortik, ondorio garrantzitsu bat ateratzen da: **autoktonoa/immigratzailea binomiotik kanpo, badaude pertzepzio desberdinak beste aldagai batzuen arabera**; esaterako, aurreko paragrafoetan letra etzanez adierazitako aldagaien arabera. Modu arruntagoan esanda, **ez dugu tematu behar herrialdekoen eta atzerritarren arteko alderaketa egiten, alderaketa garrantzitsu bakarra balitz bezala, beste batzuk ere adierazgarriak baitira**, hala nola lehen aipatu ditugunak. Kasu honetan, biztanleria eta herritarrak multzokatzeko beste bereizketa eta modu horiek garrantzitsuak dira arauari dagokionez, baina berdin gertatzen da beste gai batzuetarako ere.

Hori lagungarria izango da azterketan biztanleria edo herritarrak multzo osotzat hartzeko, eta hor **auzokide berriak, herritar berriak** eta, nazionalizatuz gero, espainiar berriak ere sartuko dira. Migratzaileak ez dira migratzaileak soilik, beste pertsonak bezalakoak dira: biztanleak, langileak, merkatariak, gurasoak, auzokideak, kontsumitzaileak, zergapekoak, ospitaleetako pazienteak, etab. Beste leku batzuetan planteatu dudan moduan, **identitate zibikoak azpimarratzea** (eta ez soilik identitate etnokulturalak) **eta rol komun eta partekatuak azpimarratzea** herritartasuna nabarmentzen duen kulturartekotasunaren ikuspegi soziopolitikoaren eta etikoaren parte da, edo, hala nahi izanez gero, herritartasun inklusiboaren parte. Bietan, hain zuzen, zertan garen berdinak azpimarratu eta balioesten da.

Adierazitakoak adierazita ere, bizikidetzaren arloan immigratzaileen aurka izaten diren mesfidantza edo akusazioak aztertzen ari garenez, hel diezaiogun 2010-2017 aldiko inkesta-serie zabal horren azpilaginen alderaketari: autoktonoen eta migratzaileen azpilaginak (biak estatistikoki adierazgarriak dira inkesta-serie horretan).

► **Biztanle autoktonoek arauen betetze-maila txikiagoa hautematen dute migratutako biztanleek baino.**

Hori jada ikusi dugu lehenago. Hori jada ikusi dugu lehenago, eta, agian, honako arrazoi hauek azaldu dezakete (hipotesi gisa soilik adierazten dut):

- a) autoktonoen exijentzia-maila handiagoa da –bai auzoan errotuago daudelako, bai bizikidetzako espektatiba handiagoak dituztelako–, edo
- b) migrazio-egoera eta -proiektuetan gai hori (eraikineko arauak, irizpideak edo erregelak) ez da hain funtsezkoa.

► **Gehiengoaren pertzepzio kritikoa immigrazio-sektore edo -kolektibo jakin batzuekiko.**

Batez ere, galdera honi emandako erantzunak interesatzen zaizkigu. "Zure ustez, auzoko edo barrutiko (lurraldearen izena zehazki adierazten zen) pertsona guztiek berdin errespetatzen al dituzte bizikidetzaren arau horiek?" Galdetutako pertsonak ezetz erantzuten bazuen, galdera hau egiten zitzaion: "zure ustez, nork errespetatzen ditu gutxien?" Galdera irekia zen, aukerak murriztu gabe, eta, gero guk geuk multzokatzen genituen erantzunak.

2015eko inkestan³⁶, gai hori xehetasun handiz aztertu genuen eta ondorio hauek atera genituen: "Bizikidetzaren harremanen azterketan, funtsezkoa da identifikatzea ea kolektibo jakin batzuk problematikoagozat jotzen diren edo estigmatizatzen diren. Izan ere, kolektibo batek edo harekin lotutako pertsonak –dela bertako gutxiengoek, immigratzaileek edo adin-tarte jakin bateko pertsonak– bizikidetzaren arauak sistematikoki betetzen ez dituztela, hori da beste talde batzuek beren gorroto-diskurtsoetan gehien baliatzen duten elementuetako bat." (2015, 143)

Hitzaurre horren ondoren, hau gehitu genuen: "Bertakoen ustez, nork errespetatzen ditu gutxien bizikidetzaren arauak? Bertako 4 biztanletik ia hiruk bizikidetzaren arauak hobeto edo txartoago betetzen dituztenen artean bereizi dute –eta pertsona edo kolektibo jakin batzuk aipatu dituzte–, eta hirutik batek soilik uste du denek, oro har, berdin errespetatzen dituztela." (berdin, 143-144)

36.

C. Gimenez, J. Lobera, T. Mora eta D. Roche (2015) *Encuesta 2015 sobre Convivencia Intercultural en el Ámbito Local*; Proyecto ICI, Obra social La Caixa.

"Pertsona edo kolektibo jakin" horien artean, honako hauek aipatu ziren: immigratzaileak, oro har, bai eta kolektibo espezifiko batzuk ere, hala nola "afrikarrak", "latinoamerikarrak" eta "errumaniarrak", bai eta turistak ere; "musulmanak"; espainiarrak ere bai, eta, zehatzago, "ijitoak", "gazteak", "adineko jendea"... Migratzaileei dagokienez, espainiar nazionalitatea duten pertsonen azpilagina soilik kontuan hartuta, emaitza hau atera zen: *"...bizikidetzara- arauak gutxien errespetatzen dituztenen harira, aztertutako lurraldeetako espainiarren % 67k immigratzaileen kolektiboren bat aipatzen du, neurri batean,"* (berdin, 1144).

3.- Ikusi dugu nolabaiteko mesfidantza dagoela iristen direnekiko, ezarritakoa betetzeari dagokionez. Mesfidantza eta kritika, minoritarioak badira ere, aurrez aurreko akusazio bihurtzeko ahalmena dute, zenbaiten ekintza politiko eta mediatikoen bitartez. Oinarri gabeko manipulazio eta orokortze bidegabe horren aurkako argudioak azaldu ditugu, sen ona, metatutako esperientzia kolektiboa eta azterketak baliatuz. Hori bai, argi daukat erronka horretan askoz harago joan behar dela: eztabaida publikoan gehiago sartu behar da, eta, agian, eraginkortasun handiagoz, eta herritarren multzo osoarengana iritsi behar da, eta, batez ere, migrazioaren auziak sortutako erronkei buruz anibalente direnengana edo zalantzak dituztenengana.

Baina, nola egin hori? Aurreko iruzkinean –bitartekaritzan asko erabiltzen den teknika batean oinarrituta–, "legezkotasunik ezarekiko" kezka eta "legezkotasunaren kulturaren" aldarrikapenaren inguruko **birformulazio positiboa** egitea proposatu dut, baina, orain, gatazka-konponketan erabilitako beste tresna bat hartuko dugu oinarri gisa: **birkontestualizazioa**. Birkokatu dezagun arauen eta arau-betetzearen gaia, gizartearekin eta besteekin ditugun betebeharrak komun eta partekatuen ikuspegitik.

Horretarako, hau da hemen proposatzen den lan-ildoak: **bizikidetzaren demokratikoaren alderdi normatiboari arreta eraginkorra ematea, elkarrekiko erantzukizunaren ikuspegia** baliatuta (erakunde publikoen eta gizarte zibilaren arteko elkarrekiko erantzukizuna, eta gizarte zibilaren barruan, erakunde soziojuridikoen zein gizabanakoen erantzukizunak). Pertsona guztien elkarrekiko erantzukizuna esan nahi dugu; beraz, herrialdekoen eta atzerrikoen elkarrekiko erantzukizuna, edo, bestela esanda, herritar autoktonoen eta atzeritar jatorriko herritarren arteko elkarrekiko erantzukizuna.

37.

Adierazpen hori eta eskubideekin eta betebeharrekin lotutako beste adierazpen batzuk kokatzeko, hau kontsultatu daiteke: Giménez C., (2021) "Immigrantes como nuevos ciudadanos. Derechos, responsabilidades, pertenencia, institucionalidad y participación", 65.-88. orrialdeak, in Fundación Sevilla Acoge Migratorias. Miradas. Perspectivas. Propuestas. Sevilla, Ediciones Ad Libitum

Eta nola ulertu behar dira betebeharrak, eginbeharrak eta erantzukizunak? **Giza Erantzukizunaren eta Betebeharren Adierazpenaren** hitzaurrean –Valentzian onetsi zen, 1998an, Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren (1948) 50. urteurrena ospatzeko⁻³⁷, **"betebeharra "eginbehar etiko eta moral bat"** dela zehaztu zen, eta **"erantzukizuna"**, berriz, **"nazioarteko zuzenbidearen arabera legezko lotura duen eginbeharra"** (I. kapituluak, 1. artikulua). Bereizketa hori –"betebeharra" etikarekin eta moralarekin lotzen da, eta "erantzukizuna", berriz, alderdi legal eta juridikoekin– interesgarria eta baliagarria iruditzen zaigu, baina, hala ere, erantzukizunaren adiera zabalagoa erabiltzea nahiago dugu, alderdi etikoak ere sartzeko, askatasunaren printzipio eta balioarekin, demokraziaren bizipenekin, eta norberaren, besteen eta planetaren zaintzarekin lotuta.

1998ko Deklarazioan, betebeharrak, eginbehar eta erantzukizun ugari adierazten dira. Migrazioekin lotura zuzenena dutenak hautatuko ditut

- ▶ **Erljio-, sinesmen- eta kontzientzia**-askatasuna errespetatzeko eta bermatzeko betebeharra eta erantzukizuna.
- ▶ **Berdintasunezko eta diskriminazio gabeko tratua** errespetatzeko eta bermatzeko eginbeharra.
- ▶ **Arraza- eta erljio-berdintasuna** bermatzeko eginbeharra eta erantzukizuna.
- ▶ **Gutxiengoen eskubideak** errespetatzeko eta babesteko betebeharra eta erantzukizuna.
- ▶ **Behar bezala ordaindutako lana izateko** eskubidea sustatzeko betebeharra eta erantzukizuna.
- ▶ **Bizi-kalitatea eta bizi-maila egokia** sustatzeko betebeharra eta erantzukizuna. (guk geuk gehitutako enfasia)

Hautapen labur eta partziala da, eta helburu bikoitza du: batetik, pertsona guztiei eragiten diela erakustea, haien jatorria edo beste aldagai batzuk dena delakoak izanda ere; eta, bestetik, argudio edo oinarri bat eskaintzea proposatutako birkontestualizaziorako. Finean, "immigratzaileek hemengo arauak bete behar dituztela" jakindakotzat emanda, eta gehienek hala egiten dutela behar adina aldiz azalduta ere, gure lana, batez ere, **ikuspegia zabaltzea da, elkarrekiko erantzukizunaren etikarekin konpromiso orokorra lortze aldera.**

Iturriak eta materialak

"La inmigración en España: efectos y oportunidades" (Espainiako Kontseilu Ekonomiko eta Sozialak argitaratutako txostena, Espainiako immigrazioari buruzkoa. Azterketa zehatza egiten da, sektoreka, <https://bit.ly/3eYSzGN>)

"Real Decreto 2393/2004, de 30 diciembre, por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social" (Atzerritarrei buruzko Espainiako legezko testua, <https://bit.ly/3imFKb8>)

"Código de extranjería" (Espainian migrazioen arloan indarrean dauden lege-xedapenen multzoa, <https://bit.ly/3CfA7Ub>)

"Tres gráficos para entender si es verdad que los extranjeros cometen más delitos sexuales" (El Confidencial egunkariko artikulua, 2019ko abuztuan argitaratua, migrazioaren eta sexu-delituen arteko ustezko loturari buruzkoa, <https://bit.ly/3lqoHaf>)

"Inmigración y delincuencia: ojo a estos datos falsos" (RTVE telebista-kateak argitaratutako artikulua, 2019koa. Hor, VOX alderdi politikoak zabalduko zurrumurru nagusiak gezurtatzen dira, <https://bit.ly/3x5BrVO>)

"Lo que dicen los datos sobre el supuesto vínculo entre inmigración y delincuencia agitado por Vox en campaña" (El Diario egunkariko artikulua, 2019an argitaratua. Hor, Vox alderdi politikoak zabalduko zurrumurru nagusiak gezurtatzen dira, <https://bit.ly/3izRZcJ>)

"Tres de cada cuatro delitos en España son cometidos por españoles" (El Periódico egunkariko artikulua 2019an argitaratua. Hor, espainiarrek eta atzerritarrek egindako delituei buruzko estatistikak ageri dira, <https://bit.ly/2VgENZa>)

"Inmigración y delincuencia" (Floridako Unibertsitateko Ramiro Martínez-en eta Akroneko Unibertsitateko Matthew T. Lee-ren artikulua, immigrazioaren eta delinkuentziaren arteko loturari buruzkoa, <https://bit.ly/3lzWNJ7>)

"Inmigración y delincuencia" (Juan Avilés-ek idatzitako artikulua akademikoa, Elkano Errege Institutuak 2003ko irailean argitaratua. Atzerritarrek espainiarrek baino delitu gehiago egiten dituztela dioen ideia azpimarratzen da, <https://bit.ly/3CdYzoS>)

"Delitos según nacionalidad" (Estatistika Institutu Nazionalak emandako datuak. Herrialde bakoitzeko herritarrek Espainian egindako delituei buruzko estatistikak dituen artikulua, <https://bit.ly/3kSsVXX>)

"¿Cometen los extranjeros más delitos que los españoles?" (Espainiarrek eta atzerritarrek egindako delituei buruzko estatistikak dituen artikulua, <https://bit.ly/3zFEqpV>)

"La inmigración ilegal en España. Datos estadísticos" (Statista atariko estatistika-taula, <https://bit.ly/3rWKrf1>)

"Estadística, delito e inmigración" (FUHEMen webgunean argitaratutako dokumentua –prentsa-analisi bat egiten da dokumentuan, Espainiako prentsan migratzaileei buruz ageri den pertzepzioaren harira-, <https://bit.ly/37i8j38>)

"Los inmigrantes en España" (Cáritas España erakundearen webgunean 1986an argitaratutako dokumentua, Espainiako migratzaileen egoera orokorrari buruzkoa, <https://bit.ly/3jpSoqT>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

14.

“Immigratzaileek eta haien familiek gizarte-laguntzak bereganatzen dituzte”

Landutako gaiak:

gizarte-prestazioak eta -laguntzak; eskubideei buruzko legedia eta ikuspegia; baliabideetan inbertitzea; murrizketak; gezurrak; zurrumurruen aurkako estrategia eta gidak; arauak eta eskakizunak

Abiapuntuko testua (2003)

Asko zabaldutako iritzia da immigrazio-herrialde guztietan, eta lehenago edo geroago beti agertzen den diskurtso baten parte da. Batez ere, immigratzaile gehien dauden eremuetan adierazten da iritzi hori. Gogoan izan dezagun immigrazioa fenomeno kontzentratu bat dela, bai bizitegiari dagokionez, bai lanari dagokionez. Leku batzuetan, itxarongeletan, jendeari arreta emateko ilaretan edo medikuen kontsultetan, biztanle eta erabiltzaileek beste jatorri batzuetako gero eta gizon-emakume gehiago aurkitzen dituzte. Orduan, pertzepzio hau sortzen da: immigratzaileak gizarte-baliabideak eskuratzeko lehian ari direla, eta hori eragozpen edo kezka gisa bizitzen dute zenbait sektorek. Izan ere, uste dute baliabide horiek jada urriak direla haientzat, eta are urriagoak izango direla beste familia batzuk, premia handia dutenak, baliabide horiek eskuratzen hasten badira. Larriena da, beste kasu batzuetan bezala, pertzepzio eta uste oso hori oso erraz sorrarazi, handiagotu eta manipulatu daitekeela –beste behin– esklusioa lortzeko diskurtso xenofobo menderatzaileen bidez.

Lehenik eta behin, gizarte-zerbitzu bakoitzaren egoera nolakoa den ondo jakin behar da, informazio egokia izanda, jakiteko zer-nolako bilakaera duten benetan programek eta baliabideek, bai eta nola banatzen diren ere, lehengo eta oraingo biztanleen, familia-moten, nazionalitateen eta beste aldagai batzuen arabera. Bestetik, zalantzarik gabe, eskubide-kontua da hori: immigratzaileak langile, auzokide, ikasleen guraso, paziente eta gizarte-zerbitzuen erabiltzaile **berriak** dira eta arreta horretarako eskubidea dute, beste guztiok bezalaxe.

Errealitatea ondo ezagutzeaz gain eta eskubide-auzi bat dela ez ahazteaz gain, beste gauza batzuk har daitezke kontuan. Gure ustez, arazoaren gakoa honako hau zehaztea da: immigratzaileen presentzia arreta-testuinguru jakin batean gero eta handiagoa izatean, ea neurri berean areagotzen diren giza baliabideak eta baliabide ekonomiko eta logistikoak, eta ea dagozkion doikuntzak egiten diren arauetan, prozeduretan, langileen prestakuntzan, eta informazioko, komunikazioko eta parte-hartzezko jardueretan. Horrekin ez dugu baliabideen kantitatea soilik esan nahi, kalitatea eta jardunbide onak ere bai.

Baliabideak ez badira eskariaren proportzioan handitzen, eta lan egiteko eta arreta emateko modua ez badira egoera berrietara egokitzen, tirabirek eta **alde guztien frustrazioak gora egingo dute apurka-apurka, ezinbestean.** Gai honi dagokionez, zero defizitoko eta zerbitzu

publikoen pribatizazioko politika publikoak ez dira batere lagungarriak. Horrelakoetan, biztanleria autoktonoak izan dezakeen pertzepzio hori –batzuetan azkarregi edo oinarririk gabe izaten dena– egiaztapen bihurtuko da. Biztanle autoktono horien kasuan, immigratzaileek haien eguneroko bizitzan eragin kaltegarria dutelako susmoa haserre eta protesta bihurtuko da. Eta gauzak horrela bilakatuz gero, egoera benetan larria sortu daiteke. Pigmalion efektua gertatuko litzateke, profezia edo iragarpen autobetea. Psikologia sozialeko azterketetan hauteman denez, haserre dauden biztanleei "ez zaitetz hain xenofobia izan" esaten bazaie, orduan sektore batzuek hau pentsa dezakete: "bada, hori arrazakeria bada, arrazista izango naiz, baina kontua da ez zaidala batere gustatzen nola dauden gauzak".

Azken bi hamarkadetan, Espainia immigrazio-herrialdea bihurtu denean, tresna eta bitarteko gehiago jarri dira martxan, berriak ere bai. Administrazioaren esparru guztietan ahalegin handiak egiten ari dira, eta handiagoak udalerrietan. Horrekin batera, eta sarritan administrazioak berak baino lehenago, gizarte-erakundeek immigratzaileentzako programa eta babes- eta arreta-modu asko lantzen dituzte. Puntu horri buruzko azterketa zorrotzak egin beharko dira, egiaztatzeko ea benetan egin diren inbertsio publikoak (eskoletan, osasun-arretan, gizarte-zerbitzuetan, etxebizitzan), atzerritar jatorriko pertsonen eskari handiago horren proportzioan.

Azpimarratu behar da etxebizitza-erloto zailtasunek edo hezkuntzako problematikek immigratzaileei zein biztanle autoktonoei eragiten dietela, eta, nolana ere, komeni da gogoratzea immigratzaileek ez dutela jasotzen soilik, ekarpenak ere egiten dituztela; ez dira erabiltzaileak eta pazienteak soilik, zergak ere ordaintzen dituzte. Lehen aipatu dugunez, zenbait azterketak frogatzen dute ongizate-estatuari egiten dizkioten ekarpenak handiagoak direla estatutik lortzen duten baino. Ekarpeneren horiek errentaren gaineko zergaren, Gizarte Segurantzarako kotizazioen, BEZaren eta ibilgailuen eskualdaketa gaineko zergaren (autorik izanez gero) bidez egiten dituzte, eta, oro har, edozein ondasun edo zerbitzuren gaineko tasa eta prezio publikoen bidez

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Beharrezkoa da dauden programei eta baliabideei eta haien banaketari buruzko **ezagutza xehatua eta eguneratua** izatea, zenbait aldagai kontuan hartuta.
- 2 **Eskubideen kontua** da, eta migratzaileek –pertsonak, langileak, gurasoak, pazienteak eta erabiltzaileak diren aldetik– eskubidea dute arreta hori izateko, beste pertsona guztiek bezala.
- 3 **Arazoaren gakoa** da ea honako hauek proportzioan izaten diren zehaztea, immigratzaileen presentzia arreta-testuinguru jakin batean handitu ahala: a) giza baliabideak eta baliabide ekonomiko eta logistikoak **areagotzea**, eta b) **doikuntzak** arauetan, prozeduretan, langileen prestakuntzan, eta informazioko, komunikazioko eta parte-hartezko jardueretan.
- 4 Kontua ez da (baliabideen) **kantitatea** soilik, baizik eta **kalitatea** eta egokitasuna ere (jardunbide onak).

- 5 Zerbitzu publikoen **murrizketen eta pribatizazioen** aldeko politika publikoak ez dira batere lagungarriak.
- 6 **Pertzepzioa egiaztapen** bihurtzea eragotzi behar da.
- 7 **Azterketa zorrotzak** egin behar dira, jakiteko ahalegin instituzionalak, profesionalak eta solidarioak **proporzionalak eta egokiak** izaten ari diren.
- 8 Gogoan izan: a) zailtasunak partekatuak dira, eta b) migratzaileek ez dute soilik jasotzen, ekarpenak ere egiten dituzte.

Eguneraketa (2022)

"Gizarte-laguntza guztiak bereganatzen dituzte", "Espainiara etortzen dira, pagotxa delako", "paga bat ematen zaie immigratzaile izateagatik, besterik gabe".

Beste behin, behin eta berriz azaltzen den gaia da, eta, segur aski, beti azalduko da immigrazioa aztertzean. Immigratzaile askoko herrialde, eskualde edo udalerrietan, honako hauek behin eta berriz planteatuko dira: ea baliabideak eskuratzeko lehia dagoen, ea immigratzaileen presentzia biztanleria hartzailearentzat kaltegarria den, eta gai horien antzeko eta ondoriozko beste polemika batzuk. Bidegabekeria konparatibo hori, oinarririk gabeko pertzepzioa da ala benetan gertatzen da? Zer eskubide dituzte migratzaileek eta zer baldintzatan? Espainiarrek jasotzen dituzten laguntza berak jasotzeko eskubidea dute?

Gai hori behin eta berriz sortzen da, baina zerbait berria dago. Azken bi hamarkadetan, migratzaileek jasotzen dituzten gizarte-laguntzekin lotutako zurrumurruak, gezurrak eta faltsukeriak **zabaldurik eta areagotu egin dira**, segurtasunarekin eta delituekin lotutakoak (ikusi 6. iruzkina) eta lanarekin eta langabeziarekin lotutakoak (10. iruzkinean aztertu ditugu) bezalaxe.

Argudio berri batzuk gehituko dizkiegu 2003an egindako gogoetei, hurrengo iruzkinerako (15. iruzkina) arrazoiketarekin batera. Iruzkin horretan gai beraren bertsio bat aztertzen da: "Lehentasuna ematen zaie immigratzaileei. Programa gehienak haientzat dira". Iruzkin honetan, lehenik eta behin, zurrumurrurik faltsu horien gorakadaren **testuingurua** zehazten saiatuko gara. Gero, begiratu bat egingo diegu aldizka ageri diren **albiste eta izenburu** horiei. Esaldi honetan bildu ditugu: "immigratzaileek eta haien familiek gizarte-laguntzak bereganatzen dituzte". Gero, azken hamarkadan aplikatutako **zurrumurruen aurkako estrategiak** azalduko ditugu, eta, amaitzeko, horren kontra egiteko ildo nagusiak adieraziko ditugu.

- 1.- Gutxienez, testuinguruarekin lotutako **lau faktorek** azaltzen dute mezu horien hazkunde esponontziala. Lehenik eta behin –azaldu dugu jada–, immigratzaileen eta atzeritar jatorriko kolektiboaren **presentzia kuantitatiboa eta kualitatibo handiagoa** herrialdearen bizitza publikoan. Ez soilik gehiago direlako, baizik eta gero eta presentzia handiagoa dutelako: eguneroko bizitzan, auzoetan, etxebizitzetan, merkataritzan eta komunitateetan, zerbitzu eta espazio publikoen erabileran, eta, batez ere, hedabideetan barra-barra ageri diren albisteetan (horietako asko problematikoak eta kezkarriak dira, bai eta tragikoak ere).

Berez, horrek ez dakar ezinbestean gezur gehiago izatea, baina gezur horien testuingurutik **-krisialdietan** izaten dira, batez ere- helduko gara bigarren faktorerara. 2008an abiatutako krisialdiaren urte gogorretan, politika publikoetan, murrizketa handiak egin ziren aurrekontuetan, programetan eta langile-kopuruan. Desberdintasunen eta gizarte-polarizazioaren gorakada gertatu zen. Geroago, 2020ko otsailetik, beste krisi bat sortu da, Covid 19ak eragindako osasun-krisia eta krisi sozioekonomikoa, desberdintasunak areagotu egin dira, eta egoera horrek are gehiago eragin die egoera ahulenean daudenei, immigratzaileen biztanleria-sektore handiei, besteak beste.

Immigrazioari buruzko diskurtsoen eta pertzepzioen ikuspegitik, **krisiek bi alde dituzte**. Batetik, krisi guztiek (pertsonalak edo sozialak), ondo heltzen bazaie, **aurrera egiteko aukerak** ematen dute. Gure arloan, aukera horietako bat migratzaileen ekarpenak ikusarazteko aukera da, beti lehen lerroan, eta lan zailenak egiten, estimazio gutxien duten lanetan, jendeak egin nahi ez dituenetan. Nolanahi ere, krisietan badago beste alderdi bat, eta jende askok oso gaizki pasatzen duenez, zenbait kolektiboren eta pertsonaren profilen aurkako **erruduntze-mekanismoak sustatzen dira**: beste behin, zoritxarrez, estigmatizazio-jarrerak sortzen dira, eta errudunak eta **turko-buruak** bilatzen dira.

Eta eguneroko bizitzan presentzia handiagoa izan ahala, zenbait krisi gainjarriak izanda, gezurrak eta zurrumurruak lehergailu ezin hobea dira iritzi publikoa sutan jartzeko. Eta lehergailu hori **xenofobiaren aurrerakada** eta Europako eta Espainiako eskuin-muturrekoek **immigrazioen aurka egindako kanpainak** dira. Hor daude, eta hor egongo dira, pertzepzio, polemika eta iritzi horiek sortzeko eta diskurtsoetan, politikan eta hauteskundeetan baliatzeko tentazioa eta aukera. Azken urteotan, eskuin neokontserbadoreen eta eskuin-muturreko populismoen posizio ideologikoetakoak hori baliatzen ari dira, argi eta garbi, multzo handi horretan ñabardurak badaude ere.

2003an jada, horrelako zurrumurruei buruz idatzi genuen, baina orain jokabide hori zuzenagoa eta erradikalagoa da, erasokorra, eta disimulurik gabe egiten da. Immigrazioaren aurkako posizioetatik, kanpaina eta lelo xenofoboak antolatzen dira, hala nola *Stop inmigración, Primero los de Casa* edo *Alimentos solo para españoles* (hurrenez hurren, **Stop immigrazioa, Lehenbizi etxeakoak eta Elikagaiak espainiarrentzat soilik**). Lan honen bigarren zatian, iruzkin berriei buruzkoan, aztertuko ditut.

Koktela osatzeko, laugarren osagaia dugu, zurrumurruek eta gezurrak areagotzea eta are erasokorragoak izatea azaltzen duena: **komunikazio telematikoaren eta birtualaren egokitasuna** -hau da, sare sozialen egokitasuna- eskusio- eta gorroto-diskurtsoak zabaltzeko. Hori bai, laster ikusiko dugunez, komunikazioaren teknologia berri horiek (IKT) aukera ematen dute, halaber, **zurrumurruen aurkako estrategiak** baliatzeko, eta zurrumurruek gezurtatzeko ez ezik, egiaren, giza eskubideen eta gizarte inklusiboaren alde argudiatzeko ere erabil daitezke.

- 2.- "Marokotik etorritako musulmanen % 80 gizarte-laguntzetatik bizi dira", "legez kanpoko immigratzaileek ABEEEko egoeran dauden langileek baino laguntza gehiago jasotzen dituzte", "paga bat jasotzen dute immigratzaile izateagatik, besterik gabe", "7.000 pertsonak Generalitatean laguntzak jasotzen dituzte Marokotik", "asilo-eskatzaileei ordainsari bat ematen zaie, gehienek irabazten duten soldata baino handiagoa" eta abar, eta abar. Hori zenbait hedabidek argitaratutako, sare sozialetan zabalduetako edo zenbait ordezkari politikok disimulurik gabe esandako adierazpen, gezur edo faltsukerien lagin txiki bat baino ez da.

Ikus daitekeenez, mezu horietan, zalantzan jartzeko moduko zenbait ildo daude. Batzuetan, horretaz bizitzen dela adierazten da; hau da, migratzailea lanik egiten ez duen noizbait dela esaten da, sistemaren parasittoa dela, migrazioa ekarpenak egiteko eta aberastasuna sortzeko fenomeno gisa aurkeztu beharrean, jatorrian zein helmugan garapen-faktore gisa aurkeztu gabe. Beste batzuetan, **legez kanpoko zerbait adierazten da** –hemen terminoa egokia da–; esaterako, laguntzak jasotzea Espainiatik kanpo.

Kasu gehienetan, adierazpenetan **migratzaileen eta herrialdekoen arteko alderaketa egiten da**; hau da, **bidegabekeria konparatibo bat egiten da**; kolektibo jakin batek jasotakoa gizarte-politikaren baterako (benetan edo ustez) esleitutako baliabideekin alderatzen da. Horren adibide da Vox alderdiak Madrilgo Erkidegorako hauteskunde-kanpainetan ateratako kartel probokatzailea eta polemikoa, non "gure amonaxoaren" erretiro-pentsioa alderatzen baitzen bidaidetik gabeko adingabeen arretaren guztizko kostuaren (ustezko) hainbanaketarekin.

38.

Jada orduan (2011), Dani de Torresen zuzendaritzapean –Bartzelonako Udaleko immigrazio-gaietarako ordezkaria zen– eta Gemma Pinyol-ek koordinatuta –politologoa eta politika publikoetarako aholkularia da–, "Guía práctica para combatir los rumores y prejuicios sobre la diversidad cultural" prestatu zen (hau da, "Kultura-aniztasunari buruzko zurrumurruen eta aurreiritzien kontra borrokatzeko gida praktikoa"). Duela gutxi, egileek berrikusi eta eguneratu dute, Fundación ACSAR fundazioarekin batera.

3.- Faltsukeria eta gezur horiei aurre egiteko, Espainian, ekimen asko plazaratu dira. Sarritan, **zurrumurruen aurkako estrategiak** izenburupean biltzen dira. Bartzelonako Udalak 2011n onartutako *Plá de Interculturalitat* planean, jarduketa-ildo hori planaren eta udal-politika berriaren ardatz nagusietako bat zen jada³⁸. Han sortu ziren esperientziak, metodologiak eta taldeek gaur egun arte jarduten jarraitu dute.

Gezurrek sortutako erronka gero eta handiagoa denez, eginkizun hori gizarte inklusiboaren aldeko lanerako oso funtsezkoa denez, eta eragiteko bide bideragarri eta eraginkor bat eraikitzen joan denez, balio handiko ekimen ugari sortu ziren. Hauek dira, besteak beste, horietako batzuk: *Stop Rumores* (Andalucía Acoge), *PorCausa* fundazioaren artikulua, *Zurrumurruen Aurkako Sarea/Red Vasca Antirumores*, Euskadin (lan honen sustatzailea), *elDiario.es* egunkariko *Desalambre* atala; *verifica.Rtve* atala; eta UGT sindikatuaren *TrabajoLibreDeBulos* saileko txostenak. Ikus daitekeenez, askotariko ekimen sortzaile eta konprometituak daude, elkarteek, sindikatuak, hedabideek eta abarrek martxan jarritakoak.

Eta jardun-ildo hori erroto egin da udal-ekintzetan eta barruti eta auzoetan egiten den lanean. Hala, zurrumurruen aurkako estrategiak *Red de Ciudades Interculturales* (RECI; hau da, Kulturarteko Hirien Sarea) sarearen funtsezko osagaiak dira. Sare hori Europako Kontseiluak bultzatu zuen, 2011tik, eta presentzia du Europar Batasunean eta Espainian. Halaber, egiaren aldeko lan egiteko modu hori aniztasun handiko lurralde-sorta handi batean garatu da³⁹, *Proyecto de Intervención Comunitaria Intercultural* (Proyecto ICI) proiektuan –hau da Kulturarteko Komunitateko Esku-hartze proiektua (KKE proiektua); 13. iruzkinean aipatu dugu–.

4.- Instantzia horietatik zurrumurru eta gezur guztiak jaso dira, eta prentsa-oharrak, artikulua eta kanpainak jarri dira martxan. Hau ez da gezurak ezeztatzen dituzten datuak eta informazioak behar adina xehetasunez lantzeko lekua. Gai horretan interesa duten pertsonak adierazi ditugun iturri eta materialak kontsultatu ditzakete (ikusi iruzkin honen eta hurrengoaren amaieran; testu horietan, berriz, beste erreferentzia batzuen berri ematen da). Eta, batez ere, aipatutako kanpainak eta erakundeek plazaratutako **gidak** eta beste produktu batzuk balia ditzakete. Zurrumurru bakoitza aztertu gabe, jarraian, erakunde horien argitalpenetan zurrumurruen kontra egiteko ageri diren ildoetako batzuk adieraziko ditut:

39.

Esaterako, *La Cañada Real Galiana* eta *San Cristóbal de los Ángeles* auzoetan, *Madriren*, *Leganés* udalerrian, *Taco* (Tenerife) eta *Jérez Sur* auzoetan, eta Zaragozako alde zaharrea.

- ▶ Kontua **legeetan xedatutakoa betetzea da**, besterik ez
- ▶ Hau dio Atzerritarrei buruzko Legeak: herrialdean "bizi diren atzerritarrek gizarte-zerbitzuak eta -prestazioak eskuratzeko eskubidea dute, **bai zerbitzu eta prestazio orokorrak eta oinarrizkoak, bai espezifikoak, espainiarrek dituzten baldintza beretan**" (14. artikulua, guk geuk gehitutako enfasia)
- ▶ Immigratzaile "irregularrei" dagokienez-irregularitasun-egoera administratiboan dauden atzerritarrak edo dokumentaziorik ez dutenak-, Atzerritarrei buruzko Legea gogoratuko dugu berriz ere: "atzerritarrek, **haien administrazio-egoera dena delakoa izanda ere**" – hau da, paperekin edo paperik gabe- "**oinarrizko gizarte-zerbitzuak eta -prestazioak**" jasotzeko eskubidea dute (guk geuk gehitutako enfasia)
- ▶ Migratzaile irregularrentzat, gizarte-laguntzak (ez-larrialdikoak) eskuratzeko bide bakarra **erregularizatzea da**.
- ▶ Espainian, laguntzak ez dira jatorriaren edo nazionalitatearen arabera ematen, baizik eta **irizpide sozioekonomikoen arabera**, eta irizpide nagusietako bat **errenta-maila** da.
- ▶ Aurrekoaren korolario, Espainian ez daude atzerritarrek atzerritar izateagatik jaso dezaketen gizarte-laguntzak, ezta espainiarrak kanpo uzten dituzten prestazioak ere. Beste modu batean esanda, **ez dago immigratzaileentzat soilik den gizarte-prestaziorik**.
- ▶ **Ez dago faborezko traturik**: horrelakorik egonez gero, salatu eta zigortu egin behar da, faborezko beste edozein tratu bezala

Iturriak eta materialak

"Todas las ayudas sociales se las llevan los inmigrantes": un bulo que se repite no solo en España (*Maldita Migración* kolektiboaren artikulua, herrialdeetan migratzaileentzako laguntzen harira esaten diren gezurrei buruzkoa. Artikulua *Diario.es* egunkarian argitaratu zen, 2019ko urrian, <https://bit.ly/2WTngvf>)

"Ni roban el trabajo ni las ayudas: bulos económicos contra inmigrantes" (*Verificartve* atariko artikulua, 2021eko apirilean argitaratua. Artikuluan, immigratzaileen aurkako zenbait gezur ezeztatzen dira, <https://bit.ly/3zPKqMW>)

"Somos funcionarios y estamos hartos de oír que los inmigrantes tienen más ayudas" (*El Confidencial* egunkariko artikulua, 2019ko martxoan argitaratua. Artikuluan, funtzionarioek migrazioei buruzko zurrumurruak ezeztatu egiten dituzte, <https://bit.ly/3l7PR5z>)

"¿Es cierto que los migrantes acaparan todas las ayudas sociales?" (*Humanizar* aldizkari digitalean argitaratutako artikulua, migratzaileek gizarte-laguntza guztiak bereganatzen dituztelako zurrumurruari buruzkoa, <https://bit.ly/3imVTgP>)

"Inmigrantes y ayudas sociales en España" (2020ko abuztuan *Acampa Madrid* blogean argitaratutako artikulua, migratzaileek Espainian lor ditzaketen gizarte-laguntzei buruzkoa, <https://bit.ly/3xicLJW>)

"¿Las personas inmigrantes abusan de las ayudas públicas? Derrumbamos el mito" (*Save a Hater* blogean 2019ko ekainean argitaratutako artikulua, migratzaileei Espainian ematen zaizkien laguntza publikoei buruzkoa, <https://bit.ly/2VuMpqs>)

"Monasterio dice que los 'inmigrantes ilegales' reciben más ayudas que los trabajadores en ERTE, pero es falso" (*Newtral* egunkariko artikulua, 2021eko apirilean argitaratua. Artikuluan, Vox alderdiko Madrilgo presidente Rocio Monasteriok migratzaileek Espainian jasotzen dituzten laguntzen harira zabalduko zurrumurruak gezurtatzen dira, <https://bit.ly/3rQnnyy>)

"Solo el 1,7% de los inmigrantes cobran ayudas sociales" (*El País* egunkariko artikulua, 2019ko abenduan argitaratua. Artikuluan, Madrilgo Erkidegoko migrazioen harira egindako inkesta bati buruzko informazioa ematen da, <https://bit.ly/3lyLs6f>)

"Datos: qué ayudas reciben los inmigrantes en España" (*Newtral* egunkariko artikulua, 2019ko urtarrilean argitaratua. Artikuluan, migratzaileek Espainian ustez jasotzen dituzten gizarte-laguntzei buruzko gezurrak ezeztatzen dira, <https://bit.ly/3l3HPuy>)

"Inmigración y servicios sociales. Entre el estereotipo y la realidad" (Valentziako Generalitateko Gizarte Ongizateko Saileko Xavier Montagudena eta Valentziako Unibertsitateko Francesc Torres irakaslearen artikulua akademikoa, 2002an argitaratua, migratzaileek Valentziako gizarte-zerbitzuetan integratzeari buruzkoa, <https://bit.ly/3fa0PDJ>)

"Los inmigrantes quitan trabajo y abusan de las ayudas sociales. Gestión de la inmigración laboral e integración social en España" (Valentziako Unibertsitateko Ángeles Solanes irakaslearen artikulua akademikoa, 2016ko urtarrilean argitaratua, Espainiako immigrazioaren kudeaketari buruzkoa. Arreta berezia ematen zaie pertsona horiek jasotzen dituzten laguntzei, <https://bit.ly/3inlRkh>)

"Rumor: ¿los inmigrantes reciben más ayudas sociales?" (*Málaga Acoge* elkartearen webguneko artikulua, migratzaileek jasotzen dituzten gizarte-laguntzen inguruko zurrumurruei buruzkoa, <https://bit.ly/3jjsEuB>)

"¿Qué ayudas reciben las mujeres inmigrantes en España?" (Emakume migratzaileek Espainian jasotzen dituzten laguntzei buruzko artikulua. Artikuluan, egoera horren azterketa egiten da, <https://bit.ly/3xnwKHd>)

"Subvenciones" (Migrazioen Idazkaritza Nagusiaren webgunean argitaratutako dokumentu ofiziala. Artikuluan, migratzaileek Espainian jasotzen dituzten diru-laguntzak zehazten dira, <https://bit.ly/3yBZb5P>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

15.

“Lehentasuna ematen zaie immigratzaileei. Programa gehienak haientzat dira”

Landutako gaiak:

pribilegioak, bizi-kalitatea, ongizate-estatua, arrazakeria xenofoboaren kostuak, eskubideen ikuspegia; erabiltzaileak eta zerga-ordaintzaileak; egia eta egiazkotasuna

Abiapuntuko testua (2003)

Madrilgo Lavapiés auzoko atzerritarrei buruz egin genuen ikerketako eztabaida-taldeetako batean, auzoan bizitza osoa zeraman emakume bat –bizimodua etxeak eta eraikinetako eskailerak garbitzen ateratzen zuen eta seme-alabak lanik gabe zituen– kexatu egin zen auzoko banketxeek immigratzaileei kredituak errazago ematen zizkietelako. Amaitzeko, "immigratzailea ez bazara, jai daukazu" esan zuen. Aurreko iruzkinean bezala, hemen bi hipotesi bereizi behar ditugu: bidegabekeria konparatibo hori oinarririk gabeko pertzepzioa den, besterik gabe, ala horrelako benetako egoerak gertatzen diren. Biztanleriako zenbait sektorek sentipen hori izan eta elika dezakete, nahiz eta errealitatearekin bat etorri ez. Hori egiten dute beren beharrak behar bezala asetzen ez direla uste dutelako; esaterako, beren seme-alaben enplegu- eta etxebizitza-premiak asetzen ez direla ikusten dutelako. Halaber, horren arrazoia beldurra izan daiteke, orain dutena galtzearen edo gutxitzearen beldurra –14. iruzkinean aztertu dugu hori-. Zaila izango da pertsona horiek konbentzitzea immigratzaileek "pribilegioak" ez dituztela esanez. Dena dela, ahaleginak egin behar dira, eta informazio ona beti da baliagarria, baina herritarrok jasotako arretarekin pozik egoteko lan egitea da benetan garrantzitsua.

Ondorioa erraz ateratzeko modukoa da, baina premiazkoa ere bada: funtsezkoa da ongizate-estatuak ondo eta hobeto funtzionatzea, bai herritar guztien premien eta eskubideen ikuspegitik, bai arrazakeria, xenofobia eta gizarte-gatazka desarautua eragozteko. Arrazakeria berriaren ikuspegitik, argudiatzen da oso garestia dela immigratzaileei behar bezalako arreta ematea; immigratzaileak herritar gisa integratzearen alde eta kultura arteko bizikidetzaren alde gaudenok, berriz, erantzun dezakegu xenofobiak eragindako gizarte-gatazka dela benetan garestia, eta gatazka horrengatik egin behar diren inbertsioak (barneratze-zentroak, polizia, abokatuak, fiskaltza, epaitegiak), eta gizarte-sormena eta ekintzailtza-energia izugarri galdu edo xahutzen dela. Langile atzerritarren diskriminaziorik eta eskusiorik ez balego, immigratzaileekin lotutako programa asko ez lirateke beharrezkoak izango, genero-desberdintasunekin gertatuko litzatekeen modu berean: genero-desberdintasunik ez balego, aukera-berdintasuna bultzatzeko edo etxeko indarkeriaren aurka egiteko programak ez lirateke beharrezkoak izango.

Beste batzuetan, immigratzaileen ustezko pribilegioarekin lotutako bidegabekeria konparatiboarekiko jarrerak benetako egoera bat islatu dezake. Izan ere, batzuetan honelako hutsuneak egiten dira:

a) **baliabide jakin batzuk immigratzaileen artean soilik banatzea** –esate baterako, horrela

egin da ikastetxe batzuetan eskola-jangelarako laguntzekin, bai eta zenbait gizarte-zerbitzutan, jaioberrientzako esne-hautsarekin ere; b) **baremoak ezartzean, onuradunen konplexutasun osoa jasotzen ez duten irizpideak erabiltzea**; esaterako, etxebizitzak edo beste ondasun batzuk esleitzean, prekarietate ekonomikoaren eta familia-beharren arabera irizpide bakarrak zehaztean. Hori egiten bada, gerta liteke bertakoek kanpoan geratu direla edo baztertu egin zaiela sentitzea. Esate baterako, udalerrri bateko gizarte-etxebizitzaren banaketan gertatutakoa aipatuko dugu. Kasu horretan, ez ziren kontuan hartu jendeak bertan bizitzen zeraman denbora edo etxebizitza horren zain zeraman denbora. Bertako biztanleriako asko 1960an Andaluziatik migratutako jendea zen –denbora asko zeraman zain, immigratzaile atzerritarren baino batez besteko diru-sarrera handiagoak dituzte eta familia ugariak gutxiago dira haien artean–, diskriminatuta sentitu zen eta protesta handia izan zen.

Horrelako kasuetan, akats horiek onartu behar dira, esperientziatik ikasi, eta gizarte-baliabideen esleipena ondo neurtuz eta irizpide inklusiboen arabera arautu. IV. kapitulua aipatu nahi dugu berriz, eta hor proposatutako integrazioaren kontzeptua. Bidezko irizpideak, nahikoa baliabide eta eraginkortasuna behar dira. Ez dugu ahaztu behar biztanleriak errealitateak nahi dituela, argudioak baino gehiago, edo argudioak errealitateekin osatzea. Hori guztia esanda, **bidegabekeria izango litzateke ez gogoratzea bertako biztanleriako sektore behartsu batzuek noizean behin sentitzen duten bidegabekeria konparatiboko egoera hori egunero izaten dutela atzerritar jatorriko pertsona askok.**

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Estatistikek, protokoloek eta azterketek erakusten dute baieztapen hori **ez datorrela bat errealitatearekin.**
- 2 Noizean behin, iritzi horrek **laguntzen banaketan** edo baremoak ezartzeko irizpideetan **egindako akatsak edo erroreak islatu ditzake.**
- 3 Kasu horietan, hutsuneak egin direla aitortu behar da, **esperientziatik ikasi**, eta gizarte-baliabideen esleipena neurritz eta modu inklusiboan arautu.
- 4 Gizarte hartzaileko edo bertako biztanleriako sektore batzuek mezu horren alde egin dezakete: a) **beren beharrak asetzen ez direla** sentitzen dutelako (enplegua, etxebizitza, etab.) eta/edo b) orain dutena **galtzearen edo gutxitzearen** beldur direlako.
- 5 Horregatik, oso zaila da **pribilegioak edo lehentasunak ez daudela** sinestaraztea, eta garrantzitsua da haiek egiaztatzea beren bizi-kalitatea mantentzen dela edo are hobetzen dela.
- 6 Ongizate-estatuak ondo eta hobeto funtzionatzea ezinbestekoa da, ez soilik herritarren multzoaren bizi-kalitatea bermatzeko, baizik eta **arrazakeriaren, xenofobiaren eta gizarte-gatazka desarautuaren gorakada eragozteko** ere.
- 7 Benetan garestia eta kaltegarria dena **arrazakeria xenofobia** da, honako hauek eragiten baititu: a) gatazka eta gizarte-tentsioa areagotzea, eta b) sormena eta ekintzailtza-energia galtzea
- 8 Arrazakeria, legez kanpokoa eta etikaren aurkakoa izateaz gain, **garestia da**. Diskriminaziorik eta eskusiorik ez balego, programetako asko ez lirateke beharrezkoak izango.

Eguneraketa (2022)

"Espainiarrek baino laguntza gehiago dituzte", "ezohiko laguntzak baliatzen dituzte", "lehentasuna dute Madrilgo alokairuetarako zerrenda batean", "laguntza gehiago lortzen dituzte" ...

Iruzkin han (15.a) aurrekoaren jarraipena da, baina gizarte-pertzepzioarekin eta imajinario publikoarekin lotutako funtsezko elementu bat gehitu dugu. "Immigratzaileei lehentasuna ematen zaie", "programa gehienak haientzat dira" eta antzeko adierazpenetan, gizarte-laguntzen banaketari buruzko eztabaidaz gain eta atzerritarrek eta haien familiek laguntzak bereganatzen dituztelako ideiaz gain, beste gai bat sartzen da: immigratzaileen **lehentasuna**; hau da, ustezko **pribilegioa**.

Horregatik, ideia horiek (**pribilegioa, lehentasuna eta bidegabekeria konporatiboa**) esklusio-diskurtsoetara gehitzearen esanahia eta funtzionaltasuna aipatuko ditut. Gero, gai horri heltzean eta horri buruz hitz egitean eta eztabaidatzean kontuan hartu behar diren bereizketa-pare bat egingo ditugu. Horren ondoren, gai hori dagokion esparruan kokatuko dugu: legeak betetzea eta eskubideen arabera ikuspegia. Azkenik, azalduko dut gezurren eta zurrumurruen aurkako estrategien inguruan sortutako **konfrontazio-espazioa** (gezurrak versus zurrumurruen aurkako estrategiak) funtsezkoa eta orokorragoa den zerbaiten parte dela: **fake news direlako eta egiaren arteko borrokaren parte**. Borroka horretan gaude gaur egun⁴⁰.

- 1.-** Diskurtso xenofoboetan eta migrazioaren aurkako jarreretan, immigratzaileek laguntzak **bereganatzen** dituztela edo laguntzez **abusatzen** dutela azpimarratzen da, bai eta, horrez gain, **pribilegioak eta lehentasunak** ematen zaizkiela ere. Hori guztia baliatzen da diskurtso eta jarrera horietan, eta helburu hau lortu nahi da: bertako biztanleriak, kaltetuta sentitzean, migrazioa eta EBtik kanpoko atzerritarrak gaitzestea, honako oinarri hau baliatuta: "hemen hartzen ditugu, eta gainera, pribilegiatu batzuk dira. Horixe bakarrik behar genuen".

Diskurtso politiko, mediatiko eta, batzuetan, soziala da, eta, hor, baliabide publikoak eskuratzeko **lehia** adierazteaz gain, atzerritarrekiko ustezko **favoritismoa** azaltzen da. Diskurtso hori datuen errealitatearekin bat ez badator ere –hala erakusten dituzte iruzkin hauetan aipatu ditudan iturri eta material ugariak–, migrazioa hartzen duten hainbat herrialdetan erabiltzen da, Espainian, adibidez. Migrazioaren aurkako jarreraren eta esklusioaren aldeko diskurtso xenofoboetan ageri da, eta, batzuetan, gorroto-diskurtso jakin batzuetan ere bai.

Duela hogeit hamar urte, esan genuen, biztanleria-sektore handi batzuen prekarietate- eta ahultasun-egoera zela eta, oso zaila izango zela sektore horiei horrelako pribilegioak edo lehentasunak ez daudela sinestaraztea. Are gehiago gaur egun:

- a) bi krisi gertatu dira –krisi ekonomiko bat eta osasun-arloko krisi bat–, eta
- b) eskuin-muturrekoak kanpaina zabal eta setatsuak egiten ari dira, egoera horiek baliatuz. Zaila da, baina ez ezinezkoa, eta, noski, zailtasun handiago horri aurre egiteko, egiazko informazio gehiago eta hobe eman behar da, bai eta gizalegez, sormenez eta eraginkortasunez jokatu ere, horiek guztiak zabaltzeko.

Horrez gain, lan-, gizarte- eta zerga-arloko politiken garrantzia azpimarratu behar da, lehen baino handiagoa baita, biztanleriaren bizi-kalitatea babesteko eta hobetzeko; batez ere, egoera ahulenean eta baztertuta dauden biztanleria-sektoreen alde egiteko. Politika horiek, ongizate-estatua mantentzeaz eta sendotzeaz gain, funtsezkoak dira gizarte-justizian (eta 2030 Agendan) aurrera egiteko, bai eta xenofobiaren eta polarizazioaren gorakada galarazteko ere.

40.

Sentitzen dut "borroka" termino belizista erabili izana, baina ez dut hoberik aurkitu.

2.- Jarraitu aurretik, bereizketa bat egin nahi dut, aurreko iruzkinetan egin dudan moduan. Nire ustez, gai horiei buruzko eztabaida publikoetan eta pribatuetan kontuan hartu behar den zerbait da. Gezurrak direnez, **bereizi egin behar dira arazo sozioekonomiko larriko egoeran bizi diren pertsona jakin batzuen kezka legitimo eta ulergarrietatik**. Pertsona horiek edo haien senideek, egoera problematiko batean bizi direnez (pobrezia, langabezia, diru-sarrera urriak eta eskasak, gizarte- eta osasun-arretarik eza, proiektu pertsonalak gauzatzeko ezintasuna, etab.), "ez dago denontzat" edo "hori guretzat kaltegarria da" pentsatzeko joera izan dezakete.

Segur aski, eta nire esperientzia pertsonalean ikusi dut, pertsona horiek "immigratzaile asko daudela" –dela beren ingurunean, dela albistegietan– eta haien beharrak asetzen direla hautematen dute, eta gerta liteke beraiei "gutxiago heltzen zaiela" pentsatzea edo **"gainera, are gutxiago heltzen zaigu"** pentsatzea. Hain zuzen ere, hor dago –dagoen prekarietatean, ase gabeko gizarte-premietan– gezurrek aurrera egiteko oinarria eta egoera sozioekonomikoa, eta hori oso ondo dakite gezur horiek sortu eta zabaltzen dituztenek. Hori baliatzen dute, entzulegoa eta babesa lortzeko..

3.- Esan ahal izango da atzerritar gehiago daudela prekarietate-egoeran eta horregatik jasotzen dituztela gizarte-laguntza gehiago. Eta, neurri batean, hala da. Gizarte-laguntzak behar handienak dituzten pertsonak jasotzen dituzte, eta horien artean, bai, immigrazioko zenbait sektore daude, baina ez denak. Puntu honetan, **komeni da asmo txarrak eta gaizki-ulertuak bereiztea**.

Asmo txarrak daudenean, zenbait datu baliatu eta desitxuratu egiten dira, eskusio-kanpainak bultzatzeko. Gaizki-ulertuak daudenean, berriz, gauzak nahasi egiten dira, baina baliteke, eta hori sinetsi nahi dut, asmo txarrik gabe egiten dela. Hau irakurtzen duenak ikus dezakeenez, garrantzi handia ematen diot **nahitasunari**, pertsonak lortu nahi dugunari –horretan, bat nator giza ekintzen alorreko zenbait tratatu-idazlerekina–. Puntu hori azpimarratu nahi dut; izan ere, aurreko puntuan egindako bereizketan bezala, garrantzitsua da hitz egiteko eta hitz egiteko modurako.

4.- Sakon dezagun arrazoiketa-ildo horretan, elementu komunak baitaude. Bi kasuetan, asmo txarretan eta gaizki-ulertuetan, **estatistikak aztertzean, datu absolutuak eta datu erlatiboak nahasi egiten dira**. Hau da, gauza bat da pobrezia-arriskuan dauden atzerritarren proportzioa bertakoena baino handiagoa izatea (hori 5. iruzkinean ikusi dugu), eta beste bat laguntza gehienak haientzat direla esatea. Ikus ditzagun, hain zuzen, datu erlatiboak, eta, gero, absolutuak.

5. iruzkinean, 2018rako adierazle-sorta handi bat alderatu dugu, eta adierazi dugu migratzaileen artean pobrezia-arriskuan dauden pertsonen ehunekoa handiagoa zela. Garrantzitsua da EBko herrialdeetako atzerritarrak eta EBtik kanpokoak bereiztea: 2019an, Estatistika Institutu Nazionaleko datuen arabera, espainiarren % 21,7, EBko herrialdeko atzerritarren % 46,2, eta EBtik kanpoko atzerritarren % 54,2 zeuden pobrezia- edo gizarte-esklusio-egoeran. Hori azaldu daiteke esanez migratzaileak lan-merkatuko bigarren mailako segmentuetan aritzen direla eta egoera sozioekonomiko okerragoa dutela (ikusi 10. eta 11. iruzkinak).

Baina atzerritar jatorriko biztanleria Espainiako guztizko biztanleriaren % 11 baino zertxobait gehiago denez, biztanleria absolutuari dagokionez, espainiarrek laguntza gehiago jasoko dituzte, edo zehatzago esanda, espainiarren gizarte-premietarako aurrekontu absolutua askoz handiagoa da.

- 5.- Aurrekoaren korolaria, migratzaileek ez dituzte "gizarte-laguntzak bereganatzen, eta ez dituzte pribilegioak laguntzak jasotzerakoan". Lehen aipatu dugunez, gizarte-laguntzak emateko edo ukatzeko ez dira irizpide geopolitikoak kontuan hartzen (jatorria, nazionalitatea), baizik eta irizpide sozioekonomikoak (errenta, familia, desgaitasunak, mendekotasuna, etab.).

Pribilegioak eta faboritismoak ez daudela argudiatzeko irizpideez eta protokoloek harago, **eskubide-berdintasuna** azpimarratzea da kontua; hain zuzen ere, lantzen ari garen gaian, titulartasun partekatua, "gizarte-zerbitzu eta -prestazio orokorrezi zein oinarritzoei dagokienez" (Atzerritarrei buruzko Legearen 14. kapitulua), "Espainian bizi diren atzerritarrak" espainiarrekin parekatuta. 1., 2. eta 11. iruzkinetan planteatutakoaren ildo berean, aipatuko dugu eskubide-berdintasun horren oinarria ideia honekin bat egiten duela: **atzerritar jatorriko pertsonak ez direla** gizarte-sistemaren eta ongizate-estatuaren **erabiltzaileak edo hartzaileak soilik, zerga-ordaintzaileak ere badirela.**

Bestalde, kontuan hartu behar da, halaber, **atzerritarrek hesi, zailtasun eta oztopo asko gainditu behar dituztela gizarte-laguntzak eskuratzeko:** dokumentaziorik ez dutelako edo irregulartasun-egoeran daudelako, baliabideei buruzko ezagutzak eta informazioa ez dutelako, zenbait baldintza betetzen ez dituztelako, kontraturik gabe lan egiten dutelako, hesi linguistikoak dituztelako, egoera psikologiko zailetan daudelako (beldurra), gizarte nagusitik bakartuta bizi direlako, eta harremanak herrikideekin soilik dituztelako –edo gehienbat–, etab.

- 6.- Azken bi iruzkinetako gogoetak laburbiltzeko, immigrazioaren errealitatei dagokienez, azpimarratu edo nabarmendu nahiko nuke **konfrontazio-eremu bat** sortu dela, nolabait esateko, honako hauen artean: batetik, oinarririk gabeko zurrumurruen eta faltsukeriak sortu eta zabaltzen dituzten eragileak, eta, bestetik, egiazko informazioa eta egin behar diren azalpenak bildu eta zabaltzen dituztenak. Eta, aldi berean, konfrontazio-eremu hori –diskurtso politikoan, argitaratutako iritzietan eta demokrazia deliberatiboan– egiaren defentsaren eta egiazkotasunaren defentsaren osagaietako bat da.

Finean, gizarte-laguntzen eta immigrazioaren auzi horretan –gezur eta faltsukeria ugari esaten dira horren harira–, gizarte-bizitzako beste esparru batzuetan bezala, konfrontazioa dago honako hauen artean: batetik, gaiak manipulaziorako –eta errentagarritasun politikorako– ematen dituen aukerak baliatzen dituztenak, eta, bestetik, egiazko informazioa eta gezurren eta faltsukerien kontra argudioak sortzen dituztenak –ditugunak–.

Modu zabalago, sakonago edo egiturazkoago batean, esan daiteke hori egiaren eta egiazkotasunaren aldeko defentsaren parte dela; hau da, bizitza duinaren, ongi bizitzearen eta demokraziaren funtsezko elementu bat dela. Ez gehiago ez gutxiago. Jokoan dagoena ez da soilik arrazakeriaren, xenofobiaren eta esklusioaren aurka egitea, baizik eta bidezko gizarte bat defendatzea eta bakean eraikitzea.

- 7.- Horri guztiaren harira, Michel Foucault-en lan bikain bat aipatu nahi dut: **Egia esateko adorea. Norberaren eta besteen gobernu.** Lan horretan, Foucault-en (1926-1984) azken ikasturteetako irakurgaiak biltzen dira. Collège de France erakundean eman zituen, Pentsamendu-sistemen Historiako katedraduna izan baitzen hor. Lan horretan, frantziar pentsalariak **parresia** terminoak –"egiaz esan"– bizitza publikoen eta politikoan duen eginkizuna eta esanahia ikertu zuen. Gogoeta horietan, Foucaultek demokraziaren mantentzera eta garapenera bideratzen ditu bere pentsamendua eta ahaleginak. Horretarako, ados jartzearekin lotutako baldintza etikoen multzo bat ezarri behar dela defendatzen du, eta **adorean** eta **konbikzioan** sakondu behar dela.

Hemen, egileak, greziarren eta erromatarren garaiko zinismoa aztertu ondoren, **parresiaren** eta alteritatearen artean ezartzen duen lotura nabarmenduko dugu. Eta hori egiteko, "egiaz esatea", probokatzaile eta subiranoa, "benetako bizitzaren eskandaluarekin", "bizitza desplazatuekin", "bestelako bizitzarekin", "bizitza probokatzailearekin" lotuta dagoela erakusten du. Foucault-en hitzetan: "Ez da egiaren ezarpena egiten, baizik eta alteritatearen funtsezko postulazio bat; egia ez da inoiz gauza bera; beste munduaren eta bestelako bizitzaren forman soilik egon daiteke egia".

Gure gaira itzulita, **lehen esan bezala, Bestea eta aniztasunak zilegi eta egiaz aitortzea funtsezkoa da bizitza duinerako eta demokraziarako.** Adorez esan behar dugu pertsona migratzaileek eskubideak dituztela, eta eskubide horien artean, gizarte-laguntzak jasotzeko eskubidea, besteek bezala. Eta konbikzioz esan behar dugu migratzaileek guk dugun gizatasun eta duintasun bera dutela eta auzokide eta herritar berriak balira bezala tratatu behar ditugula, etxe komunaren biztanle berriak balira bezala, beti aldatzen ari den eta beti eraikitzen ari garen etxe horretakoak.

Iturriak eta materialak

"Nacionalidad, "pisos gratis" y "paguitas": cómo desmontar los bulos que te hacen creer que los inmigrantes se quedan con tus recursos" (ElDiario.es egunkariko Desalambre ataleko artikulua, 2020ko uztailen argitaratua, zenbait alderdi politikok zabalduetako gezur xenofoboei buruzkoa, <https://bit.ly/3A7EVZP>)

"Cuidado con este video que intentan colarte sobre ayudas a inmigrantes: cifras falsas y requisitos inventados" (El Diario.es egunkariko Desalambre ataleko artikulua, 2020ko urrian argitaratua, gezur xenofoboz betetako bideo bati buruzkoa, <https://bit.ly/3A65FtO>)

"Los cinco datos que desmontan los bulos sobre inmigrantes y ayudas públicas" (Diari de Tarragona egunkariko artikulua, 2021eko maiatzean argitaratua. Artikuluan, migratzaileei eta laguntza publikoei buruzko gezur nagusiak zehaztu eta ezeztatu egiten dira, <https://bit.ly/2VmQZYz>)

"No roban empleos ni lastran la economía: así contribuyen los migrantes al desarrollo de Europa" (El País egunkariko artikulua, 2019ko uztailen argitaratua, migratzaileek Espainiako gizartean duten eraginari buruzkoa. Artikuluan, migratzaileen aurkako zurrumurruak gezurtatzen dira, <https://bit.ly/37qp2Bn>)

"Los cuatro bulos más extendidos sobre los inmigrantes" (Ethic webguneko artikulua, 2019ko abuztuan argitaratua. Artikuluan, Espainian zabalduetako zurrumuru nagusietako batzuk biltzen dira, <https://bit.ly/2WYbFXv>)

"Los inmigrantes tienen más ayudas que los españoles" y otros bulos que la Junta quiere erradicar" (Diario Sur egunkariko artikulua, 2020ko urtarrilean argitaratua, Andaluziako Juntako Justizia Sailak migrazioekin lotutako gezurren inguruan egindako kanpaina bati buruzkoa, <https://bit.ly/3rQX2Az>)

"Otro bulo de Vox sobre el Ingreso Mínimo Vital: "No podemos aceptar la inmigración que viene a vivir de las ayudas sociales" (La Sexta telebista-kateko artikulua, 2020ko ekainean argitaratua, Vox alderdiak Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarreraren eta migratzaileentzako gizarte-laguntzen inguruan zabalduetako gezur bati buruzkoa, <https://bit.ly/37grHxL>)

"La verdad frente a los bulos sobre la inmigración" (Contexto y acción aldizkariko artikulua, 2018ko abenduan argitaratua. Artikuluan, migrazioaren aurkako gezurren atzean dauden egiak azaltzen dira, <https://bit.ly/3ykhGLI>)

"Santiago Abascal y el bulo de las ayudas a inmigrantes" (Para inmigrantes atariko artikulua, 2019ko urrian argitaratua, Vox alderdiko presidentearen gezur baten harira, Madrilgo Erkidegoko alokairuetarako zerrenda batean migratzaileei lehentasuna ematen omen zitzaizela esan baitzuen, <https://bit.ly/3jjc7XL>)

"El informe académico que desmiente seis bulos de la extrema derecha sobre los inmigrantes" (El Plural egunkariko artikulua, 2020ko uztailen argitaratua, PorCausa-ren txosten baten harira. Txosten horretan, eskuin-muturrekoek migratzaile irregularren aurka esandako gezurrak aztertzen ziren, <https://bit.ly/3luciC5>)

"¿Las personas migrantes tienen más facilidades para recibir el Ingreso Mínimo Vital?" (Desactiva.org erakundearen webgunean argitaratutako artikulua, migratzaileek Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrerak lortzeari buruzkoa, <https://bit.ly/3imnGhu>)

"No, el ingreso mínimo no podrán cobrarlo los inmigrantes en situación irregular, como dice Vox" (El Diario.es egunkariko artikulua, 2020ko ekainean argitaratua, Vox alderdiak zabalduetako gezur baten harira. Hain zuzen ere, Voxek esaten zuten migratzaileek erraztasun gehiago dituztela Gobernuak onartutako Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrerak lortzeko, <https://bit.ly/3jjeOsl>)

"El auge del populismo antimigratorio en Europa" (PorCausa fundazioaren artikulua. Artikuluan, honako hauek aztertzen dira: European ideologia xenofoboak izandako bilakaera eta ideologia horrek migrazioen kudeaketan duen eragina, <https://bit.ly/3xoEHfp>)

"Programas de ayuda a los migrantes" (Migrazioetarako Estatu Idazkaritzaren webgunean argitaratutako dokumentu ofiziala, Espainian bizi diren migratzaileentzako laguntza-programei buruzkoa, <https://bit.ly/37jeFiR>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

16.

“Espainiarrok arrazistak gara?”

Landutako gaiak:

arrazakeria, xenofobia, antigitanismoa, islamofobia, supremazismoa, diskriminazioa, gorroto-intzidenteak eta -delituak, inklusio-plan eta -estrategia berriak

Abiapuntuko testua (2003)

Betidanik, bitxia iruditu zaigu galdera hori hain ohikoa izatea, bai kazetarien aldetik, bai berriketaldi eta tertulietan. Orokortzea arriskutsua da, oso zaila baita 39 milioi espainiarretako bakoitza arrazista den edo ez jakitea. Gainera, kuantifikatzeko helburua izaten da. Nor hartzen dugu eta zenbatzen dugu arrazistatzat, eta nor ez? Arrazista al da inkesta batean "bere alaba beltz batekin ezkontzea nahi ez duela" erantzuten duena *[sic]*? Kontrakoa erantzuten duena ez da arrazista? Nahikoa al da pertsona bakoitzak gai horri buruz egiten duen autodefinizioa? Ez dugu esan nahi inkestak baliagarriak ez direla, ez, egoera onenetan ere hurbilketak baino ez direla esan nahi dugu.

Horregatik, gaizki egindako galdera dirudi. Galdera espainiar batzuk arrazistak diren edo Espainian arrazakeriarik dagoen balitz, erantzuna oso erraza izango litzateke: bai, argi eta garbi. Arrazakeriaz gorago egin dugun definizioaren arabera, Espainian arrazakeria dago, bai bertako gutxiengoekiko, bai gutxiengo aloktonoekiko (atzeritarrekiko, alegia). Lehen kasuan, "barneko" arrazakerian, ijitoen aurkako gaitzespena dugu, batez ere, eta hor, azpimarragarria da denbora luzez iraun duela eta oraindik ere irauten duela. Konpondu gabeko auzi bat da, bai eta ahulgune bat ere, immigrazioarekin lotutako erronkei aurre egiterakoan. Espainian badaude jardunbide arrazista eta xenofoboak ere atzeritar jatorriko gutxiengoen aurka; hain zuzen ere, EBtik kanpoko immigratzaileen aurka; batez ere, magrebtarren, Saharaz hegoaldeko herrialdeetakoan, eta Latinoamerikako pertsona beltz, mestizo edo indigenen aurka.

Zorionez, jardunbide horietako batzuk jada epaitu dira (esaterako, Lucrecia Pérez dominikarraren hilketak; 1992ko urrian gertatu zen), beste batzuk zigorrik gabe geratu dira, zoritxarrez (hala nola El Ejido herrian 2000ko otsailean hiru egun iraun zuen *pogroma*), beste batzuk salatu egin dira (*Movimiento contra la Intolerancia*, SOS Arrazakeria, arartekoen bulegoak eta beste erakunde batzuk egin dute hori), eta beste batzuk –gehienak agian– adituek arrazakeria "sotil" eta "ikusezina" deitzen duten horren parte izango dira (biktimek ondo ezagutzen duten arrazakeria hori, eta haientzat ez da ez sotila ezta ikusezina ere).

Har dezagun berriz goiburuko galdera, hori baita egiten eta eztabaidatzen den galdera. Ea espainiarrak arrazistak garen edo ez, galdera horren atzean bi kezka egon daitezke. Baliteke jakin nahi izatea ea Espainiako gizartean arrazistak gutxiengoa ala gehiengoa diren, edo baliteke jakin nahi izatea ea arrazakeriarik dagoen "gure izaeran", "Espainiaren idiosinkrasian".

Lehenbizikoari dagokionez, inkesten arabera, Europar Batasunean, Espainia da xenofobia-indize txikienak dituzten herrialdeetako bat. Horrela adierazten da eurobarometroan urtetik urtera. Hori

azaltzeko, Espainian politikoki zuzena izan behar duenaren gaineko presio handia dagoela esan ohi da. Nolanahi ere, Ikerketa Soziologikoen Zentroak (CIS) eta CIRES erakundeak egindako inkestek ere adierazten dute gehiengoak ez dituela arrazakeria- edo xenofobia-jarrerak babesten, nahiz eta fenomeno horiek goranzko joera duten. "Immigrazioaren aurka" egotea eta arrazista izatea bereizi behar dira.

Bigarrenari dagokionez, esan behar da antropologia sozialak irmotasunez ezeztatu duela "izaera nazionalak", "nazioaren idiosinkrasia", "herri baten funtsezko bereizgarriak" edo kolektibo jakin baten "nortasun modala" existitzen direnik. Herri batek, nazio batek eta abarrek zenbait bereizgarri partekatzen dituzte, baina pertsona guztiek ez dituzte maila eta modu berean izaten, eta ez dira betirako. Espainia anitzegia eta aldakorregia da "espainiar izateko modu" bat argi eta garbi definitu ahal izateko eta horren barruan arrazismorik dagoen ala ez ikusteko. Jendartean alemaniarren, marokoarren edo espainiarren izateko moduari buruz hitz egitea, egoeren araberrako hurbilketa gisa, baina sakontasun handirik gabe eta zorrotasuna eta irizpide zientifikoak baliatu gabe, aurreiritziak izan dezakeen orokortzea da, nolanahi ere. Baina koiuntura historikoak, bai, horrelako egoerak badaude, eta, horien arabera, gizarte jakin batean, arrazoi politiko eta ekonomikoengatik, arrazakeria edo xenofobia sortzen edo garatzen da gizarte horretako sektore batzuen barruan, norbaiten aurka. Alde horretatik, hau izango litzateke galdera egokia: Espainiako gaur egungo egoeran, zerk sustatzen du arrazakeriaren edo kulturartekotasunaren gorakada?

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- 1 Galdera hori **gaizki eginda** dago.
- 2 Galdera espainiar arrazistak dauden edo Espainian arrazakeria dagoen bada, erantzuna **baiezkoa** da, argi eta garbi.
- 3 Espainian, arrazakeria dago, bai **bertako gutxiengo etnikoekiko** (ijitoak dira gutxiengo nagusia), bai **gutxiengo etniko aloktonoekiko** (pertsona eta kolektibo atzerritarrek).
- 4 **Antigitanismoa edo ijitofobia** aspaldikoa da, konpondu gabeko auzi bat, eta ahulgune bat da immigrazioarekin lotutako erronkei aurre egiterakoan.
- 5 Arrazakeria xenofoboko zenbait jardunbide epaitu dira, beste batzuk zigorrik gabe geratu dira, eta **arrazakeria "sotila"** dago, ikusgaitz geratzen dena.
- 6 Inkesten arabera, Europar Batasunean, Espainia da **xenofobia-indize txikienak** dituen herrialdeetako bat, baina **goranzko joera** dago (oharra: 2003an idatzia).
- 7 "Emigrazioaren aurka egotea" eta arrazista izatea **bereizi** behar dira.
- 8 "**Espainiar idiosinkrasian**" ez dago arrazakeriarik, ezta kontrakorik ere, idiosinkrasia hori ez baita existitzen: gizarte-antropologiak ustezko "izaera nazionalak", "herri baten funtsezko ezaugarriak" eta abar ezeztatu egin baititu.
- 9 Hau izango litzateke galdera egokia: Espainiako gaur egungo egoeran, zerk sustatzen du **arrazakeriaren edo kulturartekotasunaren gorakada?**

Eguneraketa (2022)

Denbora luzea igaro da hori 2003an idatzi genuenetik. Nola gaude hogeit hamar urte geroago? Espainiako arrazakeriari dagokionez, hobera egin dugu, ala okerrera? Lehenik eta behin, esan beharra dago kezka dagoela xenofobiaren, muturreko populismoaren eta eskusio-diskurtsoen esplizitazioaren gorakadarekiko.

Arrazakeria eta xenofobia zenbait modutan adierazten dira. Batzuetan, zuzeneko indarkeria fisikoaren bidez adierazten dira: beste tragedia edo bidegabekeria onartezin batzuen artean, Lucrecia Pérez dominikarraren erailketa (1992) ekar dezakegu gogora, bai eta duela gutxi beste batzuk ere, hala nola Mazarrónen tiroz hildako marokoar herritar baten kasua edo Murtzian sastakatutako emakume migratzaile baten kasua. Beste batzuetan, pertsonen aurkako diskriminazioaren bidez adierazten dira, haien fenotipo edo jatorriagatik, etxebizitza bat edo lanpostu bat lortu nahi dutenean. Islamofobia, antigitanismoa eta antisemitismoa dira arrazakeriaren eta xenofobiaren adierazpenetako batzuk, eta horietako bakoitzak bere bereizgarriak ditu.

Orain, 2003ko argitalpenaren garaian ez genuen adierazle bat dugu: **gorroto-delitu**en kopurua. Barne Ministerioaren datuen arabera, 2019an, arrazakeriarekin eta xenofobiarekin lotutako gorroto-delituaren kopurua % 20,9 handitu zen, aurreko urtearekiko. "Erregistratutako" 1.706 "gertakarietatik", 596 "ideologia-delituak" izan ziren, eta 515, berriz, "arrazakeria- eta xenofobia-delituak".

2021eko ekainean, RTVE telebista-kateko webgunean "*¿Somos racistas en España?*" izeneko artikulua bat argitaratu zen (hau da, "Arazistak gara Espainian?"), 2003an iruzkin hau sorrarazi zuen galdera bera. Artikulu horretan, Centro para la Eliminación de la Discriminación Racial y Étnica (CEDRE) erakundeak –Berdintasun Ministerioaren mendekoa da– 2020an argitaratutako txosteneko datu kezagarriak azaldu ziren: inkestatutako pertsonen erdiak baino gehiagok adierazi zuen baztertu egin zituztela beren azalaren koloreagatik edo beste bereizgarri fisiko batzuegatik; Saharaz hegoaldeko herrialdeetako kasuan, ehuneko hori % 82 zen, eta ijitoen kasuan, berriz, % 71.

Abia dezagun iruzkin hau berriz. Proposatutako galderari helduko diogu berriz: **Espainiako gaur egungo egoeran, zerk sustatzen du arrazakeriaren gorakada?** Espainiaren kasua aztertzen hasi aurretik, ikus dezagun zer-nolako egoera dagoen Europan eta munduan, eta egiaztatuko dugu, zoritxarrez, gero eta arrazakeria- eta xenofobia-adierazpen gehiago daudela, larriak eta amorragarriak, eta **supremazismoaren** bereizgarri nabarmenak dituztela. "**Gorrotoaren internazionala**" delakoa ugaritzen eta gora egiten ari da.

Hitz horrek –gorrotoa- aurrerapen garrantzitsuenetako bat eta itxaropena ekarri ditu: **gorrotoa** eskusio-ideologia eta -jardunbideen bereizgarri komuntzat kontzeptualizatu da duela gutxi, Europar Batasunak gomendioak eman ditu arlo horretan, eta Espainiako zigor-kodean sartu da, **gorroto-intzidente eta -delituei** buruzko legedia eman baita –nolanahi ere, puntu horren inguruan, badago adierazi nahi dudana eztabaidaren bat-. Laster helduko diot berriz horri, baina, lehenago, ditxosozko galdera horri zuzenean erantzuniko diogu, horri buruzko elkarrizketa eta eztabaida publikoa errazteko eta sustatzeko, beste behin.

Eskusioa/arrazakeria sustatzen duten faktoreak

Espainian azken bi hamarkadetan izandako aldaketak eta gai horren inguruan egindako azterketak eta argitalpenak kontuan hartuta (ikus iruzkin honen eta hurrengoaren iturriak eta materialak), **arrazakeria**

eta xenofobia sustatzen duten hiru faktore identifika daitezke. Lehenbiziko faktorea sozioekonomikoa da; bigarrena, politiko-instituzionala eta ideologikoa; eta hirugarrena, berriz, mediatikoa.

Lehenbiziko faktoreari dagokionez, **desberdintasun sozioekonomikoak gero eta handiagoak** dira – aurreko iruzkinetan aztertu ditugu–, 2008an abiatutako krisiaren ondorioak, COVID 19aren pandemiaren ondorioak eta Ukrainako gerraren ondorio ekonomikoak (inflazioa eta erosahaltenaren galera) gainjarri egin baitira. Desberdintasun handiagoko testuinguruetan, errazago sortzen dira erruduntzeko eta kopia-burukoak aurkitzeko mekanismoak.

Praxi herritar eta kulturartekoari dagokionez, korolariora argia da: berdintasun-politikak aldarrikatzea, eta erakustea politika horiek ondorio onuragarriak eta justizia sozialeko ondorioak eragiten dituztela, eta lagungarriak direla arrazakeria eta xenofobia prebenitzeko eta ez zabaltzeko.

Bigarren faktoreari dagokionez, **azken urteotan eskuin-muturreko jarrerak gora egin dute** politikagintzan, erakundeetan eta alderdietan, eta immigrazioaren, migratzaileen eta bidaiderek gabeko adingabeen aurkako diskurtsoak, adierazpenak eta gezurrak zabaltzen dira, islamofobiako osagai nabarmenak dituztenak, eta polarizazio- eta konfrontazio-kanpainak egiten dira, hala nola "etxekoak lehenbizi" eta "Stop immigrazioa". Horren ondorioa da jarrera xenofoboak normalizatzea eta erakundeetan adieraztea, eta herritarren eta iritzi publikoko zenbait sektorek gaitzespen-, mespretxu-, arrazializazio- eta estigmatizazio-adierazpenak bultzatzeko **bide ematea**.

Herritartasunaren eta kulturartekotasunaren praxirako, hemen ere argi dago zer lan egin behar den: zuzenbide-estatua eta demokrazia defendatzea, legeak bete daitezzen eskatzea, erakundeetan eztabaidaz gain errespetua, zurrumurruen aurkako estrategiak eta abar izan daitezzen aldarrikatzea...

Hirugarren faktorea, aurreko ataleko faktore politiko-instituzionalarekin lotuta dago eta **informazioaren eta komunikazioaren teknologien erabilera erasokorra da**; hain zuzen ere, sare sozialetako erasokortasuna, gezurrak, irainak eta errespetu falta. **Subjektu arrazializatuen, kolektibo eta komunitate arrazializatuen** irudikapen- eta eraketa-prozesua hainbat esparrutan gertatzen dira – esate baterako, erakundeetan (tamalez) eta auzo eta udalerrietako eguneroko bizitzan–, eta esparru erabakigarri horietako bat sare sozialak dira.

Jada duela hogeitau urte idatzi genuen gai horren inguruan, baina gaur egun, are intentsitate eta eraginkortasun handiagoz heldu behar diogu, eta beharrezkoa da denon artean erakunde publikoen jardun zintzo eta eredugarriaren alde egitea (Garapen Jasangarrirako 16. Helburuarekin bat, berriz ere), herri eta hirietako komunitate-ekintzen alde egitea (udaletatik bultzatuta), eta IKTak inklusiorako eta bizikidetzarako erabiltzearen alde egitea.

Inklusioa/kulturartekotasuna sustatzen duten faktoreak

Aldi berean, eskusio-faktoreen hiru multzo horiek eragiten duten bitartean–arloan sozioekonomikoan, politiko-instituzionalean eta ideologiko-mediatikoan–, aipatu behar da badaudela haien kontra ari diren kulturarteko bizikidetzaren eta inklusioaren aldeko faktoreak ere.

Arlo sozioekonomikoan, **gizarte-politikak bultzatzen dituzten ekintza insituzionalak** azpimarratu behar dira; izan ere, desberdintasunei buruz esan dugunari aurre egiten diote. "Instituzional" hitzak adiera bikoitza du hemen, publikoa eta pribatua. Hain zuzen ere, justizia- eta ekitate-politika horien barruan sartzen dira programa eta neurri publikoak –hala nola, krisiari aurre egiteko erabili diren aldi baterako enplegu-erregulazioko espedienteak (ABEEE/ERTE), lanbide arteko gutxieneko

soldataren (LGS/SMI) igoerak, mugagabeko kontratuen sustapena eta hedapena- zein fundazio eta erakunde pribatuen sare zabaleko ekimen sozialak. Neurri horiek, gutxienez, aringarriak izan dira, baina asko dago oraindik egiteko eta lortzeko berdintasun-politiketan, errenta-birbanaketaren arloan, ongizatean eta bizi-kalitatean. Alderdi hori ezinbestekoa da -berriz diogu- adiskidetasuna lortzeko eta arrazakeria indargabetzeko.

Bigarrenik, aipatuko dugu arlo politiko-instituzionalean badaudela albiste on batzuk (edo herritarren artean kulturarteko bizikidetzeta eta inklusioa sustatzen duten faktoreak), baina horiek ere ez direla nahikoak. Hiru aipatuko ditugu. Herrialde bakoitzean -beraz, Espainian ere bai-, administrazioek eta gizarte zibilak **2030 Agendaren eta Migrazio Seguru, Antolatu eta Erregularerako Mundu Itunaren markoaren barruan jarduten da**. Marko horrek inklusioa sustatzen du, arrazakeriaren kontrakoa da eta gizartea mobilizatzen du, baina adierazpidezko marko ez-lotesle bat baino ez da.

Bestalde, politika publikoetan, **"immigratzaileak integratzeko" planetatik ikuspegi zabalagoko ikusmolde batzuetarako aldaketa izan da**, eta ez da jada kolektibo edo sektore hori soilik lantzen, baizik eta "sektore sozial osoa", eta, horren ondorioz, beste ikuspegi eta izendapen batzuk dituzten planak eta estrategiak eratu dira: "inklusioa", "herritartasuna", "bizikidetzeta", "kohesioa", "giza eskubideak", "tokiko garapena", etab. Puntu horretan, **arrazakeriaren aurkako zuzeneko zenbait plan eta estrategia zehatz** esplizitatzeko erabaki batzuk azpimarratu behar dira. Esate baterako, Nafarroako Foru Erkidegoko Migrazio Politiketarako Zuzendaritza Nagusiak hiru ekimen osagarri jarri ditu martxan -parte-hartzearen bidez- 2021-2026 aldirako: Migratzaileak Hartzeko Plana, Kulturarteko Bizikidetzarako Estrategia⁴¹ eta Arrazakeriaren aurkako Plana. Nolanahi ere, asko dago egiteko oraindik ere politika eta planak birbideratzeko bidean.

Azkenik, gizarte-ehunari dagokionez, azpimarratu behar da nola edo hala **lortu dela elkartasun-sare zabalari eustea**, bai eta gobernuz kanpoko erakundeei eustea ere, nahiz eta krisi ekonomikoak (2008. urtea eta hurrengoak) eta osasun-krisiak (2020. urtea eta gaur egun) pertsoneri zein erakunde sozial askoei eragin dieten. Erakunde asko eta askok -txikiek batik bat- pairatu dute egoera hori, krisiek eragina izan baitute haien jarduteko aukeretan -guztiz edo neurri batean-, eta batzuk ere desagertu egin dira. Hala ere, hirugarren sektore solidarioa mantentzen ari da, eta hori Espainiako kasuaren funtsezko bereizgarri nabarmena da, bai eta elkarketaren eta bizikidetzaren sustapenaren funtsa ere. Sektore horren alde egitea supremazismoaren eta esklusioaren aurkako borrokaren alde egitea da.

Arrazakeriaren aurka eta bizikidetzaren alde egiteko beste faktore-multzo bat, hirugarrena, identifikatu daiteke, irudikapenaren eta ideien esparrukoa. Bi faktore azpimarratuko ditut. Batetik, bi hamarkada hauetan, aurrerapenak izan dira **gizartean aniztasunaren kudeaketa positiboa egiteko ikuspegi egokiagoak eta integralagoak** lortze aldera. Aurrerapen horiek lehen aipatu dugun aldaketaren oinarrian daude. Nolanahi ere, aurrerapen horiek hastapenak dira eta ez dira nahikoak, eta honako hauek falta dira, gutxienez: a) aniztasun-mota guztiak kontuan hartzea (etnokulturalak, sexu-generokoak, funtzionalak...), hori guztia lotuta, baina espezifikotasunak bereizita; b) aniztasunaren gaia eta kudeaketa desberdintasunekin, eskubideak erabiltzearekin eta arrazakeriaren aurka egitearekin lotzea.

Bigarrenik, aurrekoarekin oso lotuta, **zenbait erakundek arrazakeriaren aurka zuzenean egindako mobilizazioak** aipatuko ditut. Horren adibide da *"Impacto de los fundamentalismos y repertorios de odio en las políticas, narrativas y prácticas. Derechos de las mujeres y personas racializadas en España, vínculos transnacionales entre Europa y América Latina"* izeneko proiektua (hau da, "Fundamentalismoen eta gorroto-errepertorioen eragina politiketan, narratibetan eta jardunbideetan. Espainian arrazializatutako emakumeen eta pertsonen eskubideak, Europaren eta Latinoamerikaren arteko lotura transnazionalak). *Asociación de Investigación y Especialización sobre*

41.

Hor parte hartzeko ohorea izan dut, Madrilgo Unibertsitate Autonomoko (UAM) talde batekin batera. Makroesperimentzia horretan, halaber, aipatu behar da Andalucía Acoge-ko taldearekin izandako lankidetzeta estua -Migratzaileak Hartzeko Planaren erakunde aholkularia da Andalucía Acoge-, bai eta plan horiek ezartzeko martxan dauden lankidetzeta-prozesuak ere.

42.

Proiektu horretan sistematizatzaile gisa hartzen dut parte, eta "Mapeo de actores y repertorios de odio. El género y la migración en el epicentro de las políticas anti-derechos en España y la Unión Europea" delakoa egin dugu (hau da, "Gorrito-eragileen eta -errepertorioen mapaketa. Generoa eta migrazioa eskubideen aurkako politiken epizentroan Espainian eta Europar Batasunean").

Temas Iberoamericanos (AIETI) elkarteak koordinatzen du eta erakunde askok hartzen dute parte proiektu horretan⁴². Proiektu hori arrazakeriaren aurkakoa da, erabat, eta ikuspegi hauek uztartzen dira: eskubideen ikuspegia ("eskubideen aurkako politikak" aztertu eta salatzen dira), genero-berdintasunaren ikuspegia (emakume arrazializatuen egoerari dagokion garrantzia ematen zaio) eta kulturartekotasunaren planteamendua (kulturalismoak edo esentzialismoak alde batera utzita).

"**Fundamentalismoak eta gorrito-errepertorioak**" aztertzen dituen proiektu horrek hasieran aipatu dugun aurrerapena baino ez du: gorrito-delituen kontzeptualizazioa eta erregulazioa, eta horren inguruko eztabaida (orain jorratuko dugu hori).

Gorrito-sentimendu, -intzidente eta -delituei buruz

Gorrito sentimendu bat da; beraz, jarrera jakin bat dakar edo ekar dezake berekin, baina jokabide bat ere bada? XVII. mendean, Baruch Spinozak (1632-1677), sentimenduen sailkapen inspiratzailean, honela definitu zuen gorrito: "kanpoko kausa baten ideiarekin batera izaten den tristura". Filosofo horrentzat, gizakion oinarrizko sentimendu eta afektuak hiru dira: desioa, poza eta tristura.

Sentimendu horiek abiapuntu hartuta, eta poza/tristura pareta kontuan hartzeko beste ezaugarriekin uztartuta, Spinozak sentimendu-tipologia baliagarria eta inspiratzailea adierazi zuen. Hala, poz edo tristura hori "kanpoko kausa" batek (bizitza soziala) ala "barneko kausa" batek (pertsonaren barrua) sortu duela kontuan hartuta, lau emozio edo sentimendu oso garrantzitsu sortzen dira. Honela definitu zituen Spinozak:

- ▶ "**Maitasuna**" = "kanpoko kausa baten ideiarekin batera izaten den poza";
- ▶ "**Gorrito**" = "kanpoko kausa baten ideiarekin batera izaten den tristura";
- ▶ "**Barne-asetasuna**" = "barneko kausa baten ideiarekin batera izaten den poza";
- ▶ "**Ahaldura**" = "barneko kausa baten ideiarekin batera izaten den tristura";

	Kanpoko kausa	Barneko kausa
Poza	Maitasuna	Barne-asetasuna
Tristura	Gorrito	Ahaldura

Gaur egungo koiunturari eta arrazakeriaren gorakadari berriz helduta, hor guztian dagoen gorrito-sentimendua kontuan hartuta, bi gauza nabarmendu nahi ditut –Spinozaren ikuspegia baliatuta–. Lehenik eta behin, **gorritoak kanpoko kausa bat duela**, bai beste gizakien aurkako zerbait delako, bai eskusiorako erabilgarria delako, esplotazio ekonomikoko, nagusitasun politikoko edo supremazismo ideologikoko arrazoiak tarteko. Bigarrenik, **gorrito tristura dela**, eta horren aurka egiten dugunok pozez eta maitasuna zabalduz egiten dugula, maitasun hori gizakion arteko errespetua eta bizikidetzat dela ulertuta, gizakiok duintasun berdineko izakiak garelako. Halaxe aldarrikatzen da Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean, bai eta adierazpen demokratiko, etikaren filosofia eta erlijio-testu asko eta askotan ere.

Beste askotan bezalaxe, puntu honetan ere kontuan hartu behar dira gutxiengo etnorrazialetako pertsonen ahotsak, ikuspegiak eta sentimenduak, eta, kolektibo horien barruan, diskriminazioaren eta arrazakeriaren biktima izan direnak. Eta, hori egitean, subjektu protagonistekin gauzak hobera ala okerrera egin duten aztertzean (dela etnografiaren bidez, dela elkarrizketa sakonen bidez, dela inkestaren bidez), ikusten da guztiz garrantzitsua dela kontuan hartzea zer ikuspegitatik ematen duten beren balorazioa; hau da, konparazio-terminoak kontuan hartu behar dira.

Espainian duten egoera beren jatorriko herrialdeetako egoerarekin alderatzen dutenean, sarritan egiten duten balorazioa da hemen hobeto daudela –balorazio nagusia da–. Hala ere, alderaketa bertako biztanleriarekin egiten bada, zenbait iturrik diote gero eta gehiago direla gaitzespen- eta diskriminazio-pertzepzioak eta -sentimenduak. Zenbait egilek eta aktibistak **arrazializazio**-prozesuak direla diote, **subjektu arrazializatu** gisa tratatzen baitituzte.

Baina, sentimendu bat izateaz gain, gorrotoa jokabide bat da? Edo, zehatzago esanda, delituzko jokabide bat? Puntu horretan zuhurtziaz jokatu behar da. Hala dio Ruiz Soroa abokatuak *"Queda prohibido odiar"* artikuluan –hau da, "Debekatuta dago gorrotatzea"–. Eta izenburuazpia askoz zorrotzagoa da: *"Castigar el odio es tanto como castigar estados de ánimo. Algo vedado al derecho"* –hau da, "Gorrotoa zigortzea aldarreak zigortzea bezala da. Eta zuzenbideak ezin du hori egin"– (*El País*, 2017.3.11).

Haren argudiaketan, hasteko, gogoratzen du zuzenbideko estatuan ez direla errorea, gezurrak, sinesmen atzerakoiak edo duintasunik eza jazartzen, baizik eta delituak: "Egiek, erroreek eta gezurrek ez dituzte adierazteko eskubideak, pertsonak dituzte eskubide horiek". Eta dagokigun erregulazio juridikoaren harira, hauxe dio egileak: "Zigor Kodean "gorroto-delitua" adierazita dagoen moduak "aukera emango lieke alkate bati edo epaile bati alderdi politikoen gaur egungo komunikazio eta berriketa guztiak debekatzeko, hala nahi izanez gero. Gure liderrek esaten dituzten gauza asko "beste pertsona-talde baten aurkako zuzeneko edo zeharkako gorrotoa edo diskriminazioa sustatzen dituzte, arrazoi ideologikoengatik, edo kolektibo horiek gutxiesteko dira."

Gero, argudiatzen du ez dituela egoera batzuk eta besteak bereizteko irizpide juridikoak ulertzen. Eta honela amaitzen du: "Debekatzen badugu, desagertuko al da gorrotoa, besterik gabe? Zalantzan jartzeko modukoa da hori; izan ere, gorrotoa emozio politiko emankorrena da; batez ere, jendetza kohesionatzeko eta nazio edo masa bihurtzeko. Beti egongo da gorrotoa, maitasuna bezala, gure genetika emozionalak berekin dakarrelako. **Minorien aurkako gorrotoarengatik egindako delitu zehatzak zigor berezia izatea ondo dagoela dirudi; baina gorrotoa bera zigortzea aldarreak zigortzea bezalakoa da**". Eta Zuzenbideak hemen ezin du hori egin, duela mende asko. Hori uste nuen nik" (letra etzana geuk gehitua).

Azken finean, gorrotoaren errealitatearen edo izate beraren inguruan lortutako aurrerapenak argiak dira, baina ez dugu akatsik egin behar. Aurrerapenei dagokionez, laburbilduz, hiru direla pentsatzen dut:

- a) gorrotoa zenbait ideologia eta eskusio-jardunbideren ezaugarri komuna dela identifikatzea, gizarte-zientzien bidez;
- b) gorroto-intzidenteen eta -delituen nozioa eta haien inguruko araudi juridikoa egiten hastea –hori garatu eta zehaztu egin beharko da–; eta c) haiek politika publikoetan eta gizarte- eta komunitate- arloko esku-hartzeetan kontuan hartzea. Akatsak ez egiteari dagokionez, gorroto-sentimenduak eta -emozioak gorrotoak eragindako jokabideetatik bereizi behar dira, argi eta garbi, ahalik gehien, eta irizpide juridiko zehatzak eman beharko dira, jokabideekin lotuta.

Iturriak eta materialak

El racismo en España pasa de los discursos a los crímenes (*Público* egunkarian argitaratutako artikulua, 2021eko ekainekoa, Espainian azken urteetan izandako delitu arrazisten gorakadari buruzkoa, <https://bit.ly/3xit7lO>)

La huella invisible de la discriminación racial en España (*National Geographic* aldizkari artikulua, 2021eko maiatzean argitaratua, arrazakeriak munduan, eta bereziki Espainian, duen eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/2VkfzJu>)

Todavía el racismo en España (Carles Marco-ren iritzi-artikulua, 2021eko martxokoa, *El Diario* egunkarian argitaratua, Arraza-bereizkeria Desagerrarazteko Nazioarteko Egunaren harira. Artikuluan, Espainiako arrazakeriari buruzko gaur egungo zenbait errealitate azaltzen dira, <https://bit.ly/3jgWArk>)

El 81.8% de personas que sufren racismo en España no denuncian la discriminación (*Newtral* egunkarian argitaratutako artikulua, 2021eko urtarrilekoa, Espainiako arraza-bereizkeriari buruzkoa, <https://bit.ly/3ype1MN>)

Los rostros que combaten a la España racista: "Parece más incómodo señalar el racismo que ser racista" (*Newtral* egunkari artikulua, 2021eko ekainean argitaratua. Espainian jaiotako eta hazitako baina atzerritar jatorriko gazteen testigantza daude, Espainiako arrazakeriari buruzkoak, <https://bit.ly/2VnJ5xZ>)

Es momento de actuar contra el racismo en España (*El País* egunkari artikulua, 2021eko otsailean argitaratua, Espainiak arrazakeriaren aurkako borrokan azken urteotan egindako ibilbideari buruzkoa, <https://bit.ly/3CiiGSO>)

¿Somos racistas en España? Los delitos de odio aumentan un 20% (*RTVE*ko artikulua, 2021eko ekainean argitaratua, gorroto-delituei buruzko estatistiken eta arrazakeriaren errealitatearen harira, <https://bit.ly/3inhVjJ>)

¿Hay racismo en España? Sí, y así se lucha contra él (*Esquire* aldizkari artikulua, 2021eko urtarrilean argitaratua, Espainiako arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkako ekimenei buruzkoa, <https://bit.ly/3rSMoL2>)

¿Somos o no racistas los españoles? (*Diario Sur* egunkari artikulua, 2020ko ekainean argitaratua. Artikuluan Espainian izandako zenbait gertaera arrazista dokumentatzen dira eta herrialdean arrazakeria ote dagoen galdetzen da, <https://bit.ly/2Vpqngp>)

España se abstiene de luchar contra el racismo (*La Marea* egunkari artikulua, 2021eko urtarrilean argitaratua. Artikuluan, azaltzen da Espainiak, 2020ko abenduan, NBEren ebazpen baten kontrako botoa eman zuela. Ebazpena, hain zuzen, arrazakeriaren eta xenofobiaren aurkakoa zen eta horien kontra lan egiteko eskatzen zen, <https://bit.ly/3fuW4Vo>)

No es EEUU, es España: 40 casos de insultos, agresiones y discriminaciones racistas en los últimos cinco años (*El Diario* egunkari artikulua, 2020ko ekainean argitaratua, arrazakeriak Espainian azken bosturtekoan izandako bilakaerari buruzkoa, <https://bit.ly/3fuePbR>)

España no es racista... ¿o sí? (*Infolibre* egunkariaren blog batean 2021eko martxoan argitaratutako artikulua, Espainiako arrazakeriari buruzkoa. Artikulua Arraza-bereizkeria Desagerrarazteko Nazioarteko Egunaren harira argitaratu zen, <https://bit.ly/37l6Edm>)

Lucha contra el racismo y xenofobia en España (*Alianza por la Solidaridad* erakundearen webgunean argitaratutako artikulua, Espainiako arrazakeriari eta xenofobiari buruzkoa, <https://bit.ly/3xp9FnA>)

Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia behatokiaren argitalpenak (Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia behatokiak argitaratutako dokumentuak eta testuak, arraza-diskriminazioaren aurka egiteko eta Espainiara iritsitako migratzaileei buruzko datuak emateko, <https://bit.ly/3yCjIHr>)

- [Estatistikak](#)
- [Legeria](#)
- [Akademia](#)
- [Txostenak](#)
- [Gizarte-erakundeak](#)
- [Prentsa/
Komunikabideak](#)
- [Kasu-azterketak](#)

17.

“Prestatuta al gaude Espainian immigrazioari aurre egiteko?”

Landutako gaiak:

erronka zaharrak eta berriak; elkarrekiko erantzukizunaren etika;
gizarte-ehuna; prestakuntza eta ahalduntzea

Abiapuntuko testua (2003)

Gutxiengo xenofoboak isilpeko baieztapen gisa egiten du galdera hori: "Ez, ez gaude prestatuta, inola ere, eta horregatik gertatzen da gertatzen dena, eta immigratzaileak bidali beharko genituzke." Sektore hori oraingoz alde batera utzita, agian dezente dira gai horren inguruan asmo oneko kezka dituztenak. Kezka-iturri horri arretaz erreparatuz gero, bi alderdi bereiz daitezke. Batetik, batzuek pentsatzen dute oso fenomeno berria dela mendez mendez emigratzaile izan den herrialde batentzat, herrialdea ez dagoela ohituta eta biztanleek ez dutela beste kultura batzuei buruzko informaziorik. Horri erantzutea nahiko erraza dirudi: horrelaxe hasi ziren immigrazioa hartu duten herrialde guztiak, eta ikasiko dugu, denborak aurrera egin ahala. Antzeko zerbait esaten zen demokraziarako trantsizio politiko eta sozialaren garaian, eta egiaztatu ahal izan da herrialdea horretarako prestatuta zegoela eta sistema demokratikoaren alde egin duela, hala behar izan denean (otsailaren 23ko estatu-kolpea, terrorismoa, etab.). Nahiko ondo egingo zen, Espainiaren kasua eredugarritzat edo inspirazio-iturritzat hartu baita.

Beste batzuek atzerritarrak integratzeko behar diren baliabideen ikuspuntutik planteatzen dute gaia. Honelaxe esan zigun erizain batek: "Prestatuta al dago gure herrialdea hainbat sorleketako pertsona asko eta asko hartzeko; hau da, pertsona horiek beren oinarrizko beharrak (etxebizitza, elikadura, lana) asetzeko modua bermatuta izanda, gatazkarik egon ez dadin?". Ikuspuntu horretatik, hau da kontua: ea prestatuta gauden biztanle atzerritar asko gure antolamendu juridikora, lan-merkatara, ongizate-estatura eta bizitza sozialera gehitzeko erronka hartzeko, bizikidetzaren modu bat ezarrita. Gaiari are zehatzago helduta, hau da galdera egokia (hitzaldi baten ondoren egin ziguten): Gure gizartean, aldeko edo kontrako zer faktore edo bereizgarri ditugu erronka horri aurre egiteko? Horrelako galderak eskertzekoak dira, pentsatzera behartzen baitute. Nola erantzungo zenioke zuk, irakurle agurgarri horrek?

Hau proposatzen diogu irakurleari: AMIA analisiaren metodologia aplikatzea immigrazioaren eta gizarte-integrazioaren erronkari; hau da, zer Aukera, Mehatxu, Indar eta Ahulezia daude Espainian edo zure erkidegoan, udalerrian edo auzoan? Lehenago aukerak eta mehatxuak landu ditugunez, aldeko alderdiei (indarrak) eta kontrako alderdiei (ahuleziak) buruz eman genuen erantzuna jorratuko dugu hemen. Hartu hau ariketa kolektiboa bultzatzeko hasierako zerrenda gisa:

ALDEKOAK	KONTRAKOAK
▶ Immigrazioaren beharra lanerako.	▶ Gizarte-desberdintasun eta marjinazio-poltsa handiak.
▶ Permisibitate etikoa eta tolerantzia-jarrerak gizartearen sektore zabaletan.	▶ Ongizate-estatu hasi berria eta murriztua.
▶ Elkartasun-sarearen sendotasuna eta hedadura.	▶ "Ijitoen auziak" eta aspalditik datorren arrazakeriak irautea.
▶ Kosmopolitismoa eta besteekiko interesa zenbat sektoretan.	▶ Deskoordinazioa eta fragmentazioa integrazio-politiketan.
▶ Ezarpen-maila handiko eskuin-mutur xenofoboko alderdi politikoak ez egotea (oraingoz behintzat).	▶ Gatazkarekiko kultura zibiko urria (kontudentzia eta biszeraltasun handiegiak).

Arrazoiketaren laburpena (2003)

- Galdera honela birformulatu beharko litzateke: **Prestatuta al gaude biztanle atzerritar asko gure antolamendu juridikora, lan-merkatura, ongizate-estatura eta bizitza sozialera gehitzeko, bizikidetzaren modu bat ezarrita?**
- Are zehatzago, hona hemen beste galdera egoki bat: Gure gizartean, **aldeko edo kontrako zer faktore edo bereizgarri** ditugu erronka horri aurre egiteko?
- Iradokizuna: **AMIA analisiaren metodologia** aplikatzea (aukerak, mehatxuak, indarrak eta ahuleziak) immigrazioaren erronkarako.
- Hauek dira **indarretako batzuk**: immigrazioaren beharra, tolerantzia gizarteko sektore zabaletan, elkartasun-sarea, zenbait sektoreren kosmopolitismoa... (1)
- Hauek dira **ahulezietako batzuk**: gizarte-desberdintasunak, ongizate-estatuaren mugak, "ijitoen auziak" eta aspalditik datorren arrazakeriak oraindik irautea, deskoordinazioa, gatazkaren kultura zibiko urria...

Taulari buruzko oharra:

2003ko testuan, hau idatzi genuen, aldeko faktore gisa: "ezarpen-maila handiko eskuin-mutur xenofoboko alderdi politikoak ez egotea". Eta hau gehitu genuen parentesi artean: "oraingoz behintzat".

Eguneraketa (2022)

Birformulatuta, "ea Espainian immigrazioari aurre egiteko prestatuta gauden" galderak erabateko zentzua zuen duela hogeit hamar urte, hazkunde- eta immigrazio-bolada bete-betean geundelako, eta, garai hartan, immigrazioa gai garrantzitsua zen erakundearen agendan eta eztabaida publikoan.

Garrantzitsua al da garai egun planteatzea? Baietz uste dugu, lehen baino gehiago, gainera, lau arrazoi hauengatik:

- 1) migrazioaren auzia agenda politikoaren eta publikoaren gai garrantzitsua da oraindik ere, modu askoz konplexuagoan,
- 2) immigrazioaren aurkako diskurtsoak esplizituagoak dira eta gero eta gehiago errepikatzen dira,
- 3) ezaugarri berriak dituzten erronka "zaharrak" daude (irregulartasuna, sakabanaketa...), eta
- 4) erronka berriak sortu dira: iheslarien krisia, jendegabetutako Espainiaren lotura...

Pertzepzioen eta jarreraren bilakaera

Lorenzo Cachón irakasle eta ikertzailea gairi buruzko aditu nagusietako bat da. 2003an, hain zuzen, migrazioek Espainian duten erronkei buruzko artikulua bat argitaratu zuen. Immigrazioak eta immigratzaileek Espainian duten egoeraren balantzea egiteko, «España immigratzailearen» eraketaren hiru faseak eta fase bakoitzaren ezaugarriak identifikatu ondoren, egilea migratzaileen kokapena aztertu zituen, bai lan-merkatuan, bai hezkuntza-sisteman, hori funtsezkoa baita. Jada ordurako, adierazi zuen aniztasun handia zegoela diskurtsoetan eta espainiarrek immigrazioarekiko erakusten zituzten jarreretan. Halaber, immigrazioak sortzen zituen erronka politikoak eta politika publikorako erronkak aipatu zituen, diskriminazioaren aurkako politikak bereziki adierazita.

Geroztik, nola bilakatu dira diskurtso, pertzepzio eta jarrera horiek? Eskuin-muturreko alderdiak sortu eta aurrera egiten ari dira, eta, horren ondorioz, migrazio-gaiak garrantzitasun eta erasokortasun handiagoz ageri dira sare sozialetan, hauteskunde-kanpainetan eta zenbait hedabidetan, baina hala ere, ez dugu pentsatu behar immigrazioaren aurkako jarrerak nagusi eta erabatekoak direnik herritarren artean, ez, hori pentsatzea akatsa litzateke. Zenbait hamarkadatan, Espainiako iritzi publikoaren gehiengoak immigrazioa onartzearen eta haren inklusioaren alde egon da, eta kapital hori, neurri batean galdu bada ere, ez da xahutu, ez da desagertu.

Garai zailak diren arren, eta immigrazioaren aurkako jarrerak eragin publiko handiagoa badute ere, immigrazioa onartzearen aldeko jarrera gehiengo da oraindik ere. Hori bai, Espainian benetan dauden immigratzaileen kopuruari buruzko pertzepzioa distortsionatua da oraindik ere. 2019an argitaratutako artikulua batean, inkesta baten emaitzak jaso ziren. Emaitza horien arabera, espainiarrek uste dute atzeritarren kopurua benetan denaren bikoitza dela (puntu horri buruz, ikusi aurreko iruzkinak; batez ere, 1. eta 8. iruzkinak).

Baina horrek ez dakar immigrazioa onartzetik gaitzestera nabarmen aldatzea. "Iturriak eta materialak" atalean, hainbat inkesta adierazi ditugu. Inkesta horietako hiru aipatuko ditut, zabalak baitira, eta inkesta osoak kontsultatzeke gomendatu nahi diet horretan interesa dutenei.

Maria Angeles Cea arlo honetako aditu nagusietako bat da, eta 2017an argitaratutako saiakera batean, immigrazioari buruzko pertzepzioak 1993tik 2014ra bitartean izandako bilakaeraren

43.

2007tik aurrera, inkesta horiek Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia (OBERAXE) behatokitik egiten dira. Garai hartan, behatoki hori orduko Lan eta Immigrazio Ministerioaren mendekoa zen.

laburpena egin zuen. Horretarako, Ikerketa Soziologikoen Zentroaren (CIS) inkestetan ageri diren adierazleen multzo handi baten jarraipen longitudinala egin zuen⁴³. Hau da azterketa horren ondorioetako bat: "immigrazioarekiko **tolerantzia** edo irekitasun handieneko jarrera bederatzi puntu portzentual igo da 2014an, aurreko inkestaren aldean (2012ko azarokoa), eta 18 urtetik gorako inkestatutako 2.477 espainiarretatik % 35 "tolerante" gisa sailkatu da."

Eta hausnarketa hau gehitu zen: 2014ko ehuneko hori (aztertutako serieko azken urtea) "2009ko ehunekoaren berdina da, eta aztertutako denborazko serie osoko igoera handiena da, bai eta ustekabekoa ere, ekonomiaren eta lan-arloaren testuingurua oraindik negatiboa zelako, eta, horren ondorioz, gatazkarako joerak handiagoa izan beharko luke tolerantziaren aldeko joerak baino..."

44.

% 18,5 denak erregularizatzearen alde zeuden; % 20,7, Espainian zenbait urte bizitzen zeramatzenak erregularizatzearen alde; eta, % 39,5, berriz, lana zutenak erregularizatzearen alde.

Orainetik gertuago, Ikerketa Soziologikoen Zentroak 2017ko irailean argitaratutako txostena dugu, Espainian migrazioen inguruan dagoen pertzepzioari buruzkoa. Inkestatutakoen % 61,1ek uste zuen immigratzaile-kopurua "handia" (% 31,8) edo "gehiegizkoa" (% 29,3) zela. Hala ere, zenbait adierazlek onarpena eta inklusioaren aldeko jarrerak erakusten zituzten. Hala, egoera irregularrean zeuden immigratzaileei buruz galdetu zitzaizenean, % 77,7k nolabaiteko erregularizazioa egitearen aldekoa zen⁴⁴. Iheslarietara eta asilo-eskatzaileei dagokienez, % 84,9 pertsona horiek hartzearen aldekoa zen⁴⁵.

45.

% 15,5 iheslariak eta asilo-eskatzaileak mugarik gabe hartzearen alde; % 38,9, jazarpena jasaten ari zirenak hartzearen alde; eta % 30,5, berriz, kopuru mugatu bat hartzearen alde.

Bereziki aipagarriak iruditu zaizkit ea eskubideren batzuk izan beharko zituzten galdetutakoan emandako erantzunak, eskubide hauek izan beharko zituztela adierazi baitzen: langabezia-subsidioda kobratzeko eskubidea (% 87,1ek horren aldeko erantzuna eman zuen), familia ekartzeko eskubidea (% 73,5), nazionalitatea eskuratzeko eskubidea (% 73,5) eta udal-hauteskundeetan botoa emateko eskubidea (% 69,2).

Hirugarren adibide gisa, Lan eta Gizarte Segurantzaren Ministerioak Sigma Dos aholkularitzari 2019an enkargatutako azterketa bat aipatuko dugu. Azterketa horri buruzko laburpen-artikulu batean, haxe zioen María Martinek: "espainiarrak (...), "ekonomiaren bilakaera ona eta biztanleriaren zahartzea" kontuan hartuta, immigratzaileen kopurua handitzearen eta atzerritarren herrialdean sartzeko legezko bideak sustatzearen alde daude. Inkestatutako pertsonen % 65ek proposamen hori onartzen du. Escrivá ministroaren apustuetako bat da, pentsio-sistemari eusteko."

Interesgarriak dira, halaber, ideologiaren eta ideia politikoen arabera aldeak: "Neurri horrek babes txikiagoa du PP alderdiari botoa ematen diotenen artean (% 51), Podemos (% 83,8) eta Ciudadanos (% 74,5) alderdiei botoa ematen diotenen artean baino. Inkestan inkestatutakoen alderdi gogokoenak adierazi ziren (PSOE, PP, Ciudadanos, Podemos eta beste batzuk), baina ez da Vox ageri, artean ez baitzuen ordezkaritzarik Parlamentuan".

Aldekoak eta kontrakoak berraztertzen

Hasierako galderari helduta (ea Espainian prestatuta gauden immigrazioari aurre egiteko), eta guk planteatutako birformulazioaren arabera aztertuta, egiaztatu dugu indarrek eta ahuleziek, oro har, dirautela; hau da, erronkei heltzeko aldeko edo kontrako faktoreak.

Indarrei dagokienez:

- immigrazioa beharrezkoa da oraindik lan-merkatuak eta ekonomiaren garapenerako,
- krisiak gertatuta ere, gizartearen sektore zabalek tolerantzia-jarrera dute oraindik,
- ahulduta bada ere, elkartasun-sareak irauten du, eta
- zenbait sektoretan, kosmopolitismoak eta herritartasun globalerako nahiak irauten dute.

Berritasunei dagokienez –hori da puntu honetako salbuespen handia–, 2003ko liburuan hau idatzi genuen, aldeko faktore gisa: "ezarpen-maila handiko eskuin-mutur xenofoboko alderdi politikoak ez egotea". Eta hau gehitu genuen parentesi artean: "oraingoz behintzat". Baina hori aldatu egin da, eta garrantzitsua denez, zenbait ataletan aipatu dugu.

Ahuleziei dagokienez:

- a) gizarte-desberdintasunak, iraun ez ezik, areagotu egin dira,
- b) ongizate-estatuaren mugek irauten dute, eta gainera, eredu hori zalantzan jartzen ari dira, zerbitzu publikoen pribatizazioa sustatzen da eta zerbitzu horiek gero eta ahulagoak dira;
- c) "ijitoen auziak" eta aspalditik datorren arrazakeriak oraindik irauten dute, nahiz eta alderdi horretan aurrerapenak lortu diren (esaterako, hautagai eta kargu publiko ijitoei buruzko informazioa ematen da),
- d) oraindik lan handia egin behar da zenbait deskoordinazio gainditzeko, inklusio-politiko publikoetan ikuspegi berriak izan arren, eta
- e) oraindik asko dago egiteko gatazkekiko kultura zibikoa sustatu eta lortzeko eta bakerako eta bitartekaritzarako kultura zabaltzeko..

Zer egin

Finean, migrazioaren auziari dagokionez –eta gizarte-kohesioari eta herritarren arteko bizikidetzari ere aplika dakieke– **inklusioa /esklusioa dilema** gero eta irekiago dago. 17 iruzkinen eguneraketetan egin diren proposamenez eta gomendioez gain, amaitzeko, beste hiru iradokizun egin nahi ditut orain, prestatuta egoten jarraitzeko eta elkarrekiko erantzule izateko eta egoerei aurre egiteko moduan egoteko.

- ▶ **Zuzenbide-estatura baliatzea** eta legeak betearaztea, eta indarkeria inoiz ez onartzea, ez zuzeneko indarkeria, ez egiturazko indarkeria, ezta indarkeria kulturala ere⁴⁶,
- ▶ Behar-beharrezkoa da funtzionarioak eta zerbitzari publikoak **trebatzea, birziklatzea eta gaitzea** giza eskubideen, nazioarteko akordio eta agenden, eta inklusio-eredu eta -bideen arloetan.
- ▶ **Gizarte-ehuna babestea**; hau da, babeserako, elkartasunerako eta esku-hartze komunitariorako erakunde eta antolakunde sozialak babestea.
- ▶ **Giza mugikortasunari buruzko narratiba** edo errelatu berriak eratzea, giza eskubideak, justizia soziala, herritartasun globala eta elkarrekiko erantzukizunaren etika abiapuntutzat hartuta⁴⁷.

46.

Johan Galtun-en tipologiaren arabera.

47.

Puntu horri dagokionez, besteak beste, Oxfam Intermón erakundearen dokumentu hau kontsultatu daiteke "La otra mirada. Compendio de percepciones sobre la migración en España y recomendaciones para el cambio de narrativas" (2020ko azaroa

Iturriak eta materialak

La inmigración en España: los desafíos de la construcción de una nueva sociedad (Madrilgo Universidad Complutense-ko Lorenzo Cachón irakaslearen artikulua, 2003an argitaratua, Espainiako migrazioek sortutako erronkei buruzkoa, <https://bit.ly/3ijzxfU>)

Actitudes hacia la inmigración en España a través de la Encuesta Social Europea (Granadako Unibertsitateko Sergio Moldes-Anaya, Francisco Jiménez Aguilar eta Francisco Jiménez Bautista irakasleen artikulua akademikoa, 2018an argitaratua, Espainiako biztanleriak migrazioen inguruan dituen jarrereri buruzkoa, <https://bit.ly/3ikzXTI>)

Actitudes hacia la inmigración y los inmigrantes: ¿en qué es España excepcional? (Consejo Superior de Investigaciones Científicas erakundeko Sebastian Rinken-en artikulua akademikoa, Espainiako gizarteak immigrazioarekiko dituen jarrereri buruzkoa, <https://bit.ly/37nK5op>)

La percepción nos engaña: los españoles creen que hay el doble de población extranjera que la que hay en realidad (*Maldita Migración* proiektuko artikulua, 2019ko irailean argitaratua, Espainiako gizarteak Espainiako migratzaile-kopuruari buruz duen pertzepzioaren harira, <https://bit.ly/3fvd9Pd>)

La inmigración, elemento esencial para rejuvenecer la España rural (*El País* egunkariko artikulua, 2020ko abenduan argitaratua, migrazioek landa-eremuetako demografia berreskuratzeko prozesuan izan dezaketan eraginari buruzkoa, <https://bit.ly/37hhota>)

La percepción negativa de la inmigración se ha duplicado en estos dos últimos años (*La Razón* egunkariko artikulua, 2020ko otsailean argitaratua, Espainiako gizarteak migrazioekiko duen pertzepzioari buruzkoa, <https://bit.ly/3lq3Vrk>)

Un 65% de españoles es partidario de abrir vías legales para la inmigración (*El País* egunkariko artikulua, 2020ko urtarrilean argitaratua, Espainiako gizarteak migrazioen inguruan dituen iritziei buruzkoa, <https://bit.ly/3xiKh2l>)

¿Estamos preparados para enfrentar otra crisis de refugiados? (Banco Interamericano de Desarrollo-ren webgunean argitaratutako artikulua. Artikuluan, galdetzen da nola kudeatuko litzatekeen 2015-2016an gertatutako krisiaren antzeko krisi bat, <https://bit.ly/3CiwXlO>)

Actitudes hacia la inmigración (Ikerketa Soziologikoen Zentroaren txostena, 2017ko irailean argitaratua, Espainian migrazioen inguruan dagoen pertzepzioari buruzkoa, <https://bit.ly/3rEZfPb>)

Percepción social de las migraciones en España (Maria Angeles Cea-ren artikulua, 2017ko martxokoa, Fundación de Cajas de Ahorro fundazioaren blogean argitaratua, Espainiako biztanleriak migrazioez duen pertzepzioari buruzkoa, <https://bit.ly/3Cl4Nnh>)

El fenómeno migratorio en España. Reflexiones desde el ámbito de la seguridad nacional (Segurtasun Nazionalerako Departamentuaren dokumentua, 2019ko martxoan argitaratua, Espainiako migratzaileen egoera orokorrari buruzkoa, <https://bit.ly/3BQUt67>)

Actitudes ante la inmigración y comportamiento electoral en España (Barcelona Center for International Affairs ikerketa-zentroaren artikulua, 2019ko azaroan argitaratua, immigrazioarekiko jarrereren eta hauteskundeetan ematen den botoaren arteko loturari buruzkoa, <https://bit.ly/3lwEQeq>)

Percepciones, discursos y actitudes hacia las personas migrantes en un barrio de Madrid (Lana, Gizarte Segurantza eta Migrazioak Ministerioaren txostena, 2019an argitaratua, Madrilgo Puente de Vallecas auzoko migrazioen kudeaketari buruzkoa, <https://bit.ly/3yo8B4w>)

La otra mirada. Compendio de percepciones sobre la migración en España y recomendaciones para el cambio de narrativas (Oxfam Intermón erakundearen txostena, 2020ko azaroan argitaratua, Espainiako migrazioei eta migrazioetako elementu guztien egoera orokorrari buruzkoa, <https://bit.ly/3fuw1hj>)

- **Estatistikak**
- **Legeria**
- **Akademia**
- **Txostenak**
- **Gizarte-erakundeak**
- **Prentsa/
Komunikabideak**
- **Kasu-azterketak**

Glosarioa

Hau ez da glosario oso-oso bat. Irakurleen informaziorako erabilgarritzat jotzen ditugun zenbait kontzeptu dira, migrazio-fenomenoa ulertzeko eta demokrazia inklusiboaren eta herritartasun plurikulturalaren aldeko argudiaketa egiteko.

Ahaidetasun-sarea

Pertsona jakin batek bere ahaideekin dituen harremanen multzoa, odolkidetasun- edo ahaidetasun-loturetan oinarrituak. Lehen, bigarren eta hortik aurrerako mailak daude.

Aitortza

Desberdinak direnak diren moduan onartzea.

Apartheid-a

Hegoafrikan aplikatutako eskusio etnorrazialeko sistema ofizial eta instituzionala. Hedaduraz, arrazaren, etniaren eta kulturaren arabera sailkatutako taldeen diskriminazio eta segregazio erradikaleko politika praktikatzeko duen erregimen orori aplikatzen zaio.

Arraza soziala

Talde bati buruz sortzen den konstruktuko soziopolitiko eta ideologikoa (beste talde batek egin dezake, bai eta taldeak berak ere, edo biek).

Arraza

Ezaugarri fisiko batzuk berdinak dituen giza taldea.

Arrazakeria berria

Arrazakeriaren gaur egungo modalitatea, ez biologizista, baizik eta instituzionala, kulturalista eta xenofoboa.

Arrazakeria

Talde batek beste batzuen gainean aplikatzen duen nagusitasun-sistema, gehiagotasun-ideologia batean edo arraza edo kulturaren arabera eskusio-jardunbideetan oinarritutakoa.

Artikulazionismoa

Migrazioak jatorriko lurraldearen eta helmugako lurraldearen arteko loturak eta sareak sortzen dituen fenomenotzat hartzen duen teoria.

Asimilazioa

Beste kultura batean txertatzeko prozesua. Norberaren kultura desagertzea edo asko aldatzea dakar berekin.

Barne-desplazatua

Gatazka armatuen, barne-borroken, giza eskubideen urraketa sistematikoen, hondamendi naturalen edo gizakiak eragindako hondamendien ondorioz beren etxeetatik edo ohiko bizilekuetatik bat-batean edo ustekabean ihes egin behar izan duten pertsonak edo pertsona-taldeak, aitortutako nazioarteko muga bat zeharkatu ez dutenak. (Nazio Batuen idazkari nagusiaren txostena, barne-desplazatuak buruzkoa, 1995eko otsaila)

Baterako garapena

Migrazioa hartzen eta igortzen duten herrialdeen arteko kooperazio- eta lankidetzako politika berrien sustapena, immigratzaileek garapen-bektore izateko duten ahalmena baliatuta.

Bi egoitzak dituen familia

Migrazioaren ondorioz osorik ez dagoen familia-unitatea, baina senideen arteko loturak estuak izanda, naiz eta herrialde desberdinetan kokatutako etxeetan bizi diren.

Bidalketak

Immigratzaileek beren herrialdeetara egiten dituzten diru-bidalketak, dela eskudirutan, dela postazko igorpenen, banku-transferentzien edo beste prozedura batzuen bidez.

Desberdina izateko eskubidea

Norberaren identitatea eta kultura eremu publiko eta pribatuetan adierazteko eskubidea, eta horregatik errespetatua izateko eskubidea.

Diskriminazioa

Desberdintasunezko tratua ematea eskubidetan berdinak izan beharko zituztenei.

Egoitzaren arabera herritartasuna

Herritartasun berriaren arloko mugimendu zibila. Ideia hau sustatzen du: pertsonak herritartat hartzeko, nazionalitatea gorabehera, egoitza non duten, non dauden errotuta eta non egiten duten eguneroko bizitza hartu behar direla kontuan.

Erakartze-faktoreak

Herrialde jakin bateko errealitate demografikoak, ekonomikoak, laboralak eta soziopolitikoak, beste herrialde batzuetako pertsonak erakartzen dituztenak, herrialde horretara emigra dezaten.

Erlatibismo kulturala

Beste kultura bere terminoen arabera ulertzea (termino historikoak, normatiboak, baloraziokoak), eta ez -etnozentrismoan egiten den moduan- norberaren koordinatu kulturalen arabera, beste kultura horiek normalizat, naturalizat edo unibertsaltzat hartuta.

Erregularizazioa

Irregularitasun-egoeran dauden atzerritarrei legezko estatutu bat eskuratzeko aukera emateko prozesu ofiziala. Estatutu hori lortzeko, zenbait eskakizun eta izapide bete behar izaten dira.

Etxeko taldea

Etxebizitza berean bizi diren pertsonen multzoa, senideak izan edo ez, etxeko antolaketa, ekonomia eta antzeko elementuak partekatuta.

Garbiketa etnikoa

Esklusio-politikak eta -jardunbideak (diskriminazio-neurriak, mehatxuak, erasoak, beldurraraztea, etab.), talde jakin bat lurralde batetik joan dadin lortzeko edo lortzen saiatzeko.

Generoa

Konstruktua sozial eta ideologikoa, gizonen eta emakumeen rolei eta haien arteko harremanei buruzkoa (genero-rolak eta -estereotipoak, genero-hierarkizazioko sistemak, sexu-sistemak, genero-sistemak, etab.) Desberdina izaten da gizarte eta kultura bakoitzean.

Ghettoak

Etnia eta kultura desberdina izateagatik marjinatutako biztanleen kontzentrazioa (zenbaitek aberatsen eta boteretsuen ghettoak ere badaudela planteatzen dute).

Giza garapena

Pertsonen aukerak areagotzea; batez ere, egoera ahulenean dauden pertsonenak. Nazio Batuen Garapenerako Programak (NBGP) eman zuen kontzeptu horren definizioa, 1990ean.

Gizarte-eremu transnazionalak

Beren izaera eta dinamikagatik, estatu-nazioen mugak eta logika gainditzen dituzten errealitate ekonomikoak, familiarak, asoziatiboak, identitarioak, etab.

Herritartasun berria

Ilustraziotik eta Frantziako Iraultzatik heredatutako herritartasunaren nozioaren birkontzeptualizazioa. Birkontzeptualizazio horretan, herritartasunaren nozioa errealitate berriei egokitzen saiatzen da, bai eskubideen titulartasunari dagokionez, bai subjektuen pertenezari dagokionez, eta formula-sorta zabala eskaintzen da, hala nola tokiko herritartasuna, herritartasun desberdindua, egoitzaren arabera herritartasuna, herritartasun multikulturala eta beste batzuk.

Herritartasuna

Pertsonen eskubideen eta betebeharren titulartasuna, estatu batek ordeztzen duen komunitate politiko baten kide diren aldetik. Estatuak eskubide horiek bermatzen ditu eta kideetza hori aitortzen du.

Iheslaria

"Arrazagatik, erlijioagatik, nazionalitateagatik, talde sozial jakin bateko kide izateagatik edo iritzi politikoengatik jazarria izateko beldur sendoa duen pertsona, bere naziotasun-herrialdetik kanpo dagoena, eta, beldur horien ondorioz, herrialde horren babesa jaso ezin edo nahi ez duena". (1951ko Hitzarmena, Iheslarien Estatutuari buruzkoa.)

Itzulera lagundua

Migratzaileen itzulera babesteko programak dira. Herrialde hartzaileetako erakundeek edo jatorriko herrialdeetako erakundeek babesten dituzte, edo batzuen eta besteen arteko lankidetzaz egiten dira.

Itzulera

Migratzailea bere jatorriko lekura aldi baterako edo behin betirako itzultzea.

Itzuleraren mitoa

Migratzaileak itzultzeko beti duen itxaropena, ilusioz, idealizazioz eta sentimendu sakonez betea, baina behin eta berriz geroratua.

Izatezko familia-berrelkartzea

Immigratzaileen senideak immigrazio-herrialdera joatea, elkarrekin bizitzeko.

Jatorriko eta harrerako testuingurua

Herrialde igorleen edo hartzaileen ezaugarriak (demografikoak, ekonomikoak, politikoak, etab.), migrazio-fluxuetan eragiten dituztenak eta migratzaileen ibilbideak eta onarpena edo gaitzespena baldintzatzen dituztenak.

Kanporatze-faktoreak

Herrialde jakin bateko errealitate demografikoak, ekonomikoak, laboralak eta soziopolitikoak, jendea beste herrialde batera emigratzera bultzatzen dutenak.

Kultura

Portaera-jarraibideen eta errealitatearen esanahia adierazteko moduen multzoa (arauak, balioak, sinesmenak, etab.). Sinbolikoki adierazten da eta erlatiboki egituratutako osotasun bat eraten du, biztanleria batek partekatzen duena –modu bereizian, sexuen, adinen, gizarte-klaseen eta abarren arabera– eta belaunaldiz belaunaldi transmititzen dena. Giza ingurunera eta ingurune naturalera egokitzeko mekanismo bat da; beraz, errealitate aldakor bat.

Kulturartekotasuna

Pluralismo kulturalaren barruko esamolde berria. Alderdi desberdinez gain, alderdi komunak ere nabarmentzen ditu, eta kultura desberdinetako banakakoen edo kolektiboen artean berdintasunezko, askatasunezko eta elkarreragin positiboko harremanak sortzeko praxia sustatzen du.

Lan-merkatuaren segmentazioa

Biztanleria aktiboa egituratzea multzo desberdinetan –lehen mailako segmentuak, bigarren mailakoak, etab., enpleguen kalitate handiagoa edo txikiagoa kontuan hartuta (kualifikazio-mailaren, soldata-mailaren, egonkortasunaren eta beste ezaugarri batzuen arabera)–.

Lanaren kulturak

Lanbide-sektoreekin lotutako portaera-jarraibideen, bizi-estiloen, araudien, balioen, hizkuntzen, erritualen, ikurren eta beste osagai batzuen multzoa.

Mendekotasuna

Herrialde jakin batek bere garapenerako duen kanpo-baldintzapena.

Migrazio-eremua

Migratzaileen kolektibo jakin baten loturek eta sareek hartzen duten hedadura (nazionala eta nazioartekoa).

Migrazio-ibilbidea

Pertsona edo familia baten migrazio-esperientzian egindako ibilbidea edo izandako gertaera- eta jardura-sekuentzia eta, oro har, aldaketak.

Migrazio-katea

Jatorriko lurralde jakin bateko immigratzaileen arteko lotura, non aitzindariak erakartze-funtzioa betetzen duten eta beste batzuei migratzen laguntzen dieten; bigarren horiek beste batzuei laguntzen diete, eta horrela jarraitzen da katea.

Migrazio-kultura

Bi adiera: a) emigrazioaren fenomenoarekin lotutako ezagutzak, jarrerak eta jardunbideak, jatorriko komunitate edo eskualde batean daudenak, emigratuen bisiten eta itzuleren eraginez eratuta; b) emigratutako talde baten kultura, harrera-herrialdean egiten den moduan. Aldaketa handiak ditu jatorriko lurraldeko kulturarekiko, aurreko bereizgarri batzuk desagertu edo aldatu direlako, eta bereizgarri berri batzuk sortu direlako.

Migrazio-proiektua

Pertsona edo familia migratzaileak beren migrazio-ibilbidearen une bakoitzean dituzten orientabide orokorra, zirkunstantziak, plana eta etorkizunerako espektatibak.

Migrazio-sistemak

migrazio-fenomenoen multzoa eta fenomeno horren ezaugarri bereizgarriak eremu geopolitiko jakin batzuetan. Ipar Amerikako, Europako, Ekialdeko Asiako eta Persiar golkkoko sistemak bereizten dira.

Migrazioarako familia-estrategiak

Familia-unitate bateko kideek beren migrazio-proiektuan helburu jakin batzuk lortzeko hartzen dituzten erabakien eta egiten dituzten ekintzen multzoa, helmugako zein jatorriko lurraldean.

Multikulturalismoa

Pluralismo kulturalaren lehen adierazpidea. Honako hauek sustatzen ditu: arraza- edo kultura-arrazoiengatik ez diskriminatzea, kultura-desberdintasunak aitortzea eta ospatzea, eta kultura-desberdintasunerako eskubidea izatea.

Onarpen-egiturak

Langile immigratzailearen eta enplegatzailearen adostasunezko egoera, non lehenbizikoak lan-baldintza gogorak onartzen dituen, diru-sarrera horiek eta lanbide horrek berarentzat bere migrazio-ibilbideko une horretan duten balioaren eta esanahiaren arabera.

Ongizate-estata

"Herritarren bizi-baldintzak hobetzera eta aukeraberdintasuna sustatzera bideratutako legedia eta gizarte-politikak hornitzen dituzten estatu-erakundeen multzoa".

Ordeztea/osatzea

Langile atzerritarren presentziak izan ditzakeen esanahietako bi, lan-indar atzerritarrek aurretiko lan-indar autoktonoarekin duen harremanaren eta lan-indar horretan eragiten dituen ondorioen ikuspegitik.

Pluralismo kulturala

Kultura-aniztasuna positiboa dela onartzen duen planteamendua. Eskubide-berdintasuna eta diskriminaziorik eza uztartuko dituen gizartea eratzea proposatzen du, kultura-identitate eta -adierazpide guztiak errespetatuta.

Segregazioa

Desberdinak direnak bizitza publikoko esparru jakin batzuetan fisikoki edo espazialki bereizteko eta isolatzeko jardunbide instituzional edo soziala.

Soldata-diferentziala

Helmugako lurraldean eta jatorriko lurraldean jasotako soldaten arteko aldea, jatorriko lurraldeko erosahalmen-oinarriaren arabera kalkulatuta.

Xenofobia

Etimologikoki, atzerritarrek gaitzestea edo haiei higuina izatea (grezierako hitz hautatatik dator: xenós, atzerritarra, eta fobos, higuina, gaitzespena). Zenbait egilerentzat, hala nola Balibarrentzat, gaur egungo arrazakeria berriaren ezaugarrietako bat da.

Zuzenbidezko familia-berrelkartzea

Dagozkion arauen eta izapideen arabera egiten dena.

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

BERGINTASUN, JUSTIZIA
ETA GIZARTETIKO SAILA
DEPARTAMENTO DE IGUALDAD,
JUSTIZIA Y POLÍTICAS SOCIALES

 Bizkaia
foru aldundia
diputación foral

ZAs!